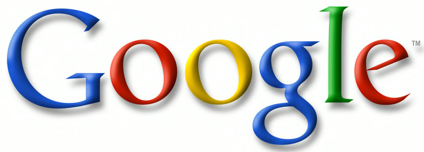

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

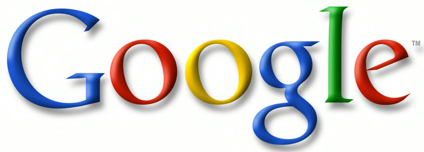
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

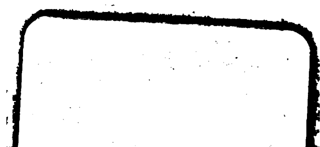
Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
  Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
  Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
  Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
  Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk `http://books.google.com/`

Historiska Märkwärdigheter,

Till

Uplysning

Af

Swenska Häfder.

Utile dulci.

STOCKHOLM,
Tryckt i Kongl. Finska Boktryckeriet.
1767.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY

ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS

Imprimatur.
N. v. OELREICH

Till Läsaren.

En Weckoskrift, bestående af äldre och nyare Handlingar i Swenska Historien, lemnas här det allmänna i Händer. Ämnen, som tjäna att upfylla hwad förr saknats, eller att nogare utreda och bestyrka wissa allmänna eller enskilda händelser, blifwa egenteligen de, som skola wäljas; såsom Konunga och andra märkwärdiga Bref, Korta Berättelser, Historiska Utdrag och Anmärkningar, m. m. Ständig omwårdning är ifrån en sådan inrättning oskiljaktig, och torde ej wara obehagelig. Då Swenska Historien nu mer äger ej mindre säkert beskydd, än billig aktning af alla dem, som älska Fäderneslandet, och åstunda kunskap om det som händt i fordna tider; wågar jag utbedja mig benäget omdöme om ett Werk, som har till afsigt Fäderneslandets tjänst och wettgirigas nöge. Stockholm den 10 Januarii 1767.

SAM. S. LOENBOM.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 1.

I.

Kort Berättelse om den så kallade *Benjamin Düster*, som utgifwit sig för at wara Konung *CARL XII*, år 1725. (*)

DEnne Benjamin Düster född i Lopstrand 5 mil ifrån Wiborg af Länsmans-folk, har sedan han i Wiborg lärt Guld-Smeds arbete och deruti till Gesäll avancerat,

 gif-

(*) Den är utur Herr Johan Simmings Hist. Samlingar och berättas wara författad af framledne Stats-Secreteraren Baron *Carl von Carlsson*. En annan berättelse om samma sak är införd i *Rydlings Supplem.* till det i *Flor* stående *Stockholm.* sid. 511; Men tyckes i några omständigheter wara mindre pålitelig, åtminstone i anseende till *Düsters* Födelse-Ort, som der sägs warit Gottland. Herr Kammar-Råd *Woltemat* i sin Stats-Historia kallar *Düster* en Finsk *Adjutant*. Den 25 Jan. skall denne mißgernings-man kommit till Stockholm och den 8. 9. 10 Martz, skedde Executionen. *Düster* dog på Danwiken 1730.

CARL XII är i Himmelen, med mera som härwid förelupit.

En Piga har warit med Düster som under hans Arrest förledt en Gardies-Karl, at skrifwa ett bref till Dalarna, at komma med sin berömliga tapperhet den beträngde Konung CARL till undsättning och hjelp, med hwilket bref en Trägårdsmästare rest till Dalarne och på en och annan Socknestämma för Allmogen upläsit, der han dock omsider blef fasttagen och hit under Arrest förd. Utom deßa Personer äro och 2:ne andre, en Skräddare här i Staden och en Gardies-Karl, som medelst stillatigande gjordt sig i brottet delaktige, alla 5 af Commißionen från lifwet dömde, som dock af Hans Maj:t blifwit leutererat till gatulopp och risslitande: men som Düster är worden ansedd som en dåre, kommer han att stå tre dagar en tima på hwart Torg att skämmas för en påle, med det skrifne brefwet i händerna, och sedan föras till dårhuset här i Staden, på hwilka executioner, i dag, som är den 20, en början är gjord.

2. R

2.

Relation, om *Renunciations* och Krönings-Acten i Upsala, år 1654. (*)

I Lördags, som war den 3 Junii, slogs om, at nästföljande den 6 Junii skulle Hennes Kongl. Maj:t opsäga sitt Regemente och öfweranrwarda thet Hans Kongl. Höghet. I måndags, som war den 5 Junii, slogs åter om thet samma, med strängt förbod, att ingen skulle dristig sig till, öfwer instundande Krönings-Högtid, att slås eller perlmentera, wid Lifsstraff utan all nåde.

Äfwen wid samma tid som thetta omslogs, blef af Ständerne och sedan af Rikses Råd Resolverat, och underskrifwit Ösels och Pommerns Revocation ifrån Adelen och till Hennes Kongl. Maj:ts Lifgeding. Detta skedde med största försigtighet, och utan alt buller, therom behöfdes en särdeles relation.

Om

(*) Upsatt af en Professor i Upsala, som sielf warit närwarande, och märkwärdig af de f... nögsamma particulariteter som här och ... förekomma, hwilke annorstädes saknas. Är i... n sama benägna hand, som den föregående.

Om Tisdagen steg Hans Kongl. Höghet bittida opp, satte sig att concipera Bönedags-Patent, och sade sig intet wilja lägga sig till hwila, förr än han det finge underskrifwa, hwilket ock skedde: wår altså detta det första bref wår Konung underskref, efter som han detta allredo länge tillförene sig föresatt hafwer.

Klockan fet woro alle Ständerne och Wi Professores efter gifne ordres på Riks-Salen. Klockan 9 kom Hennes Kongl. Maj:t, samt med Hans Kongl. Höghet och Rådet in, med Krona på Hufwudet, Spira i högra och Äplet i wänstra Handen, såsom ock Krönings Kjortelen på sig, satte sig på Krönings-Stolen, af Silfwer gjord, then Gref Magnus (*) för 5 år sedan lät förfärdiga och till Krönings-Acten, nempe. CHRISTINÆ, tå förärade.

(*) Riks-Råd. Gr. *Mag. Gab. Delagardie.*

Fortsättning härnäst.

Prænumeration på denna Weckoskrift ... tages i Bokhandlaren Holmbergs Bok ... med Ser Dal. Kopparmynt.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 2.

Fortsättning ifrån N:o 1.

Försten stod på högra sidan, neder för trapporna, thernäst alle Fem Ämbetsmännerne (**) och omkring, Rikens Råd, hwilke nu äro, som mig är berättadt 48, men 32 allenast woro tå tillstädes. Bänkarne woro upbyggde, alt in emot taket, der Fruntimren sutto. På golfwet woro bänkar, där sutto Präster och Borgare på högra, Adel och Bönder på wänstra sidan. När de hade satt sig, steg Schering Rosenhane upp, (efter Cancellarius (*) hade sig förwägrat att tala uti renunciations-Acten, hwilket hafwer sina särdeles skäl och orsaker: säges ock att Herr Schering skall wara förordnad att assistera Cantzleren uti Ämbetet, och sedan honom deruti succedera) laas och renunciations bref-

B wet,

(**) t. Drotsen, Marsken, Amiralen, Cancelleren Skattmästaren. (*) Ax. Oxenstierna.

wet, med Hennes Kongl. Maj:ts Sigill på pergament, att Hennes Kongl. Maj:t afsäger sig all then rätt och prætension, som Hon och Hennes Fäder hafwa haft på Sweriges Rike och der under hörige Länder; att Hon aldrig i ewig tid, anten sielf, eller genom någon annan, directe eller indirecte, skall fråga eller söka derefter, utan opdrager all sin rätt Hans Kongl. Höghet, såsom en utwald efter Henne Arf-Furste, och begärde allenast blifwa försörgd med ett nödtorftigt Lifgeding, Hennes Stat och wilkor likmätigt. Sedan detta war upläst lefwererade Herr Schering brefwet till Hans Kongl. Höghet, tagande af honom et annat bref, innehållande deremot en försäkring af Hans K. Höghet, Rikssens Råd och Ständer, om Hennes Kongl. Maj:ts Lifgeding, så lydandes, att Hennes Kongl. Maj:t skall hafwa uti Sin lifstid, Norrköpings Stad och Skatt, Gottland, Öland, Ösel, Pommern, och the orter wid hafwet i Mechlenburg, att deröfwer råda och regera independenter, ingens dom eller inquisition wara underkastad; dock så att der-

igenom

igenom Kronan och Fäderneslandet icke will ske något i någon mätto förfång eller skada. Ej heller skall Hon hafwa magt något af dessa länder så abalienera, att det icke efter Hennes död skall komma under Kronan igen. När detta så opläst war, lefwererade Herr Schering brefwet till Hans K. Höghet igen och Hans K. Höghet åt Drottningen, stigandes småningom up för trapporne, med stor reverentz och wyrdning. Sedan detta skedt war, tog Drottningen af sitt Hufwud Kronan och lefwererade Gref Pehr (*), Swärdet General Kagge (**), Nyckelen Herman Flemming. Derpå kommo twänne Hennes Kammar-Herrar och afklädde Henne Kjortelen (*), hwilket ganska få utan tårar kunde anse.

Strax Hon war afklädder, steg Hon ned af sin Kongl. Stol, stadnade först på den första Trappan, sedan på den andra, sist på den tredje, och

(*) Brahe, Riks-Drots. (**) Riks-Marsk. död 1661. (*) Kongl. Mantelen.

när Riks-Marskalken (†) Grefwe Johan Oxenstierna hade klappat ljud, begynte Hon tala och alldraförst giorde Tacksägelse till Gud, som hafwer Henne låtit födas af den Högsta Familien och uphögt henne till det Höga Ämbetet, och satt till Drottning och Regentinna öfwer ett sådant mäktigt Rike, och beskärt Henne en sådan stor framgång och wälsignelse. Sedan till de Fem sina Förmyndare uti Hennes omyndiga år: tertio, till Riksens Råd, och sist till Sweriges Rikes Ständer; gaf ingen orsak före, hwarföre Hon afsade Regementet, utan allenast att Hon dermed sökte Riksens och Fäderneslandsens gagn och bästa: Och såsom de hade 4 år förut bewiljat Henne Hertig CARL GUSTAF till Successorem; altså glädde Hon sig att Hon uti sin Lifstid och wälmagt, fick detta Ämbetet på Honom lefwerera, tackandes alla sina undersåtare, att de intill det yttersta hafwa låtit påskina sin kärlek emot Henne, ock nu uti denna Riksdagen på det ödmiu-

(†) Swarade mot Öfwerste-Marskalks Ämbetet.

ödmjukeligaste anhållit, at Hon ännu längre och hela sin Lifstid öfwer dem regera wille, och likwäl nu på det sista låtit Hennes wilja winna sin framgång. Sist lofwade Hon på sin Ära, at Hon uti alla sina actioner och hela sin lifstid intet annat söka skulle, utan det som kunde lända Swériges Rike och sine fordne undersåtare till säkerhet och wälfärd. Denna Oration warade wäl en half timma. Och war detta till att förundra, at ändock Hon så bewekligen talte, att Hon uttrykte tårar ur många människors ögon; dock kunde Hon sig ifrån gråt sielf hålla, ehuruwäl Hon esomoftast dertill inclinerade och talte ganska gråteligen och med sorgelig stämma.

Härpå swarade Herr Schering, opräknandes Hennes stora meriter, lycka och seger emot fienden, och berömliga actioner inrikes, och giorde Henne tacksägelse, först på Riksens Råds wägnar, sedan för Ridderskapet, så för Presterskapet, opräknandes de stora wälgerningar, både uti gemen, och emot

hwar

wet, med Hennes Kongl. Maj:ts Sigill på pergament, att Hennes Kongl. Maj:t affäger sig all then rätt och prætension, som Hon och Hennes Fäder hafwa haft på Swериges Rike och der under hörige Länder; att Hon aldrig i ewig tid, anten sielf, eller genom någon annan, directe eller indirecte, skall fråga eller söka derefter, utan opdrager all sin rätt, Hans Kongl. Höghet, såsom en utwald efter Henne Arf-Furste, och begärde allenast blifwa förförgd med ett nödtorftigt Lifgeding, Hennes Stat och wilkor likmätigt. Sedan detta war upläst lefwererade Herr Schering brefwet till Hans Kongl. Höghet, tagande af honom et annat bref, innehållande deremot en försäkring af Hans K. Höghet, Rikens Råd och Ständer, om Hennes Kongl. Maj:ts Lifgeding, så lydandes, att Hennes Kongl. Maj:t skall hafwa uti Sin lifstid, Norrköpings Stad och Skatt, Gottland, Öland, Ösel, Pommern, och the orter wid hafwet i Mechlenburg, att deröfwer råda och regera independenter, ingens dom eller inquisition wara underkastad; dock så att der-

igenom

genom Kronan och Fäderneslandet icke skall ske något i någon måtto förfång eller skada. Ej heller skall Hon hafwa magt något af deßa länder så abalienera, att det icke efter Hennes död skall komma under Kronan igen. När detta så opläst war, lefwererade Herr Schering brefwet till Hans K. Höghet igen och Hans K. Höghet åt Drottningen, stigandes småningom up för trapporne, med stor reverentz och wördning. Sedan detta skedt war, tog Drottningen af sitt Hufwud Kronan och lefwererade Gref Pehr (*), Swärdet General Kagge (**), Nyckelen Herman Flemming. Derpå kommo twänne Hennes Kammar-Herrar och afklädde Henne Kjortelen (*), hwilket ganska få utan tårar kunde anse.

Strax Hon war afklädder, steg Hon ned af sin Kongl. Stol, stadnade först på den första Trappan, sedan på den andra, sist på den tredje, och

 när

(*) [illegible]he, Riks-Drots. (**) Riks-Marsk. död 1. (*) Kongl. Mantelen.

när Riks-Marskalken (†) Gref Johan Oxenstierna hade klappat ljud, begynte Hon tala och alldraförst giorde Tacksägelse till Gud, som hafwer Henne låtit födas af den Högsta Familien och uphögt henne till det Höga Ämbetet, och satt till Drottning och Regentinna öfwer ett sådant mäktigt Rike, och beskärt Henne en sådan stor framgång och wälsignelse. Sedan till de Fem sina Förmyndare uti Hennes omyndiga år: tertio, till Rikssens Råd, och sist till Sweriges Rikes Stånder; gaf ingen orsak före, hwarföre Hon afsade Regementet, utan allenast att Hon dermed sökte Rikssens och Fäderneslandssens gagn och bästa: Och såsom de hade 4 år förut bewiljat Henne Hertig CARL GUSTAF till Successorem; altså glädde Hon sig att Hon uti sin Lifstid och wälmagt, fick detta Ämbetet på Honom lefwerera, tackandes alla sina undersåtare, att de intill det yttersta hafwa låtit påskina sin kärlek emot Henne, ock nu uti denna Riksdagen på det

ödmiu-

(†) Swarade mot Öfwerste-Marskalks Ämbetet.

ödmjukeligaste anhållit, at Hon ännu längre och hela sin Lifstid öfwer dem regera wille, och likwäl nu på det sista låtit Hennes wilja winna sin framgång. Sist lofwade Hon på sin Ära, at Hon uti alla sina actioner och hela sin lifstid intet annat söka skulle, utan det som kunde lända Sweriges Rike och sine fordne undersåtare till säkerhet och wälfärd. Denna Oration warade wäl en half timma. Och war detta till att förundra, at ändock Hon så bewekligen talte, att Hon uttrykte tårar ur många människors ögon; dock kunde Hon sig ifrån gråt sielf hålla, ehuruwäl Hon esomoftast dertill inclinerade och talte ganska gråteligen och med sorgelig stämma.

Härpå swarade Herr Schering, opräknandes Hennes stora meriter, lycka och seger emot fienden, och berömliga actioner inrikes, och giorde Henne tacksägelse, först på Riksens Råds wägnar, sedan för Ridderskapet, så för Presterskapet, opräknandes de stora wälge ngar, både uti gemen, och emot

hwar

eller öl, att styrka sig mera ty de wille intet quittera sina rum.

Klockan 3 eftermiddagen gick Processen an. Konungen med sina hwita Gyllenduks kläder (supra caput Regis nobiles octo tectum, cœlum appellant, ferebant) och Krönings kjortelen, och alle af Riksens Råd rede: alle de andre gingo. Biskopen i Linköping (*) exciperade Honom med wanligt språk, utan för Kyrkodören: Aroliensis (†) skulle läsa Bönen; men emedan han war hes, måste Lincopensis ock läsa: Strengnensis (*) hade Predikan. Texten war: Gud gifwe wårom Konung etc. Men ingen af oß eller Ständerna kunde af Predikan höra ett ord; ty Predikan hölls i Hög-Choren, hwarföre ock månge under Predikan gingo på Adolphs Källare, eller annorstädes, att wederqwecka sig, uti denna grufweliga hetan. När Episcopus Strengnensis war nederstigen, klef en gammal käring op i Sto-

(*) Magister Samuel Enander.
(†) D. Ol. Laurelius.
(**) D. Johannes Matthiæ.

K. Maj:t, som war födder och uppfödder till Regementet, som det så berömligen och lyckeligen så många år förestått hafwer, och så högt af sine undersåtare ålskad, skulle uti sin båsta ålder och florerande Regemente sig det afsåga ꝛc.

Sedan wände sig Hennes Maj:t till Hans Kongl. Höghet, antwardade honom med en ganska pathetisk Oration Regementet, och recommenderade honom sin Moder (*). Konungen swarade härpå med en kort oration, tackandes Hennes Maj:t, och tillsägandes Hennes Maj:t såsom sin K. Fränka och Fru-Moder all sonlig respect och wyrdning alla sina dagar. Desse Orationer woro både korte och taltes sakta, at ingen dem wäl höra kunde, utan Rikssens Råd och D. Ericus Emporagrius, som trängde sig fram och kunde räcka op med örwndet öfwer en hop af Rådet. När detta så passerads war, klappade åter Riks-Marskalken lijud, då trädde än fram Herr Schering med en Oration till

(*) Enke-Drottningen MARIA ELEONORA.

GUSTAVUS. På andra sidan, en Krona och kringom: DEI Gratia & CHRISTINÆ Rex. Men sedan blefwo de omimyntade, att ganska få lemnades. Nu är på den ena sidan: CAROLUS GUSTAVUS Rex: på den andra: A DEO et CHRISTINA. Gullpenningar hafwer jag ännu intet fått se: det säjes, at wi få hwar sin. Win uttappades, icke till öfwerflöd, utan likwäl att hwar gick ifrån med lagom rus och hatten full med sig, och så släptes åter andre dit igen.

Sådan myckenhet af folk wet jag intet om jag någon tid på en gång sedt hafwer; likwäl hafwer jag intet hördt, att någon klagar öfwer någon trängsel: aldrig hafwer hördts något ropande eller något oljud, utan alle förliktes som bröder: alle läto sig märka glade och af lustigt mod öfwer det som skedt är.

Wid de förste gången söngo i Kyrkan, och salwan gafs, reste Hennes Maj:t Drottningen åt Ladugården. De som det sågo, mente att Hon skulle

resa

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 3.

Fortsättning ifrån N:o 2.

NÅr detta alt skedt war och klockan nu war inemot Tolf, trädde de derifrån, Drottningen uti sina snöhwita kläder, och Konungen uti swarta. Drottningen böd Konungen högra sidan; men Han wille intet emottaga, utan tog Henne med sin högra hand wid Hennes wänstra, och så gingo de in uti Drottningens Palats, der Hon då böd alla af Rådet och Ridderskapet farwäl, tagandes hwar och en i hand.

Sedan gingo de alle hwar till sitt att få sig mat. Wi med de 3 Ständerne hade ordres att wara tillstädes uti Kyrkan strax eftermiddagen. Men wåra Qwinfolk woro i Kyrkan alt ifrån klockan Sex om morgonen, och när de märkte, at det wille länge dröga, sände de hem efter bröd och win

eller öl, att styrka sig med; ty de wille intet quittera sina rum.

Klockan 3 eftermiddagen gick Processen an. Konungen med sina hwita Gyllenduks kläder (supra caput Regis nobiles octo tectum, cælum appellant, ferebant) och Krönings kjortelen, och alle af Rikens Råd rede: alle de andre gingo. Biskopen i Linköping (*) exciperade Honom med wanligt språk, utan för Kyrkodören: Arosiensis (†) skulle läsa Bönen; men emedan han war hes, måste Lincopensis ock läsa: Strengnensis (*) hade Predikan. Texten war: Gud gifwe wårom Konung etc. Men ingen af oß eller Ständerna kunde af Predikan höra ett ord; ty Predikan hölls i Hög-Choren, hwarföre ock månge under Predikan gingo på Adolphs Källare, eller annorstädes, att wederqwecka sig, uti denna grufweliga hetan. När Episcopus Strengnensis war nederstigen, klef en gammal käring op i Sto-

(*) Magister Samuel Enander.
(†) D. Ol. Laurelius.
(*) D. Johannes Matthiæ.

Stolen i hans ställe och kom ett stört löje till wäga, att ock Konungen, som eljes är usque ad miraculum allwarsam, måtte deröfwer le, och åfwen wid det samma, begynte M. Samuel (†) tillika med Dn. Daniele, Capituli Notario: Gud gifwe wårom ꝛc. När den ene sång wårom Konung, ropade den andre ex errore wåra Drottning. Doctor Elchil (*) skulle begynna: HErren wår Gud ware Tig blid; men efter han intet hördes, stämde D. Brunius in med honom. En annan af Superintendenterna började: O GUD wi loswe Tig ꝛc. Hela Krönings-Acten gick efter wanligt wis, och Herredags-Prästerne hafwa honom måstadels afskrifwen.

Krönings-Penningar utkastades mättelig, intet annat än Sölf:mt, så store som wåre dubble Marks-stycken. När de först myntades, war deras öfwerskrift: På den ena sidan: Imago Regis, och kring om, CAROLUS GU-

(†) Enander.
(*) Petræus.

STINS och på Enke-Drottningens i Deras Bispanne ännu uti twifwelsmål, hwilket uti Litanien först nämnas skall, anten Konungen eller unga Drottningen, och deßförinnan bedja de i Stockholm, så wäl som här, Suppressis nominibus, för wår Nådiga Höga Öfwerhet. Ratio dubitandi är, att Han både uti försäkringen så wäl som alltid tilltitulerar Henne sin K. Fru Moder, och alltid urmar Henne främsta rummet.

När wi uti convivio begynte blifwa som lustigast, stod Hon öfwer oß opp under taket, och såg på oß ifrån öfra wåningen. Odhelius, i det han drack ut glaset Drottningens Skål, och wände botten opp, blef Henne först warse; men wi låddes som wi intet såge Henne; ty Hon hade deraf sin lust, att Hon oförmärkt fick stå och se huru wi drucko och woro lustige. Klockan Ti gingo wi derifrån lustige och glade.

I Onsdags, som war den 7 hujus, giorde Ständerne sin Ed. Alle af Rådet

Rådet och Ridderskapet woro befalte, at upwakta Hennes Maj:t och gifwa Henne Gelegd till Flötsund på samma dag; men det drögdes dermed intill den 12 om natten: Ryttare, Soldater, Borgare, woro uti sina gewär: Midnats-tid gafs Salwa med Stycken, Mousqueter och Pistoler, och continuerades dermed länge. Wid Flötsund valedicerade Hennes Maj:t Rådet och Ridderskapet, tagandes hwar och en i hand, och när Hon lycktat, ropade Hon med hög röst, om någon wore som stode tillbaka, Han wille framträda, att Hon finge honom valedicera. Det säges att alle greto. Konungen böd till att göra Henne widare följe; men Hon förwägrade Honom det; likwäl när Hon war bortrest, tog Han några ut af Herrarna med sig och satte efter Henne, och följde Henne alt in till Mårstad. Der wände Han tillbaka och kom hem om Torsdagen kl. 11. Men de andre som wände om wid Flötsund, kommo hem kl. 5 med et tråffeligit skjutande, efter de mente Konungen wara med i sällskapet.

Drott-

re till att göra i Africa, hwilken sig ock det öfwertog, och kommandes i Guinea finner åtskilliga platser wara ledige och obesatte, der profitable Handel kunde drifwas, och till retour Guld, Elfenben, inhemtas, efter som han 1648 och 1649 goda prober derpå gjorde, så att Sal. De Geer blef förorsakad att föreslå ett Compagnie, och derpå begära af Hennes Kongl. Maj:t Drottning Christina Privilegium, det Han ock i Decembri samma år 1649 erhöll. Deref efter hafwer uppå Kongl. Maj:ts till Swerige och deß octroyerade Africaniske Compagnies wegnar Hinric Carloff 1650 den 28 Maji handlat och köpt Cabo Corso af Konungen i Futu Bredeva, med alla deß Regalier, rättigheter, Land och strand, samt alla appertinentier, så att det skulle incorporeras Swerigës Kronas Dominio, och Swenska Africaniska Compagniet wara uplåtit, der att bygga Castel-Loger och hwad mera dem behagade till Commercens befordran, allenast de gåfwo wanlig Tull och tribut åt Konungen eller deß Commissarier, deremot Han skulle wara

ra

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 4.

3.

En kort *Relation* om Swenska *Africaniska Compagniets* inrättande och förlopp intil år 1663. (*)

SEdan friden med Dannemark A:o 1645 war till Kongl. Maj:ts och Sweriges Kronas märkelige avantage sluten, så hafwer Sal. Herr Lovis de Geer föraccorderat med en af de Holländske Capitainerne, som med Ammiralen Mårten Tijsen Anckarhjelm hit ankom, benämnd Arend Gabelen, att han skulle stiga på ett deras Skepp, att försöka, om icke någon negotie wo-

(*) Insänd samma år af då warande Swenske Ministern i Holland P. J. Coyet, och får här ett rum för den uplysning deraf kan hämt- s i Swenska Handels-Historien. Afskrift är tagen efter de Handlingar, som fin- s i Grefl. Gyldenstolpiska Samlingarna.

re till att göra i Africa, hwilken si
ock det öfwertog, och kommandes i Gui-
nea finner åtskilliga platser wara ledig
och obesatte, der profitable Handel
kunde drifwas, och till retour Guld,
Elfenben, inhemtas, efter som han 1648
och 1649 goda prober derpå gjorde, så
att Sal. De Geer blef förorsakad att
föreslå ett Compagnie, och derpå begä-
ra af Hennes Kongl. Maj:t Drottning
Christina Privilegium, det Han ock i
Decembri samma år 1649 erhöll. Der-
efter hafwer uppå Kongl. Maj:ts till
Swerige och deß octroyerade Africani-
ske Compagnies wegnar Hinric Carloff
1650 den 28 Maji handlat och köpt
Cabo Corso af Konungen i Futu Bre-
deva, med alla deß Regalier, rättigheter,
Land och strand, samt alla appertinen-
tier, så att det skulle incorporeras Swe-
riges Kronas Dominio, och Swenska
Africaniska Compagniet wara uplåtit,
der att bygga Castel-Loger och hwad
mera dem behagade till Commercens
befordran, allenast de gåfwo wanlig
Tull och tribut åt Konungen eller deß
Commissarier, deremot Han skulle wa-
ra

na förplicktader samma plats emot alla wåldsamma attaquer att försiwara, såsom sjelfwa köpebrefwet och transporten betygar. Och är detta köp med offenteligt Trummeslag och Canon-Skott publicerat, och ingen deremot då protesterat. Men såsom alle begynnelser äro swåre, så gaf sig ock fuller strax någon strid mellan wåre och det West-Indiske Compagniets betjänte samma år; men så snart sådant blef General-Staterne remonstrerat genom Drottning CHRISTINÆ bref och Herr Appelboms Memorial, blef strax derpå bot ståldt, och West-Indiska Compagniets betjänte befalt, all god correspondence med wåra att underhålla. Efter den tiden hafwer Swenska Africaniska Compagniet, icke allenast wid Cabo Corso, utan ock wid andra Handels-platser och loger, nemligen Anammabo, Orsen, Taccararij, Boturij och Atekin, så i fri handel oturberat af de Holländske drifwit, och mött hwarandra med lika wänskap som här i Europa, som wises af både wåra och deras Commendanters bref intill deß den lättfärdige Carloff uti

 waran-

warande fegde med Dannemark ha
Cabo Corso förrädeligt wis intagit, oc
Konungen i Fucu samt Jan Claſon märk
te sig af honom wara bedragne, oc
Castellet i de Holländiskes händer öfwe
gifwit, belade de det straxt och efter
weckors förlopp intagit, försäkrande
Commissarien Hans Neuman, som d
hos de Ängelske sig på Kusten uppehöll
att wilja hålla samma Castell och ne
gotie Swerige och deß Africaniska Com
pagnie tillhanda. Hwarföre ock An
no 1660 equipperades Skeppet Konun
David under Capitain Thunis Ubs ti
Guinea, som straxt wid sin ankomst Ca
bo Corso af Jan Claſon inbekom, oc
alt intill den 22 Aprilis innewarand
besuttit hafwer. A:o 1661 equipperade
åter Skeppet Christina åt kusten under
Commendanten Neuman, som, kom
mandes under Cabo Corso, af fyra Wes
Indiska Skepp fiendeligen blef antastad
Skepp och gods tillika med bref och
Kongl. Fullmagt beröfwadt, upbrutet,
och han, Neuman, bragt fångslig in i
Dell Mina, der han ynkeligen sitt lif
ändat hafwer: och är denna hostilitet

skedd

... på ordre, som West-Indiske Com-
...niets Betjäntes bref till wåra ...
...eligen wisar.

... Detta är ock derhos att rechar-
...era, det General von Heusden haf-
...r dels med lockande, dels med hot,
...at komma wårt folk på Christina
... bekänna, såsom skulle de hafwa
Hollands gods inne, det de dock intet
...de, till att beskönja deras hostile ac-
...n Acta Publica betyga. Samme
General hafwer ock hållit Cabo Corso
...queradt alt sedan, och ofta det sökt
...fjutta och inkwärta. Men genom de
...idärtes assistence och redelighet, äro
... wordne defenderade in till nästför-
...ben wår, som ofwanbemält är. Of-
... denna fiendeliga attaque klagade sig
Swenska Africaniska Compagniet in för
... K. Maj:t och den Kongl. Regerin-
...en, och förmåtte Kongl. Bref här öf-
...er till Gen. Staterne: de och beswara-
... (att) saken finnes af den beskaffenhet,
... han bäst genom wänlig Conference
...unde biläggas, och begärde en mätte
... ut fullmägtigas, då de försäkrade
Kongl.

nyssor på nacken, att aldrig någon Bel-
schnidare och Konstnär skulle uti trå art-
gare menniskors ansigte kunna utarb-
ta; skickandes strax Kejsaren deraf n-
gra, och när de handterades, funn-
de fulle med blod. Uti Dreßen (Dre-
den) är Stadsporten upsprungen oc
några troppar Turkar der in marche-
rade i staden, med dragne sablar i Hän-
derna, karsketer på hufwudet, och bl-
dige till armbogen. När de af wakte
antastades, förswunno de hasteliga
Kuglor af is äro der regnade af Him-
melen så stora, att de hafwa någr
centner begripit, och slagit ihjäl männi-
skor och alt lefwande som de hafw
drabbat uppå.

doms lystnad, som war nog allmän i nä-
förflutne Seculo; tyckes ock röja en stor oku-
nighet i Natural-Historien, samt oemotsäje-
ga wedermälen af widskepelse. Hwilken Ka-
ge som warit des Uphofsman är icke b-
känt.

Slutet härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 5.

Fortsättning ifrån N:o 4.

Hyra mil ifrån Leipsig är ett mägta stort Berg marcherat en stor half mil, och lagt sig i ett stort kärr, tagit med sig skog med torfwor och hwad derhos fanns. Detta är synt af några Hundrade människor i några dagar. Derefter är på samma ort kommet ett onaturligt åske-dunder: om natten när dundret stillades, är en synter som Messias plägar målas, sittjandes i molnet på Regnbogen, och hade ett stort rödt swärd i handen, och wiste det först åt Påland och sedan ända Norr, der de septentrionaliske bo.

5.

Enke=Drottningen CHRISTIN[A] Bref till sin Herr Son K[o]nung GUSTAF ADOLPH. (*)

Wår Modherlige Kiärlighe Hälsa[n] sampt hwadh mehre kärt och gä[…] Wij någon sin kunne och förmå[…] medh Gudh alzmäcktig tilförene [...]

Stormechtigher Konungh, Älske[…]ghe Kåre Sohn, Wij betac[k…] Dhin K:tt (**) Moderlighen och Kärl[i]ghen, för all Dhin K:ts Sonlighe o[ch] Kårlighe Affection emoth Oß, J syn[]nerhet för dhe Fyratije Tusend Dale[r] Penningar, som Dhin K:tt Oß p[å] Wår Kärlighe begiäran sidst försträckte. Och aldenstundh Wår lägenheet nu s[å] tilsägher, hafwe Wij icke kunnett för[]bij ghå, åhn bethala Dhin K:tt be:t[e] 40000 D:r. Öfwersändhe altså dhem hårmedh Dhin K:tt tilhanda. Och ä[]re öffwerbödighe att bewijsa Dhin K:tt till Sonlighitt wälbehag ighen, uthi

alt

(*) Efter Originalet, lemnadt af Herr K. Bibliothecarien Gjörwell.

(**) Kärlighet.

lt dett Wij tänkie kunne sådhant wa-
a lijkmätigt. Och beshale Dhin K:tt,
ampt Dhin K:ts Alskelighe Käre Ge-
nåhl, Wår Hiertans Kiäre Dotter
nedh begges E:s K:ters Alskelighe och
Höghborne Lijffz-Arwinge, undher Gudz
ens Aldrehögstes Nådighe protection
ch mildhe Beskerm, till all långwa-
igh helsie och wälmågo, fridsampt och
ligitt Regementhe, Moderlighen och
kärlighen. Aff Nyköpingh den 16
ugusti, åhr 1624.

D. L. im Hertzen getrewe F. Mutter
bis in den todt

CHRISTINA R. S.

Utanskriften.

Den Stormechtighe Höghborne Furste
Och Herre, Herr *GUSTAF ADOLPH*,
Sweriges Göthes och Wändes Ko-
nungh, Storfurste till Finland, Her-
tigh uthi Estlandh och Carelen, Herre
uthöffuer Ingermanlandh. Wår elske-
lighe Käre Sohn, Modherligen och
Kiärligen.

Påskrift på Brefwet.

Ahnkom 20 Aug. 624 der Henn Mt Restituerer de 40000 Dal. so Hans K. M. Hennes M:tt lån hafwer.

6.

Wärdering uprättad i Stockholm d 17 *Julii* 1577 wid en *Liquidation*, Herr *Sten Baner*, *Nils Ryning*, *Ben* *Ribbing* och *Thure Jacopson*. (*)

Miöl och Malt, Tunnan	1½ ortz Daler
Haffra,	1 ortz Dal.
Humble, Lispund.	1 ortz Dal.
Smör,	1½ ortz Dal.
Ströming, Tunnan.	2 Dal.
Åål, Lispund.	1½ ortz Dal.
Stång-Jern, Skip:d.	2 Dal.
Osmundz-Jern, Fathet.	1½ Dal.
Årlige Hester, Hesten.	½ ortz Dal.

7. *Extra*

(*) Det är twifwelsutan nogsamt, at se hwad pris i Forntiden warit på åtskilliga waror i wårt kära Fädernesland: Också winner wår Hus-hålds-Historia deraf ljus. Den här om förde Liquidation, skedde imellan Herr Eric Abrahamsson til Ekeberga och Lagmansholm,

7.

Extract af ett Bref från Kongl. Kammar-Collegium till Ståthållaren oppå Skaraborgh och utöfwer deß Låhn Edell och Wällbördigh *Axel Drake* till Instorp, af den 30 *Julii* 1621. (*)

Wärderingen oppå Efterskrifne åhrlige Ränte-Perzeler uthi Skaraborghs Låhn åhr 1621.

1 Tunna Spannemål	-	9 Mark.
1 Tunna Hafra	-	4½ Mark 1 Lis:d

---

och hans Faster Fru Ebba Måns Dotter Liljehök, Grefwinna till Raßeborg och Gråfsnäs, Enka af Herr Sten Ericsson (Lejonhufvud, för det omak Grefwinnan haft med hans målsmansdöme i tretton år. Denna Fru, som är mycket namnkunnig af sin tiltagsenhet, blef Grefwinna efter sin Mans död för hans förtjänster och olyckliga död; då Konung ERIC XIV togs til fånga, och berättas det, at hon för sin rasthet skull blifwit kallad Gref Ebba.

(*) Införes för likheten skull med det föregående Extractet. De äro både afskrifne ur Grefl. Stenbockiska Samlingarna.

1	Lis:d Humla	2	Dale
1	Lispund Smör	$6\frac{1}{2}$	Mar
1	Foringz Öre	12	Dale
1	Får	3	Mar
1	Gås	12	öre.
1	Dagswerke	4	öre.

8.

Riks Drotsen Gref *Pehr Brah* förliknings Bref med Herti *ADOLPH JOHAN* om arf. (*)

WJ Per Brahe Grefwe till W singsborg, Fri-Herre till Caian Herre till Rydboholm, Lindholm, Br helinna och Bogesund, Swerges Rike Råd och Drotzet, och den Kongl. Ho Rätts Præsident i Swerige, samt Ge neral Gouverneur öfwer Storförste dömet Finland med Åland och Öste botten etc. Göre härmed witterliget oc kunnigt: Såsom Gud hafwer Nådig täckts till sig kalla af denna jämme dalen den Högborne Förstinna och Fru

Fr

(*) Afskrifwit ur Hans Excell. R. R. m. m Herr Baron N Palmstiernas Samlingar.

ru Elsa Beata Brahe, Pfaltz Gref-
inna wid Rhein i Bäijern, till Gü-
Clewe och Bergen Hertiginna, bo-
n Grefwinna till Wisingsborg, Gref-
winna till Veldens, Spanheim, Mark
ch Rafwensburg, så ock boren Fri-
herre Dotter till Cajaza, Fru till
Rafwenstein etc. Wår Älskeliga Kära
Dotter, och Wi äre med Hennes K.
emål, Hans Furstel. Höghet och
Kärlighet den Högborne Förste Herr
ADOLPH JOHAN Pfaltz-Grefwe wid
Rhein i Bäijern (tot. tit.) om alt det
Hans Furstel. Höghet och Kärlighet
fter Sweriges Lag emot oß och wi e-
mot Hans Förstel. Höghet och Kärlig-
et hafwe haft att prætendera, uti alt
in största kärlighet förente och för-
ikte: alt så hafwe Wi härmed och ut-
ofwer alt detta, friwilligen och af wäl
etänkt mode utaf en Kärlig Affection
mot Hans Furstel. Höghet och till en
hugkommelse af wår endesta Kära Dot-
er, welat föräract och gifwa, efter som
wi ock härmed och i detta wårt öpne
Brefs kraft Hans Furstel. Höghet och
Kärlighet föräre, gifwe och tillsäije,
Tid

Tio Tusende Riksdaler in specie, elle
deß wärde i annat gångbart Swensk
mynt: och till deß större wißhet, at
detta af oß och wåre efterkommand
obrotsligen hålles skall, tå förpante oc
inrymme wi härmed Hans Furstelig
Höghet och Kärl. deße wåre faste Jo
degods liggandes i Westergöthland, Ra
keby Rättarlag, Storegården i Racke
Säthegård med Afwel och Inventari
Ibidem Hemman 2, Hunsala Hem
man 1. Ibidem Hemman 2, Lars
Almered Hemman 1. Anders i E
Hem. 1. Friell Hem. 1. Floo Hem.
Ibid. Hem. 2. Dettestorp Hem. 1.
lestad Hem. 1. Rommele Hem. 1. A
wik Hem. $\frac{1}{4}$, Törestorp Hem. $\frac{1}{4}$, Alm
red Hem. $\frac{1}{2}$, Ettrum Hem. $\frac{1}{2}$, Örs
sa Hem. $\frac{1}{2}$, Nantorp Hem. $\frac{1}{2}$, Ing
tomten Hem. $\frac{1}{4}$, i Gierna Nybygg
re 2.

Slutet härnäst.

Historiska Märkwär-
digheter.
N:o 6.

Fortsättning ifrån N:o 5.

AN Ingelsryd Hem. 1. Frostorp H. 2, Hofwethsthen H. 1. Bredegården Gingeryd Hem. 1. Item af Åsaka Rättarelag: Malma Hem. 1½: hwilka 16½ Hemman ränta tillhopa uti wiß wiß Penningar 70 Dal. Smt, 24 Tunn:r Spannemål, 116½ Lißp. Smör, 98 st. Dagswerken, 163 st. årliga Hästar, 57 st. Konungs hästar, 24½ Lißp. Fisk, 8½ st. Gäs, med sådan willkor och förord, att der antingen wi inter sjelfwe eller närmaste slägten och förwanter, som bördige äre, wille förnämde Gods innan natt och år igenlösa, tå skola the för förberörde 10000 R:drs Summa wara förfallne utan någon igensägelse till Hans K. Höghet och Karl. och H. F. H. och K. hafwa härmed magt att göra och låta, sällja, för-

förbyta, gifwa etc. efter som Hs. Fu-
stel. Höghet och Kärl. bäst behaga
aldeles som med sin rätt wål och La
fångne ägendom och aflingegods: T
yttermera wißo hafwe Wi detta m
egen hand underskrifwit och med Wå
Secret insegel bekräfta låtit; som gior
och skedt är den 2 Junii Anno 1653.

Per Brahe.

9.

Grefwinnan Maria Aurora Königs-marks Bref til Hof-Cancelleren von Müllern om Alt-Ranstadska Friden (*).

Monsieur,

Jamais Relation ne m'a paru plus belle
plus agreable que le votre. Vous me fai
voir deux Rois reconciliés dans des embra
mens les plus touchans du monde. J'ai tout le ten

(*) Efter Originalet, som förwaras af Kam-
mar-Skrifwaren i Kongl. Krigs-Colleg
Herr Sigfrid L. Gahm.

de me repentir de mon depart. J'ai crû que devotion des fêtes demandoit ici ma presence, mais la devotion du Coeur n'auroit pas sans Emploi à l'entrevue des deux Rois amis. J'espere au moins que sa Majesté le Roi de Suede aura bien ouvert ses bras dans cette rencontre, pour recevoir son ami. Et pour l'autre, Dieu sait, comme il embrasse bien le monde. Le Roi de Svede principalement me paroit tout à fait aimable dans ses caresses sinceres & genereuses, & si ce n'êtoit pas une chose trop ridicule à vous dire, je vous avouerois ingenuement, Monsieur, que je voudrois m'etre trouvé entre eux deux pour avoir eu ma part aux embrassemens. Ces deux grands objets ne m'occupent pas tant, que je neglige de remarquer combien je vous dois, Monsieur de vous être ressouvenu de moi dans cette occasion, en me faisant part d'une si grande nouvelle; c'est un veritable coup d'ami, dont je vous reste infiniment redevable. Je presserai mon retour pour me rejouir avec vous autres, d'une union pleine de charmes & nous nous entreaimerons quatre fois plus qu'auparavant. J'espere que si la reponse vient de Svede en attandant sur mes affaires, que vous aurez la bonté de m'avertir: si j'ai à me flâter d'une bonne resolution, je viendrois avec des ailes d'autant plus promtes. Je donne le baiser de paix à la belle & chere Madame *Dübon*, & de faire mille protestations

d'ami-

l'amitié à son cher Epoux, mon ancien a
le plus honnet homme du monde. Je br
d'impatience de me retrouver avec vous a
pour nous entretenir ensemble de tous ces gran
évenemens. Et je suis Monsieur

Votre très humble servan

Quedlimb. ce 20 Decemb. 1706. *M. A. Königsmark.* G.

10.

Konung *JOHAN III* Bref om *Survivance* på Wreta Klosters *Pastorat* Östergöthland, för Herr *Jöns Benedicti* (*). *dat.* den 12 *Julii* 1588.

Wi JAHAN thenn Tredie medh Gu Nåde Swerigis, Göthes o Wendes etc. Konung, Storfurste ti Finland, Carelen, Wåtzschi-petin o In

(*) Brefwet som i Original blifwit insändt från Regements Pastoren wid K. Östgötha Cavall. Herr Mag. Ol. Langelius, är i det hänseen de märkeligt, at det wisar ett synnerligt be fordrings sätt, utan wanlig kallelse eller för slag, och at Konungen sielf kallar desse Präst män Herre, som ännu war en qwarlesn

-germanlandh i Rysland, och öfwer
Esten i Lifflandh Hertig, Göre
witterligitt, att efther thett wår Un-
dersåte Her Birge Petri Kyrkeherde
i Wretha Sochn udi Gisbergz Hä-
radh är en gammal och sjuklig Man,
så att han här efther för thenn orsak
skuldh icke kann förestå Gudz Församb-
lingh, derföre haffwer han ödmiukeligen
begärat, att wij wille unne och effter-
låte hans Stiff-sonn Her Jöns Bene-
dicti som nu är hans Cappellan Suc-
cession på för:ne Prestegåll, på thett
att för:ne Her Birge måtte någen til-
flykt haffwe udi thenne sin ålderdom,
Så haffwe Wij nådeligen hördt sådan
hans ödmiuke böön, och aff ynnest
och nåde undt och effterlatitt, såsom
Wij nu här med unne och efterla-
te

från Påfwedöms-tiden. Stiftets Ecclesiasti-
que Krönika kan häraf också ökas och för-
bättras. År 1593 nämnes en Birgerus
i Wreta, som tillika warit Præpositus, hwil-
ken tyckes wara denne Birgerus Petri, ehuru
han annorstädes kallas Birgerus Nicolai; men
Jöns Benedicti berättas aldeles wara utelämnad ifrån Capellanernes antal.

te för:ne Her Jöns Benedicti fullkom-
lig Succession till för:ne gäldh effter si-
Stiffaders dödh, Och schall för:ne Her
Jöns deß förinnan late bruke sigh hos
för:ne sin Stiffader för en Cappellan,
och i alle måtte udi samme kall, sig
Christeligenn och troligen förhålle, såsom
han thett för Gudh, oß och hwar Chri-
stenn will och kan tryggeligenn till swars
wäre, Ther wåre trogne undersåter
som bygge och boo udi offt:de Preste-
galdh måge wette sig effter rätte, Jcke
görendes för:de Her Jöns här emot
nu eller framdeles någott mehn, hin-
der eller förfång. Skriffwitt på Ny-
köpingz Hws then 12 Julii Anno,
1588 udi Wårtt Regementz tijdh
thett Tiugunde.

Under Wårt Kongliga Insigle.

Locus Sigilli.

Reg.

II.

Konung *JOHAN III:s* Bref och förbud till Befallnings-mannen på Wadste-na *Bengt Knutsson*, att der inlåta wißa

wiß-

mißtänckte Herrar dat. d. 7 Februarii 1590. (*)

JAHAN then Tridie med Gudz Nåde; Swerigges Göthes och Wendes etc. Konung Stor-Furste till Finland, Carelen, Wåtski-Petra och Ingermanland Rysland och öfwer the Ester i Lifland etc. Hertig. Wår Ynnest och Nåde tilförende. Efter thes Bengt Knutson, Wij för then olydne och otroohet skull, som Erich Sparre och Ture Bielke med några flere oß bewist hafwe, Såsom Wij och hafue Her Hogenskildt Bielke mistenckt, att han och nu gör ett med them, seden som wij äre komne ifrå Råffle; Derföre forbiude Wij tig härmed alfuarligen, och så frampt du för Wår och Swe-riges Rikes tro tienare och undersåte will achted blifue, att inställe för:de Wåre Undersåter in på Wadzstena Befästning, eller och någen annen, som oß mistenckt är, efter som och ther

(*) Efter Hufwud-skriften, insänd jämte det nästföregående Brefwet.

thesses till Lexe wåre Befallningsmän på Slotten öfuer heele Riket ... år. Råttandes tig hår aldeles ef... wed Wår högste nåde och ...
Schrifuit på Wårt Kongl. S...
Stockholm then 7 Februarii A...
st. 1590 Uti Wår Regemente på thet andre och Tiugunde.

J. R. S.

Utanskrifften.

Till Wår tro Tienere och Befattningman på Wadzstena Slott Benc... Knutson, Nådeligen.

Ankom then 15 Februarj A:o st. ...

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 7.

12.

En kort Berättelse hwad sig tilldragit och skedt i Wester-Göthland, nu nyligen i Höst, uthi Marken, och utskriswit af Edle W. Herres Her Carll Carlsons Landtbo-Fogedhe Anders Bengtson, Böendes i Wester-Göthland (*).

DEtta efterskrifne Järtecken är skedt Anno 1617 uti Wester-Göthland, wid ett Herr Carl Carlsons Hemman benämdt Kylla, der en half fierdingswäg ifrå, och är samma Kylla liggandes uti Mark. Der hafwer en stor äng till 30 stackar wall fört sig utaf sin stad med skog och alt, öfwer den

(*) Efter ett gammalt papper, hwars ålder bestyrkes af många tydeliga bewis.

den stora Ålfwen, som kommer ifrån Hylte Qwarn och den Ålfwen som kommer ifrån Kimer, hwilka komma tillhopa något på denna sidan om Kylla. De hafwa måst stå stilla uti twå nätter och twå dagar för samma jordefall skull. Så hastigt hafwer jorden runnit tillhopa, att wattnet hafwer yrt i wädret likasom snö-ur, och hafwa der funnits Ålar och andre Fiskar långt up i Landet och flugit med wattnet. Ängar och Gården hafwa stått som andre Sjöar med watten fulla, så at floden hafwer gått tillbaka, alt up till Kommenfors, att mång människa sig deröfwer förundrar, och står än i dag lukten likasom krut-eller swafwel-lukt, och hafwer sig uphäfwit höga torn af ler, likasom Slots-rundelar, så släte likasom de wore af Tegel-sten. Hwad efterfölja will, det må Gud i ewighet weta, och går nu Ålfwen långt ifrån det rum, som hon förra gick, och war der stort arbete förr än man kunde grafwa så mycket, att wattnet fick sitt utlopp.

13. Be-

13.

Berättelse om det Trädet, som Anno 1702 den 3 Januarii fanns uti Ambergs Kongl. Djur-gård, 2 mil ifrån Wadstena Stad belägen, paß 9 qwarter högt, och då war utwuxit med lummiga qwistar, fulle med löfblad och Blomster. dat. Wadstena den 20 Maji 1702. (*)

Hwad Trädet angår, så är det så beskaffadt, att en torr stubbe i Amberg, icke långt ifrån ledet, begynte wid Nyårs-tiden utspritta, blomstras och hade stora blad, nästan som Alelöf, dock tunnare och något spitsigare: Barken war grön: Så nog wäxte det till Kyndersmässan, som under armarna på en Karl, och så ymnigt, att det war som en god börda på ryggen. Ju mera de deraf skåro, ju mer wäxte det till. Jag som detta skrifwit, hade den första qwist deraf här i Wadstena, som Herr

(*) Lemnad af Herr K. Bibliothecarien Gjörwell tillika med den föregående.

Herr Probsten efterskickade, och såg hwilken Pastor i Härstad Herr Eri Rinman till mig skickade för ett Gud underwerk; efter ingen kände Trädet eller wiste hwad namn det hade, ej e ker ännu weta. Och war den för afskuren af bemälte Herr Pastoris drän gar då de hemförde wed. Sedan be gynte hwar piga och drängar i hel Dals-Härad sådana qwistar bära til Kyrkan för krydde-qwastar om win tren, deraf det blef här på orten så ge ment, så att all förundran derpå för glömdes.

14.

Kort Berättelse om de Rys Tropparnes härjande i Öster Göthland, dat. Linköping den 16 Aug. 1719. (*)

Här uti Öster-Göthland har Rysken skööflat och upbrändt dessa Kongs-Gårdar, Herregårdar och Byar: Ste näs

(*) Ur Kongl. Hof-Predikanten Herr A. Johan Christophen Lirickers Samlingar.

ne, Mauritsberg, Rotenberg, Ubend, Dråborg, Hendelö, Westerby, Himmelstadlund, Fiskeby, Linnersberg, Ringstad, Grimstad, Herstad, Lådby, Björnsitten, Malma, Lida och Nåsqwarn; Kneby Prästegård med Kyrkan, alla Bonde Hemman på Kolmården och omkring Norrköping, Norrköpings Stad, Fengatorna uppbrände, att de icke skyllas till, Liken uppgrafne, afklädde och uppbrände: I hwalfde Källrar, Sjöar, Spring-Källor, Rud-dammar, och annorstädes undangömd egendom, upgrafwen och borttagen: ingen fått sitt goda igen: in summa fienden gjordt sig ett fördelaktigt rof. Twänne gårdar allenast i behåll, Forsmans wid Wästra port och en wid lilla Torget, der unga Frögden bodde, som fick sin Hustru upp wid Sqwaller-Torget. Forsman tracterade Ryssen på bästa sättet och loswades honom få blifwa orubbad, icke dest mindre efter hans bortgång, kommo Coslakerne, dem Forsman ock wäl fägnade; men när drickat begynte tryta, hafwa de piskat och afklädt honom, att han måst gå utan skjorta och byxor

ror i en Qwinnfolks Manteau, rå
som en Pickelhäring.

I Befallnings-man Göthes Fög
deri och Löfings, Björkinds och Östkind
Härader, hafwa desse Bönder den 1
Aug. Swen Bengtsson i Tomta, Pe
Andersson i Walingstad, Per Nilsso
i Klint och Häns Nilsson i Åswittin
ge och Kuddby Socken, warit hos Ry
sen på Galererna och med honom ac
corderat, då de med Win och anna
blifwit accommoderade, sedan gått hem
till den 2, då de gått till Kuddby Kyr-
ka och derifrån hem till Preste-gården,
hwarest de ej allenast på deß Församlings,
utan ock samteliges i Fögderiet,
särdeles deras wänners wägnar, genom
Länsmannen Anders Andersson låtit for-
mera en förtekning och derunder stält
sin Ed, huruledes de alldeles afsade sig
den Swenska Kronan och emottoge
Czaren för sin rätta Konung och Öf-
werhet, allenast Han wille förskona
deras Hus för eld och brand, hwar-
med de genom Budkaflar och andre ex-
près bud skola sig sammandragit, och

dagen

dagen derefter den 3 dito gått åt Norrköping, i mening samma skrift att få öfwerleswerera Ryßen, då Herr Christopher Urbanowitz och deß Officerare, jämte en hop med Dragoner, som woro utsände att recognoscera om Ryßen, bakom en backe wid Syltan, funno bemälte Swen i Tomta med andre Bönder, och en hwit Fana af ett lakan giord, hållandes handen i wädret emot Ryßen, då ock Ryßen utslog tillbaka hwita flaggan. När nu Herr Generalen blef detta warse och wille taga Bönderna i arrest, begynte deße att springa hit och dit, neml. Per Anderßon och Hans Mattson i Gneby, samt twänne Bönder med Swen Rasson i Selingstad och Kuddby Socken, förutan Erik i Skränge i Husby Socken, hwilke blefwo nedskutne, de andre förde på Löfstad uti Arrest, öfwer hwilka i morgon, som är den 17 Aug. skall hållas Commission.

15.

Utdrag af Kongl. Secreterarens, sedan Lands-Höfd. i Upsala

Fri-

Fri-Herre Johan Bremers bre
till en förnäm Herre, unde
Kongl: Regeringens warel
i Arboga. (*)

Arboga den 10 Decemb. 1710.

För några dagar sedan skref Her
Höpken till Herr Ehrenstrahl, a
Herr Gr. Stenbock skolat skrifwit
hafwa tämeligen omständel. förnumm
att Samuel Hyltén skall af Hans Ma
wara giord till Cantzli-Råd. M
tyckes att detta behöfwer confirmatio
Han, Hyltén, skall hafwa wäl lärt Tu
kiska och Slawiska, och om så är, a
Hans Maj:t har gjordt honom ti
Cantzli-Råd, så lärer det wara ders
re, att han skall skickas till Constan
nopel, emedan kan hända Neubauer(
intet är så beqwäm dertill.

(*) De innehålla åtskillige *ancedoter* om K
ning *CARL XI:s* tid och äro afskrifne u
Originalerna.

(†) Negenbauer brukades sedan på denna be
skickning.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 8.

Continuation ifrån N:o 7.

Arboga den 17 Decemb. 1710.

I morgons reste Herr Gr. Strömberg bort på landet, öfwer Helgen. Om måndag reser Herr Gr. Posse åfwen på landet. En Stambok skickas omkring här i Salberga (*), hwaruti anteknas huru mycket hwar och en ger åt wåre fattige fångar i Ryßland. Gr. Wrede ger 1000 R:dr. Gref Falkenberg 200 R:dr. Hof-Cantzleren 100 R:dr. (†). I dag skickas boken till Salberga till Kongl. Hofwet, sedan skickas hon hit igen till Collegierna. Nästkommande Febr. Månad blir en Commission inrättad öfwer egennyttigheter, som af betjänterne kunna föröfwas mot Allmogen. Gref G. Cronhjelm skall

(*) Är mißskrifwit för Arboga.
(†) Gref *Gustaf Cronhjelm.*

deruti Præsidera. Assessorer tagas ur Swea, neml. Ribbing, och en Götha Hofrätt, och en ur Kamm Revisionen, neml. Cronhjelm. (†). K nungens Ombudsman blifwer Advoc Fiscalen Fehman. Hans Exc. G Wrede wille hafwa Müller dertill, m det gick intet an. J går kom en e presse från Salberga med bref f Tessin, hwaruti han klagar öfwer G Lieut. Burenskö1d, att han förnekat 4 medicamenter gå ifrån Stockholm Salberga för Hofwets behof, skrif ock Prinsen (*) wara siuk af en ma feber. Men han fick ock swar der Gud nåde oß att Pesten så grasser J Helsingborg är ett hus utdödt, någre Holländske Båtsmän smitt Calmar är snart öde. J CarlsC na har på 3 weckor dödt 800 Per ner, fast detta skall wara något do J Christianstad skall ock Pesten war

Arb

(†) Fri-Herre Jacob Cronhjelm.

(*) Hertig Carl Friedrich af Holsten.

Arboga den 24 Decemb. 1710.

Jag betackar min Herr Grefwe ödmjukeligen för Fru Brenners werker, dem ingen här i Arboga än hade sedt. Nu är här ingen af Kongl. Rådeten i Arboga mer än Herr Gr. Wrede. Hof-Cantzlern är ock borta. Jag hade tänkt resa litet på landet; men som wäderleken intet welat foga sig, måste jag dermed låta anstå. Ifrån Malmö fick jag rättnu bref, men intet nytt, undantagandes att conferencen påstod imellan båda öfwerstarna Hamilton och Gyllengrip, hwilke äro ganska förbittrade på hwarandra. (*) Man söker att få tillfälle, att döma dem, intet efter Duels Placatet, hwilket straff skulle wara alt för swårt, utan såsom de der hafwa försedt sig mot Borg-Rätten, som Fält-Marskalken öfwen skall äga, hwilket förseende har Lifs-straff med sig; men när saken kommer att leuteras, kunna de slippa lättare, än om

 de,

(*) Twisten imellan dem finnes omtald i R. R. Gref M. Stenbocks Lefwerne 2 Del. Sid. 153, not. k.

de skulle dömas efter Duels Placatet. Under mitt couvert hade jag ett bref till samtel. Rådet från Gr. Stenbock angående de farkostars lösgifwande, som mot Neutralitets - Acten af Swerige och Dannemark äro upbragte, hwilka Dannemark nu will lösgifwa, så framt Swerige gör det samma. Det min Herr Grefwe skrifwer om Cantzli-Råds wäsendet torde wäl wara en updiktad sak; emedan ingen människa derom talt eller skrifwit mer än Herr Höpken. Hylteens Fru har ock långt för detta debiterat sin man wara kommen i grace hos Hans Maj:t.

Arboga den 31 Decemb. 1710.

Med Tyska Posten ha wi Gudi lof goda tidender från alla wåra Ministrer. Frisendorf skrifwer af den 3 Decemb. att man nu börjar wid Hanowerska Hofwet tro, att Hans Kongl. Maj:t werkel. blifwer af Turkiska Hofwet med en ansenlig magt beledsagad i Pålen: att Turkarne hade fuller först ment indraga 400000 R:dr. som Czaren

till.

ullsägt, om de wille lemna Hans Maj:t hjelplös: men som denne börjar märka oråd och undsäger att låta sina troupper nalkas, till att gifwa akt uppå Turkarnes förehafwande, så skall ock Sultanen mindre hemlighet göra af sitt upsåt att bryta med Czaren, hwartill den Ryska Ambassadeurens förhållande i Constantinople, säges hafwa hulpit, hwilken ock råkat i strid om företrädet med den Franske: att den nye Stor-Viziren skall fortsätta Krigs-rustningen, som hans företrädare påbegynt, och hafwa låtit några Tusende Janitzarer toga till Bender; jämwål anbefalt wiße trouppers upbrott uti Bosnien och Albanien dit åt: att så wäl Mufti som Krigsfolket och gemene man säges wara förbittrade på Rysarna: att det gifwer stort upseende att Poniatowski legitimerat sig som Polnisk Minister hos Sultanen i Konung Stanislai namn, hwilken som han låtit utgå nya universal-bref, som bemärka des upsåt att komma tillbakars åt Pålen, så gißes, att han måste göra sig förslag uppå någon förestående förändring, och hälst

uppå

uppå Placatarnes ornighet, som sk
wara stor, jämwäl deras hat till Ry
sarna, som åstad kommes af deßas ö
wermod och otroliga landet tillskyndad
plågor. Från Berlin ha wi näst
samma tiender, samt att en af de fö
nämste K. Augusti Herrar skrif
ditt från Dantzig, att nu intet wo
att twifla, med mindre Turken bryt
med Ryßen. Wachtschlager berätt
att stora Viziren är en capabel Herr
och intet illa intentionnerad för Han
Maj:t. Cuyp rcrona skrifwer ock god
tiender härom från Stettin. Enfin a
låter wäl.

Arboga den 14 Januarii 1711.

Sedan mitt sista hafwe wi från al-
la orter fått confirmation på de
förra tiender, angående rupturen imel-
lan Turken och Ryßen. Konung Au-
gustus skall hafwa af förskräckelse släpt
ett bref utur händerna, hwarest stod
skrifwit derom. Nu fattas allenast
att wi derom få bref från Hans Ma
så ha wi sedermera allsingen orsak

twi

...ssa derom. Drottningen af Engel-
...d skickar till Hans Maj:t i Ben-
...r en utskickad, som jag tror skall haf-
...a Caractere af Agent. Wid Berlin-
... Hofwet äro store förändringar skedde,
... i det alle de gamle favoriterne äro
...kte. Blifwer jag aldrig favorit hos
...nom, så tröstar jag mig derwid, att
...o alla favoriter är så obeständigt.
...mell skrifwer ock, att nu ingen me-
...n twiflar i Berlin, med mindre Tur-
...en bryter. Stiernhök skrifwer från
Wien det samma. Nu äro mäst alle
Kongl. Råden här samlade. I går
kom Herr Gref Wachtmeister och har
med sig sin son Schoutbynachten. För
par timar sedan kom Gref Carl (*):
Gref Horn och Gref Frölich wäntas
hwart ögnablick. General Major Palm-
quist är ock hitkommen, som säges,
till att söka successionen efter Salig
General Fält-Tygmästaren, som efter
gamla wiset, efter något mer än 8
dagar skall begrafwas. Men jag tror
att

(*) Gyllenstierna.

att Herr Graf Strömberg later ...
wakta samma beställning, till ... Hans
Maj:t sielf någon lär tillsätta.

J Härads-Höfdingen Celsii ...
le är Ehrenhjelm kommen. Hennes
Höghet Recommenderade Grönhagen
dertill, som intet fans aldeles falla
till den Affairen. Förleden Sönda...
stod Kammar-Herren Törnflych...
Bröllop wid Hofwet i Salberga.

Slut häfndst.

Rättelser.

J Föregående Bladen, Sid. 6: r. 5. bör läsa ...
Dalkarlarna. S. 14, r. 16. läs: Kasper ...
S. 21. r. 21. läs Zerbster-bier. S. 27: ...
16, och S. 30: r. 12. l. Jmolska. S. 3...
r. 24. l. Baron. S. 42: r. 17. l. la vérs...
S. 46: r. 12. l. gald. S. 56: r. 21. ...
CARL XII. Ibid. r. 23. l. Neugebauer.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 9.

Continuation ifrån N:o 8.

Arboga den 4 Febr. 1711.

DEt förnämsta jag nu här att i ödmjukhet berätta, är att Hennes Maj:t och Hennes Kongl. Höghet uplåta alla sina Jouveler, Guld och Silfwer till flottans utredande. Hennes Maj:t utgifwer det som ett lån: men Hennes Kongl. Höghet skänker bort af alt sitt Guld och Silfwer dertill. Deras Excellencer skickade Hof-Cancelleren wid slutet af förleden wecka till Hofwet, att förut sondera de Kongl. derom, då de strax utan betänkande utlåto sig wilja uplåta alt det de äga dertill. Hennes Höghet sade ock med gråtande tårar, att Hon, om så behöfdes, äfwen wille wåga sitt lif till Hans Maj:ts tjänst. I dag afgår deras Excellencers bref och tacksä-

gelse till de Kongl. och lår mig
förstå att Gulder och Silfret skic
till Stockholm att myntas. Doch
man ån intet, huru med det preti
Silfret skall förhållas, om det sk
myntas, hwilket wore för stor skad
eller om det skall pantsättjas och
nas penningar derpå. Nu är H.
Gref Wachtmeister här, och har
ån intet utlåtit sig när han skall
Hwad jag skrifwit om Hennes M
och Hennes Höghet behagade Hr G
wen menagera; ty minsta delen af
wet i Salberga wet ån deraf. H
Gen. Lieut. Strömberg så wål som A
miral Siöblad åro här i Staden.
ter högst 8 dagar begynnes Commis
nen neder i Wester-Gjöthland, hw
wid Herr Hof-Cantzleren skall p
sidera.

Ex. P. S. Nu låra wi bli
någon tid i Arboga. Wi wånte
en hel hop med Win från Stockho
det måste wi först utdricka, förrän
resa hän.

Arboga den 11 Febr. 1711.

Nytt är detta. I dag resolverade Kongl. Senaten, att bref skall afgå till alla Lands-Höfdingar; till Gen. Lieut. Burenskiöld och till Banken; att tillse, om några kunna finnas, som wilja låna ut penningar på Jouveler, Guld och Silfwerpant. Hennes Kongl. Höghets Silfwer och Guld och Jouveler, så wäl som Drottningens skola pantsättas, och derpå lånas penningar. Men Gud wet hwem som lärer drista sig att låna på sådana panter. Efter Sal. Assessor Stiernmark är Sternell kommen och så Fehman, Ruberus och Fritz successive. I Hof-Notarien Sihlanders ställe är Hofmäst. Ponrin kommen, dock att han detta året tillika behåller Pagerna: Camereraren Stierneld har fått afsked och Wallvik är i hans ställe, dock att Stierneld behåller sin lön. Än är Gref Wachtmeister här och talas intet om när han skall resa. Vice Amiralen Wattrang är och här, så wäl som Gen. Lieut. Strömberg och Amiral Sioblad.

Arboga den 28 Febr. 1711.

GRef Frölich hade lofwat skaffa många millioner penningar till Konungens tjänst; men när det kom till Weting, bestod hans förslag derutí, at en halföre skulle gälla så mycket som en slant, och så widare, och det woro de Millioner han lofwade. Gener. Lieut. Strömberg har fått Caracter af Gouverneur, men ingen Fullmagt der på, utan allenast bref från Senaten derom.

Arboga den 11 Mart. 1711.

IGår reste Gouverneuren Siöbl. härifrån. Han sökte för sin s Schoutbynachten att komma i Sal. Ammiralen Werles ställe; men de gick intet an. Han har fått ett kort bref från Senaten, för det han mot Senatens ordres har gifwit lof at s spannemål på en Angelsk prise tag af Fransoser. Han skall derpå förkl ra sig; dock har han skaffat sig wä ner - - - - penningar. Sur wo

Ma

..r Vulcain est fort de ses amis. Hans ..x. Gref Wachtmeister låter nåpl. alde.. blifwa restituerad på många wec..t. D. Hiärne år för hans skull hit..mmen.

Arboga den 8 April 1711.

De Eras Ex:cer hafwa intet warit i Senaten sedan för Påsk. Hela ..nna weckan hafwa de wäntat på H. ..xc. Gr. Carls och H. Exc. Gr. Horns ..terkomst från Salberga. Här år ..n stor hop främmande här i Arboga ..f Generals och andre Personer. Här ..skall delibereras om en transport af några regementer till Tyskland, som Hans Maj:t befalt skola ske. Man ..år nu se om det kan ske.

Arboga den 29 April 1711.

I förgår kom en ung Sparre hit, som rest från Moscou den 8 Martii. Han lemnade efter sig i Petersbourg Troubetskois Furstinna och ett annat Fruentimmer, som wilja komma hit att

att besöka sina män. De ha och s[...]
lof. Han berättade i går i Senate[...]
huruledes en Turkisk utskickad, ell[...]
Envoyé hade kommit till Moscou [...]
fått af Czaren Audience, tillbjudandes [...]
honom frid med de wilkor, att Ryss[...]
skulle gifwa alt det han tagit af Sw[...]
rige tillbaka igen, samt alt det Sw[...]
rige kostat på närwarande krig, [...]
förutan detta skulle han gifwa åt Tu[...]
ken Asof &c. tillbakars, åt Pålen [...]
hon orter, med mera; hwaruppå Cza[...]
ren sagt, at Sultanen antingen höll[...]
honom (Czaren) för en narr, elle[...]
wore han sjelf en narr, och derpå slo[...]
han Envoyéen 2 örfilar och låt sätt[...]
in honom. (*)

16.

Anmärkning wid Andra Artiklen.

Emot den, Sid. 21 r. 27 gifnings-
wis tillsatte anmärkning, är [...]
min[...]

(*) Hurwida denna *Anecdote* kan äga g[...]
lemnas därhän; åtminstone tyckes den i [...]
twifwelsmål wara underkastad.

minnelse gjord, att i Leipzig aldrig något berömdt bier funnits, som der warit tillwerkadt. Jag har ock funnit detta bestyrkt af en Tysk Auctor C. A. M. von W. som 1666 under namn af Kurtzweiliger Zeit-vertreiber utgifwit en Samling af roliga Småsater. Leipziger Öl har fått namnet Rastrum af Studenterna derstädes, i en Metaphorisk bemärkelse, genommen von denen ackerleuten, welche mit dem Pflugschar die erde umbreißen: Ebenfals soll auch das Leipziger Bier als ein solch Pflugeisen, durch seine Säure, weil es bald abfällt, die eingeweide der Menschen durchreißen und gleichsam umbkehren. Dock har der tre slags Öl gifwits, hwarom de Studerande i anledning af de uthängde Stölderna gjordt en wers, som utom orten synes obegripelig:

Ein Topff Scherpentum, Zweij Rastrum, Spanque Coventum.

Nu förtiden drickes der Würtzner och Brunswiger-Öl, sedan Zerbster-Bie-

Bieret till införsel blifwit förbudit, eller med så hög Tull belagdt, at det icke mer köpes. Detta Zerbster-Bier, som den okände Auctoren och flere, wid Upsala Convivium druckit med så god smak, hålles ännu för det bästa i Tyskland. Det har fordom till 10000 Fat bortgått till andra länder, i synnerhet till Holland för Ostindiska Skeppens behof, såsom det endaste, hwilket under linien icke tagit skada. På stället är det ännu ganska godt, och hafwa Tyske Poëter, som kan hända i den delen böra äga påliteligt witsord, om samma Öl fält sådant omdöme:

Si Servestani quis culpat pocula Zythi,
  Illi nec cerebrum, nec caput esse potest.
Renibus & nervis cerebroque hic humor amicus,
  Nulla unquam Lepræ semina fœda jacit. (*)

---

*) Läsaren täckes benåget ursäkta denna lilla Digression, hwartill en benägen och witter Gynnare, som sjelf warit i Zerbst, gifwit anledning.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 10.

17.

Hof-Cancelleren Nils Tungels Relation om det Swar, som Riks-Cancelleren Gref Axel Oxenstierna gaf wid underskrifningen af Successions Instrumentet för Hertig CARL GUSTAF(*).

Anno 1650 den 11 Martii blef af Hennes Kongl. Maj:t min allernådigste Drottning, jag underskrifwen förskickad till Riks-Cancelleren, som då något opaßlig war, med Ständernes

K För-

*) Ett märkeligt Document, hwaraf på Franska fullständigt Transsumt af Herr Hof-Rådet Arckenholtz är införd i Memoires de la Reine CHRISTINE, Tom. I, p. 176. men är på Swenska förr ej tryckt. Hwad slutsatser deraf kunna och böra göras, lemnas

Förklaring öfwer Hans Furstel. Nåd Hertig CARL GUSTAFS succession ti Swériges Krono, som allaredo nu mestadels af Riks-Råden underteckn war, att ock Hans Excellence den u derteckna skulle.

När jag nu kom till honom o Hans Excellence förnam mitt ärend lät han se en olustig mine, sägand det är en sak, som jag intet myck wet af, wille ock önska, att jag wo så fjerran stadder, att jag icke ett or deraf wiste: Rådet hafwer fuller wa rit hos mig en gång, såsom ock Her Bengt Skytte à part: Hwad wåre di courser om denna sak då hafwa wari det tror jag wist, sade han, att de g de Herrar skola weta sig påminna: s de sig ock aldrig hafwa welat, ell

sku

till den skarpsinnige Läsaren. De i paren these tillsatte ord äro för sammanhanget sku tillagde, och ifrån Texten skilde. Documen tet är benäget lemnadt af Herr Kongl. Secre teraren Johan Bökman, och sedan med ... rr Cancellie-Rådet von Celses afskrift i ga jämförde.

unnat råda något till denna högwigtiga Sak; will ock icke eller hafwa något namn derföre. Kunde wäl hända, at han för sin ålderdoms swaghet skull kunde fela i sina tankar och saken intet så wäl förstå, som andre, det tiden lärer uptäcka; Dock mente han likwäl, at der Hennes Kongl. Maj:t hade i förstone, och förr än saken blef androm föredragen, welat förnimma hans ringa utlåtande deröfwer, så hade till äfwentyrs ett annat och bättre råd kunnat upfinnas, och detta, som nu praecipitanter förehafwes, kunnat blifwa tillbaka, sägandes: Jag bekänner med allwar, att om min graf stode mig på denna tima öpen, och i mitt wilkor wore, att lägga mig i grafwen, eller at underskrifwa Instrumentet om Successionen, så tage mig f . . , om jag icke heldre wille lägga mig i grafwen, än som det nu underskrifwa; icke derföre, att det icke är wäl nog fattat och conditionerat, utan derföre att man med tiden skall förnima, när han intet mera till wore, att derpå lärer intet följa den effect, som en hop sig inbilla,

billa, utan snarare ett pœnitere: S
de sig ock intet mera nu, än öfwer
höga ålder hugna, hoppandes intet l
wa de tider, och om han fore will
sina tankar (måste han tillstå) at h
på (*) principia äro helt galne att f
leda honom, och att alle andre som
efter hans död skulle säga honom w
rit en tok, som en sådan sak intet f
stått hafwer.

När jag nu Riks-Canceller
berättade, huru som de Herrar Ri
Råden och samtelige Ständerne haf
enhälleligen med underdånig tacksamh
emot Hennes Kongl. Maj:t till den
sak bewiljat, och alla hugnat sig de
öfwer, att Hennes Maj:t hafwer i le
wandes lifwet welat declarera Han
Furstеliga Nåde till sin Successor;
swarade Han: Ja, om alla deras hjer
kan woro skrifne i taflor och Henne
Maj:t kunde få läsa dem, så skulle Ho
först få se deras innerliga tankar, s
öfwer

*) Orden härpå förderfwa meningen och jämwä
ordet som. I stället för härpå kan
hans principia.

wer-det ena som det andra: Honom
re intet okunnigare än sjelfwa deras
ection emot Prinsen. Der Hennes
aj:t wille nu slå på en annan bog,
innan några dagar låtas med all
ar, såsom hade Hennes Maj:t saken
ttre öfwerlagt och wille göra det om
tet; så skulle Hennes Maj:t förmi
a, att de af Ständerne som nu låt
as wara Hertigen affectionerade, skulle
wara mycket hastigare att bifalla Hen
es Maj:t uti detta än det förra. Han
de sutit ibland med en eller annan,
r den höga Sak förehades, då han
elat tiga hel stilla och hwarken henne
llat eller ogillat: och fast än någons
anka hade kunnat wara på Hertigen,
hade han likwäl aldrig welat låta
märka sig derom uti Hennes Kongl.
Maj:ts lifstid: dock efter Hennes Maj:t
har behagat poussera Ständerna detta
at tigå, och nu honom, Riks-Cancel-
eren, befallat detta] Instrument att
underskrifwa, med de andre gode Her-
rar; så wille] han wara för sin person
för Gud och posteriteten enskyllad och
nu följa hopen, oansedt han wäl wiss-
te,

ke, att det i sig sielft, hwarken Lån[...]
eller då Riket till säkerhet i framtiden[...]
som de andre till äfwentyrs kunna m[...]
na, ty när man läser Acterna, skul[...]
man deraf se och förnima, at ing[...]
swårare sak hafwer toto tempore F[...]
miliæ Gustavianæ, så länge Swerig[...]
hafwer warit ett Konunga Rike, wa[...]
rit Ständerne proponerad, än som de[...]
na, och icke någon Konung har wel[...]
sättja sig i sådan hazard.

I weten wäl, sade han till mig[...]
hwad för jalousie war imellan Konun[...]
GUSTAF ADOLPH och bägge Fursta[...]
ne Hertig CARL PHILIP och Hert[...]
JOHAN till Östergöthland: (*) ha[...]
icke Gud kallat båda så snart bort, [...]
hade en Blodbadstuga wisst blifwit [...]
Riket. Sådane tider måste hwar och
en, som klok och försigtig är, af så-
dant som nu drifwes, befrukta. Der-
hos sade han sig påminna det tal, som
Sal. Konungen hafwer haft till ho-
nom i Preussen, den tid Hans Maj:t

*) Tycks wara en obillig beskyllning på H[...]ig JOHAN af ÖsterGöthland.

Anno 1627 der blef sinten i hassen lag illa suk, icke sielf annat tänkdes, än Hans Maj:t då skulle dö; Hans Maj:t Riks-Cancelleren med swar frågade, hwem som Ständerne la wilja på Konungens dödsfall wäl- och taga till Sweriges Konung igen, jandes han wille Hans Maj:t det ymitakteligen uptäcka. När nu han Riks-Cancelleren, blifwandes öfwer en dan oförmodelig och bedröfwelig fråga lärt, gjorde en underdånig enskyllan, intet weta något dertill att swara nat, än önskandes att Gud wil förelpa Hans Kongl. Maj:t till sin ra helsa igen, och låta Honom län- och wäl sitt folk regera: Så lät t Hans Maj:t sig dermed intet nö- utan så länge yrkade på ett närma- swar, att Riks-Cancelleren nödgas omsider till att säga, det han för n person intet annat tänkte, icke heller annat trodde, än att Ständerne warda tillika med honom, på Kongl. Maj:ts oförmodeliga dödsfall, det Gud nådeligen afwände, anmodandes Hans Furstel. Nåde, Pfaltz Grefwen Johan

han Casimir, eller på Hans Furst[illegible]
Nådes dödsfall, Hans Son till Sw[illegible]
riges Konung; derpå Hans Kon[illegible]
Maj:t skolat swarat honom med de[illegible]
ord: Gud beware Eder och Ständer[illegible]
för sådane consilier; ty J mågen w[illegible]
ra wiße deruppå, om J den ena d[illegible]
gen kröna endera af dem till Ed[illegible]
Konung, så lären J några dagar d[illegible]
efter wißerligen ångrat. Detta Kon[illegible]
Maj:ts tal, sade Riks-Cancelleren s[illegible]
ga honom än i minnet, icke derför[illegible]
att han trodde så ske skulle, utan s[illegible]
som ett tal af en Högwis Konung[illegible]
hwilkens maka Swerige aldrig hafw[illegible]
haft och näppeligen lärer få; önskand[illegible]
det Gud wille afwända all olycka, so[illegible]
igenom detta wäsendet syhnes Riket til[illegible]
stunda och låta honom icke de tid[illegible]
utlefwa.

Slut härnäst.

Historiska Märkwär-digheter.

N:o 11.

Fortsättning ifrån N:o 10.

Sedan begynte Hans Excellence å-ter tala om Successions Förklarin-gen, sägandes sig intet kunna deremot disputera, efter saken intet mer wore integra, utan honom tyckte, när alt blifwer rätt öfwerlagt, att detta Con-silium är alt för hastigt och obetänkt fattat, och skall till äfwentyrs intet contentera Hertigen, ehurwäl det är Hans Furstel. Nåde ett större benefi-cium, än han det skatta kan, och der han derföre icke finnes Hennes Kongl. Maj:t och deß trogne undersåtare tro-gen och tacksam, så förswarar han det aldrig för Gud. Hade Hans Furstel. Nåde icke fått afslag af Kongl. Maj:t om giftermålet, så hade det warit en stor sak för honom. Men nu skall Hans Furstel. Nåde mer lefwa in me-

tu & spe, wäl wetandes, att han snart kan dö, som Hennes Kon Maj:t, som är en ung Dame om 2 år, och kan än lefwa öfwer 30 år e ler 40, hwilket Hans Furstel. Nå skull wara långt och owisst att wän efter. Hade Hennes Maj:t låtit bli swa honom i det hopp om giftermålet så trodde han, Hans Furstel. Nå skulle hafwa bättre warit content. genom Ständernes förklaring är gi wit honom blott och allenast spes suc cessionis och mera intet, ehuruwäl de är stort. Begynte åter igen att tala om det, att han Förklaringen under-skrifwa måtte: sägandes, så länge han owärdig hafwer warit brukad för en Riks-Råd, och Riks-Canceller, så hafwer han aldrig skrifwit någon Act consilium eller slut under, som han icke sjelf hafwer rådt till att göras och författat, eller åtminstone warit till-städes med uti deliberation; men nu gör han på sin höga ålder, det honom mycket betänkeligt är och ingen tillförene hade kunnat bringa honom till, der framdeles något ondt derpå följ

ns wärder, så läter hans ben i graf-
en det begråta: men länder det Hen-
s Kongl. Maj:t och Fäderneslandet
ll tjänst och goda, det han af hjertat
ska will ske måtte, så hafwer han
rdt wäl, och fördenskull icke af fri
illja, utan på Hennes Kongl Maj:ts
tränga befallning wille han sätta sin
and under Instrumentet och Förklarin-
en, begärandes att få behålla det hos
g till eftermiddagen, att han nu så
mycket bättre tid måtte hafwa, det i-
genomläsa och widare öfwerlägga. Der-
med lyktade han sitt tal den gången.

När jag nu eftermiddagen, emot
klockan 2, kom åter till Hans Excel-
lence att taga Förklaringen och Instru-
mentet ifrån honom, sade han sig i-
medlertid hafwa med betänkande det
igenomläsit och nogare öfwerlagt, och
nu som tillförene befunnit saken af
större consideration, än till äfwentyrs
många kunna besinna, ehuru kloke de
ock synas wilja wara: sade ock, att så
wäl denna Sak, som elliest hwad me-
ra nu drifwes af de 3 nedrige Stånden,

 gör

gör honom hel perplex och hel turberad I Hans sinne och tankar hafwer det oc ett sådant anseende, som låter det i lång den förorsaka många redeliga måns blodiga halsar: Alleguerandes för exempel, som det ännu i mannaminne år. Hwad successionen widkommer, wet fuller hwar och en, sade han, hwad Riks-Besluten Ständerne i den saken tillbinda, att Ständerne nu skulle gå ifrån samma beslut och gå ifrån den ena Familien och underkasta sig en annan, uti så måtto, som nu drifwes och förehafwes; det syntes honom mera än betänkeligt, ja farligt: är en sak som är initio læta, tractatu difficilis, sed eventu tristissima: ihogkommandes derhos hwad Fäderneslandet och dess trogne inbyggare fordom wunnit på främmande Herrskap; dock likwäl, sade han sig med båfwande hand satt sitt namn under Förklaringen, hwilken han mig i händer tillbaka lefwererade, med önskan att det icke måtte lända honom eller hans posteritet till någon blasme. Sedan sade han sig hafwa hördt och förnummit, huru som Presterska[p]

orgerskapet och Allmogen hade sig
mmansatt, att ock hårdt driswa der-
, det stora gården och dagswerken
itte afskaffas och alla lån- och gåf-
:gods igenkallas; men icke rätteligen
iste, hwem till sådan galenskap och
äsende war auctor och consultor,
h hwem som mäst fomenterade
nna itända elden, som han fruktade
ulle i långden upblåsa en stor flam-
a, om han icke i tid med allwar,
an något alarme blifwer dämpad
h utsläkt; ty det Ständerne, som
obetänkte warit, skulle denna gån-
en, sade han, i sådana saker få
rämja ders wilja, få lära de
dist en annan gång taga sjelfwa nå-
ot mera, och tredje gången tillbju-
a att föra Regementet med Hennes
ongl. Maj:t, hwarigenom omsider
ade Kongl. Maj:t och Riket skulle
ättja uti största fara och osäkerhet,
fter som för en Regent intet är
farligare, än när Bönderne sig sam-
mansättja, begynna att disputera Ju-
ra Majestatis, och tillwälla sig Re-
gemen-

gementet. (*) Sådant practicerad
uti Tyrannens Christierns tid, då
3 nedrige Stånden uphetsades och
sammansatte emot Ridderskapet och A
delen: hwad derpå följde det wete w
wäl alle, och måste oß nu för sådan
wakta. Hennes Maj:t gör säkrast när
Hon ser på hwars och ens trohet och
redelighet och administrerar Justitien ex
æquo & bono, utan någon respect,
såsom ock med tålamod höra sina under-
såtares beswär och klagan, hwar och en
med skäl sålunda swarar, att Kongl.
Maj:ts Höghet och myndighet må blif-
wa Kongl. Maj:t af ett och annat stånd
odisputerad. Hwar det icke sker och
noga i akt tages, så sätter Kongl. Maj:t
sig sjelf och sina undersåtare uti en far-
lig Stat.

Der-

*) Saken blef af Rikssens Ständer så förkla-
rad, at det icke war Drottningens Rättighet,
ifrån Kronan abalienera någon egendom åt
enskilda, till Allodial, som förut under tiden
skedt, och derföre i Riksdags-Beslutet af år
1655 blef ändradt, samt i Reduction ... ed
nog skarp Liquidation, werkstäldt. Or-

Dermed ändades ock detta Riks-
[Can]cellerens tal, hwilket alt jag ...
[an]tecknad, hafwer, efter Kongl. Maj:ts
[ex]presse befallning, skrifteligen förfat-
[ta]t, först uti min skrif-tafla; me-
[da]n alt war i friskt minne: och sedan
[p]å papperet lika lydande, som detta
[är], hwilket Hennes Maj:t tog af mig
[och] efter dess öfwerläsande behöll det
[ho]s sig. Och tager jag Gud till witt-
[ne], att alt detta, som ofwanskrifwit
[är], sålunda af Riks-Cancelleren talat,
[dis]courerat och disputerat blifwet, som
[de]tta här ord ifrån ord är af mig in-
[fö]rdt och annoteradt, och ändock något
[fl]era, som jag sedan mig intet påmin-
[n]a kunde. Gud afwände all olycka och
[re]gere alt till det bästa!

NILS TUNGEL.

18. Kon.

[Ut]låtelserne på detta och flera ställen synas något
hårde eller mindre warsamme, hoppas jag
ingen det misstyder; hälst deraf aldrig nå-
gon påfölgd kan dragas, sedan Konungens
och Rikssens Ständers rättigheter, genom
G[rund]lagarna, hos oss nu äro så noga och
wi[sl]igen utsatte.

18.

Kon. GUSTAF I. Bref till alla H[illegible]
rads-Fogdar i Upland om Ska[illegible]
te-böndernes Landboer. Dat. U[illegible]
sala den 15 April 1541. (*)

VI GUSTAF etc. tillbjude Ed[illegible]
Dannemän, Wåre och Kronon[illegible]
skattskyldige Bönder och menige allm[illegible]
ge, som bygga och bo uti N. Hä[illegible]
de Wår Konungsl. Gunst och Nå[illegible]
tillförende, etc. Gifwandes Eder Dann[illegible]
män härmed tillkänna, att efter det wi [illegible]
ti sanningen förnummit hafwe och dage[illegible]
gen för ögonen se hurulunda saken b[illegible]
gifwer sig med de Skattebönders Lan[illegible]
boor som mångestädes här i Upland är[illegible]

(*) I Registr. Arch. Reg. fol. 90. p. versa, st[illegible]
öfwer detta Bref sådan Titul: Dhetta Ma[illegible]
dat gick uth til alle Häradzfougter her [illegible]
Upland om de Skattebönder Landboo[illegible]
datum Upsalie 15 Aprilis 1541. Stafning[illegible]
sättet har jag i denna Affkrift lämpat eft[illegible]
det nu brukeliga: annars är härwid ing[illegible]
ändring gjord. Med Bönder tyckes Konun[illegible]
gen mena Husbönder eller Jordägare. Do[illegible]
cumentets wigt och wärde är nog [illegible] t.

Slutet härnäst.

Historiska Märkwär-
digheter.

N:o 12.

Fortsättning ifrån N:o 11.

örst skola de gifwa Oß och Krono-
ne (som ock tillbörligett) deras rätt
årliga skatt och andra rättighe-
, som af samma gods med rätta
r och wane är att utgå: Dernäst
skola de ock gifwa Bonden som
kattegodsen äger, der de uppå sitit,
t styft afrad (*) och förutsaber sig
rdenskull derutaf, att de samme Skat-
bönders Landboor förmågta då icke,
t hålla Hemmanen wid deras rätta
ch laga byggning och icke dike deras
krar, rödje deras ånger och eljest hålle
odset wid magt, som det sig med rät-
e borde, efter Sweriges beskrifne lag,
an den ene fardas utaf Godset,
är han en liten tid sitet hafwer och

M en

(*) Det är: Där de uppå sittja ett styft eller stort afrad.

en annan hälftene armare kommer igen
ingen bygger utan alle röta och besw
så Kronones Skattegårdar platt i grun
förlagde och förderfwade, Kronan t
stor skada och förderf. Så låta
Skatte-Bönderne sig tycka, att efter
äre med lagligt arf, köp eller elje
komme till slike Skatte-Hemman, m
ge de wäl fare med dem, huru dem
nes, bygge dem up eller röte dem n
re. Der swaren wi så till, att så lå
ge de hålle sådane Kronans Hemma
wid magt med laga byggningar, o
andre nödtorfter, då måge de wäl hör
dem till; men när det icke sker, d
höre de Oß och Swериges Krono till
Så står det ock i Swериges Lagbo
klarligen uttryckt, att Husesyn skall
wäl hålles med Skatte-Bönderna, so
Land-Bönderna, hwarföre hafwe W
gjordt en slik stadga med samme Skatte
Bönders Landboor, så att de efter den
na dag icke skole gifwe deres Husbön
der så stift afrad, som de härtill gjort
hafwa, utan ett måtteligt och skälig
afrad, så att de ju måge behålla en
tridie eller fjerde part af samma afr
u e

me med sig till byggningen, opå det
skulle hafwe desto bättre magt och
ne, bygge och förbättre samme Kro-
nes Hemman, både i ene måtto och
dre, och utgöre Oß och Kronone de-
redligare den årlige skatt, som dem
med rätte bör. Så skulle (skole) wå-
Fogdar hafwa der ett noga upseende
opå, att för sådana treding eller fier-
part af afrad, måtte ochså årligen
hafwa byggt före, så att samme part
elies onyttteligen förskingrad eller
förkommen blifwer. Sammalunda så
är det ock en menig bruk ibland wåre
och Kronans skattskyldige Bönder, att
der som twå, tre eller fyra, äro ägande
uti ett Hemman, den ene mera, den
andre mindre, då will ingendere likwäl
löfa sig derut, ändock det stycke
Jord han äge inne med en annan, wo-
re så ringa som det wara kunde, utan
hwar will bruka för sig det stycke jord
han äger, sig sielf till föga fördel, och
Kronone och honom, som hela godset
besitter till stor skada, efter det, att der
som många skola wara ägande uti ett
Hemman, då kan icke Kronone ske deß bät-

 tre

re skäl och råkenskap, och wet i
rätteligen, hwar Kronan skall gå
sin rätta skatt, fordringar eller an
rättigheter, efter de äro månge,
skola swara för ett Hemman. Der
re hafwe Wi så beleswat och samtyc
att hwilken der mest äger uti ett He
man och bäst är tillfallen att besitt
det, den samme skall hafwa lof
minne, efter Sweriges Lag, att l
de andre ut, för skäliga penningar,
ter som öre och örtug gälder i bye
der hwarken en eller annen skall hafw
magt eller wåld att stå emot, på
att hwart och ett Hemman må blif
tillhopa, och deß bättre besitit, och i
så månge skola rifwas eller slitas d
om. Hwarföre hafwe Wi budit
befallet, såsom Wi ock nu med det
Wårt öpne Bref bjude och befalle W
re Befallningsmän, Fougter och A
betsmän här utöfwer alt Upland,
de hwar uti sitt Fögderi skola på W
re wegne hafwe här ett godt och no
upseende uti, så att deße förenän
twänne Articler måge ock för stad
fast och obrotsligen hällne blifwe. Sa
ma

lunda hafwe Wi befallet förberörde
åre Fougter, att de skulle årligen
e en tillbörlig Husesyn, så wäl med
Skattebönder, som med Landbön-
ne, hwar uti sitt Fögderi, på det
Kronones Hemman icke skulle så
amneligen som härtill skedt är, för-
de och nedrutne blifwa. Och deß
ll ytter mera wißo, att Wi sådane
alning utgifwit hafwe, låte Wi
terligen trycke Wårt Secret här ne-
nför detta Bref. Dat. ut supra.

19.

yrko-Herdens i Tunhem Bref
till Christopher Torstenson till
Ullstorp och Rånnan. (*)

Edle och Wälborne Herr Christo-
pher Torstenson till Ullstorp
och Rånnan.

Önskar jag Ed. Wälb. mycken wäl-
signelse af Gud Allsmägtig, samt
min

(*) Är tillförene tryckt efter Originalet, i en
Predikan, kallad: Guds Werck beprisadt
af Barna-barn, hwilken hölls den 7 Octob.

min benägna tjänst nu och alltid ti
förena. Tackar jag E. Wälb. samt
Wälb. Käräliskeliga Fru för alt g
wälbewist, thet jag med tacksamhet w
aftjäna uti all then måtto jag kan
förmår. Kan jag Ed. Wälb. icke of
mält låta om thet stora under som
här hafwer händt. Den 7 Octob
wid paß klockan 2 eftermiddagen,
Elfwen strax nedan för strömen gen
ett stort Jordfall, 27 alnar djup
dämder, hwilket föll ifrån en gård
Norrska Gränsen belägen, benämd J
taka. Samma jordfall är några hu
drade famnar i längden och bredden
mestedels så mycken äng och åker, so
lydde till norre gården i Intaka, ha
wer fallit ifrån Wester till Öster, e
ler hit till Swenska Landet. Th
hafw

1748, i Waßenda Kyrka af Commin. be
städes Herr Torstanus. J. Wallenius, till
minnelse af detta Hundrade år förut timad
Jorde-fall. Se pag. 16, 17. Predikan
tryckt i Skara hos Direct. Mœller, 36 si
4:o. Brefwet får här ett rum; emedan sa
dane saker icke gerna eftersökas i Predikni
gar.

hafwer i ett ögnablick dämt hela älf-
wen, att watnet hafwer stått 20 eller
30 alnar öfwer husen, så att öfwer
35 Människor äro therigenom ömkeli-
gen fördränkte. Anders Mårtenßon wid
strömmen, som war Giestgifware, är
med hustru, 5 barn och många sina gie-
ster omkommen. Ett stenkast therifrån
bodde på Norrska gränsen Anders Mat-
theson, är ock med hustru och barn
blefwen. Wid strömen woro några
flera sjöbodar, twänne Hus höga, äro
med fundamenten och bolwirket, uti
hwilka woro stora master 2 famnar
tjocka, såsom wed sönderslagne. Stån-
gejärnet, som i sjöbodarna war inlagt,
är fördt högst på sidan. Ifrån Göthe-
borg woro thit 5 store Edsbåtar an-
komne, hwarthera 12 läster bördig,
äro ock sönderslagne i stycken. Husen
och hwad uti husen war, hafwer flutit
up åt Trollhätta. Oluf och Håka i
Knurrebo äro med hustru, barn och
något annat folk, som tit gångne wo-
ro, blefne. Ther som then strida ström-
men rann imellan Knurrebo och An-
ders Mårtenssons hus, ther är nu stil-
la

la watten. Wattnet är ännu någ
famnar högt öfwanför Jordfallet,
att ingen liknelse synes till huseställe
Strömmen rinner nu i thet stora Jor
fallet, ther strömmar han imellan le
klinterna, som stå öfwer all älfw
såsom store huser eller berg. Här i
Tunhems gäld äro 29 man, qwinn
och barn omkomne. Ingen är ännu
genfunnen som drunknade. Twänne p
soner, som i husen wid Strömen wo
äro salverade och äro drefne på wrak
till Nykleberget, som ligger up, en
Åker. Then Strömen som kallas O
holan, hafwer watnet dämt, så att ha
war stilla. Then 9 hujus war jag w
Knurrebo och beság thetta Guds wrede
straff. Gud gifwe att thet kunde männ
skorna till bättring beweka! Ther känd
jag och the som med mig woro, en sta
swafwel-lukt. The som ther wid älfwe
woro ute på marken stadde, berätta, a
the sedt en eld komma af Himmelen, s
som en stor mast, i thet samma hörde th
2 skott såsom af stora stycken, och the
ta hafwer sig i ett ögnableck händt etc. etc.

Hastigt af Tunhem d. Ed. Wälb.
15 Octob. 1648. Altid tjänstwillig

AND. LAURENTII

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 13.

Tilläggning. (*)

Detta Jordefall, som timade den 7 Octob. 1648 wid Åkerström, har [w]arit hos ortens inwånare så märk[w]ärdigt, at gammalt folk derifrån räk[n]at sin ålder och sagt, de woro så och [s]å gamle när strömen förgicks, eller [d]eswo födde så och så många år der[e]fter. Åkerström ligger halfannan fjer[d]ings wäg nedanför Trollhättan, och [ä]r strömen derimellan stark, både af [T]rollhättans och andra fall, samt af [s]jelfwa sluttningen, så att Strömbåtar[n]e ej komma längre än till Åkerström. [J]ordfallet skedde hastigt, utan hotande [e]ller brakande förut; dock berättas ett [g]anska swart moln i hast hafwa kom[m]it, till äfwentyrs förorsakadt af dam-

N met

(*) Utdragen ur ofwannämnda Predikan.

met wid Jordens rörelse. Jorden so
föll, war några hundrade famnar
längden, 27 alnar djup, och gick fal
800 alnar up ifrån älfwen. En Bo
de wid namn Måns i Hollered, ifr
Bohuslän, som då ärnade sig åt st
men; men blef på wägen hindrad o
fick se detta, berättade att han tyc
buskar, träd och kullar gå rundt o
kring. Af denna myckenhet jord so
föll in i Götha-Älfwen dämdes he
Älfwen, flödade tillbaka, uttog Hei
manet Åkerström med hus, järnbod
och alt hwad deri war, samt fördränk
85 Personer. Den bäck eller å, so
tillförene gjorde skillnad imellan Waße
da Socken och Bohus-Län, eller den
den imellan Swerige och Norrig
hwilken kommer ifrån Öresiön och sa
manstöter med den andra åen wid Å
kerströmen, som förut gick in i Äl
wen, blef genom Jordfallet igenkast
och tog en annan wäg. Strömen so
stadnade emot Jordfallet, hwilken wa
100 alnar bred, och öfwer 20 aln
djup, steg högt öfwer wattubrynet o
gick hastigt tillbaka. Det nedra wat

n

[..]et aflopp, det öfra förde de 2 perso-
[..]er som blefwo bergade, up till Nyc-
[..]aberget, 1650 alnar öfwanför Åker-
[..]tröm: dämde Olidholeström en fjerde-
[..]els mil up; och gick med den häftig-
[..]et, att Stång-järnet flöt högst up på
[..]iden; en del fördes långt up i Älfwen,
[..]er det wäl syntes, men ej kunde up-
[..]agas för strömens häftighet skull; ehu-
[..]r sedermera fynd då och då gjordes af
[..]ärn och Koppar: Husen fördes up e-
[..]mot Trollhättan. På Östra sidan,
[..]er strömen tillförene gått, igenfylldes,
[..] att der nu är Åker och Äng: der förr
[..]tod qwarn i strömen äro nu Ladu-hus:
[..]en å samma sida ihopdrifna Jorden,
[..]hwaribland woro många högar, war
[..]r 1748 en Äng af 660 alnar i läng-
[..]den, samt 20, 30 till 100 allnar i
[..]redden. Twå dagar sedan fallet skedt,
[..]og strömen sin fart i den nya öpnin-
[..]gen, så att watten blef der tillförene
[..]woro berg och backar, samt fiske der
[..]förr war Äng. Hr. Comminister Torst.
Wasenii Farfader, war wid strömen
och kom oskadd derifrån, strax förr än
fallet skedde. De 85 personer som om-

N 2 kom-

kommo, woro af Tunhems, Waßen
och Hjorthems Församlingar. Den e
af dem, som blefwo bergade, säges ha
wa warit i begrep att gå ut då fall
skedde, hållit i dörstånget och på sa
ma dör afflutit. Den andre af de un
komne skall warit studerande och sed
blifwit Prest. Om en Man ifrå
Hjorthems Socken berättas, att ha
den stunden årnade sig till Strömen
men fick på wägen en sådan sjukdo
i benen, att han måste sitta stilla p
ett berg till deß faran war öfwerstån
den. Om dem som reste på Edswä
gen berättas, att för somliga gick de
dagen deras förehafwande så owanlige
fort, att de derigenom kommo lyckelige
bort ifrån Strömen, innan fall
hände; för andre åter blefwo så mång
hinder, att de derigenom afhöllos, at
komma fram innan förstöringen skedde
„Ändteligen tyckes ock, säger Predikan
„författare, Herren med detta Jorde-
„fall, som skedde ifrån Bohus-Länska
„sidan till Swenska Landet, hafwa
„welat förut beteckna och gifwa li m
„ett förebod till den förändring, m
et

ort derefter följa skulle, att hela Bo-
us-Län skulle falla till Swenska
kronan." Detta skedde ock werkeli-
n igenom Roskildska Friden tio år
efter 1658, ifrån hwilken tid Lan-
t, oaktadt alla försök, warit med
werige förknippadt.

20.

nteckning i Wasenda Kyrko-Bok, gjord af Prosten och Kyrko-Herden derstädes, Mag. Anders Rhodin. (*)

Anno 1698 imellan 5:te och 6:te
g Jul, om natten klockan 1 och 2,
nde Herren af Himmelen ett för-
räckeligt straff af stormwäder, som
ef watnet i Wenern så högt, att
et tog ut en gård, Waßnöden benämd;
elägen på ett Hälleberg i Wäster wid
stran-

(*) Finnes i nyß omrörde Predikan sid. 31, der-
den anföres såsom en ytterligare påminnelse
för folket omkring Götha Älf, af det stora
Jord-fallet år 1648.

stranden, och 5 människor, Man, Hustru, Barn och Swägerska fördränkte samt en hög ny Sjöbo för Herr Rådmannen Bengt Valentinsson. Brädestabbar och blockar högt up på landet liggande slogos ut: Bommarna wid Kong CARLS graf slogos sönder, och några hundrade tolfter blockar och bräder foro i Götha Älf och Trollhättan neder åt Götheborg, der de blefwo i oredg och confusion drefne och af elakt folk bortstulne. Alla skutor och farkoster kastades med wågen öfwer Sundsåsen, der Regements möten tillförene hollos, in i Waßbotten, och somlige emot bergen, isen och landet, förderfwades; somlige kastades långt uppå Nygårds Ängen. Bryggan öfwer sundet slogs till hälften neder; den andra öfwer gropen, af ganska stort bolwerke bestående, löftes up, drefs in på en Äng derifrån 2 Mousquet-Skott belägen. Watnet flödade up på Stora Rånnums brygga wid östra ändan, hade när gjordt en obotelig skada. Samma natt blåste den nya Klockstapelen wid Waßenda ned, dock Klockan oskadd;

men

n mycket af wirket och spån förderf-
d. CARLS graf frös strax till och
nd sig med iskraf, att jag med min
ustru åkte deröfwer Nyårs afton;
n aldrig någon tillförene, sedan hon
fwen är.

21.

Konung ERIC 14:des Bref till
Drottning ELISABETH af An-
gelland. d. 13 Octob. 1563. (*)

ERICUS XIV Dei gratia Svecorum Gotto-
rum Wandalecorumque &c. Rex illustrissimæ
otentissimæque Principi ac Dominæ. Dominæ
LISABETÆ Angliæ, Consagvineæ nostræ cha-
issimæ salutem prosperam & omne bonum.

Graviter conturbatus sum, Sereniss. illustriss.
otentissimaque Regina, Cum ante annum ela-
psum

(*) Det är en bekant omständighet at Konung
ERIC den XIV. twå gånger war på wägen
at besöka Drottningen af Angeland. Den för-
sta resan skedde 1560, och nämnes af alla
Historie-Skribenter; den senare skedde 1561.
Se Teg. Historia p. 38. Men at han ock

psum per nuncium meum *Benedictum Zett* Tu Seren, accepi literas, quæ omnem mihi fe spem visa sunt abscindere amoris & benevolenti T. S. Etenim non modo omnem occasionem qua negotium connubiale confici posset, abstul runt; sed etjam quam vilissimas alias petition bonæ communicationis negaverunt. Quare aute T. S. erga me tunc temporis ita fuerit offens existimo causam delatores præbuisse; qui for retulerunt, me aliud connubium sectari, & n in Animo habere quæ S. T. per literas significare Quod quidem S. T. longe aliter experietur, adhuc animum ad petitum negotium inclin velit.

---

tredje gången war på wägen dit, om Höst sedan han låtit fängsla sin Broder Hert JOHAN, och werkeligen anlåndt till Skottlan tyckes detta Bref utwisa, hwaraf Originale ne finnas i Grefl. Stenbockiska M:scrt Sam lingarna. I brist af tillräckelig underrättel är dock ännu nog swårt at behörigen utred denna omständighet, så framt man ej sku anse som troligast, at hela expeditionen blo stadnat wid et förslag.

Slutet och Swenska Öfwersättnin härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 14.

Fortsättning ifrån N:o 13.

Nam quam falsum sit, quod illi jam dudum Reginæ Scotiæ connubio mecum futuro sunt locuti, ipsi Scoti non negabunt. Cum solummodo pro meo fratre Reginam sollicitaverim, & non mea de caussa, sicut & illud, quod de Filia Landgrauii ut audio T. S. dixerunt, non magis veritati est consentaneum. Cum ego illud magis fieri experiendi animci (*animi*) S. T. erga me constantiæ, quam ulla alia de caussa. Multum etiam effecit falsa quædam Zelotipia ob *Robertum* concepta, quam ego simulationem vice versa per Filiam Landgrauii volui compensare. Sed quemadmodum illud procul dubio falsum est, quod de prædicto *Roberto* dixerunt, ita etiam se habet, quod de Filia Landgrauii sunt oblocuti. Dii perdant tales seminatores rumorum. Longe enim aliud audio de S. T. prædicari, ita ut summopere demiror T. S. constantiam & benevolentiam erga me, & numquam credidissem aliquam in mundo virginem futuram quæ

tam diu in celibatu ob meam caussam vellet vivere; Præcipue cum S. T. suis in literis confessa esset, se velle tandem propter præces subditorum nubere, quod indicium est S. T. a natura non abhorrere connubium, (ut mihi dixerunt). Sed cum penitus apud me considero quare tam diu absque responsis mansi, Cogor fateri me aliqua ex parte esse in caussa, qui tam credulus fui, ut eo quod existimarem T. S. a me facile posse alienari. Et quod in convenientibus rationibus T. S. mihi volebam conciliare. Verum quemadmodum dici solet ex incommodis fiunt homines circumspectiores; Sic etiam post hac omnibus ita facile fidem non adhibebo, qui negocium hoc interturbari conantur, Sed potius quidquid quod ad promovendum negocium spectat, Dabo operam, ut in mea bona voluntate nihil desit. Atque iterum quam amantissime expeto a Tua S. aliud quam pristinum responsum Nempe, ut S. T. in connubium a me petitum & toties optatum consentire velit, & mihi literas salvi conductus novissime petita forma mittere. Spero namque S. T. id non pœnituram. S. Regina (non) uolui prætermittere S. T. hæc scribere cum occasionem per hunc tabellarium jam commodum habuerim. Existimo enim S. T. cum ex sincero animo fiat non egræ laturam, Commendans S. T. his in custodia Omnipotentis Dei, ad summam tranquillitatem & fælic

in

perpetuum. Datum in castris ad Cisteverden Schotlandia 13 Octob. A:o &c. 63.

T. S.

Frater & Consanguineus
Amantissimus
ERICUS.

Utanskriften

Serenissimæ Potentissimæque Principi ac Dominæ, Dominæ ELISABETE Angliæ Franciæ & Hiberniæ Reginæ, fidei defensori, Consanguineæ nostræ Charissimæ.

Det samma på Swenska.

ERICUS den 14. medh Gudz Nå- Swerigies Göthes och Wändes Konung, Then Stormechtigeste Furstinna Frw, Frw ELISABETH till ngeland wår Kiäre Blodz-Fränkia, salighet och alt godt!

Stormechtigeste Drotning, Jagh är rligen bekombrat at efter såsom jagh r itt åhr sedan, haswer genom mitt Sendebudh Benedictum Zeir, Eders Maj:ttz breff bekommit, hwilket synes migh nästan willja affkiära all Eders

D 2 Maj:tts

Maj:ttz kiärlekz ock wällwillighetz f
hopningh, Ty haffuer det icke allen
bortagit all tillfälle, som Echtenska
ärendet kunde forrätta, vthan och f
wägrat andra the ringaste mjne begi
till godt gemenskap. Hwarföre at
M. på then tijden så högt haffuer w
rit förtörnat, håller jagh före at förs
rare haffua giffuit orsaak till, som t
Eweintyrs haffua berättat migh stå e
ker itt annat Giftermål, och inth
haffua i sinnet, det jagh E. M. ha
uer vthi mine Breff tillkänna giffuit
hwilket E. M. Sannerligen fast anno
ledes skulle förnimma, om E. M. ä
nu wille sin Hugh till anmodan
Werff beqwämma. Ty hutu osant d
är som the haffua talat om det Gi
termål som skulle bliffua emellan Kunig
och Drotningen af Schotland, det sk
la Schottarne sielffue näka till. Em
dan jagh allenast för min Broder, o
icke för min skull, hade talat then Drot
ningen till. Såsom och thet som jag
hörer the haffua sagdt för E. M. om
Landt-Greffuens Dotter, är icke heller
meer sanningen lijkmätigt. Efter th

me w

-nar thet meer hända (*) till at för-
-g E. M. emoot migh Sinnes Sta-
-het, än aff nogun annor orsaak.
Thet haffuer och giordt möcket een ga-
-n inbillning, som är fattat för Roberts
-ull, hwilket Skrömterij jagh igen på
-ka sätt, med Landt-Greffuens Dot-
-r wille belöna. Men lika såßom thet
-than twiffwel är osant; som the haff-
-a sagdt om förb:te Robert: Altså och
-ffuer thet sigh med Landt-Greffuens
-otter, som the haffua omtalat. Gud
-rlåte them som åstadkomma sådant bul-
-r. Ty fast annadt hörer jagh om
E. M. vthspridas, Såledaes at jagh
-ig ther vthöffuer storligen förundrar
E. M. Stadigheet och wälwilligheet e-
-moot mig. Och jagh hade aldrig trodt
-ogun Jungfru i denne werlden skulle
-ara, som så länge för min skull, wil-
- leffua vthan Echtenskap; Särdeles
-fte E. M. haffuer bekiänt i sine breff
-gh omsider willia för sine Undersåta-
-es böön skull, gifta sigh, hwiket är itt
-erke, at E. M. inthet aff Naturen
skygges

(*) Bör läsas lända.

flyгges widh Echtenskapet, (såsom
haffua sagdt för mig). Men när
nogare hos mig öfuerwäger, hwarf
jagh så länge vthan nogut Swar
rit haffuer, Nödgas jagh till att
kiänna, mig nogurlunda thertill
Skullden, som haffuer warit så lätt
gen, så at när jag tänkte E. M. k
na lättligen ifrån mig affsöndras,
at jagh vthi rättmätige Skiäl, wille
E. M. befrynda: Män såßom m
plägat säija: Aff Skadan bliffuer m
wijs. Altså skall jagh och häreff
icke så lättligen tro alla, som befli
sigh om att hindra detta werket. Vth
heller på det högsta derhän arbeta,
inthet på min gode willie måå fattas
hwad som helst länder till at samma
ärende befrämmia. Altså begiärer jag
åtherigen på det kierligeste inthet anna
aff E. M. än thet förrige Swar, nem-
ligen E. M. wille samtockia till Gifter-
målet som jag så offta önskat och om-
budit haffuer. Och senda mig itt fri
Paß eller Legdebreeff effter den For
och Sätt som jagh senast begiärade.
Jagh will förmoda att E. M. skal et
et

intet ångra. Stormechtigeste Drotning, Jagh wille icke förbijgåå E. M. detta tillskriffue. Emådan jagh nu medh denne tienlige Post lägenhet hade. Ty Jagh tänker at effter E. M. bliffuer vthaff itt uprichtigt hiertelagh, icke låter sigh mißhaga. Befallandes E. M. härmedh vthi Gudz Alzmechtiges beskydd till högsta roligheet och löcksaligheet till ewigh tidh. Skriffuit i Lågret widh Systeverden i Schottlandh 13 Octobr. A:o 63.

Ed. M:ttz

Broder och Kiäreste
Blodz-Förwant
ERICUS.

22.

Kon. ERIC den XIV:s Bref till Herr Gabriel Christersson och Jören Finke om Fånge-Wäxling med Dannemark. (*)

ERIC thenn Fiortenndhe medh Gudz Nådhe, Szwerigis, Göthis, Wänndis sampt

(*) Orthographien är noga följd efter Origina-

sampt flere thäß tilbehöringers Konun
Wår synnerligh Gunsth och nådhe t
förenne ꝛc. Wij giffue eder gunst
genn tilkänne Kåre trogne Månn, U
dersåter och tiånere, atth Wij haff
offthe tilförenne latidt tilschriffue K
nungh Frederich aff Danmarch, och h
nom tilbudit, atth wele edher igen
ransune Fånge för Fånnge, effter so
thette innelüchte Register förmäll
Szå haffuer Wij thet opå ännu ing
swar bekommidt, Uthenn thet förnu
medt, atth han um sijne trogne Mä
och tienere, såsom här Fångne äre, s
ghe lather sigh wårdhe, Szåge och ga
ne, atth i sampt medh them udhi et
ewigt Fånngzle måtte warde behåffted
så och edher och them till förder
ahnnhåldne. Hwarföre haffue Wij i
weledt therwedh latidt bliffuedt, uthe
ännu oß winnlagt um eders förlosning
och honom tilbudit thäße twänne m
der.

---

ler, på det Läsaren må se huru frikostige Fo
ket den tiden warit på Bokstäfwer.

Slutet härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 15.

Fortsättning ifrån N:o 14.

Försth, um hann will såsom förberört åhr, lathe rannsune och igengiffue ange för Fånge. Eller och um han ill tage Enn Szumme Penningar för her. Dhå hafue Wij och honom thet tidt tilbiudhe, atth Wij för eder amptligen wele giffue Tiiigu Tusene Daler, och för hwar Perßon ßå myckijt ßom förnempde Zedell innehåler. Taß föruthen wele och alle och war ßhynnerligen utaf eders wänner, lächt och Förwanutter, såsom här i werige äre, änndhå thenn Szumme å myckijt föröke, ßom uthi ßamme Register åhr tilkänne giffuit. (*) Och hwar

P ßå

(*) ande stycke imellan de twå Asteriscerne är ontexten öfwerhoppadt och tilsatt i brädmed annan stil.

ßå åhr atth i samptligen eller någre af eder warde förloßade antten för penningar heller igen rannßunede, Fånge för Fånge. Dhå haffue Wij låtit til kånna giffue Kongen aff Danmarch atth Wij icke wele thet någonn aff eder skall göre ther i Danmarch någon vrfeigde förskriffning eller tilsagen, utenn aldeles ledige och löse theifrån utenn all förplichtelse komme, Szåsom Wij icke heller wele vthaff the Danske Fångar här i Szwerige äre, (hwar the vdi ßå måtte ßom föreskrifwit står warde förlossede) någonn vrfheide eller förplichtelse tage eller anamme lahte. Hwarföre måge i eder wette thereffter råtthe ßå atth hwarken i heller någon aff Wåre tienare the i Danmarch ahnhålles för ingen deel någon förplichtelse ther göre schole (*). Menn hwar Kongen aff Danmarch icke will thet inghå, Dhå wele Wij (näst Gudz hiälp) ßökie ahndre ther till tiänlighe medhell, thermedh Wij alle Wåre trogne Underßåter, kunne befrije och bescherme, och eder änndtledige och förlåße. Wette och förmode wißeligenn, atth Gudh thenn Alzmecti- ... the

the Oß häreffther såßom hårtill war-
t hiälp och bijståndh görenndes, Thet-
Wij eder trogne Månn Undersåter
h tiånere icke haffue weledt förhålle.
och befale eder Gudh thenn Alzmech-
geste. Datum Ståckhålm thenn 23
unii Anno &c. 1565.

Utanskriften måst olåslig.

ill Oß elskelige Wår trogne Mån och
Råd Herr Gabriell Christerson
till . . . och Herr Jören Finke
till Lindöö . .

Gunstel.

10.

Anecdote om Konung GUSTAF ADOLPH. (*)

At en stor Prins begår någon orätt-
rådighet, är icke utom-ordenteligt:
n Förste, ehuru mägtig han må wara,
P 2 är

(*) Öfwersatt från Fransyskan ur Journal Encyclopedique; Maji 1766. p. 125. 126. ehuru den icke synes trolig. Ej eller har utgifwaren nämdt hwar han den hämtat, så at

är så wäl som alle andre männi[s]
och ofta mer, utsatt för de swårighet[e]
som åtfölja månniskligheten: M[en]
han blir Hjelte, när han rättar det h[an]
illa gjordt, känner sitt fel, tillstår d[et]
och lagar så att det bortglömmes. K[o]
nung GUSTAF ADOLPH war he[t,]
häftig, något sträng och likwäl rättr[å]
dig. En gång när Armeen defilera[de]
framför honom, blef han ganska fö[r]
törnad på Öfwersten Seaton, som [då]
han wille göra sin ursäkt, fick af Ko
nungens hand en stark örfil. Näpst[en]
war hård och så mycket wanhederligar[e]
som den både skedde offenteligen och i[n]
gen utwäg war at deröfwer taga häm[d.]
Seaton ganska mycket humilierad, b[e]
gärde derföre strart sitt afsked, hwil[ket]
blef honom bewiljadt, då han uta[n]
drögsmål reste bort. När Konunge[n]
kom igen till sina rum: tänkte han m[ed]
kallsinnighet på det som händt, och fann a[t]
han i otid wanhedrat en nyttig Man[.]
Lät derföre kalla Seaton; men han fann

ic[ke]

den kan anses, til widare uplysning so[m]
en Sann-Saga.

e igen, utan det berättades för Ko-
ngen, att han rest till Dannemark,
ifwelsutan att der söka tjänst. Ko-
ngen gick derpå genast ut, steg till
äst och med några få betjänte reste till
ränsen imellan Swerige och Danne-
ark: Knapt war han dit kommen,
r än han såg Seaton komma: Ko-
ngen reste honom till mötes. Herr
fwerste sade han, I ären förfördelad
h det är jag som gjordt Er orätt:
ag förtryter det; ty jag har aktning
r Er: Nu har jag kommit hit att
a Er få satisfaction: Jag är utom
itt Rikes Gränsor: således äro
USTAF och Seaton lika gode: Se
r: twå Pistoler och twå Wärjor: ta-
n hämd, om I kunnen. Seaton rörd
f detta Ädelmodiga steg, kastade sig till
onungens fötter, tackade för den sa-
sfaction Hans Maj:t behagade gifwa
onom, och bad Konungen tillåta honom
t dö i Hans Maj:ts tjänst. Konun-
n omfamnade honom, och de wände
m igen till Stockholm, hwarest Ko-
nng GUSTAF sielf berättade i Hof-
Herrarnes närwaro, hwad som hade
ändt imellan honom och Seaton.

24.

Relation om hans Excellence Kongl. Rådets och Extraordinarie Ambassadeurens Gref C Bondes intåg och första Audience i Ängeland, efter des eg bref till Kongl. Maj:t, 169 (*)

Mitt intåg, som skiedde den 26 Ap neml. 3 dagar för Audiencen efter wanligheten hölts på följande sät Jag begaf mig för middagen litet ef kl. 10 till Themsen, hwaräst några de förnämste Mylorders Barquer m

(*) Efter som det berättas af D. Nordberg Konung CARL XII Historia 1. Del, Sid 45 §. 49. skedde förste Audieneen den 3 April 1698, på Slottet i Windsor. D 30 derpå följande Maji öfwerlemnade Hans Exc. Ängelska Strumpebands-Orden, so Hans Maj:t Konung CARL XI i lifstide burit. Detta senare företräde är af Doct Nordberg utförligen beskrifwit på nämda stä le; Men emedan förste Audiencen här ic mycket omtalas, får detta af Herr J- ming meddelta Document här et rum

... wäntade, hwarmed jag gick till
...nwijk ifrån London med Herr Resi-
...ten Leijoncrona och flera andra af
... föllje och drog in uti det huset,
... exprels till denna Solenniteten så-
...ora. När jag en par timar där
...it, kom Grefwen Conducteuren
...om är hans Caractere wid denne fun-
...on) Carlile, hwilkens Farfader Or-
... till Sal. Hans Maj:t öfwerlef-
...erat hafwer, beledsagad af Ceremo-
...-Mästaren le Chevalier de Cotterelle,
...d Konungens Gondoler, eller på An-
...ska Barquer, och giorde mig Compli-
...ent på Hans Maj:t Konungens wäg-
...r, som bestod mäst uti gratulation
...wer min lyckliga ankomst här å orten.
...ag tog Grefwen emot i porten, och
...t honom gå in fram för mig i huset
...h sedermera i Cammaren, der han
...de både fauteullien och handen, som han
... behölt, så länge wi woro där, efter
...m jag sammastädes considererades som
...ärd. Ceremonie-Mästaren följde ef-
...r mig, när wi gingo in, hade ej heller
...nden utan fauteuillen allena. Medan
...re..ens Compliment påstod och mitt
swar

swar därpå, woro wi alle tre utti fa
teuiller och betäckte, nemligen Grefwe
jag och Ceremonie-Mästaren, men
snart Complimenten war ändad, to
wi hattarna af oß igen, och begynte a
dra indifferente discourser. Härw
kan jag intet underlåta allerunderd
nigst at påminna, hurn Hans Ma
Konungens Adelsmän, som eljest a
pläga följa Grefwen och Ceremon
Mästaren till beledsaga Ambassadeur
ne, intet woro med tilstädes, på Ha
Maj:ts egit godtfinnande, til at evite
den dispuren om öfwerträdet, som är
mellan dem och de Swänska Adelsm
wid detta tillfälle, och lärer sådant h
danefter altid observeras, så framt i
tet någon Ambassadeur will eftergifw
sin rätt.

Continuation härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 16.

Fortsättning ifrån N:o 15.

Och efter som Grefwen måste tra-
ctéras af Ambassadeuren, gafs ho-
nom wid bordet handen, som han ock
det quitterade, förrän wi gingo alde-
les bort och wore några steg utom
porten, då han mig lemnade den hö-
gra, och tog den wänstra handen, för-
gandes oß således till Konungens
Gondoler eller Barquer, hwarutaf wo-
ro tre tillstädes, den första af 12, den
andra af 8, den tredje af 6 par åror,
efter hwilka följde Ceremonie-Mästa-
rens. Jag, Grefwen och Ceremonie-
Mästaren gingo in uti Konungens Gon-
dole, och gaf Ceremonie-Mästaren till-
känna, at Gondolerne woro till min
disposition, at jag kunde låta kom-
ma derin, hwem som jag behagade af
min ..ite: de andre af mine Gentils-

 hom-

hommes gingo in i de öfrige Gondol-
ne, och begåfwo wi oß så på wäg
till Towren. Alle skjepp, som wo
några 100 på Temsen imellan Gr
wik och London, låto flyga sine flagg
och wimplar, och de, som hade styck
hälsade oß med dem. När wi komm
till trappan af Towren, som kunde w
ra emot kläckan sex, hwaräst man
ger utur Barquen, mötte genast Go
verneuren af Towren, hafwandes m
sig Drabanterne som höra under honom
hwilka hade sina Bardisaner, och wo
do stålde på begge sidor ifrån Ba
quen, som jag utstegen war, in ti
Konungens Carosse, hwaruti jag sku
le sittia: han giorde mig Complimen
tet, och lät flyga Konungens flagga p
Towren. Jag förfogade mig till Han
Maj:ts Wagn, imellan Grefwen Con
ducteuren och Ceremonie-Måstaren, oc
steg Jag först in i Wagnen, därnä
Grefwen, så Ceremonie-Måstaren oc
sist Residenten Leijoncrona, som Ja
lät intaga den fjerde placen i Konun
gens Wagn, efter som mig lemnade
frihet at derom disponera. Hr.

quipagen och Wagnarne angår, woro
allaredan wid middagstiden ditsän-
, till at taga sina wißa ställen, och
ngera sig i ordning, som ock war
edt utan någon den ringaste Confu-
on. Så snart wi woro ett litet stycke
komne ifrån stranden, lät Mylorden
ifwa Salva med alla sina stycken på
owren, 61 skått, och altid flyga Kongl.
aggan. Marchen af wagnarne gick
ledes: den förste af alla war Gref-
ens Conducteurens wagn, framför
wilken gingo twänne Laquaijer, som
örde Provosten till utaf Hofwet. Uti
enne Grefwens wagn är ingen ann,
n Under-Ceremonie-Mästaren, eller
eremonie-Mäst. Marshal, som han
är kallas och heter Mons: le Bar, och
i Grefwens Laquaijer kring Hans
arosse. Uppå denne Wagnen följde
o st. mine Laquaijer, alla i swart klä-
e twå och twå efter hwarannan; wi-
are kom min Stallmästare, som red
ramför 6 Pager, som hade alla swart
quipage: så följde Hans Maj:t Ko-
ungens Wagn, uti hwilken jag war
ned andre 3, som jag tillförene om-
Q 2 talt

talt, hwarefter kom Prinsessans
Prinsens af Dannemark Wagnar m
Cavallierer*ne af mitt föllje. Se
kom min stora lif-wagn tom, m
hwilken allenast 4 st. af mina Laq
jer gingo. Näst der uppå kommo
3 andre mine swarte wagnar: hw
uppå följde mer än 50 wagnar, s
Noblessen sände at giöra heder åt A
bassadeuren, alle bespänte med sex
star; men denne Cortegen är så m
ket kostbarare, som alle de fremma
kutskar kommo andra dagen att rum
regaleras. Denne Marchen gick igen
de största och skiönaste gator i Lond
neml. Towerstreet Leaden-Hall-Str
förbi den store Börsen, Cornhill, för
S:t Pauli Kyrka, Ludgat-Street, Fle
street, Tempelbar, genom Strand
Charing Cros, igenom Pallmall uti
James Square, hwaräst är Hans Maj
Hus, dit jag blef beledsagad. (*). M
m

(*) Med tillhjelp af en Ichnographisk Carta
wer London, är lätt att se hur
detta togande warit, och hwad n
sonen gått.

ar inemot 2 timar på wågen, fast
an nåstan ingen gång behöfde arre-
ra, och kunde man ej nogsamt förun-
a sig öfwer det obeskrifweliga tal af
änniskior, som war tillstädes, hwilket
enna stora widden och långden till hu-
t, hade så besatt, at knapt waghar-
e hade rum till att marchera, som
t alle fönster och balconer af förnä-
a Personer intagne, och twiste geme-
e man så stor glädie och nöje, at de
tet annat gjorde än ropade hela wä-
en: Gud låte lefwa Konungen i Swe-
ige och Kong WILHELM, samt 1000
ndre acclamationer, som de upfylte
lla gator och gränder med hela den-
a warande marchen. Angelländarne
elfwe betygade, andra dagen, sig nä-
ra och 30 år ej hafwa sedt en så-
an otrolig myckenhet som denna gån-
en war. Så snart jag nu kom till
Konungens Hus, hwaräst jag skulle
träda in at blifwa tracterad i tre da-
gar, blef jag emottagen af en Adels-
man, som hafwer sammastädes Commen-
do och kallas Usher på Angelska, och
är den 3:dje Officeraren af Konungens
Hof-

Hof-Stat d' en haut, eller uppe i Ko-
nungens Logementer, så begynte o-
strax Trompeterne och Pukorne at l-
ta höra sig. Svitzer-Drabanterne sto-
rangerade i twå rader från sielfwa po-
ten intill största Sals-dören. Jag h-
hölt handen för Grefwen, till deß ha-
mig fördt hade i sång-kammaren, hwa-
åst han med en Compliment satte m-
i possession af huset, då jag åter so-
wärd gaf honom förnämsta stället, o-
bad sittia uti fauteuillen, hwilken C-
remonie-Mästaren åtnjöt, men ej ha-
den; Altså satte sig Grefwen, Jag o-
Ceremonie-Mäst. och betäckte oß al-
tre, medan han en liten Complimen-
giorde öfwer min ankomst, som ej län-
ge warade, hwarefter Grefwen retire-
rade sig, och jag följde honom till
hans wagn, och blef så länge ståendes,
till des han drog bort, som Ceremo-
nialet är. Ceremonie-Mästaren blef
hoos mig till at assistera wid Visiter-
ne, som kommo sedermera den ena
efter den andra: den förste war af en
Mylord Baron Barklay de Straten, som
gjorde mig Complimentet å ... n,
på

på Hans Maj:ts wägnar; der uppå
.. Mylord Fitz Carding, En Vicom-
. Prinsessans Öfwer-stall-måstare,
. Mylord Lavaer, Baron och Öfwer-
.ammarherre hos Prinsen, som Com-
.menterade mig på deras Högheters
.gnar. Den förste tog jag emot midt
.å trappan, gaf honom Fauteuillen
. handen, och sedan betäckte wi oß,
. länge han talte och jag swarade.
. han gick bort beledsagade jag ho-
.m till wagnen och blef ståendes, till
. han drog bort; den andre togs e-
.ot öfwerst wid trappan, den gafs ock
. fauteuillen och handen, sammaledes
.täckte de sig, medan Complimenter-
. stodo uppå, men jag ledsagade dem
.lenast till nedersta trappan, och såg
.tet när de drogo bort.

Grefwen Conducteuren med My-
.rd Barklay Straten kommo igen samma
.ton, och woro med till måltids. Affton-
.åltiden serverades på ett stort ovale
.rd utaf 18 personer. Mitt ställe war på
. f... fauteuille af rödt damask un-
. Himmel af samma slag, och

lem-

lemnades imellan mig och de andr
som skulle sittia en på hwardera sidan
ett litet rum, till at bemärka den d
stinction och heder de wille bewisa
Ambassadeuren. På högra sidan o
mig sutta om afftonen bägge Mylo
derne, hwarest och altid Mylordern
place är, när de äro tillstädes, och C
remonie-Mästaren, som då är i fu
ction altid främst på wänstra sid
Der woro och altid twänne af Kon
gens Adelsmän, som betjäna altid K
nungen sielf, och under denna Cerem
nien betjänte mig wid bordet. Serv
cen war af Silfwer, men talrickar
skedar, gafflar och hwad eljest mer
som lades för mig, war alt förgylt
såsom ock med en låda af förgylt si
wer, som ingen tillägnas här i Land
utan Konungarne allena: wid Konu
gens och Högheternes skål spelte P
forne och Trompeterne. Eljest så wa
huset intet allenast försedt till at log
ra mig, utan ock de förnämste af mi
Svite, som det bör wara efter Cere
monialet.

Slutet härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 17.

Fortsättning ifrån N:o 16.

redje dagen, som war fredagen och den 29 passato, kom Mylord King-(äldre Grefwe än Carlile som con-erade mig wid Entréen) med Ce-nonie-Mästaren, till at afhämta mig ur Konungens Hus till Audiencen Windsor, hwaräst Hans Maj:t e behagat at admittera mig. Audi-cen begäres altid genom Ceremonie-Mästaren och ansäges genom honom, er hwilket man sedan rättar dagen, aruppå Entréen skall ske. Jag tog ot Grefwen och Ceremonie-Mästa- s ungefär midt på trappan, gaf Gref-n handen, på lika-sätt, som det skied-med Mylorden, som kom första af-nen at göra Compliment på Konun-ns wägnar, och fördes in uti det nnliga rummet, hwaräst hattarne på

R sat-

sattes, så länge Complimenterne å b
ge sidor warade, hwaruppå strax
lika sätt Grefwen Conducteuren och
gingo ut igen neder till wagnen, hw
äst Grefwen strax gaf mig handen,
satte wi oß uti Konungens ordina
Rese-wagn, uti hwilken Grefwen
Ceremonie-Mästaren woro komne;
den stora Hans Maj:ts wagn, Pr
seßans och Prinsens, som ock alla
na wagnar woro dagen förut sända
Windsor, till at möta mig en Eng
mil ifrån Hofwet, at beledsaga mig
Audiencen, som skedde på samma sä
som wid intåget, undantagandes
allenast några få af noblessen hade
sina wagnar. När jag kom med wa
narna på stora Borggården, war
fanteriet i Gewär, Officerarne häls
med hatten, men Trummorne rör
intet, som jag fann något särdeles,
ter sådant skier wid Eders Kongl. Maj
Hof, som ock i Frankriket; men
swarade, att detta war en wana i
troducerad af långliga tider och aldr
annorledes practicerad: wid det jag st
utur Carossen, möttes jag str

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 17.

Fortsättning ifrån N:o 16.

...redje dagen, som war fredagen och
den 29 passato, kom Mylord King-
...n (äldre Grefwe än Carlile som con-
...erade mig wid Entréen) med Ce-
...monie-Mästaren, till at afhämta mig
...r Konungens Hus till Audiencen
...i Windsor, hwaräst Hans Maj:t
...de behagat at admittera mig. Audi-
...cen begäres altid genom Ceremonie-
...Mästaren och ansäges genom honom,
...er hwilket man sedan rättar dagen,
...waruppå Entréen skall ske. Jag tog
...mot Grefwen och Ceremonie-Mästa-
...n ungefär midt på trappan, gaf Gref-
...en handen, på lika-sätt, som det skied-
... med Mylorden, som kom första af-
...nen at göra Compliment på Konun-
...ms wägnar, och fördes in uti det
...nnliga rummet, hwaräst hattarne på

R sat-

ken af Gentleman-pensionairs, som
Konungens innersta Gardie, mig en
uti Capitainen Duc S:t Albans fr
waro, och förde mig in till sielfwa A
dience-Rummet, tagandes också hög
handen på lika sätt som uti det för
rummet skedde af Svitzer-Officerare
Wid Salsdören der Hans Maj:t s
war, trädde vice Cammar-Herren Mo
Berti, Grefwens af Lindseye andre so
efter förtiden ingen Cammar-Herre d
och beledsagade mig in till Konunge
Thron. Hans Maj:t war betäckt, o
satt, när jag kom in, men tog hatte
af sig wid jag giorde första reverensen
då jag buckade mig andra gången, st
Hans Maj:t upp, tog hatten aldel
af sig, och blef så ståendes till des ja
stod uppå Estraden. Hans Maj:t sto
under Himmelen, och satte först hatte
på sig och jag sedan, och då begyn
mitt Tal på Swenska, som Legation
Secreteraren Fritz strax derefter upläs
för Konungen på Fransöska, efter som
sådant war tillförene begärt, såsom o
altid öfligit är här wid Hofwet. H
Maj:t swarade mig sielf på Ängel

m

n mäst bestod derutinnan, at Hans
aj:t beklagade, at så bedröfweliga
njuncturer skola wara orsak till den-
afskickning, och at den endaste hug-
d härwid wore den Continuation utaf
upriktiga och stora försäkringar om
änskapen och god correspondence, som
nom giordes på Eders Maj:ts wäg-
r igenom en så distinguerad Am-
lade, och bad åter assurera Eders
aj:t igen, om Hans goda Intention
stadigwarande upsåt för Eders
öngl. Maj:t. Efter hwilket jag Præ-
nterade Swenska Grefwar och andra
delsmän, at hälsa på Konungen, och
g mitt afträde, som skedde alt med
mma Ceremonie som tillförene. Jag
lef tracterad till middagen, på Ko-
ngens depense, och woro Grefwen
onducteuren, Milord Grefwen af Es-
x, Mylord Grefwen af Lexington och
ons. Berti, Vice Cammar-Herren, af
ans Maj:t befalte att hålla mig säll-
ap wid måltiden. När detta war
rbi, steg jag åter i Konungens stora
a , och körde med samma process
ori igen, som jag till Audiencen up-

häm-

hämtad war, en Ängelsk mil något u
från Windsor, hwaräst jag och Gr
wen Conducteuren steg igen uti K
nungens Rese-wagn, och reste så al
les åt London samma afton tillbaka
gen, på samma sätt, som det skedde o
morgonen, och fördes jag till mitt eg
hus igen, hwaräst jag fuller efter wa
ligheten ärnade tractera Grefwen Co
ducteuren och Ceremonie-Mästare
men som det war sent på aftonen, e
cuserade de sig och upskiöts till a
dra dagen, då jag lät biuda dem till
ka med alla de andra, af Mylorder
som af Konungen, Prinsen och Pri
sessan, de förre dagarne hade warit br
kade till at göra mig någon hede
London den 3 Maij 1698.

25.

Konung ERIC XIV. Bref til sin Br
der Hertig JOHAN, daterad
Swartsjö d. 26 Aug. 1567. (*)

Wår Broderlig Kärlig Helsan me
ba
—
lig

(*) Sedan Kon. ERIC 14 begått det

nas mera godt Wi förmåge tillförene, gbörne Furste kära Broder, Eder rlighets sundhet, samt Eders Kärlig- s älskeliga kära Hus-Frues och Lifs fwingars, hörer jag altid gärna, ön- sdes Eders Kärlighet och förbemälte ers Kärlighets wårdnader all ytter- sta lycka och framgång. Widare kun- Wi Eder Kärlighet icke förhålla, at i hafwe bekommit swar ifrån Rik- s Råd uppå Wår begäran, at Wi ke komma till tals med Eders Kär- het, så synes thet them orådeligit wa- både för Eders Kärlighets och Wårt ska, efter som the föregifwa, hwar- re (wet Gud) äre Wi fast bedröf- ade och bekymrade, och fördriste oß ke något företaga utan theris betän- ande, på thet Wi icke skole komma åfwentyrs uti stor olycka; ty Wi nne icke annat wete, än at Wi af alle

mordet på Sturarna i Upsala, tog Han föga del i Regeringen och höll sig hela Somma- ren ensligen på Swartsiö. Han inbillade sig derunder, att han icke mer war Konung, utan fånge, och är det i slika, af ondt sam- wete bekymmersama omständigheter, som

alle menniskior öfwergifne äro och fast större jämmer stadde, än om Wi uti fångelse wore, medan Wi orsak til Wårt förderf och olycka rätsligen ke wete. Therföre är Oß ondt at losze Eders Kärlighet, medan Wi we ingen magt hafwe. Wore thet at Eders Kärlighet wiszte hwem Regementet hafwer här i Swerige, ler om Gud hafwer så förseedt, at E Kärlighet råder öfwer oß och Riket, begäre Wi ganska Kärligen Eders lighet wille gifwa oß thet tilkänna, om så är, at Eders Kärlighet är Regementet, tå bedje wi ödmjukelig med all som största tjenstaktighet, Eders Kärlighet wille fullkomligen gifwa oß all oenighet och owänskap, wi sielfwe eller wåre tienare haf Eders Kärlighet med förtörnat.

---

han skrifwit detta bref. Se Tegels Hist. 258. Detta och de twå följande äro Palmsköldska Samlingarna. Ett Transsu deraf läses i Hof-Cancell. von Dalins Sw. Hist. Tom III, Band 1. Sid. 659.

Slutes härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 18.

Fortsättning ifrån N:o 17.

...örty thet skall Gud wette, at myc-
...ket är skedt i sådane mått utan
...år wilja och wetskap och befallning,
...dock at Wi Oß och emot Eders Kär-
...het med owänskap mycket hafwe in-
...tet utaf djefwulens och onde menni-
...skors tilskyndan, som både Oß och E-
...ders Kärlighet thertil tilfälle gifwit haf-
...wer. Dock hafwe Wi icke eller alltid wa-
...rit Eders Kärlighet emot, utan ofta wa-
...rit Eders Kärlighets trogne Broder och
...wän med Wår egen skade. Wi hafwe ock
...wäl mera ondt kunnet bewist Eders
...Kärlighet, om Wi thet hade göra we-
...lat; Men (Gud wet) Wi hafwe ofta
...troligen och flitteligen then Allsmägtigste
...Gud för Eders Kärlighet bedet, och al-
...drig gärna sedt at Eders Kärlighet sorg
...uppå sorg, bedröfwelse til bedröfwelse

S skulle

skulle oppålagd blifwa, utan at Eder
Kårlighet utan sin skade måtte blifw
befriad utaf sit fångelse och betryck
Doch ehuru Wi emot Eders Kårlighe
handlet hafwe, förhoppas Oß Eder
Kårlighet warder all owilja för JEs
Christi skull och utaf et Broderligit oc
Gudeligit hjerta Oß tilgifwandes, anseen
des, at hwad lycke och framgång Eder
Kårlighet skal hafwa, thet skal Eder
Kårlighet wederfaras af Gud. Och när E
ders Kårlighet icke sjelf hämnas, thet
warder then Alsmägtigste rikeligen we
dergällandes. Och om nu månge andre
åstunda Wårt lif och blod, för thet Wi
hafwe förswarat Wårt Fäderneslande,
warder Eders Kårlighet them thet icke
tilståndiandes, at thet exempel icke skulle
på Oß begynnas, och sedan allmänt
warda. The främmande som Oß hate,
kunna af Wårt blod föga warda mät-
tade. Utaf the inländske hafwe Wi thet
ej förskyllet, hwarföre Wi ock förhoppes
Eders Kårlighet warder sig heller besli-
tandes at öfwerwinna Oß med dygd och
fromhet, än med hat och wrede, så blif-
wer Eders Kårlighets Regeme ste
ct-

…sammare och berömmeligare …de för
…ud och menniskior. Wi begäre intet
…net, hwar så är at Gud Alsmäktige
…fwer Eders Kärlighet Regementet för…
…nt, än at Eders Kärlighet wille unna Oß
… godt wilkor, såsom Wi Eders Kär…
…ghet tilbude then tid Eders Kärlighet
…ar uti wårt wåld och magt. Wi we…
… göra Eders Kärlighet en god förwiß…
…ing, at Wi wele wara Eders Kärlig…
…et så trogne, som någon then trogna…
…te Undersåtare ware kan, at Wi tå
måtte komma hädan utaf Riket igenom
…äker leigde; ty Wi onödde begärandes
…arde, wele göra Eders Kärlighet then
…esäkring och hände troligen hålde, at
Wi aldrig någon tid wele Oß något
…företaga emot Eders Kärlighet och
Eders Kärlighets Lifs-Arfwinger heller
Sweriges Rike, ehwar Wi kunne stadde
…ara. Om ock thet wilkor Oß icke kan
…stadt warde, tå begäre Wi, at (Oß)
…amt Wår Hustru och Barn måtte undt
…arda et ärligit fängelse, hwilket Wi Oß,
…m the andre medel och wilkor Oß icke
…stadde warde, wißerligen förhoppas.
Thetta Wi Eders Kärlighet uti Wår

S 2 nöd

nöd och bedröfwelse icke hafwe kunn
förhålt hafwe. Gud Nådeligen Ede
Kärlighet ifrån alt ondt beware, och så
låte Eders Kärlighet lycka och sundh
samt alle Eders Kärlighets wårdnad
Dat. 26 Augusti uti Wårt fängelse
Swartsjö.

Eders Kärlighets

Käre Broder
ERICUS XIIII.
(L. S.)

26.

Konung ERIC 14. Bref ti Drottning CATHARINA Mån Dotter, af Westerås den 1 Jan. 1574. (*)

Konung ERIC then Fjortonde önsk sin aldrakiäraste Hustru Drottni Karin Måns-Dotter then ewi Guds wänskap, all lycka och sundh

(*) Åberopas i Hof-Cancel. och F... v Dalins Sw. R. Hist. Tom. III. Sid. 700.

Jordene och et ewinnerligit Lif, och
ge lefwe i et Gudfruktigt lefwerne.
g beder Tig kärligen min aldrakära
Drottning, at tu icke wille förgäta
n Aktenskaps plikt, som tu mig o-
d och otwingad tilsagt hafwer. Jag
fwer aldrig brutit mit Acktenskap thet
g tig i Stockholms Kircke ärligen och
udfrukteligen låfwade: will heller al-
ig bryte thet så länge jag lefwer, utan
me tig godt utaf hiärtat, och förswara
g efter min ytterste förmåge, hwad
g nu icke kan med magt, så will jag
ed en Christelig bön til Gud, och gif-
r tig kärligen tilkänne, at sedan the
kte tig ifrån mig i Junii månad, ta
fwer jag alt waret fången i thet mör-
fängelse theden tu utgeck; Dock icke
id inom thet plank-wärket, utan i
n samme tyffen, alt intil i dag, som
then Januarii Elofte, är Jag upförd
then kammare som är på Wästra hör-
d här på Wästerås Slott, och hörde
wäl i morgons then tid jag upfördes,
ru jag uppenbarligen ropade och gaf
g thet tilkänne. Jag wißte icke anners,
the skulle före mig sedan utaf Slot-

tet;

ret; ty så wart mig tilsagt, och at jag
aldrig skulle få se tig igen. Men the f
de mig opföre trappen och fram om
dörr hit in uti Kammaren. Jag v
icke hwar tu äst, utan jag gissar så til
tu äst uti then samme kammaren, f
Wi wore fångne uti, när wi wore fö
hitkomne, ther jag icke men en n
låg. Ehwar tu äst, så glöm icke tin
hjertkäreste Konung ERICH, then tin
laglige Man är, som tu Äktenskap ä
gen tilsagt hafwer. Haf sanningen f
och älska icke lögnen tig sielf til ska
Otuktighet, horeri och orenlighet fö
saker then ewige fördömmelsen och
ond ändelyckt, ifrån hwilket Gud
beware. Tin Son Gustaf, som j
förmärker, är förd til Gripsholm, th
skall ock Hendrich wara, som jag f
står. Sigrid är på Hörningshol
Gud beware them ifrån alt ondt. J
hafwer hwar dag talat igenom fönstre
then tid jag war i thet andre fängels
men om jag nu än närmare är, tror ja
at icke tu höre kan hwad som jag tala
ty jag är här innestängd i kammare
Låt tig icke förtryta at förbide

... mig igen, ty tu får aldrig någon så
...en man, som jag hafwer warit tig
...är ännu. Lider tu något ondt emot tin
...e för JEsu Christi skuld, och för
... obesmittade trohet, så war-
... Gud rikeligen lönandes therföre.
...g will thet och aldrig förglömma,
...n trohet med godt löna. Förglöm
... at skalla Gud och åstunde tine
...ls Salighet, mera än något annat
...rldsligit, ehwad thet ock ar. Gud
... dock en gång så at wår kängliga
... lyckes med glädje (när Guds hjelp)
... här uppå Jordene. Jag skulle wäl
...e skrifwe, men jag hafwer så onde
...kap thertil: thet är dock ligwäl min
...d: förglöm icke at skrifwe mig swar,
...n, om tu någorledes får tilfälle ther-
... Härmed tig Gud befallandes. Da-
... Wästerås Slott then Ellofte Jan:
... 74.

Tin Aldrakäraste Man
ERICUS XIIII.

...nscriptio: Then Högaktade och Högärade
... ...stinna och Fru, Fru Catharina Ma-
... s-Dotter, Sweriges, Götis och Wen-
dis

dis, samt flere thes tilbehöringars Dro-
ning, min Allerkäraste Hus-Fru, Kärlig

27.

Ett annat till samma Drottnin
af Westerås den 7 Junii 1574.

ERIC then Fjortonde, Swerig
Götis och Wendis samt flere t
tilbehöringars Konung.

Min Kärlig gunstig och hjärt
benägne wälwillighet, samt m
ra godt, som i min förmögenhet wa
kan, med en wänlig Lyck-önskning
tid med Gud Alsmägtig then Ewig
tilförene.

(*) Åberopas i Hof-Cancelleren von Dal
Sw. Rikes Historia, Tom. III. Band
Sid. 701.

Slutet härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 19.

Fortsättning ifrån N:o 18.

...lerkäraste Drottning, then skrifwelse, som tu igenom andre hafwer skrifwa låtit, hafwer jag förnummet, ... hwars handskrift thet är, är mig ...nigt, så hade jag gärna sedt och ... heller welat, at tu sielf med egen ...nd hade skrifwit mig till enfaldeli...n, på thet jag grundeligen hade mått ...fatta tin mening, och ingen tin mening ...de annorledes uttyde kunnat heller ... gunstige swar; ty jag hafwer för...t at the som intet wäl wela, haf...er min skrifwelse, som jag Nionde ...nuarii skref, fast annorluuda uttydt; ...kt, betackar jag tig för tin Lyck-önning och göde tilbenägenhet; om tu ...lt wetta om min wälfärd, så skal ... ock icke owitterligit wara, med hwad ...elf jag hafwer ännu plågad warit

T i thet-

i thetta mit fängelse på Wästerås Slot fast aldeles som tilförene, then tid mi Son Gustaf Ericson war här ho oß, och then tid tu sjelf wast hos o Then trångtan och långtan som tu ha wer haft til at weta om min wälmå genhet och lycksamma lågenhet, hör jag aldeles gärna. Herren JEsus Chr stus gifwe, at hon något bättre ward kunne, än som nu är, at tu therut heller frögd än sorg, hafwe måtte. Me the tidender, som jag ännu omskrifw får, äre icke mygit gladelige så myck min person belanger. Ty här gånge icke alt så til som thet bör och war borde. Gud förbjude at mine och tin arme Barn skulle icke bättre tracterad warda, än som the ogudaktige wåre o wänner wele med theris onde upsåt Så hafwer dock Gud then Alsmägtig ste oß härtil nådeligen beskyddet, the ware JEsu Christi pris och äro i ewig het. At jag icke hafwer haft tilfäll at skrifwe tig til, är icke til förundran des för thet hårda fängelse och nog upseende, som the hafwe uppå oß: ti är dock icke otilskrifwit wor... jag

g icke wet huru in thet umgånget
afwer, och långter mig så wäl om
g at wi måtte komma tilhopa igen
ed bågges wåre frögd och glädie. Wi
re nu ille innelykte och frå hwaran-
an stängde. Gud gifwe oß thet bäste
åd. Wore wi tilhopa, intet tidför-
rif wille jag försumma, som tidsens
ägenhet medgifwer, theruppå skall tu
ntet twifla. Gud beskydde och förswa-
e oß både til Lif och Siäl, så at wår
ropp och hjerta måtte ställa sig efter
Guds sinne och oskadde wäre ifrån alt
Andeligit och timmeligit ondt. Mit
ug och sinne skall och wara så skält
om titt och är utan twifwel en god
nimpning utaf Gudi, men hwad dief-
wulen och onde människior emot Guds
inne inimpa äre synd och straffligit,
om är troldom, hor, oskyldigt blods ut-
jutelse, menedighet, hat, lögn och gi-
righet och annan förargelse och skyggel-
e. På det at sådant må straffat war-
de, will bedje Gud at wi måtte kom-
me tilhopa igen med thet snareste, ehu-
rudana måtte som Gud täckes gifwa
nåd ... ertil. Mit Äktenskap hafwer

 jag

jag obrottsligen hållit, och hålle
som en Christen Konung ågnar och
börligit år, och hafwer tig intet at
skyldiga hwad som i min Regemen
tid skedt år, efter mig sådant otwis
ligit år wordet, och månge mycket
beswåre thet intet behöfwes. Jag
ker tig intet, utan åra och godt,
framt tu tit Äktenskap, som tu lo
hafwer, hålla wilt. Til Christelig
tucktig kårlek hafwer tu wål förm
at tu mig allena ålskar och tine
Barn icke föraktar, år mig gamska
hageligit til at förnimma. Men
någon annan såger någon lögn för
at tu skalt ålska andre mån, så
them intet hörsam. Jag förmodar
tet annat utaf tig ån godt och thet
Gud behageligit år, hwilkem råden
wer mig och alle Konungar uppå
dene. Mycket ondt hafwer jag
tig förstått, hwilket jag icke dölja
dock förser jag mig, at thet icke
skedt år, som jag förstått hafwer,
tu tig båttrandes warder, på thet
arma Dotter Sigrid och Gustaf
Son thet icke i någrehan...

-de åtnjuta skole. Gud wet jag haf-
-er trogne Barn kiär, både äckte och
-kte, dränge-barn och pige-barn, och
-il min allerkjäraste Drottning Karin
-Måns-Dotter aldrig öfwergifwa, så
-amt tu will hålla thet tu mig låf-
-et haswer. Gud then Ewige, jag i tig
-fallet hafwe will. Datum Wästerås
-hen 7:de Junii, 74.

Tin Hjärtans Allerkäreste Man
ERICUS XIIII.

Swar uppå Kalfwen.

Hwad theruti författet är, hafwer jag i then bäste måtto förnummit -ch tager thet således til gode, at jag -rhoppas thet tu ingalunda låter nå-n annan igenom fine fagre ord bedra- tig. Skrif icke så at tu kant icke -ifwe. Du hafwer paßliga wäl skrif-it, om tu något bättre och beskedeli-ne wille gifwa mig tin lägenhet til- -nna, och tig något beskedligare för-älle, wore thet mig öfwermåttens gan-a behageligit. Fuller får du näst -uds hielp the som bära boden fram, -n ... anne hålla tig tuckteliga, och

Gud-

Gudfruktteliga. Thet är paßliga w
ställt. Gud gifwe, at thet alt så u
sanning som thet borde wäl, med ti
och mine Barn wore thet mig ganst
behageligit. (*)

28.

En Macaronist Wisa öfwer d
Swenskas Seger wid Jance
witz, den 24 Febr. 1645. (**).

Pertransiit Hatzfeldius
Genom den sköna Skog;
Juvenis Torstensonium,
Som der för honom stog.

Hatzfeld.

O Salve, Salve Torstenson
Dig önskar jag god dag;
Si vis mecum confligere,
Kom se här är nu jag.

Tor

(*) Det är icke bekant, att Konung ERIC nå
gonsin haft anledning till mißtroende emot si
Gemål; utan tyckas alle de utlåtelser, som
derhän syfta, blott hafwa härrört af han
eget mißtänksamma sinnelag.

(**) I detta slag nederlades ge ... och
ibland dem Fält-Marskalken ... der
och 67 Fanor eröfrades. Fält-Marsk ... af

Torstenson.

on sic, non sic, o Domine,
Du drifwer med mig spott;
velis hic succumbere,
Det skall göra dig godt.

iratur hic Hatzfeldius,
Torstensons stolta sinn,
cat & rogat Götzium,
Hwar skall man nu gå in.

on moror, clamat Götzius,
Fast Torstenson här står,
gnare nobis convenit,
Det gäller hud och hår.

trinsque tuba canitur,
Görz tridd fram friske Hjelt;
um generoso milite,
Låt se dig uti Fält:

dimicato strenue,
Görz sätter häftigt an;

Sed

Gleichen och Hatzfeldt, Merey, Broy, Zara-
deczki, Don Felix och Trandisch, som alle woro
Generaler, 7 Öfwerstar, 12 Öfwerste-Lieutenan-
ter, samt 3000 Soldater, toges till fånga. Do-
cumenter äro insändt af Provincial-Medicus Herr
Doctor Brodd till Kongl. Archiatern Herr A-
braham Bäck, som deraf behagat lemna sin
mågen del.

Sed viros, arma, gloriam,
I sticket lemnar hån.
Fortuna tota vertitur,
Det wardt ett farligt ref,
Hoc comperit Hatzfeldius,
På platsen fången blef.

Torstenson.

Salvete post meridiem,
Hatzfeldt du gode wän,
Qui nunc finito prandio,
Kommer till Swenska män.

Hatzfeldius.

Non mea sane culpa est,
Torstenson du wäl ser;
Qui regit hæc imperia,
Han lyckan dig beter.
Flagellum Dei & Attila,
Så kalla dig hwar man;
Qui arma fers victricia,
Genom hela Tyskland.

Chorus Svecorum.

Dabit Dei clementia,
Dig lyckones framgång,
Ut hoc semestri spatio
Må göra fienden bång.
Et liceat vitam trahere
I säker frid och ro.
Ad Deo hymnum canere,
Wi som i Swerige bo.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 20.

29.

Hans Kongl. Höghets Kron-Printzen CARLS, (sedan Kon. CARL XII:s) egenhändiga Bref til Öfwersten Rhenskö ld, 1694 (*).

HErr Öfwersten kan jagh intet nog-
sampt betacka för the i dagh hijt
nlende hanskar, hwilka straxt efter
nåltiden kummo i H. K. Maj:tz och
nina Systrars händer (som åto i Prin-
essi Hedwigz kammar) och blefwo
nycket admirerade. Hennes Maj:t
Drätningen (**) hafwer jagh ännu in-
et haft tillfälle hanskarna at öfwerlef-
era emedan Dräningen är på Ulrichz-
ahl och tänker i mårgon till at gå til

U HER-

(*) Efter Originalet, hwaraf Cancellie-Rådet, Herr M. von Celse, är ägare.

(**) ... Drottningen HEDVIG ELEONORA.

HErrans Nattwardh. Dock hop-
jagh thet förrätta om Måndagh G-
will som är i öfwermårgon tå D-
ringen lärer komma hijt i Staden ig-
The hanskar som för migh äro -
mycket lagoma och sköna här m-
förblifwandes altidh

Herr Öfwerstens
Stockholm d. 8 Wålwillige
Decemb. A. 1694. CAROLUS.

Utanskriften.

Till Hr. Öfwersten Carl G. Reensk-
Thetta.

30.

Kon. CARL XII:s egenhändig-
Bref till Generalen, seda-
Kongl. Rådet, Fält-Marsk-
ken och Presidenten Gref N-
Gyllenstierna. (*)

Herr General.

JAgh fick edert swar retnunnase -
se-

(*) Efter Originalet, lemnadt af H- -m-
Bibliothecarien Gjörwell. Hwad -sw-
de skrifwis kan jag ej med wisshet s-

i hafwer nödigt att behålla ännu
ot Infanterie så kan Mellins Rege-
nte blifwa qwarståendes så länge,
t wore wäl om Hr. Generalen dro-
tit alla Salvogarder som ära i by-
e och de siuka som ligga i byär ut-
n Arméen, ty dhe lära löpa fara
h förkommas om något starkt partie
ille öfwerfalla dhem.

Jagh förblifwer Hr. Generalen
Wälwillig
CAROLUS.

Egenhändiga Utanskriften.
Till Hr. Generalen Nils Gyldenstierna.

31.

Berättelse om ett af Hertig ADOLPH JOHAN tillärnadt uppror, hwaruti R. Rådet Bengt Skytte skall warit delaktig. (*)

ÅR 1660 eller 1661, har om en morgon blifwit tillsänd Gref Pehr
 Brahe.

(*) Denne Berättelse har Hof=Cancell. och Rid. Olof von Dalin den 7 Decemb. år 1762

Brahe, som war Riks Drots och [illegible]
äldste af Rådet, en biljet ifrån någ[illegible]
utan att han hwarken wetat pers[illegible]
eller kunnat få rätt på hwars S[illegible]
warit. Innehållet bestod derutti, [illegible]
Riks Drotsen, skulle tillika med h[illegible]
Rådet wara bittida samladt, se sig [illegible]
före och hafwa aktning uppå hwad [illegible]
skedde ifrån Carlbergs sidan.

Det är till märkandes, att H[illegible]
tig ADOLPH JOHAN skall då warit [illegible]
stande på Carlberg och welat på [illegible]
got sätt tränga sig in uti Regeringen[illegible]

Gref Pehr Brahe har i först[illegible]
icke gifwit någon särdeles aktning up[illegible]
denna avertissement: men efter närm[illegible]
re omtanka, har han åtminstone [illegible]
hållit skadeligt, att Rådet en tima för[illegible]
än wanligen wore samladt, och [illegible]
fördenskull det straxt sammankalla.

Em[illegible]

omtalt ibland några bekanta, och [illegible]
den af en trowärdig man. Kongl. [illegible]
Joh. Bökman har sedan fattat de[illegible] [illegible]

Under de kommo tillhopa, wiste billeten, då den anstalt pröfwades nödig, att wakt skickades ut till Carlbergs-Grinden, der alle som foro fram eller tillbaka skulle noga visiteras.

Rådet tog imedlertid för sig andra ärender.

Efter några timars förlopp kom ifrån wakten wid Carlbergs-Grinden en rapport, att ingen der blifwit sedd, utan endast en gammal gumma, hos hwilken efter noga visitering blifwit funnen en liten sedel, allenast med några ord tecknad: att Hans Durchlauchtighet nu icke hade något här att uträtta; medan minan war i förtid sprungen och saken uptäckt.

Gref Pehr Brahe har igenkändt handen för Herr Bengt Skyttes, och ehuru han ej directe welat gifwa sådant offenteligen tillkänna, har han ej underlåtit, att med lifliga färgor afmåla caracteren på den som kunnat sig der sysslosätta. Omsider kastade Gref

Pehr

Pehr Sedelen öfwer bordet till He
Bengt Skytte med tillfrågan: om h
kände igen Stilen? Men Skytten sk
dertill icke swarat ett enda ord, uta
tagit Sedelen hos sig och efter n
gon stund gått ur Rådet, samt sede
mera aldrig gått dit.

Rådet skall ock i anseende till ho
nom låtit derwid förblifwa; utan a
göra något eclatant steg: men låtit ka
la Öfwersten af Gardet, som skal
warit Axel von Linde, till att förn
ma af honom, huruwida han kunna
hördt eller förmärkt något som ledt till
oro. Då han skall utlåtit sig, att ef
ter det redan tycktes wara bekant, wil
han ej eller längre fördölja, det ha
hade ordres att hålla Gardet färdi
och i beredskap.

Uppå tillfrågan, hwarföre han e
förr sådant yppat, har han swarat,
att han det så mycket mindre wågat,
som det warit honom aldeles förbudit.

Men detta har icke kunn- -inna
honom till giltig ensky[llan], u[t] an
ar

..fårt tillsägelse, att honom icke wi-
..e kunde lemnas förtroende uti Kongl.
..s tjänst; hwarföre han hade att
..sig om andra utwägar. Han skall
..rmera dragit sig ur Riket, tillika
..d en Fröken benämd Juliana - - - -
..m warit här wid Hofwet wistande,
..n af utländsk börd. Deras wänskap
.. kärlek har lemnat dem barn, ehuru
..g owißhet torde wara om sielfwa
..ermålet.

Anmärkningar wid föregående Berättelse, utdragen utur Authentique Handlingar. (*).

..tt denna Berättelse hafwer någon
.. anledning och grund kan wäl icke
..as; men att den till alla delar icke
.. fullkomligen riktig, kan af följande
..mständigheter klarligen inhemtas.

År 1660 den 12 Februarii har
Konung CARL GUSTAF uti deß skrif-
teliga

(*) Likaledes upsatte af Herr Kongl. Secret. J. Bökman ur Råds-Protocollerna och Publika Acter, samt något tillökte.

teliga Testamente af Götheborg, s
ordnat, att näst dess efterlemnade En
Drottning skulle Hans Broder Her
Adolph Johan, såsom General-Fä
Herre och Riks-Marsk, hwarå han Kon
Maj:ts Fullmagt undfått, wara, jäm
de andra fyra högsta Riks-ämbete
Drotzen, Amiralen, Cantzleren och St
måstaren, den minderårige Arf-Prin
CARLS Förmyndare, och med sa
lige Råds Råde sköta Regeringen. N
ten deruppå, eller imellan den 12 o
13 Febr. A. 2, afled Konungen. D
af Rikssens Ständer, som redan för
i Götheborg waro samlade, förklara
igenom en Act af d. - - Febr. att G
aldenstund ej så många af Ständerna w
ro tillstädes, som nödigt aktades, till
afgöra det wigtiga mål angående förm
derskapets och Regeringens skötande u
der Konungens omyndiga år; fördenskul
kommo förberörde Testamente, som wo
re det orördt och oupbrutit, aldeles at
hwila, intill dess lägligt blefwe, att Stän
derne närmare kunde komma tillhopa.

(*) V. Stiernmans R. D. Besl. Tom. I. . . . . . af

Slutes härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 21.

Fortsättning ifrån N:o 20.

Imedlertid skulle Enke-Drottningen Presidera i Riksens Senat och der twå 2:ne wota, samt jämte alla dem af samtl. Riksens Råd, som tillstädes woro, gemensamt föra Regeringen, dock uti Konungens eget namn. Hertig Adolph Johan nämnes icke med ett enda ord deruti; såsom ej eller uti Riksdags-Beslutet i Götheborg den 28 Februarii, talas hwarken om Testamentet eller Hertigen.

Men då Ständerne sedermera församlat sig i Stockholm, upkom närmare frågan om Hertigens Person. Regeringen och Rådet anföra under den 29 Septemb. såsom orsaker till Hertigens exclusion, att det wore osäkerhet wid, att Regementet anförtroddes Ko-

 nun-

nungens Farbroder, hwilket Konun
CARLS (*) exempel wisade: att de fö
ra tider bestyrkte, det Swerige aldr
mått wål under en slik Regering: a
det wore emot alla Potentaters ma
mer: att ingen bör sittja i Rådet, so
kan hafwa pretension på Riket: a
Hertigen för sin Person ågde dert
ingen rått; emedan han war en frä
mande Förste, utan Arf och Furst
döme hår, och ågde ej såsom Swe
man såte eller votum på Riksdagen.

Riksens Stånder instämde ock de
30 Septemb. uti Hertigens exclusion
emedan han icke war efter Lagen hwa
ken Riddare eller Swen; och att ha
för Rikets båsta borde gå ifrån Fö
mynderskapet och Regeringen: att Stån
derne detta widtogo i conformité oc
närrått efter Swerige Rikes Fundamental-Lag, Riksens Stånders rätt
och frihet, Konung CARL GUSTAFS
försäkrans, 4:de §, samt Adel. Privilegier.

Den

(*) Den Niondes.

Den 2 October skall Drottning
HRISTINA yttrat sig, att det wore
ejudicerligt för Konungen, Ständer-
och Riket, att Hertigen skulle ad-
tteras till Regeringen, det Historier-
nogsamt utwisa.

Hertigen har likwäl sedermera in-
mmit med ett bref daterat Stegeborg
n 10 Octob. hwaruti han yrkar full-
rdan af Högstsal. H. Maj:ts yttersta
illja, och att dess erhållne Fullmagt
måtte tagas i Consideration; samt be-
är, att Kongl. Maj:t med behaglig-
et wille förmärka, att han då tillika
åto en Communication af Testamen-
t till Ständerna afgå. Detta Her-
igens steg blef ansedt, såsom mycket
ristigt, och att det ej borde tålas, att
n främmande Furste skrefwe Ständer-
na directe till, att Ständerne derföre
orde lemna brefwet först in uti Rå-
et, innan derå kunde swaras, hwar-
om med mera, som borde i akttagas,
Ständernes upkallade Deputerade un-
derrättades den 13 Octob. utaf Rådet
och Regeringen.

Uppå Hertigens skrifwelse t
Kongl. Maj:t undfick han derpå s
under den 15 October, att hwad
wynderskapets och Regeringens form
kunde angtige, hade redan med St
derna en wiß och på Rikets Fun
mental-Lag, Ständernes rätt och
het, grundad Resolution och Regerin
Form blifwit fattad; att det den
intet wore rådsamt, att han någ
det ärendet hos Riksens Ständer
drago, hälst sådant procedere lupe
emot Kongl. Maj:ts Höghet och s
tidens wana, jämwäl syntes haf
mera med sig in recessu. Riks-Ma
Ambetet blef ock derpå den 23 Oc
med Ständernes approbation bortgi
till Fält-Marskalken Gref Lars K
Sedermera har kommit under öf
läggning den 30 October, om n
skulle uti Riksdags Beslutet inf
angående Hertigen; men som det
lits wara emot Rikets Fundamen
Lag, att en Furste blifwer admitte
till Regeringen, så skulle synas
Sal. Konungen giordt emot samm
Lag, hwarföre det fanns bättre,

Den 2 October skall Drottning CHRISTINA yttrat sig, att det wore præjudicerligt för Konungen, Ständerne och Riket, att Hertigen skulle admitteras till Regeringen, det Historierne nogsamt utwisa.

Hertigen har likwäl sedermera inkommit med ett bref daterat Stegeborg den 10 Octob. hwaruti han yrkar fullbordan af Högstsal. H. Maj:ts yttersta willja, och att deß erhållne Fullmagt måtte tagas i Consideration; samt begär, att Kongl. Maj:t med behagelighet wille förmärka, att han då tillika låto en Communication af Testamentet till Ständerna afgå. Detta Hertigens steg blef ansedt, såsom mycket dristigt, och att det ej borde tålas, att en främmande Furste skrefwe Ständerna directe till, att Ständerne derföre borde lemna brefwet först in uti Rådet, innan derå kunde swaras, hwarom med mera, som borde i akttagas, Ständernes upkallade Deputerade underrättades den 13 Octob. utaf Rådet och Regeringen.

förmodeligen död blifwen, och den
Decemb. öfwerlades om detta Ämbet
skulle åter besättas genast af Konu
gen, eller om Ständerne borde då
taga del.

1662 Den 20 och 21 Febr. fi
nes Herr Bengt Skytte warit närwa
rande i Rådet, likaledes den 11, 12
14 Martii, 29 April och 4 Junii.

1662 Den 5 Martii öfwerlade
ytterligare om Riks-Marsks-ämbetet
då i anledning af Additamentet til
Regerings-Formen fanns bäst wara
att fördröja med tillförordnandet, efte
Ständernes samtycke fordrades dertil
Imedlertid skulle Ämbetet förrättas
genom en Vicarium, af de Riksen
Råd, som woro näst i Krigs-Collegio

1663 Den 5 Sept. war ock Skyt
te närwarande, och disputerades Frank
rikes influence wara swagare än Öster
Rikes &c. samt syntes wara justum
hjelpa oppressos eller Ständerna i
emot Konungen. Den 30 Octob
äfwen Præsens.

1664

1664 Den 12 Maij förnyade Her. ADOLPH JOHAN sin förra begäran, werkställigheten af Konung CARL USTAFS Testamente, och påminte den Riks-Marsks Fullmagt, han t, samt att derpå nu måtte följa gon Resolution wid då warande Riks. gen, efter det wid den sista ej blef erkommit. Han gjorde det genom ef daterade Rörstrand den 11 Maji, wilka han, oförmodeligen upkomman, så uti Råds-Salen, som på Rid. re-Huset och hos de andre Stånden, ersonligen eller sielf aflemnade, wa. nde samma bref af enahanda innehåll.

Bengt Skytte war då i Rådet när. arande, samt declarerade, att den m gifwit Hertigen sådana tankar och idt de consilier, war ingen ärlig man h borde plikta derföre: contesterade aldrig hafwa haft någon communi- tion med Hertigen i sådana saker.

1664 Den 13 Maji waldes af ådet och Regeringen Riks-Amiralen Vrangel till Riks-Marsk, som af ständerna confirmerades. Den

Den 14 Maji förehades Hertig
Sak, samt yrkades att få weta, hw
som gåfwe honom tillkänna, hwad s
passerade om honom i Rådet, och
den samme aldrig borde lidas i Råd

Den 16 Maji skickade Herti
om aftonen kl. 11 sin Trompetare
Riks-Marsken med ett bref, hwil
war eftertänkeligt, icke allenast e
Riks-Marskens Person, utan och
la Riket.

Den 17 Maji om morgonen,
Hertigen insinuera ett nytt bref
Ridderskapet och Adelen, och begä
blifwa intagen på Riddarhuset. Sa
ma Dag blef i Rådet delibererat öf
Hertigens sak: att man borde w
omtänkt på Rikets säkerhet efter sa
wore förhanden. Hela Regeringen
då warnad, och hade en sagt, att
Östgiöther och Småländingar skulle
la Hertigens parti.

Slutet härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 22.

Fortsättning ifrån N:o 21.

Hertigen blef genom Hof-Marskalken Johan Jacob Taube inviterad komma up på Slottet till Kongl. Maj:t: Han lofwade komma dagen ef-ter. Sedermera sade några deputerade af Rådet åt Hertigen, att han ej borde komma till Riksdagen, efter han ej war kallad, och Arf-Furstarne hade i fordna tider hållit sig derifrån. Hertigen declarerade då åt de Deputerade, at han aldrig cederade sin prætention, at wara en rätt Förmyndare för Konungen, beropandes sig på Swериges Lag; och detta sade han med nog vehemence. Då Hof-Marskalken på befallning tillsade honom, att tils widare fördröga på Slottet, aktade han det inter; utan sprang neder för Trapporna och wille sätta sig i en wagn der

 stod.

stod. Alaledes när Öfwersten af G
det begärte att han wille så länge s
blifwa på Slottet, disputerade han
i förstone och tog på wärjan; m
gick likwäl sedan upp igen och sade s
wilja gå till Konungen: dock betänk
han sig och gick omsider i sin kammar

Och hölts nu som förr, att Fö
mynderskapet icke kunde anförtros
Hertigens händer, hälst det war kla
nog af förra tider, huru farligt d
warit, att förtro ett sådant Ämbete å
den som förmenar sig hafwa något a
språk på Riket.

Den 18 Maji Resolverades, a
några af Rikses Råd, samt ett utsko
af Ständerna skulle göra Hertigen e
allwarlig föreställning, gifwa Hono
brefwen tillbaka, samt begära af hono
försäkring och behörig caution de no
amplius turbando. (*)

Den 25 Maji afgick Bref ytterl
gare derom till Hertigen. (**)

De

(*) Kongl. Maj:ts Resol. härom läses i Herr C.
v. Stiernmans Riksdags Besl. Tom. II. p. 141

(**) Ibid. p. 1422.

Den 27 Maji har han ock sielf gif-
t sin Renunciation formeligen. (†)
Den 8 Augusti Resolverades, att
ngt Skytte skulle aldrig mer komma
Rådet, ej eller brukas i någon Com-
ssion in eller utomlands.
Den 29 Augusti delibererades om
ytten skulle få lof och dimission att
a utomlands, hwilket hölts mycket
änkeligt, efter han war particeps
ecretorum Regni.
År 1665 den 12 Julii delibererades
m Paß för honom, hwarutur strökos
den: Nobis sincere dilectus. (*)

) Ibid. p. 1430.
) Af deßa Anmärkningar, samt öfriga åberopade Handlingar kan slutas, at det tillärnade owäsendet icke skedt år 1660 eller 1661, utan i Maji månad 1664, då Hertig Adolph Johan ej war på Carlberg, som Anecdoten berättar; utan på Röstrand, hwarifrån Hans bref till K:gl. Maj:t, Rådet och hwart Stånd à part äro daterade. Att då warande Öfwerste för K:gl. Lif-Gardet hetat Axel v. Linde äger ej eller sin riktighet; ehuru nog kan händt, att någon af det namnet wid samma Regemente den tiden haft någon Regements Officerare tällning. Men detta med hwad mera, som rör ans Person och lefnads omständigheter, utlles till wldare undersökning.

32.

Relation om Upsala Concilio, s
blef hållit och slutadt An
1593. (*)

En kort Underrättelse, bes
och Underwisning om t
Concilio som förhandlades
Upsala åhr 1593, och h
som i synnerhet på hwar
och uti hwar Session ta
handlat och sledt är.

Concilium begyntes den 25 Febru
Anno 1593. På samma tid
ro ther tillstädes these efterskrifne M
och Biskopar: Magister Petrus i
köpi

(*) Wi hafwe wäl tillförene om Upsala M
2 Dissertationer, den ena hållen i Upsala 17
den andra i Lund 1758, samt en widl
berättelse i Bazii Hist. Eccles. Lib. 4 §.
seq. men som de alla äro författade på La
tyckes icke ett rum böra nekas åt denne, s
är på Modersmålet Den som åstund
widlöftigare underrättelse, finner den We
wings Hist. om Konung SIGISMU
CARL IX. I Del. Sid. 137-157.

ping: Mag. Petrus Jonæ, Strengnensis
piscopus; Mag. Olaus, Arosiensis, Mag.
icus, Episc. Aboensis.

Præses Concilii war Mag. Nico-
us Olai Bothniensis. Så woro ock 22
agistri (*) både af Städerna och Lands-
gden, och sedan Clerkeriet af alla
ndz-orter i Swerige, så ock af Nor-
den och Finland; Ther till woro
Professores tillstädes, Magister Eri-
s Skinnerus, Mag. Jacobus Erici,
ag. Petrus Kenicius; sammalunda war
t Rikſens Råd Hr. Nils Gyllenstier-
, Hr. Eric Gustafsson, Hr. Hogen-
hiöld Bielke, Hr. Gustaf Baneer, Hr.
aes Bielke Hr. Erik Sparre, Hr.
een Baneer, Hr. Bengt Ribbing. Item
ndra Wälbördiga uthaf Adelen tilstä-
es, Gustaff Gabrielsson, Hans Åkesson,
Carl Hindricsson och Eric Stake.

På Fastelags Söndag som war
en 25 Febr. kom först Clerus til ho-
pa efter Aftonsången in auditorio ma-
gno,

(*) Kallas Theologiæ Magistri af Hof-Cancel.
. Dalin Sw. R. Hist. Tom. III. Band 2.
d. 252.

gno, och tå woro Biskoparne ti
tillstädes, utan Pastor Upsaliensis
talade medh Clero om sielfwa orsa
hwarföre the tijt stämde woro.

Den 26 Feb. hade Episcopus A
siensis ett långt tal med Clero, förm
nandes them till enighet, så att in
skulle i någon måtto förgripa sigh
then andra, utan hellre söka en Ch
stelig enighet både i Läran och Ce
monierna.

Den 27 Feb. reciterade Mag. E
cus (Skinnerus) en Orationem Latina
memoriter, de Sacro S:a Scriptura,
warade then Orationen i halfannan
ma. När nu kl. war wid 2, k
Fursten in till Slättet, och tå gi
ut emot honom Prästerskapet och B
garne i Staden.

Den 28 Feb. gingo Biskopar
till Slåttet och talade med Furs
om Concilii Procession, och tå fråga
Han Biskopen i Linköping, hwi a
han så lättfärdeligen hade ananm

I itur

(*) Magister Joachimus.

rgiam, tå föll han till fögo och bad Rådh och månskap.

På samma dagen talades hårdt (*) Collegio, till Pastorem Upsaliensem chimum för Liurgien skull, men föll strax till föga, och bekiände sigh illa giordt, och blef så honom låtit.

Den 1 Martii kom Rikens Råd Collegium och talade Hr. Gyllenierna medh Clero. 1:o Om Præside. Förmante han allom till eendrägthet. 3:o Om någon wille disputera Ceremoniis pro aut contra, tå ille thet wara efterlåtit. 4:o Lofwade ikens Råd medh sin eed, att the ille blifwa widh Kyrckio-Ordningen in Mag. Laurentius Senior A. Episcopus psaliensis hade låtit utgå, samt ock idh then Augsburgiske Confessionen. o The låfwade ock att the wille hielå och förfordra Gudstiensten så myc, t them stod til giörande. På sidstoe begiärte Clerus Præsidem, och ginge r. Claes Bielke och Herr Steen Baner

till

(*) Af R. Drotzen Gyllenstierna.

till Hertig CARL och rådfrågade th
om: så blef tå beslutet att the sku
utwälja honom per voces & suffragi

Den 2 Martii Gåfwo the fi
Suffragia och blef Mag. Nicolaus Bo
niensis Præses. Emot kl. 3 om af
nen kom budh ifrå Fursten, at thet sk
le blifwa ther widh som Clerus gi
hade: ther sattes ock till tolf beske
ge Män af Prästerskapet, som äldst
ro, till Præsidis Assessores.

Den 3 Martii blef prima Sess
circa octavam, och tå war Senatus t
städes, tå blefwo ock the 12 Assessor
utwalde, först gamble Mag. Oloff
Stockholm, Mag. Matthias Mariesta
Pastor, Mag. Oloff i Gäfle, Mag. P
trus Kenicius, Mag. Petrus, Rector A
bogensis, Mag. Petrus Melartopæ
Lect. i Stångnäs. Dn. Clemens
Wadstena, Mag. Ericus Skepperus; D
Gunnarus i Nylöse, Mag. Gregori
Rector Scholæ Aboensis. Dn. Reinho
dus Past. Strengnensis. Dn. Johannes
Præpositus Wexionensis.

Fortsättning hämnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 23.

Fortsättning om Upsala Möte.

Sedan reciterade Mag. Olaus Martini, Rector Nycopensis, Septem
Theses de S:a S:a Scriptura, hwilka Præ-
s hade stält i wärket, till them han sielf
barade och explicerade: halp ocksa Mag.
etrus Jonæ Episcopus Strengnensis till
t them förklara.

Uti samma Session begyntes ock
andlas om Augustana Confessione, och
lefwo tå icke mer än fyra Articlar
pläsne, öfwersedde och gillade.

Imellan 3 och 6 om aftonen,
rklarades fem Articlar, som näst efter-
lgde, och tå talade Præses och Bisko-
arne ganska hårdt til Pastorem Upsa-
ienlem, om några ord som han hade
åtit falla (*), och blef honom thet til-

(*) De Sacrificio Christi.

gifwit, dock med sådant beskied, att ha
skulle hålla munnen en annan gång o
weta hwad han talade.

På samma stunden talade Ma
Petrus Jonæ Strengnensis Episcopus my
ket beskedeligen de Ecclesia Catholic
Episcopus Aboënsis gaf ock sin meni
tilkänna.

Den 4 Martii, som war Domini
Invocavit, blef ingen Session, utan hw
ock en lät sig finnas i Dom-Kyrka
och tå hade D:nus Joachimus missa
efter then gamla Handboken. Mag. P
trus Jonæ Strengnensis Episcopus, h
Concionen Sub Summa missa, och
war Hertig CARL tillstädes. J A
tonsången Predikade Dn. Ingebert
Concionator Holmensis.

Den 5 Martii hora 7 blef qv
ta Sessio, och handlades the näst eft
följande Articlar ex Augustana conf
sione in till kl. 10, och besynnerl. wa
tå handlat de Sacramentis, och förma
te Præses Clerum och Biskoparna a
the skulle fliteligen taga sig wa—— f
the Calvinister och andra Sacramen ar
o

h steg tå Mag. Petrus Strengnensis
o och hade en lång Oration de re
acramentaria, och efter han war af
ågrom mißtänkt, att han skulle allen-
e Calvinistis, sade han sin mening
itt ut, och giorde en sådan herlig för-
aring, så att Clerus kunde ingalunda
ylla, och sade hän äntå på lycktone,
onom som thetta hafwer mig sagt up-
å, han hafwer giort orätt: verum ipsi
nosco. Men när thet kom till then
4:de Artiklen som lyder de vocatione
ecclesiastica, tå blefwo Biskoparne på-
inte af Senaten och Præside, att the
ulle intet flera Präster ordinera än
om wäl behof giordes, och hwar thet
te skedde, blefwo Ministerium förachtadt;
h Præses sade: thet är nu kommit i
Ordspråk, att när en slår på en buska
n gång, tå skulle strax 10 Präster
omma therut. Blef ock uti samma
essiona tillsatte tolf, som skulle exami-
era Scriptum Petri Paulini, med hwil-
et han wille förswara Liturgiam.

Circa h. 2:dam eodem die, kom-
mo the åter tilhopa, och tå handlades
the följande Articlar in till den 27: och

tå blef besynnerligen talat de Libero arbitrio, att alle skulle then locum grant akta. Tå steg Mag. Ericus Skepperus up och talade öfwerliudt, och klagade ganska hårdt öfwer the Jesuiters handel som skedde i Stockholm, och besynnerligen i Tijdeman Cornelii huus: tå lofwade Senatus att alt skulle afställas, och blef så här af beslutadt att aldrig någon Jesuit eller Papist, Calvinist eller Anabaptist skulle någon tid blifwa brukad hwarken till Scholæ-Måstare, eller i Cantzliet, utan the skulle platt utrotas: the som ock utsände woro af Swerige, till att Studera uti the Jesuitiska Scholar, skulle blifwa qwarre ther ute, och ingalunda lidne i theras Fädernesland.

Sedan taltes om Wadstena Klöster, i så måtto, att Clerus begärade theras underhåld, till unge personers behof som skulle Studera i främmande land, hwilket ock Senatus låfwade att thet skulle så skie. När nu alle thesse 27 Articuli woro upläsne, både på Swensko och Latin, af Olao Martini Scholæ-Måstare i Nyköping, och sedan för-

och steg tå Mag. Petrus Strengnensis up och hade en lång Oration de re Sacramentaria, och efter han war af några misstänkt, att han skulle allenaste Calvinistis, sade han sin mening fritt ut, och giorde en sådan herlig förklaring, så att Clerus kunde ingalunda fylla, och sade han åntå på lycktone, honom som thetta hafwer mig sagt uppå, han hafwer giort orätt: verum ipsi gnosco. Men när thet kom till then 14:de Artiklen som lyder de vocatione Ecclesiastica, tå blefwo Biskoparne påminte af Senaten och Præside, att the skulle intet flera Präster ordinera än som wäl behof giordes, och hwar thet icke skedde, blefwo Ministerium föraktadt; ty Præses sade: thet är nu kommit i Ordspråk, att när en slår på en buska en gång, tå skulle strax 10 Präster komma therut. Blef ock uti samma Session tillsatte tolf, som skulle examinera Scriptum Petri Paulini, med hwilket han wille förswara Liturgiam.

Circa h. 2:dam eodem die, kommo the åter tilhopa, och tå handlades the följande Articlar in till den 27: och

thet samma sättet bekände ock Ol
Arosiensis; Mag. Ericus Aboensis; th
näst bekände hwar och en Stads Pr
thet samma. Item Scholæ-Mästar
och the som hafwa warit Kongl. Maj:
Hof-Präster, att the i thenna mått
hade illa giordt, och beddes wänsk
På lycktone stod hela Presterskapet
af Konunga-Dömet och alla med
mun bekände sig hafwa farit will
och alt blef förlåtit.

Uti samma Session blefwo Sm
lands Prästerne tilltalade om th
Skjälle-brefwet som utgafs på Bä
holmen, men the föllo strax til föga o
beddes wänskap. Talades them till
i Östergiöthland, om then underskrifni
som skedde på Ståkeborg, tå swara
Hr. Oluf i Linköping, the fingo
oskrifwit papper, thet rent war, o
thet underskrefwom wi, intet wetand
hwad ther efter följandes wille.
stod Hr. Gustaf Baner och förman
Clerum, att hwar och en skulle ta
sig wara för sådana lättsinnighet, a
hwar så hände (thet Gud förbjude) a
någor wille påbiuda thet som wi

ot Guds Ord, att the nu skulle låta
ſwå wisa af sin egen ofärd: med
et samma begiärade Clerus, att alle
iderskrifningar skulle sammanhämtas
h förbrännas; ther swarade Senatus
: tilfrågade och Præses Clerum, om
e wille in universum wedersaka Litur-
iam, och alt thet som hennes medfölje
ar, tå sade the ja. Så blef tå up-
eciterad Confessio Strengnensium till
tt beslut (af) hwad såsom tasat wardt
thenna Session.

Den 7 Martii om morgonen wid
l. 6 kommo the åter tillhopa och war
het 7:de Sessio och stod till kl. 1. Tå
eciterade Præses wigtiga saker hwar-
före Litrugia aflades, och strax till wi-
dare confirmation reciterade Mag. Olaus
Martini Professorum in Germania con-
tra Liturgiam, Lipsiensium, Wittenber-
gensium, Francofurtensium ad Oderam &
Helmstedensium (sententiam). När nu alt
så beslutet war, hade the Petrum Pauli-
num fram, så bödd han wäl till at för-
swara sig, men alt thet han hade sielf
skrifwit sig til bistånd, thet war alt e-
n t honom: altså wille Gud låta uppen-
bara

bara hans dårskap. Han sköt sig upp Konungen; men thet kunde intet hjelp Summa thet gick ömkeligen till m then mannen, så att alle både And och Werldslige woro honom emot, o blef så på sidstone af med Presten, att han aldrig mera skulle komma th till, för then stora förargelse skull, so han i Predikstol och eljest i sitt lefw ne åstadkommit hade.

Hora 3:a kom Clerus samma och tå talades om the Helgedagar, so afläggas skulle, och hwilka hållas sku le, och thet skulle ske efter som i Kyr kio-Ordningen om Helgedagar förfat tadt år. Men the Helgedagar som år corporis Christi, Crucis, Conceptioni Mariæ skulle platt bortläggas för the mißbruk som ther med följde.

Slutet härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 24.

Slut om Upsala Möte.

DEn 8 Martii Predikade Tyske Predikanten i Stockholm, i Dom-Kyr[k]an. Och sedan then hela dagen blef [i]ntet annat handladt, utan om Petri [P]aulini sak, som stod imellan Borger[sk]apet i Stockholm och honom, och blef [o]ck på lycktone så slutit, att han gaf [e]n bekännelse, att han bekände sig haf[w]a illa lärdt och illa lefwat, ther Gud [h]onom bättre.

Den 9 Martii, wid kl. 8 blef den 10:de Session intill kl. 1 och så begyn[t]e handlas om Ceremonier, och så ran[s]akades then Swenska Handboken, så att the wille blifwa wid henne, och så blef bortlagt the långa [illegible], Mäss[]ning, Ringning wid uphöjelsen, lotio manuum, Korß- och fanuförande, item

A a Bru-

Bruder skola icke gå kring om Kyrk[illegible]
eller på Kyrkogården.

Hora 3:a kom åter Clerus tillh[illegible]
pa, och tå begynte handlas de Di[illegible]
plina Ecclesiastica, hwilken blef upl[illegible]
och gillad Kyrkordning.

Den 10 Martii handlades ock [illegible]
Disciplina Ecclesiastica och blef tå m[illegible]
ket talat om Predikan, och blef så[illegible]
skedat, att Predikan skulle ske i en [illegible]
ketima, både Predikan och Bönen; [illegible]
också thet ogilladt, att månge perso[illegible]
blifwa förskrifna till Bisperna [illegible]
Adelen till Giäld; utan till att utd[illegible]
giälden, skulle allenast stå uti Bisp[illegible]
och Capitlets råd. Ingen skulle [illegible]
byta giäld, eller komma till ett an[illegible]
giäld förr än han på nytt exami[illegible]
rad är.

Den 11 Martii Predikade M[illegible]
Petrus Jonæ. Den 12 och 13 blef [illegible]
gen Sessio, utan tå skrefs alt re[illegible]
hwad som handladt war, och Cle[illegible]
töfwade efter swar utaf Fursten på [illegible]
postulata som begiärades.

Den 14 Martii gåfwos voces [illegible]
Archiepiscopum: Mag. Abrahamus [illegible]

33. Mag. Pet. Jonæ 16, Mag. Nicol. om war Præses 38.

Den 15 blef i Biskops-Wal till Skara, Wexiö och Wiborgs Stift; dock twå allenast Magistri och Pastores Civitatum af, hwar i sit Stift, sine Suffragia. Mag. Henricus på Fougdöön till Skara. Mag. Oluf Martini till Wexiö, och Mag. Melartopæus till Wiborg, med ett ord, sade Præses till Bisperna, blifwa i så per voces utwalde till Bispar.

Den 16 begiärades swar af then Högborne Furste Hertig CARL, och tå kommo Bisparna samt med några af Presterskapet på Slottet, och talade medh Fursten, dock wille Hans Furstel. Nåde intet underskrifwa, utan att Presterskapet wille bortlägga alla the Ceremonier, som qware äro i Församlingarna af Papisteriet, efter som Kyrko-Ordningen innehölt, utan stor Discutas, dock skulle likwäl Clerus rådas wid.

Den 18:de om Söndagen begrofs den Ädle och Wälb:ge Hr. Skiering Ericksson i Dom-Kyrkan och war

Førsten, samt hela Rikssens Råd, hela Presterskapet tilstädes.

Om Måndagen som war den blef alt stadfäst, så att alle Ständer kade ther till, att the Ceremonier hade mißbruk med sig, the skulle tiden afläggas, således att menige skulle ther om först wara wäl und wist, på thet the icke skulle ther utöf förargas. Så skref tå Hertig CA under, samt Rikssens Råd, och Presterskapet.

33.

Koning MAGNI Smeks Bref Lundbo Säter i Kiä dhe Sochen 1323. (*)

Allom them thztta breff Höra he see helsar jak Magn9, Kon kaerleka mz Gudhi. Kaennis jak m;ed opne breue mik Hawa salt uplatit Kaetilstadha Kirkia xii alna j ok ena thridhiungr aln j LundboSae fo

(*) Efter Originalet på Pergament i Gr Stenbockska Samlingarna.

saex mark gotniska, (*) till mer
o oc vitnisbyrdh tha bedhis iak Hedr.
manz incigle som aer H:ra Magno
Haeghrstadhum mz mino egno Anno
MccDxxiii.

(L. S.) (L. S.)

34.

Konung JOHAN III:s Obligation på 450 Mark Lödige Berg-Silfwer till Drottning CATHARINA Stenbock, af den 1 Octob. 1569 (†).

Wij JOHAN then Tridie medh Gudz Nåde, Swerigis Göthes och Wendes &c. Konungh. Göre hermedh witterlig:tt att Wij then Förste Octobris Anno &c. Sextio Nie, haffwe bekommitt till läns, till Wårtt och Swerigis Rikes gagnn och bedzste, Uthaff den Högmechtighe Förstinne, Frw Katarina, Swerigis, Göthes och Wendes

(*) Emot 2 Mark Swenska swara 3 Mark Gottniska.
(†) Efter Originalet.

des etc. Drottningh, Wår Käre F
Modher, Beggzsölff Fyre Hund
Femptije Lödige mark, hwilkett Sö
Wij Hennes K:tt eller H. K:ttz
winger till fullt nöije, wete igen b
le lathe, thz förste Oß kan ware
ligitt. Theß till wiße lathe Wij w
terligen trycke Wårt Secret her ne
före, och med egen händh vndersch
witt. Giffwitt på Wadzstena S
Åhr och dagh som förschriffwit ståå

I. R. S.

(L. S.)

35.

Konung SIGISMUNDI För
krings-Bref till Drottn
CATHARINA Stenbock på
Summa Penningar. (*)

WJi SIGISMUNDUS medh G
Nåde, Swigeriges Göthes och We
des etc. Konung. Storfurste till F
landh, Carelen, Wotzskipetin och I
germanland i Ryßland, och öfwer th

(*) Efter Originalet.

r i Lifland rc. Hertig. Så och
nung vti Polen, Storfurste till Lit-
en, Ryßen, Pryßen, Masuren,
mogitien, Kiowien, Wolhinien och
and rc. Herre. Göre witterligitt,
h detta Wårt öpne Bref, att ef-
ded befinnes, att den Stormechtige
stinne och Frw, Frw Catharina,
eriges, Göthes och Wendes rc. Enc-
Drotning, Wår Käre Frw Moder,
uer udi deße framledne åhr, i Hög-
te Wår Käre Herr Faders Rege-
ntz tijdh, hafft stoor affkortningh på
n Ränte och opbörd som H. Ker:tt
l sitt Enckieständ och Säthe hafwer
arett förordnett och efterlatett, Så
H. Ker:tt hafwer vmburet till åhn
upten Tusend Daler, hwilket meste-
ten är kommet Cronene till gode till
nechters och Krigzfolkz Lhön och vp-
helle, efter som af Rechenskaperne
befinnes, hwilkett H. Ker:tt vnder
insigell vdi wår Konnglige Rech-
nge Cammer warder inleggenndes.
eßförvthann, så hafwer H. Ker:tt icke
ller bekommit på sine Heders Gåf-
er (Hwilket war satt på Trettije tu-
send

send daler,) icke meer åhnn Et tusen tuhundrede Lödige marcker Bergz-Söl Der emot igenn hafwer H. Ker:tt för streckt Högbe:te Wår Käre Her Fa der Sexhundrade och Tiugu Lödige mar ker Bergsölf, effter som Högbe:te H Konn. Mai:tz Handschrifft vthwisar, v taf hwilket och finnes een Copia hoo förbe:te Rechenskap, så att heele Sum men kan drage wedh paß Fyretije tu send daler, förutann några Tusen tunnor Spannemåll som H. Ker:tt för streckt hafwer, hwilke i denne Summ tiet äre inräcknede. För hwilkem Summe Högbe:te Drottning än hä till icke någenn wederleggning eij heller Reute bekommitt hafwer, och endoc H. Ker:tt Oß Kärligenn besöcht haf wer, att Hon nu för samme Summ antingen må tilbörligen förnögd blifwe heller ock medh någon wiß vnderpan försörgd, vtaf hwilken Hon för samme Penninger een tilbörligh och skälig ren te hafwe motte.

Slutet härnäst.

Wid början af Maij-Månad emottages Prenumeration på Andra Delen af Historiska Märkwärdigheter, hos Bokhandlaren Holmberg i Tellerstedtska Huset, neml. 6 Daler Koppármynt.

Historiska Märkwärdigheter.

N:o 25.

Slut af K. SIGISMUNDS Bref.

Så hafwe Wij dock lichwell, effter Rikedh af denne longwarige Feigde så mycket är blottett nu på denne tijdh, icke kunnet till gen bettalningh eller underpant samptyckie, fwe dock lichwell härmedh och tilseije i dette efz kraft, att wij medh första lägenhet, ded íste Gudh will Fridh blifwer, och Rijkett nå kan komme sigh före igen, lathe förnöije Högste Drottningh, heller Hennes erfwinger för rde Summa, både ded som fattes i Brudhatten, så och ded som H. Ker:tt vthlåhnnt fwer, J lijke motte och den andre afkortningh, mykeb kan bewijses ware kommed till Krigsckfenns vppehelle, heller elljest Cronen till gagn h gode. Så att the icke skole hafwe orsak gh deröfwer att beklaga, Deß till wiße hafwe Wij latet trycktie Wårt Konglige Secreet här edennföre, och medh egen Hand vnderschtifwitt. Schrifwitt på Wårt Kongl. Slott Stockholm then 14 Julij Åhr 1594.

SIGISMUNDUS Rex.

(L. S.)

36.

Drottning MARGARETÆ Leijonhufw
bref till sin Broder Sten Ericson
Arffkiffte. (*)

MARGARETA med Gudz Nåde Sw
ges Giöthes och Wendes etc. Drottnin

Wår synnerliga Ynnest och Systerlige
Hälsan altijd tilförende med then En
Gudh. K. Hiertans Broder gifwe Wij E
ganska Kierl. tillkienna, att Kongl. M:t W
Hiertans Aldrakåreste Herre sampt Wij
wåre Lijfz-Arfwinger, Gudh theß lof, åhre
bregde och wäll till paße, hwilket samme v
oß then Alzmechtige Gudh alltijd till Eder
Eder K. Hustru att spörja. Sammalunda
B:r tacke Wij Eder ganska Broderlig och K
lig för alt godt som i oß altijd och stedz v
giordt och bewijst hafwen, hwilket Wij Sys
ligen och Kierl. igen förskylla wille så långe
lefwa. Ytterligare K. Hiertans Broder ha
Wij förstådt att Gudh Alzmechtiger hafwer
loßat och holpet Eder K. Hustru Ibba (*)
gefwet Eder en ung Sohn hwilket oß tycker
alt wårtt hiertta ganske wål ware. Så
Broder gifwe Wij Eder ocksä Kierl. tillkien
att wij ganska gjerna såge det i wille gifw
Wåre K. Bröder Abraham sampt Hr Gust
till

(*) Efter en affkrift i ofta berörde Samlingar
(*) Liljehök.

ienna om det Skifte oß emellan är efter wår ahl. Moder, hwars Siähl Gud Nåde, att i ö them wille förföga Eder hijt up till oß nu winteren, medan föret är, att wij en gång itte göre ther en ända på, ty wij befruckte att hwad det nu ingen ände tager uthi thenne nter, så kan thet skie att thet näpligen blifwer ot för wåren, och tå må skee att J icke haf- tijdh till att färdas någonstedes ifrån then dzände, K. Broder i willen med thet första wa oß Eder willje och meningh härom till- nne och hwad wij kunne wara Eder till will- giöre wij altijdh giärna; härmed Eder then wige Gudh befalle. Göre wäll och hälsen Jb- på wåre wägne. Datum Westerås den 4 cemb. Anno 1550.

Utanskriften.

ill Oß Elskelig Wälbyrdig Man Sten Erich- son till Loholm. Wår hjertans K. Broder. Gunstel.

37.

Drottning CHRISTINÆ den Äldres bref till Fru Ingeborg Oxenstjerna. (*)

CHRISTINA, med Guds Nåde Swerigis Göthes Wändes Finnars Carelers Lap- pars i Norlanden The Caijaners och E-

 sters

(*) Efter Originalet.

sters i Liffland Drottning, Så ock bå
ren Hertigihnna till Sleutzwich Hollstei
Enkia etc.

Wår synnerlige gunsth och nådige benägen
med Gudh Allmechtig tillförenne etc. Eft
Fru Ingeborg Wij achte i det Helige Trefa
dighetz Nampn medh första möijeligit kan wa
att göre wår elsheliga Kiäre Dotters Frök
Maria Elisebätz Bröllop och wij dertill må
hafwe ehn hop Jungfruer som wij kunne effte
lethe Hännes K:tt till hemfärdh medh sig,
oß åhr kunnigt worden, att i skole hafue
idher Syster Jungfru Chatherine hoos idh
som hafwer tilbudit sigh att wele komme t
oß. Huarföre och der idher så synes att l
komme Hänne i wårt Frugentimber, Så b
gäre Wij nådheligen att i medh förste wele
the henne komme hijtt till oß, Wij åhre id
medh all gunsth bewägne. Befalle idher Gu
Af Gripzholm then 17 Octobris åhr 1612 (

CHRISTINA R. S.

Utanskriften.

Till oß elschelig Edell och Wälborne Fr
Ingeborgh, Herr Nils Biälkes till Saa
stadh etc. Nådheligen.

38. Tro

(*) Detta Bröllop imellan Prinseßan Maria Elisa-
beth och Hertig Johan till Öster-Göthland stades
i Stockholm den 29 Nov. 1612. Se v. Stiern-
mans Genealogiska Tabeller i Kon. JOHANS 3:djes
Crönika. Tab. 6.

38.

Twå Drottning CHRISTINÆ Bref till Fru Ingeborg Oxenstjerna (*)

CHRISTINA med Gudz Nåde, Sweriges Göthes och Wändes utkorade Drottningh och Arf-Furstinna, Stor-Furstinna till Finlandh, Hertiginna uthi Estlandh och Carelen Fröken utöfwer Ingermanlandh.

Wår nådige willja och benägenhet medh Gud Alsmechtig tillförene, Wälborne Fru Ingeborgh Oxenstjerna, ehuruwäl wij hafwe ärnat och oß föresatt, att holla och Celebrera Wår Troo Mans; och Hofmästares Elskeligh Edell och Wälborne Herr Gustaff Horns, Fri-Herres till Äminne och Marala, samt Hans K. Bruds, Edle och Wälborne Jungfru Chirstin Boos Dotters till Follnäs och Biurbeck, Bröllop-Högtijdh, den 23 Julij nestkommande, håt på wårt Slott Stockhollm, och eder för detta till samma deres Bröllops-Högtijd nådigst inviterat. Lijkwäl mädan H:s M:t wår Elskelighe Käre Fru Moder icke hafwer lågligit fallit till be:te tijdh att hijtkomma, uthan aff oß begärat att medh samma Bröllops-Fäst till den 13 Augusti nestkommande opskiutas motte; Och wij H:s M:t deruting-

---

(*) Efter Originalet.

vtinnan billigt hafwa accommodera welat, ef
som wi och då medh thett samma årne Cel
brera Wår Trow Mans och Stallmestare
Oß Ellskelig Edell och Wålbördigh Ha
Rotkircks till Nääs, samt hans K. Br
Edell och Wålbördigh Jungfru Margreth
Oxhufwudz till Säby Bröllops-Högtijd
Hwarföre begäre wij nu som för detta nåde
gen, att j eder till förskrefne tijdh här inställ
wele, Wålbe:te Personers Bröllops-Act
Åhredagh medh eder närwarelse att beprydä
Hedra. Hwilket såsom Oß dermedh skeer
nådigt behagh, så förblifwe wij eder medh
Konungzlig gunst och nåde wålbewågen. O
befalle eder Gudh Alzmechtigh nådeligen.
Stockholm den 20 Julij Anno 1637.

Högstbe:te Hennes K. M:ts samt
Sweriges Rikes Respective För-
myndare och Regeringh.

Efter Regeringens befa
ningh vnderskrifwitt.

Nils Nillßon M: P.

Utanskriften.

Till oß Ellskeligh Edle och Wålborne Fr
Ingeborgh Oxenstierna, Bohren Fr
Herre Dotter till Mörby, Frij-Herrinn
till Salestadh, Friw till Frößwijk.
Nådeligen.

(*) Denna Fru Ingeborg Oxenstierna war Dott

Andra Brefwet. (*)

CHRISTINA medh Gudz Nåde, Swerigges, Göthes och Wändes Drottningh, Storfurstinna till Finlandh, Hertiginna uti Estland, Carelen, Brehmen, Verden, Stettin Pommern, Caßuben och Wenden, Furstinna till Rügen, Frw öfwer Ingermanlandh och Wissmar. ꝛc.

Wår synnerlige ynnest, nådige willje och benägenheet medh Gudh tillförende; Wij scholle Eder härmed nådeligen icke, Fru Ingeborgh Oxenstiärna, at efter som emellan Wår och Sweriges Rikes Troo Man, Rådh och Lagman öfwer Näricke Oß Älskelig Wälborne Hr. Åke Axelßon till Giökzholm och Rinckestad, (Natt och Dag,) så ock Wår Cammar-Jungfru, Wälborne Jungfru Ebba Bjälkenstierna till Wändelßöö, är, igenom Gudz nådige försyn och Wälbem:te Personers Släckt och Förwanters ja och samtyckie, ett lofligit Äcktenskap beleffwat och slutit. Så aldenstund

Herr Bengt Gabrielson, Ståthållare på Nyköping och Hertig Carls Furstelign Råd. Gift med Herr Nils Tureßon Bielke Lands-Höfdinge i Wäster-Giöthland. Se Höfdinga Minne p. 274.

(*) Efter Originalet. Men Anmärkes wid detta Bröllopp, att det antingen icke skedt, eller ock är felat om både tiden och Personen i Höfdinga minnet p. 165. der Åke Axelson Natt och Dag sägs år 1653 den 2 Feb. blifwit gift med Anna Kruus till Edby.

stund Wij af särdeles gunst och nåde ha[...]
belesswat och åhrne deres Bröllopz Högti[...]
här på Wårt Residentz-Slott Stockho[...]
nästkommande den 27 Junij, att hålla och C[...]
lebrera. Hwarföre såsom Wij då widh d[...]
tijdh Eder närwarelse gärna see och åstund[...]
Altså är wår nådige begäran, J weele på s[...]
respective tijdh och dagh Eder här inställ[...]
Wälbem:te Brudgummes och Bruds Brö[...]
lopz Högtijd at bijwista, hedra och beprydh[...]
Därvthinnan göre J dhet oß lender till nåd[...]
behagh, så och Wälbem:te Brudgumme o[...]
Brud till åhro och Heder. Befallandes Ed[...]
Gudh Alzmechtigh synnerlig Nådeligen. Stoc[...]
holm den 30 Aprilis Anno 1652.

Efter Kongl. Maij:sts Nådige befallningh.

N. Tungell M. p.

Ände på Första Delen.

Rättelser.

Sid. 107: r. 2. l. Gisteuerden in Schotolandi[...] S. 109: r. 24. l. hwilket. S. 111: r. 3. [...] tillskriffue. r. 11. l. Gysteverden. S. [...] 14. står 10. l. 23. S. 159: r. 13. l. [...]ra[...] gne. S. 183: 17. l. Liturgia.

Förteckning
på de i denna Samling införda Historiska Handlingar.

1. Berättelse om Benjamin Düster, som utgifwit sig att wara Kon. CARL XII, 1725. Sid. 3
2. Relation om Renunciations och Krönings-Acten i Upsala, 1654. — — 7
3. Relation om Swenska Africaniska Compagniets inrättning och förlopp till 1663. 25
4. Kagges Bref om synnerliga under, 1652. 32
5. Enke-Drottn. Christinæ Bref till K. Gustaf Adolph 1624. — — — 34
6. Wärdering på Waror år 1577. — 36
7. Dito af år 1621. — — — 37
8. R. D. Gr. P. Brahes Förklaring om Arf med Hertig Adolph Johan 1653. — 38
9. Grefwin. M. Aurora Königsmarks Bref om Friden i Alt-Ranstad, 1706. — 42
10. K. Johan III Bref om Survivance på Wreta Klosters Pastorat för Jöns Benedicti, den 12 Jul. 1588. — — — 44
11. K. Johan III Bref till Bef. på Wadstena Slott Bengt Knutsson, att der ej inlåta misstänkta Herrar, 1590. — — 47
12. Berättelse om ett Jordfall i Wester-Göthland 1617. — — — 49
13. — — Om ett Träd som blomstrade i Amberg den 3 Januarii 1702 — 51
14. — — Om Ryske Troppars härjande i Öster-Göthland 1719. — 52

X 15.

15. Kongl. Secret. Fri-H. Joh. Brauners Bref, 1710-1711. — — —
16. Anmärkning om Leipziger Öl. —
17. Hof-Cancell. Tungels Relation om Riks-Cancell. Gref Axel Oxenstiernas Swar wid Underskrifning af Successions Instrumentet för Hertig Carl Gustaf. 1650. —
18. K. Gustaf I. Bref om Skatte-Bönders Landboer, 15 Aprill 1541. —
19. Kyrko-Herd. i Tunhem Bref om ett Jordefall wid Götha Älf, 1648, med Tillägg.
20. Kyrko-Herd. M. And. Rhodins Anteckning om en Storm och Wattuflod wid Wennern 1698. — — — 1
21. K. Eric XIV Bref till Drott. Elisabeth af Ängelland, af den 13 Oct. 1563. På Latin och Swenska. — — 1
22. — — till Gabriel Christersson och Jören Finke om Fångewäxling med Dannemark, 23 Jun. 1565. — — 1
23. Anecdote om Kon. Gustaf Adolph. 1
24. Relation om R. R. Gr. Carl Bondes intog och Audience i Ängelland 1698. 1
25. K. Eric XIV Bref till Hertig Johan, den 26 Aug. 1567. — — — 1
26 — — till Drott. Catharina Måns-Dotter 11 Jan. 1574. — — 1
27 — — till samma Drottning den 7 Junii 1574. — — — 1
28. En Macaronisk Wisa öfwer Slaget wid Jancowitz 1645. — — 1
29. Prins Carls Bref till Öfwerst. Rhenskold 1694. — — — 1

K. Carl XII:s egenhändiga Bref till R. R. Gr. N. Gyllenstierna. — — 154
Berättelse om ett af Hert. Adolph Johan tillärnadt uproor, med Anmärkningar. 155
Relation om Upsala Concilio, 1593. 174
K. Magni Smeks Köpebref på 12 alnar Jord 1324. — — — 188
K. Joh. III Obligation till Drott. Catharina Stenbock 1569. — — 189
Kon. Sigismunds Försäkring till samma Drottning 14 Jul. 1594. — — 190
Drott. Margaretæ Lejonhufwuds Bref till Sten Ericsson om Arfskiffte. den 4 Decemb. 1550. — — — 194
Drott. Christinæ den äldres Bref till Fru Ingeborg Oxenstjerna den 17 Oct. 1612. 195
Twå Drott. Christinæ Bref till Fru Ingeborg Oxenstierna den 20 Jul. 1637 och 30 April 1652. — — 197

På Andra Delen af Historiska Märkw
digheter, bestående af 25 Numrer, emot
ges Prænumeration 6 Daler Koppmt, ifr
Maij Månads början, hos Bok-Handla
Joh. Chr. Holmberg, wid Stora Kyrk
Brinken i Meuble-Handlaren Tellersteds H
Der, samt i Direct. L. Salvii Boklåda, f
nes några få Compleete Exemplar af den
Första Del.

Historiska Märkwärdigheter,

Till

Uplysning

Af

Swenska Häfder.

Andra Delen.

STOCKHOLM,
Tryckt i Kongl. Finska Boktryckeriet
1767.

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 1.

I.

Relation om Herredags Handlingarna i Stockholm, ifrån den 21 Sept. 1660, författad af Bisk. i Åbo Doct. J. Terserus (*)

Tre ärender äro härtills af Riksens Regerande Råd proponerade Ständerna att öfwerlägga, neml. 1. Om Sal.

 Konun-

(*) Af detta märkwärdiga Document kan mycket ljus hemtas till att utreda wißa ställen i 31 Articlen af Första Delen. Skada att det ej är aldeles fullkomligt, utan att något ännu saknas. Skulle någon af Historiens Älskare och Gynnare, som äger Fortsättningen till sin, behaga lemna mig del deraf, skall den likaledes med all tacksamhet nyttjas. Kongl. Secret. Herr Samuel Sernander, har jag att tacka för det interessanta stycke, som nu meddelas, hwilket förtjänar alle fornälskares upmärksamhet; och skola i följande Articlar deße ämnen än mer illustreras. Att Riksdagen här kallas Herredag i Titulen, är ett mißbrukadt talesätt, ifrån den Catholska merändels Aristocratiska tiden. Documentet åberopas såsom Manuscript på Swenska och

Konungens Testamente (*) och i synnerhet Hertig ADOLPH. (†). 2. om Drott. CHRI-STINÆ recess. 3. om Regerings-Formen.

Den 27 Sept. trädde Ständerne tillh[...] på Riks-Salen, der Riks-Drotsen förde [...] för unge Konungen (††), som satt på Thron[...] Secreteraren Eduard Philipsson Ehrensten u[...] ste propositionen, som innehöll 2:ne delar. D[...] första om Regeringen, den andra om Kongl. [...] grafningen. För Adelen swarade Land-Ma[...] skalken Pehr Sparre Pehrsson. För Prester[...] pet Biskopen i Linköping M. Samuel Enand[...] För Borgerskapet Borgmästaren i Stockho[...] Johan Prytz. För Bönderna en beskedlig B[...] de ifrån Håtuna wid Enköping. Alt sedan [...] mer Rådet, så wäl som alle Ständerne wa[...] tillhopa alt ifrån kl. 8 förmiddagen och till [...]

Latin, af Herr Hof-Rådet Arkenholtz i Memoi[...] de la Reine CHRISTINE, Tom 2: p. 45. Och [...] ett stycke deraf, så mycket som angår Dr. CHRIST[...] NA, ur Palmsköldska Samlingarna, på Latin inry[...] i Appendix till samma Del, under Num. 77. Ett a[...] nat Diarium af denne Auctor, öfwer Riksdagen [...] 1664 lär ock finnas i Manuscript, och skall så framt [...] deraf får del, framdeles i desa Historiska Märkwä[...] digheter infllyta.

(*) Af d. 12 Feb. 1660. Se v. Stiernmans Riks Da[...] Besl. Tom. 2. p. 1301.

(†) Han war af sin Broder nämnd till Förmyn[...] och Riks-Marsk.

(††) Kon. CARL XI:te.

eftermiddagen ifrån kl. 2 till 6, ordinarie, erstundom ock till 7 eller 8, ingen dag un- ntagandes mer än Sön- och Helge-Dagar. gen dag hafwer heller afgått utan utskott, e af Ständerna sin imellan, såsom ock af änderna, nu samtlig nu synnerlig till Rådet, vice versa af Rådet till Ständerna hwart ett i synnerhet, understundom alla samtel. samlade på Riddarehuset. Alla saker och af- dlingar äro afgångne med stor sämja och e- het, så att aldrig något ondt ord är infallet, arken imellan Rådet och Ständerna, ej eller änderna sin imellan, hwilket wi näst Guds älsignelse, hafwe till en god del att tillskrifwa re Præsidibus, som hwarandra mött hafwa d all moderation och höflighet, förekomman- s den ene den andra med inbördes heder. De m sig i utskotten hafwa bruka låtit, hafwa t deras exempel efterföljt, att jag ingen Riks- ag wet, der sådane höge och wigtige Saker t sådan stillhet och godt förtroende äro tracte- de wordne, undantagande, att den 20 Octob. m war en Lögerdag, af ett missförstånd inföll n farlig paroxysmus, som på ett hår när ha- e uphäfwit Riksdagen och bragt Fäderneslan- et uti ett offenteligt inbördes Krig; men genom Guds wälsignelse och Rådets Högstberömliga örsigtighet, blef den då förekommen, och den 24 Octob. begynte både Ständerne sin imellan, så wäl som Rådet med dem, efter förra wanan

at

att pläga all god och förtrogen communicati
af ett och annat wärde, såsom framdeles
förmält warda.

Hwad nu det första anbelangar, om
Kongl. Testamentet, emedan det war gjordt
för hastigt, uti Sal. Konungens swaghet, i
enhälleligen med Riks Råds Råde och St
dernes samtycke, som dock angick Riksens S
relse och Regering, syntes ock stråfwa e
Sweriges Rikes Fundamental-Lag, och al
icke af den kraft och wärde, som ett Testam
te borde wara: Hwarföre syntes det skälig
wara, att det skulle kallas Konungens ytter
willja, än ett Testamente. Nu innehåller sa
ma Testamente 2:ne åtskillige momenta. 1:o
sielfwa Formen af Regementet, som hållas sk
le uti Konungens omyndighet, hwilken skulle
stå af 6 Personer, Enke-Drottningen,
skulle hafwa twänne vota, och sedan de 5 hö
Ämbeten, hwilka skulle åligga styra Regemen
och hafwa omwårdnad om unge Konungens
fostrande. 2. Om sielfwa Personerna, som de
Ämbeten företräda skulle, näml. Hertig Adol
till Riksens Marsk och Generalissimus öfwer
la Riksens Armée, så Ut- som In-Rikes, sk
le ock hafwa företräde för Riks Drotsen. Gr
Pehr Brahe till Riks-Drotset: Carl Gust
Wrangel till Ammiral: Gref Magnus Gabri
De la Gardie till Riks-Cantzler; och Herma
Flemming till Riks-Skattmästare.

Ständ

Ständerne förklarade sig enhålleligen i för-
yge, synnerligen wi tre, Presterskapet, Bor-
erskapet och Bönderne, att wilja hålla oß trå-
att wid Testamentet, och uti ingen måtto der-
rån skrida. Ridderskapet war icke fullkomme-
gen ense derom; men största delen höll före, att
intet woro skyldige hålla sig wid Testamen-
, ej eller skulle det wara nyttigt. Sist när
ådet wiste Ständerna de skäl och orsaker,
n de kunde hafwa att gå ifrån Testamentet,
de särligheter, som Regementet förestodo af
ertigens sittjande uti Regeringen och Generali-
tet, som ändteligen dertill, att alle Ständer-
med Rikssens Regerande Råd, samtyckte och
ewiljade, det de icke så af plikt och skyldighet,
om i anseende till den kärlek och Respect de
ade till Sal. Konungen, uti alla stycken wille
lla sig fast och oryggeligen wid Testamentet,
dantagandes det ena ärendet, som angår
ertig Adolph. Om honom blef då beslutit,
t han skulle blifwa hållen af Sweriges Ri-
s Råd och Ständerne uti all åra, Respect
wördnad, som en Rikssens Furste ägnar och
r; Men om Hans underhåll, blef då intet
utit.

Den 1 Octobris, som war en Måndag,
lockan 7 eftermiddagen, rätt i skymningen, an-
om Drottning CHRISTINA, anfägnades
ned ett ouphörligt skjutande, så att Jorden
arrade och fenstren i Staden röko sönder. Hon
loge-

logerades in på Slottet, der Hon i sin fi
Regeringstid hade sina Wåningar. Hade m
sig 14 à 16 Italiener, och ibland dem 4 e
5 Qwinfolk, samt en Prest eller Måße-Mu
Wilhelm Davids Soneson, som Apostatise
hafwer, lemnades i Hamburg; men Apelm
kom med in ifrån Pommern och höres ej
hans Apostasia. En dag eller twå derefter
Hon upsätta ett Capell med Altare, cruci
Mariæ beläte och en hop wärljus: lät h
hwar dag måßa med alla Påfwiska Cere
nier åfwen likasom i Rom. Månge af för
tenhet gingo dit in, fallandes på knä till
med de andra.

Fortsättning härnäst.

Prænumeration på Andra Delen af den
Weckoskrift, emottages hos Direct. Salvi
och Bokhandlaren Holmberg, med 6 Da
Kopparmynt.

❀) o (❀

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 2.

Fortsättning om Riksdagen 1660.

DEn 3 Octobris inlade Drottning CHRISTINA ett Memorial, som Hon det kal‑
innehållandes twänne Postulater. 1:o Att
llen, Hennes Maj:t uti Upsala år 1654,
en och af Ständerna samteligen underskrif‑
, måtte nu wid denna Regements föränd‑
ng blifwa confirmerad. 2:o Emedan Hennes
:t en förändring uti Religionen gjordt hade,
Henne igenom Hennes owänner allehanda
judicerliga prætexter äro förebragte wordne,
nnes Maj:t derhos, till följe af Recessens
håll, ingen utan Gud allena underkastad
för sina actioner räkenskap göra; Ty begär‑
Hon, att Hans Kongl. Maj:t wille förme‑
t en särskild Försäkring denna Act om Re‑
ionens förändring således explicera, att slike
licieuse opinioner icke må framgent uti någon
lända Hennes Maj:t till præjudicium &c.
umman af hela Memorialet är denna, att
on icke allenast må njuta confirmation på Re‑
en, utan ock der bredewid en särdeles för‑

 säkring,

säkring, att Hennes Maj:ts afträde ifrån wå Religion icke skall hindra henne uti sina unde hålds Länders fullkomliga nyttjande, och att ho för samma orsaks skull icke må wara af Sw riges Rikes Inbyggare underkastad omilda d mar och förtal. Hwarpå Hon strax fordrad swar och, såsom orden lyda, oförtöfwadt et wederbörligt Utslag, på det hon de öfrige pri vate jämwäl måtte insinuera kunna, såsom siel wa Memorialet bredare innehåller.

Härpå fordrade Rådet af Ständerna ras betänkande. När nu detta Memorialet Rådet för Ständerne samtel. uppläst war, rade Landt-Marskalken alt för hastigt och omoget betänkande, att Han för sin Pe finner Hennes Maj:ts Postulata helt skäliga som icke gerna skulle låta sig disputera. samma swarade ock Borgmästarne. Bond bekände sanningen, att han på denna saken ri ga förstånd hade. Men wår Taleman swara de efter wårt ingifwande som när stodo, att saken war större och wigtigare, än wi i hastig het kunde oß förklara derpå, begärde altså di lation till en annan tid.

Dagen derefter som war den 4 Octobe blefwo wi hårdt anmodade om swar, så o andra och tredje dagen derpå; men wi swara de, att Drottning CHRISTINA hafwer ha 4 eller 5 års frist, att sammansätta Recessen

sil

nå hon wål inna oß fyra eller fem dagars
oß öfwer honom att betänka. Begärde alt
dilation till måndagen. Imedlertid förspor
ibland oß om Drottning CHRISTINÆ
iteliga Påfwiska Gudstjänst på Slottet.
Når wi då om Måndagen, som war den
Octob. upfordrades igenom ett utskott af Pre-
kapet, androge wi wåra skäl, hwarföre wi
ssen intet wille eller kunde simpliciter under-
wa och å nyo confirmera; ty Drottning
RISTINA war affallen ifrån wår Religion:
wi nu jämföre Kon. GUSTAF I:s Testa-
te med Norrköpings Arf-förening A:o 1604
Örebro Stadga A:o 1607; så finne wi klar-
och uttryckeligen, att den som faller från
Religion till den Påfwiska, han skall haf-
förwerkat all sin arfsrätt och rättighet in-
Swetiges Rike, och hållas lika med en
r och wara biltoger öfwer alt Swerige, som
n ungefär lyda i Örebro Stadgas 10 punct.
Nu wore wi fuller dermed wål tillfreds,
Hennes Maj:t måtte få njuta inkomsterna
ennes sig deputerade Underhålds Länder,
i kraft af Recessen, utan i anseende till Hen-
Maj:ts egna, såsom ock Hennes Maj:ts
fäders margfaldiga och stora meriter emot
eriges Krona; men Recessen måtte likwål
eras, så att Han uti ingen måtto lände
gionen samt Fäderneslandets Frihet och sä-
rhet till något meen.

Swarades, det Hennes Maj:t will gif
oß derpå så stark försäkring, som wi näm
kunde begära, eller som wi wille och kunde sie
we upsätta. Somlige af oß läto sig förmärk
att der de en sådan försäkring finge, kunde de R
cessen åt Henne underskrifwa. Men Jag sade
att den som uti ringare saker och för rätta bli
wer beslagen med twåtalighet och Ed emot E
han blifwer intet trodder mera: Nu hafw
Drottning CHRISTINA, då Hon uti Ir
pruch offenteligen affade sig wår Religion, sw
rat, att Hon efter yttersta krafter will och sk
befordra och föröka den Romersk-Catholska Ky
kan och alla sina anhöriga, så wida mögeligt d
dertill draga: Om Hon nu aldrig så stark Ob
gation och Försäkring oß gifwer, står det lik
intet till att tro; ty det är de Påwiskes gamla
oföränderliga maxime: hæreticis non servand
esse fidem: Sade ock sant wara, det wi böre
på Hennes och Hennes Förfäders höga merite
och att Hon GUSTAVI Magni Dotter war; m
att wi der bredewid böre se deruppå, att d
sanna Religionen, som Hennes Fars Farfa
så mycket kostat att införa, och Hennes H
Fader att förswara, också härefter måtte o
falskad förwaras.

Att Hon GUSTAVI M. Dotter wa
wore fuller stort Argument; men nu nämn
Hon sig intet af GUSTAVO, per anagram
AUGUSTAM, såsom tillförene, utan af sin n

Fader

[F]ader, den Romerske Antichrist, hwilken näst [S]atan och djefwulen, alles wår och den rätta Ev[a]ngeliske Församlingens argaste fiende är, neml. [A]lexandro VII, CHRISTINAM Alexandram. [W]i hafwe befunnit, att så länge enighet är i Re[l]igionen uti Wårt Fädernesland, så är ock enig[h]et Regenterne och Undersåtarne, så wäl som Ständerne imellan, och så länge enighet i Regi[m]entet är, så frukte wi intet för Utrikes fiender. Det wi så långan tid hafwe warit oöfwerwin[n]elige emot så många och mägtiga fiender, hwad [ä]r det annat, än att Gud derföre oß wälsignat [h]afwer, att wi framför alle andre Riken och [L]andskaper i Werlden, hafwe haft ifwer och [n]itwar om den rätta Religionen, och intet tillåtit [n]ågon främmande Religion något inträde. Men [o]m wi låte denne ifwer falla och öpne dören [f]ör en annan Religion, så är intet wißare, än [a]tt på denna skiljaktigheten uti Religionen följer [o]ck skiljaktighet uti Regimentet, såsom Konung [S]igismundi Exempel utwisar. Och hwad Påf[w]en igenom Drottning CHRISTINAM hafwer [u]ti sinnet, det skönjes wäl deraf, att han nu alla[r]edan uti denna Konungsliga Residence-Stad [p]å ett Konungsligt Slott och fäste, bredewid wår unge Konung, inrättar offentelig Påfwisk Guds, h. e. Afgudisk tjänst, der dock sådan Re[l]igions-öfning hemlig och uppenbarlig, på det [h]årdaste förbuden är uti Norrköpings Försä[k]rings 1 punct, Stockholms Försäkrings 1 §.

Pre-

Presternas Privilegiers 1. §. Konung CA
GUSTAFS Försäkring af A:o 1654 och R
gions Stadgan A:o 1655. Skulle nu ett såd
Religions Exercitium här tillåtas, så skulle
deße Riksens Recesser, Stadgar och Försäkri
gar mista sin kraft.

När jag detta sagt hade, märkte Wi,
Rådet gaf en besynnerlig applausum, och gi
de Riks-Drotsen, efter Communication m
Collegis oß en märkelig tacksägelse, lofwand
oß deras assistence.

Wi blefwo ock samma gång af Råd
påminte, att rådeligt syntes, det wi ginge u
till Drottning CHRISTINA och Hennes Ma
detta allwarligen förehölle, uti hwad fara h
sätter Fäderneslandet igenom sin Påfwiska Gud
tjänst, som hon på Slottet förröfwar. Hwar
före trädde wi dit upp, tillika med wåre För
män och Seniores, Arki-Biskopen, som då ny
ankommen war, och Arosiensi, men Lincopen
sis, war intet med denne gången i Utskottet.
Altså förde ber:de Seniores ordet. Men de
gången kunde wi föga hos CHRISTINAM ut
rätta, utan Hon igenom Archi-Episcopi hård
Tal blef så förbittrad, att Hon 3 gånger bra
till gråta. Och när Archi Episcopus sade: Wi
känne wäl Påfwens Practiquer, att Hän all
flit har ospard och ingen occasion låter förb
bigå till att förderfwa oß både till Lif och
Själ;

själ; då swarade Hon: Jag känner Påfwen, Herre, bättre än J, Han skulle icke wilja gifwa för alla Edra Själar fyra Daler. Summa, af detta talet blef hon intet mökt, ... mera förhärdad och stält.

Twå dagar derefter, som war den 10 Nob. blefwo wi efter CHRISTINÆ anmodan och Rådets samtycke, till Hennes Maj:t ett starkt Utskott af alla Biskoparna och Presterskapet, exceptis Senioribus, förordnade, då Episcopus Lincopensis höll henne före med stort allwar och beskedlighet, Hennes affall ifrån Religionen, och att Hon till stor förargelse inrättar här på Slottet offentelig Gudstjänst, twärt emot Rikens Recesser, Försäkringar och Privilegier, jämwäl dem Hon sielf gifwit hade.

Hon swarade och beropade sig på Recessen, ...gandes sig wara fri och intet skyldig, att gö... någon Människa räkning för sina Actioner, och ingen måtte betaga Henne den frihet, som ... Ambassadeurer i hela Werlden tillåtes.

Jag swarade, görandes en åtskillnad imellan en Ambassadeur och Hennes Maj:t, och wi...andes, huru mycken större fara detta exempel ...der af sig än något annat. Hon swarade ...stan med ett wredt mod, att Hon behöfwer ...tet deröfwer gifwa oss ett godt ord: Hon satt ...i possessione den ingen kunde Henne ifråntaga och päckade på Recessen. Præses swarade, att

att Hon igenom sitt affall hade förwerkat sin rätt och pretension på Recessen, om m stricto jure med Hennes Maj:t handla wi Hon swarade sig nogsamt wara förwarad u Recessen, som befriar Henne från alt tilltal för n gon sin Action. Præses swarade, att denne Rec sen kunde intet omkullstå alla Rikens Recesser, och Presterskapet i Upsala (erkände) när de Recessen insatte denna Condition: så fr Hennes Maj:t lefwer stadigt wid wår gion: Hwilken condition sedan blef ut Wäl, sade Hon, när J sågen mig utstryka orden, så kunde J wäl märka hwad war slagen.

Præses swarade: Wi kunde det intet m ka; ty Ed. Maj:t bad att de orden för skull skulle uttagas, att de syntes föra He uti någon mißtanka, likasom någon skulle t om Hennes Religion, uti hwilken Hon föd upfödder och alltid warit hafwer, och än wa wille utan en sådan Obligation. Om Ed. Maj:t annorlunda uti hjertat mente, och norlunda talte, så war det en dolus malus, intet bör tjäna Ed. Maj:t till fromma.

Fortsättning härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 3.

Fortsättning om Riksdagen 1660.

Är Hon nu såg sig med disputerande och pockande intet kunna winna, griper hon ner, lofwandes sig willja förrätta sin Guds- innom lyckta dörar och ingen utan sina inlåta: sade sig wilja gifwa en Obligation ark, som wi den sielfwe ställa kunde, att ingen til sin Religion draga wille och lägga ll det witet, att der hon annars gör och wer öfwertygad, så will Hon all sin rätt och ention på Underhålds-Godsen hafwa förkat. Hon stod för oß med upräckte händer, de knäen (neg) för oß wäl fem gånger på med gråtande ögon, bedjandes att wi hen det efterlåta wille.

Wi swarade, att alt annat, som Recessen håller wille wi hjertans gärna efterlåta; men tta kunde wi intet efterlåta; ty då syndade emot Gud, wåra samweten, samt hela den ta Evangeliska Församlingen: och icke allenast re Medbröder hemma, och efterkommande, n - wåre Tros förwandter i Tyskland och

C annor-

annorstädes skulle hafwa all orsak att säga oß, det wi hafwe intet warit hwarken wa eller kalle.

Öfwer alt detta giorde wi Senaten en f ständig Relation, hwilke tyckte detta mycket wara, och lofwade ocksä göra sitt till så my de kunde, att afskaffa Hennes Gudstjänst.

Om Lögerdagen, som war den 13 Octo blef jag upsänd uti Utskott till Rådet, till klaga öfwer detta drögsmål; emedan då Postdag, och skulle kring om hela Riket så utspridas. Tillstundade ock Söndagen. H igenom blef uträttadt, att CHRISTINA m nolens volens slå neder sitt Capell och sända med sin Prest, samt några andra Italiener, de Qwinnor och Män, ifrån sig utur Lan hwilket skedde om Tisdagen och Onsdagen, war den 16 och 17 Octobris; ty Hennes M begynte alt mer och mer frukta att Stånde skulle intet wilja skrifwa under Recessen.

När Hon nu hårdt derpå stod, uprä des först ett starkt Instrument, hwarigenom på det kraftigaste försäkrade om Religionens r het uti Hennes Länder. Altså blef då Recesse underskrifwande Henne bewiljad; Dock m denna limitation, att Jurisdictio Ecclesiastica sk in totum höra under Konungen och Kronan Men in civilibus skall Hennes Maj:t wara fö pliktad, att taga till General-Gouverneur en Sweriges Rikes Råd, hwilken uti Henn

Man

mn skulle magt hafwa, att tillsätta Ämbets-
n af infödde Swenske Män. Häröfwer haf-
r Hon låtit sig märka något lustigare till
s, och i Söndags låt Hon sig finna hos
r Gustaf Horn till Kankas, uti Axel Lillies
, i Anders Lilliehöks Bröllop. Tantum de
ristina.

Den 16 October meddeltes oß ett project
Hennes Kongl. Maj:t och Rådet om Rege-
gs-Formen, som i Stockholm År 1634 we-
ngs, begärdes å nyo confirmeras, dock efter
nas förändring med någon förklaring, såsom
Att denna Regerings-Form eller ordinantie
l hållas för en Fundamental- och oförånder-
Lag och stadga, den alle Konungar, så i
ndiga som omyndiga är skola sig efterrätta
Regeringen styra. 2:o Att för denne gången
Drottning HEDWIG ELEONORA Præ-
erá och hafwa twänne vota efter Testamen-
s lydelse, hwilket dock icke skall dragas till
empel. 3:o De 5 af Regeringen skola hafwa
träde för alla Furstar, excepto patruo Re-
, Adolpho. 4:o Riks-Drotsen skall hafwa
gsta Directionen öfwer alla Hof-Rätter i Swe-
e och Præsidera uti Revisions-Collegio. (*) 5:o
förutan deße Collegier skola ock auctoriseras

C 2 Han-

(*) Förmodeligen bör här tillsättas: Riks-Marsken i Krigs-Collegio. R. Ammiralen i Ammiralitets-Collegio, Riks Cantzleren i Cantzlie-Collegio och R. Skattmäst. i Kammar-Collegio.

Handels- och Bergs-Collegium, hwilke hafwa en Riks Råd hwardera till Præsi och idel Adelsmän till Assessores och Auscul ter, med hwad mera, som af sielfwa Instru ter kan ses. Swaret derpå hafwe wi allar inlefwererat i Rådet den 22 Octob. och är nu ingen Resolution derpå fallen.

I Lögerdags, som war den 20 Octo woro alle Ständerne sammankallade på Ri re-Huset att hålla en conference om den Regerings-Formen, der alle Ständerne som tid tillförene, så ock uti alla deßa puncter så de till pricka med hwaranan öfwerens, i nerhet och deruti, at de 5 uti Regeringen sk wäljas med Ständernes ja och samtycke, till Riksens Råd skulle höra jus nominandi præsentandi; men till Ständerna jus approb di & subscribendi, wälförståendes, att uti jure approbandi & subscribendi skulle ock jus improbandi & dissentiendi. Men förrän kommo härom till tals, kom en Secretarius Rådet, upfordrandes de 4 Ständernes p des, der Riks-Drotsen dem sålunda tilltala att de wille nu skrida till walet och besätt twå vacancer af Riks-Marsks och Riks-St mästare Ämbeten med sådane män, som St derne intet skulle kunna ogilla: begärde förd skull, att de eftermiddagen wille uti ett sta utskott komma igen att höra, hwilka P de dertill wäljandes warda och att gi

sitt Applausum. När de kommo igen och rättade detta, togo Ridderskapet och Adelen illa up, upwäckte ett sorl och buller, att wi af Presterskapet med möda det stilla kunde. När wi nu hade lupit alle puncter igenom och synnerligen sammansatt oß att förswara wårt jus in electione, ehuruwäl att några af wåra på det hästigaste derom disputerade, så wunno likwäl D. Emporagrius och jag, att wi gjorde ett med Ridderskapet. Wardt också hårdt, synnerligen af Borgmästaren Printz, disputerade mot Commerce-Collegium, Compagnierne och Monopolia, samt deras Patron Israël Lagerfeldt, der ögonskenligen bewistes, att det Collegium intet ingen nytta med sig hafwer. (*)

Eftermiddagen kl. 5 om aftonen blefwo wi efter aftal upfordrade, der wi då fingo se General Kagge stå fram om Gref Magnus (**) och näst Drottningen på wänstra handen, hwaröfwer wi blefwo mägta illa tillfrids och förskräckte. Riks-Drotsen talte Ständerna till, berömmandes Kaggen och Gref Magnum af sina höga qualiteter och emot Kronan samt Fäderneslandet gjorde trogne tjänster, hwarföre uppå dem fallne woro alla Senatorum vota, på Kaggen till Riks-Marsk och på Gref Magnum

(*) Detta Kongl. Collegium är sedermera stadfäst i Rikets Regerings-Form.

(**) De la Gardie.

gnum till Riks-Cantzler. Uti lika måtto på H
man Flemming, efter Sal. Konungens gjo
dispofition och Ståndernes samtycke till Ri
Skattmästare. Och ehuruwäl han personli
för sin siukliga lägenhet skull, icke kunde wa
tillstädes, står likwäl, sade han, hans ställe
Stol honom öpen och tillhanda när han ko
mer. Begärde så, att Ständerne wille gif
dertill applausum.

Dertill swarade först Landt-Marskalke
begärandes underdånigen weta, om detta all
redan ett conclusum war eller gafs det Stå
derna, sig derpå att utlåta. M. Enander önsk
de till det som skedt war lycka och wälsignelse
Dock begärde han lof att få referera det Colleg
på det de måtte alle med en mun applauder
Prytzen swarade in eandem sententiam. Bö
derne woro fuller kallade, men ändå intet kom
ne. Wi blefwo altså inwiste uti inre kamma
ren, emedan Rådet skulle sig på wårt swa
betänka.

Litet derefter fingo wi bud att komma in
då talade Riks-Drotsen och wiste det wara lag
och praxi likmätigt, att till de fem höga Ämb
beten wäljas Personer af Rådet eller med Råds
Råde af Konungen: Nu souteneras hela Rådet
Konungens Ämbete; De skulle fördenskull låta
sig dermed bewundna som Rådet gjordt hade
icke twiflandes, att de ju uti alt söka der
neslandets wälfärd.

Landt-Marskalken swarade sig och Stån-
derom intet twisla, ej eller hafwa något
mot Deras Excellencer Herr Kagge och Gref
Magnum, uphögde mycket deras meriter och
dskelighet till desza Ämbeten; men klagade det
m blef deras rätt och rättighet uti electione
agen, twärt emot deras Excellencers gifna
försäkring, så wäl som emot wanliga praxin,
m är att se af Ständernes klagan mot Sigis-
mundum, deruti ibland andra orsaker att sätta
nom ifrån Regementet, de införa ock denne,
han hafwer Ständerne oåtspordt, besatt
ra af de 5 Ämbeten, som i hans frånwaro
geringen föra skulle. Item af CAROLI IX
empel 1602 och Riks-Beslutet 1634, der
Ständerna tillika med Rådet, uti den 4:de pun-
en säga om de 5 Ämbeten och dertill hörige
ersoner: Wi hafwe godt funnit, förord-
at och slutit. Bad fördenskull uti underdå-
ighet, att dem, och deras Stånd icke måtte
tagas deras frihet. Riks-Drotsen swarade
ed stora complimenter, bedjandes att de, hw. d
i detta fall gjordt war, icke wille sinistre upta-
, utan uttyda hos sine medbröder alt uti bä-
a måtton. Dermed gingo Ridderskapet sin kos.

Wår Vice Præses gick fram och tog både
aggen och Gref Magnum i hand, önskandes
em lycka och wälsignelse. Wi samt med wåre
rodo snyllande och mißhagade att sådant skedde
wårt Stånd till præjudice. Wi gingo dermed
wår

wår kos och Borgerskapet blef der efter of[...]
ne. Om nu Borgmästaren gick fram och g[...]
dem handen hafwer jag intet wißt förmum[...]
men somlige berätta så skedt wara. Detta s[...]
de om aftonen kl. iiemot 7.

Strart detta sålunda skedt war, gi[...]
Ridderskapet med stort furie in på Riddarh[...]
och blefwo der inemot klockan 9 eller 10 [...]
natten.

Derpå följde ett utskott af Rådet, R[...]
Ammiralen Hr. Carl Wrangel, Herr Sche[...]
Rosenhane. Hr. Gustaf Bjelke och Hr. [...]
Brahe, wiljandes ställa Ridderskapet till st[...]
men de blefwo intet hörde, utan sorlet öka[...]
ju längre ju mera, att de måtte gå bort m[...]
oförrättade saker.

Om Söndags morgonen, som war [...]
21 October, kommo de åter tillhopa klagan[...]
öfwer, att de woro utslutne och stängde ifr[...]
deras rätt och intet hållne för ett fritt stån[...]
Riket, deröfwer wille de sielfwe söka deras rät[...]
wille söka protection hos en annan, samsätta[...]
de sig att de wille sätta binos i singulis Cl[...]
sibus till Hertig Adolph.

Slut härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.
Andra Delen
N:o 4.

Slut om Riksdagen 1660.

Rådet betraktandes uti hwad fåwer sådant ... wäsende skulle bringa Fäderneslandet, för... ... lades alle kl. 10 om Söndagen, höllo con... ...nce med Ridderskapet, ursäktandes sig att ... ...nt intet skedt war af upsåt, utan af en ... ...ig händelse, att Gref Kagge så ställdes uti ...s-Marskens ställe: wille intet förtaga dem ...s fri och rättighet att approbera eller im... ...bera de Personer, som således af Rådet ...nde woro: tillåto dem ännu kasta uppå samma ...f Personer deras liberrima vota.

Dagen derefter den 22 Octob. kommo al... af Ridderskapet, inemot 300 man, alle wid ... R:dalers böter, endrägteligen tillsammans ... och eftermiddagen, rådslogo sin imellan hwad ... ...ritinnan war att göra. Woro på Prest... ...h Borgare-Standen tämmeligen förbittrade, ...ासom de wille göra ifrån dem affäll och intet ...ga sin frihet i akt: läto ock märka, att om ... ...n intet annorlunda ... härpå förklarade, så

D wille

wille de härefter intet hålla oß för Stån
Riket, som hade igenom denne processen
facto förlorat wårt jus approbandi & imp
bandi. Sådan irring att förekomma, blef
tillika med några af Collegis af Presterska
skickad uti utskott på Riddarhuset; men
wi kommo dit, woro de som bäst begripne
voterande om de tre ofwanbete höge Ämbe
Personer, och blefwo wi fördenskull den gån
intet inlåtne, hwilket kom oß ganska fä
före, likasom de hädefter intet skulle wilja
wa med oß någon communication.

Eftermiddagen kom en Förnäm Man
Ridderskapet till mig och berättade, att de
Ridderskapet hade nu voterat om de förbe
3:ne Personer, sålunda att wid 300 Se
skrefwos med det namnet Hr. Lars Kag
300 med namnet Gref Magnus och 300
namnet Hr. Herman Flemming, att hwar
en skulle skrifwa på hwardera namnet ja e
nej. Altså blef på hwar endaste Sedel, K
gens och Gref Magni, skrifwet ja; men på H
Herman Flemmings intet mer än 23 ja,
alle de öfrige nej. Undrade ock att wi h
slagit oß ifrån dem. Jag sade, att wi h
sökt audiencen, men intet kunnat winna.

Straxt eftermiddagen förskickades till
Hr. Jöran Gyllenstierna med ett anse
skott och gjorde en höflig ursäkt, bedja

intet wille underlåta att hålla med dem wår
are communication.

Derpå blef jag den 23 Octob. med ut-
ottet ditförskickad, att förklara oß öfwer den
andelen och notificera, att wi intet wille gif-
a ifrån oß wår rått, ehuruwål wi uti förled-
e Lögerdags i en så oförmodelig händelse icke
rcumspecte togo wårt interesse i akt.

Dagen derefter, som war den 24 Octob.
lef wår Vice-Præses med ett starkt utskott op-
ickad till Rådet, då han fick godt tillfålle att
öra öfwer detta årende en pertinent Declara-
on, med underdånig begåran, att wårt Stånd
ärigenom intet skulle uti sin frihet lida något
een, utan så nu som alltid hårefter hafwa
årt fria betånkande uti Regenternes Wal.
jorde också med det samma på hela wårt
Stånds wegnar Riks-Marsken och Riks-Canc-
ren en Solenn Gratulation.

Hårpå följde en hård och nåstan violent
ction, i det att Adelen så håftigt satte sig e-
ot Herr Flemmings vocation, att så framt
et icke skulle gå efter deras wilje, wille de
ntare extrema, intet befatta sig mera med
erredags-Actionerna, utan allenast afbida
ongl. Begrafningen och sedan begifwa sig
årifrån.

Drottningen och Rådet, som tillförene haf-
de hårutinnan tillika med Stånderna confirme-
rat

Sal. Herr Flemmings vocation till Riks-St[…]
mästare-Ämbetet, måste ocksä omsider con[…]
scendera till Ridderskapets mening, och sä[…]
bud till de andra Ständerna, rådandes att[…]
skulle alle oß härutinnan accommodera. Bor[…]
skapet låto först öfwertala sig och sedan […]
Bönderna på samma mening. Men Prest[…]
skapet sände D:r Emporagrium på Riddarh[…]
med ett stort utskott, låtandes förnimma, […]
wi inga skäl kunde finna, hwarföre wi sk[…]
träda ifrån wårt förra slut och förskjuta Fle[…]
mingen, den wår Sal. Konung med ett […]
stort betänkande för hans trogna emot H[…]
Sal. Kongl. Maj:t och Fäderneslandet gjor[…]
tjenster, hafwer dertill satt, underskrifwit ha[…]
Fullmagt, det inneslutit uti Testamentet, h[…]
ket wi uti Götheborg approberade, och å n[…]
tillika med Hennes Maj:t och samtel. Rådet […]
will som de andre Ständerne hafwa samt[…]
och gillat: och fast han siuklig är, kunde […]
wäl Ämbetet af Kammar-Præsidenten förest[…]
det ock sielfwe Konungen præcaverat uti G[…]
staf Bondes Fullmagt till Kammar-Præsiden[…]
Ämbetet. Wißte de något emot Hans P[…]
son, det skulle de oß uptäcka, i annat fall k[…]
de wi intet härutinnan göra med dem ett. D[…]
swarade sig härtill hafwa höga skäl, men […]
samme woro de hwarken skyldige eller wi[…]
uptäcka.

Sedan hade wi på lika sätt utskott till ...nnes Maj:t och sedan twå och twå till de ... af Regeringen: fingo hos alla nästan lika ...ar, att ehuruwäl de intet heldre säga, än att ...mal. Testamentet skulle i detta fall obrottsli... hållas, likwäl till att förekomma buller och ...rdes oenighet, samt missförstånd Ständerna ...llan, hwaraf intet godt wore at förwänta, ...ites för denne tid intet rådeligare wara, än ...commodera oss efter de andra Stånden. Ige... ...n privat conference med Herr Flemming ...nummo wi ock så detta hans ändteliga wilja ...ra.

Altså sändes jag med utskott till Riddare... ...t och äfwen på detta sättet oss emot dem ...larade, hwilket skedde i nästkedne Lögerdags ... 27 October.

Imedlertid hafwa wi haft ett och annat ... blåsa på, såsom: 1. Att betänka oss om ...r på den nya Regerings-Formen, hwar... ...wer wi hafwe med Ständerna dageligen com...municationer och endrägteligen hos Regeringen ... Rådet anhålle om någon skälig ändring der... ...innan, hwilket wi ock så wida winna, att ...enne Regerings-Form intet skall hållas för ...ågon Fundamental-Lag, utan allenast hafwa ...raft uti Konungens omyndiga år, äfwen som ...lförene uti Konungens minorennitet. 2. Ef... ...er Ständernes påminnelse utslöts denne pun... ...en om Regenternes företräde för andra Fur...

star:

par: item om Riks-Drotsens præsidio uti R
visionen. 3. Handels-Collegium blef me
circumscriberadt, med försäkring att Monopo
skulle afskaffas. 4. Detta Collegium, så w
som de andra, skulle besättas så med de s
ej äro Adel, som med Adel. 5. Att de f
Rikssens Ämbeten, så wäl som General-Tjä
sterne uti Militien skulle af Ridderskapet förm
tas utom Rikssens Råd.

Land-Marskalken dref derpå, att de
skulle strapt werkställas; men det kunde Han in
obtinera, utan fick allenast försäkran derpå, n
någon förändring infalla skulle.

Sedan gåfs ock Ständerna en ny Propo
sition, innehållandes 8 puncter, hwarpå Sw
uti bi-affkedet skall följa. Och arbetas nu m
all flit uppå Riksdags-Beslutet, på det a
Riksdagen må ändas i denna Wecka och f
Kongl. Begrafningen, hwilken wäl är utsk
wen till den 28 Octob. men sedan upsköts
den 4 November.

Förutan alt detta äro wi åter råkade u
en häftig dispute med Drottning CHRISTI
NA och Hennes i denne sak Fullmägtige, 3
af Rikssens Råd, Riks-Cantzleren, Herr Bielke,
Herr Claes Torr, Hr. Nils Brahe, öfwer Up-
sala Recessens confirmation.

För några dagar sedan blefwo alle Stän-
derne genom Utskott upfordrade till conference
med

ed 8 af Rikſens Råd, inne uti Råd-Kammaren om Regerings-Formen. (*) Och efter ſluten nference togo wi af Preſterſkapet hårdt ihop ed dem om Drottning CHRISTINÆ Reſ: Vice Præſes ſade uttryckeligen ſig intet ed ett godt ſamwete kunna ſkrifwa honom nder; emedan Hennes jurisdictio in civilibus r uti deras och Hennes Maj:ts project alt r litet limiterad, ſå att med ett ſådant Remente kunde lätteligen inſmygas en falſk Religion: wille fördenſkull för ſin Perſon tigga g undan Subſcription. D:r Brunnius mente, tt der detta bleſwe tillſatt, det Hennes Maj:ts betjänte ſkulle wara af rena Lutherſka Religionen, ſå ſkulle wi för all fara igenom ceſſen förwarade wara. Jag gaf Riks-antzleren ock deſſa tu ting att betänka. 1:o m wi uti Receſſen intet mera Henne förſäkra, än uti wår magt ſtår, om wi ſäge Henne ſå fri, att Hon ingen ſkall wara ſkyldig tt göra räkenſkap för någon ſin Action, hwad ſkulle

(*) I et af Profeſſ. och Kyrkoh. Herr Doct. Ol. O. CELSIUS meddelt Utdrag af denna Relation finnes en ſådan anteckning i brädden: Man kan ſe af denna tidens Handlingar, at Regeringen tagit i akt en ganſka noga och hög Reſpect af R. Ständer. Ty då deputerade af Ständerne woro befalte at infinna ſig i Råds-Salen, fingo de 1. ofta ej weta i hwad ärende det ſkedde. 2. Måſte de wänta en hel timma utan för Råds-Dören innan de fingo tillträde.

skulle detta Privilegium gälla uti Frankrike,
Italien. 2:o Der Drottning CHRISTIN
hade en owän, kunde Hon icke impune slå
nom ihjäl, och sedan wara fri för all å
wore icke detta att dispensera in legem D
Non occides.

Efter något betänkande swarade Ri
Cantzleren sig finna skäligt, att Hennes Ma
independentia blefwe circumscriberad med
orden: efter Sweriges Rikes Fundamen
Lag och och laga stadgar. Summa, de lof
de omskrifwa den nya Recessen och limi
honom så wida det sig göra låter.

J Tisdags, som war den 30 Octob.
Drottning CHRISTINÆ Fullmägtiges
dra Project, uti några Orde-Former för
dradt, men re ipsa enligt med det förra. (*)

(*) Längre räcker icke denna Afskrift; doch som Ri
dagen slöts i November, lär icke myckt fatt
utan skall resten antingen i hela sin widd eller i
drag framdeles införas.

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen
N:o II.

2.

En kort Relation om Herredags Acterne i Stockholm A:o 1664, den 1 Maji. (*)

Den första weckan aflopp i helsningar och visiter: Först helsades H. K. Maj:t af Episcopo Lincopensi och en af hwart Stift. Sedan Riks-Cantzleren på samma maner.

In tempore woro tillstädes Episcopus Lincop. ... Scarensis; M. Jonas Zephyrinus, Pastor ... ejusdem Episcopi vicarius. M. Andreas Bi... Pastor in Ny-Ed vicarius Superintend. Ca... M. Henning Skytt, Superint. Calmari... M. Petrus Steuchius, Superint. Hernösan... Doct. Ericus Emporagrius Pastor Holm.

E   Prima-

(*) Denna Relation är författad af en Prest ifrån Westmanland, som denna gång warit Riksdagsman, och är således icke, som jag förment, sid. 4, af Biskop Terserus. Den är i Original benäget lemnad af Professoren och Kyrkoherden wid St. Jacobs och Johannis Församlingar i Stockholm, Herr Doct. Ol. Celsius. Wid Stafsättet är wanlig frihet brukad.

Primarius; Doct. Zacharias Klingius Pastor ... [illegible]arholmensis.

Den 9 Maji Hrr Epifc. Lincop. med Ko[...] Maj:ts Bref, hwars contenta woro 1. Att Ep[...] Authoritate Regia skulle föra directionen. 2. [...] Ep. Strengnensis D. Johan Matthiæ, skulle in [...] tegrum wara restituerad; men Episc. Abo[...] (D. Joannes Elai Terserus) skulle hålla sig ifr[...] Collegio. 3. De loco Pastorum duorum Scan[...] sium, quorum unus erat Episcopi Lundensis [...] carius, nomine M. Olaus Johannis Bagge[...] Theol. Prof. in Gymnasio Lundensi, Præp[...] tus Tractus Torniani, & M. Bernhardus Ul[...] Pastor Aschiniensium & Schiborstaensium, a[...] desse skulle hafwa jus suffragandi.

Dn. Lincopensis wille med hast hafwa w[...] betänkande om theras loco. Wi swarade sa[...] ligen, oß intet kunna göra dertill, förr än w[...] förmån flere Biskopar kommo tillstädes. [...] ses yrkade på Hans Maj:ts Bref, at det s[...] ske utan drögsmål, och såsom uti Utskott[...] af twänne utaf hwart Stift derom consule[...] uti Rådet.

Den 10 dito gaf Presterskapet derutinn[...] så godt som de kunde sitt sentiment, nemlig [...] Episc. Lundensis, Doct. Winstrupius, tå abs[...] komme intet uti denna considerationen; em[...] han hos Sal. Kongl. Maj:t hafwer gjord[...] mycket meriterad; utan discursen gick ... i de[...] provinces Presterskap. 1. At Stift ... Swe[...] rige,

.. nemligen de sin, som med och genom ..eriges Lag woro tillhopa knippade, skulle in.. sönderslitas. 2. Att Sal. K. Maj:t i sin ..ulo Regio hafwer satt Stor = Furstendömet ..land öfwer Skåne. 3. At det war genom Krig ..agit; skulle fördenskull deras rum wara näst ..s Åbo Stiftet. Dock alt lemnades i högsta ..erdånighet uti K. Regerings gode och mogne ..nkande. Detta blef i pennan författadt, ..ilket ock Præses sielf offererade K. Cantzlerum, ..n med detta Presterskapets sentiment sade sig .. wara nögder, efter thet stod på en ständig ..nd.

..Den 11 dito kommer Doct. Emporagrius ..en dagen tillförene borto war) föregifwandes .. wara consultum hasta sig uti denna måtton; .. emedan Ridderskapet nog deliberera hwad .. denna saken är at göra. Uti samma mening ..r ock Episc. Strengnensis, at wi härutinnan ..le söka communication med Ridderskapet och ..rgerskapet, hwilket man förnam af honom, ..n till förbemälte Strengnensem sänder blef; .. han kunde icke för sin siukdom skull in pu..licum prodire.

NB. Discurerades ock incidenter af D. Emporagrio, hwilken wille bewisa, att Strengnäs och ..esterås skulle wara öfwer Linköpings Stift ..que in gratiam Lincopensis (*)). Argument

 togs

(*) Ofwanföre står skrifwit med finare styl: Ironia.

ngs af Titulo Regio: Swea och Götha Kon
Nu äro Strängnäs och Westerås uti Swe
sagne, Ergo Lincopensi & Scarensi præponer
Dn. Lincopensis swarade per instantiam, fö
gifwandes Gothiam wara Ducatum. Reg
aliter dicendo Strengnesiam & Arosiam esse Pr
cipatus. Hic Linc. siluit confusus: Empor
vero surgens abiit.

Den 12 dito kom Hans Durchl. He
Adolph sielf trädandes in i Capitlet, hafw
des sitt eget bref i handen och helsandes P
sterskapet hisce formalibus: Högwördige,
wördige och Wördige Biskopar, Prä
och samteelige Prästerskap. Jag förmodar
J gören det som länder Guds Namn
ära, Fäderneslandet till rolig säkerhet
H. K Maj:t till gagn och bästa. S
leswererade han brefwet i Præsidis händer
gick sin wäg. Jlika måtto hafwer Hans Du
gifwit bref till Hans K. Maj:t, Rikssens R
ring och Rådet, till Krigs-Collegium, till B
gerskapet och Bönderna. Nu fordrade Reg
gen Klockan 1 Clericiets betänkande på för
Bref, jämwäl af alla Ständerna. Så sän
i lika måtto af alla Ständerna Utskott till
Rådet, föregifwandes det de utan H. K. Ma
gunstiga förlof och minne icke hade fördristat
Brefwet att upbryta. Det behagade Råd
wäl och gaf lof dertil. Tål kom åter
in Consistorium och bröt Brefwet up

ändst de wanlige wåre Förmän tillstädes. Doct. Emporagrius war borto, excuserad af en Lik-Predikan, som han klockan 2 hålla skulle.

Brefwets innehåll war detta: 1. Att Sal. K. Maj:ts CARL GUSTAFS Testamente om in Herr Broder, Hertig Adolph, gifwit i Göthheborg näst förr än Hans K. Maj:t genom döden hädangick, skulle winna sitt goda utslag, framgång och fullbordan, neml. att Han måtte blifwa Fält-Herre, eller såsom Testamentet ger Generalissimus. 2. Emedan Hans Kongl. Maj:t war Hans enda Broder-Son, hwilket ... blef ofta upreneteradt; så syntes tå icke wara orimligt, att han ju måtte wara hans Förmyndare, det honom ock borde efterfråga, ... främt han skulle wara ursäktad för Gud, ... framdeles, när H. K. Maj:t till sina myndiga år kommandes wore, tagandes Gud till witnes, att han med sin tjänst skulle redebogen wara att wåga lifwet för Fäderneslandet: Hafwer altså härutinnan icke sin rätt förlorat: icke eller måtte någon i detta målet hålla honom dertill owärdig. Summa: Brefwet war af god grund och Gudeligt betänkande skrifwit. Cluderar så: E. Wyrdigheters

Af Röstrand 4 Maji 1664.

Tjänare och gode Wän
ADOLPH JOHAN.
Pfaltz Grefwe.

NB. Det

NB. Det är af Regeringen aldeles för-
dit samma Bref att afcopiera.

Då woro tillstädes Ep. Lincop. Ep. S
rens. Super-Int. Calmar. Super-Int. Hernösan
Doct. Klingius & Episcoporum absentium vi
rii. Och kommo wi samtelige så öfwerens,
genom ett utskott skulle af R. Regering och R
anhållas om upskof och dilation, emedan
war ganska wigtigt, till deß flere af R. Ep
scopis skulle komma.

Ordet förde Præses: Jag war ock m
ibland dem; ty det gick en af hwart St
När wi kommo up i Rådet, woro alle Stä
derne der församlade, Rusticis exceptis, hwil
sedan ex composito upkallades, så att de sku
komma sent. Illi tamen hæc ignorabant (
Drottningen war sielf med och af Regering
allenast R. Cantzleren och R. Skattmästaren
och sedan hela sittiande Rådet. Riks-Cantz
ren hade en lång Oration angående Han
Durchlauchtighet.

Då stiger Landt-Marskalken fram, Her
Per Persson Sparre till Engsö, talandes fö
Ridderskapet således, att Hertig Adolphs Postu
latum blef uti Götheborg ventileradt och skär

skådadt,

(*) Målet tyckes wara af den wigt, att det kan sättas
i jämförelse med dem, som nu höra egentelig ... der
Secrete-utskottet, hwarnti Bondeståndet f... del
tager, utan efter skedd Communication.

hadt, och besamns stråswa emot den nya Re-
ngs-Formen, neml. emot den 3:dje punct,
en Fürstelig Person skall aldrig bliswa bru-
till Fält-Herre. Jämwäl ock emot den
e punct, att de 5 Höge Herrar, Regerin-
skola företräda Förmynderskapet för Kongl.
et.

Når wår Præses det hörde, blef han ock
gen af samma mening, gåendes ifrån det
älliga i Consistorio gjorda beslut, och bi-
r Herr Landt-Marskalkens mening och in-
uti detta ärendet. Allenast lades detta till,
H. Kongl. Maj:t wille nådeligen H. Durch-
chtighet dermed placidera och contentera, att
s reditus och inkomster kunde förökas.

Når Borgmästaren i Stockholm Lehusen,
orded för Borgerskapet förde, detta fick
ra, gaf han ock aldeles lika swar ifrån sig,
ilket war ock emot Borgerskapets intention;
de hade ock lika som wi af Presterskapet
at begära dilation på ärendet.

Pro 2:do Blef omtalt hwilken skulle ut-
äljas til Fält-Herre. Då sköto och derive-
de Ständerne den bördan in på R. Råd,
m bäst kunde judicera om sådana personers
iga Qvaliteter. Härmed togo wi denne gån-
n afträde klockan 7 eftermiddagen: klockan 3
ommo wi dit.

Den 13 dito kommo R. D. Episcopus
rosiensis och R. Superintend. Gothob. förste
gången

gången up och afgick mäst hela den Sess[…]
på Visiter. Doctor Brunnius gick på Ri[…]
re-Huset. Strax kom en derifrån igen, […]
Gref Stenbock, och Saluterade Prester[…]
igen. Superint. Calmariensis gick på Rådh[…]
dit jag ock följde. Strax sändes af Bo[…]
skapet Præsidenten i Calmar och helsade på […]
Collegium igen. M. Zephyrinus, Episcopi […]
Vicarius helsade på Bönderna. Strax ut[…]
de Bönderne oß en legation igen. Doc[…]
jag inter strax weta hwarest den Bonden […]
hemma, som ordet förde. Han talade he[…]
NB. Han het Per Andersson, war hemma […]
wid Götheborg.

Efter middagen giordes åter ett utskott […]
Ridderskapet om Successionen i Fält-Her[…]
ställe. Ordet förde Præses sielf. Då blef […]
Exell. Riks-Amiralen Herr Carl Gustaf W[…]
gel af Rådet namngifwen att förträd[…]
Ämbetet. Ständerne tyckte enhälleligen det […]
ska wäl wara. Imedlertid talades ock om […]
Terseri Catheches. Puncterne emot honom […]
ro 15, de äro gruswelige. Item lästes up […]
Supplicationer &c, hwilket är altsammans […]
jämmerligt, bullersamt och ganska granlaga […]
farligt werk.

Fortsättning härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 6.

Fortsättning om Riksdagen år 1664.

Då Utskottet kom igen kl. 6, blef refererat om Riks-Marskens namngifwande, uti ...m. Blef sedermera af R. Rådet befallat, ... Presterskapet i morgon ändteligen gifwa sit ...ment och swar på Hans Durchleuchtighets ... och wälgrundade inlagor. Derpå Mini... ...ium strax swarade, at man kan intet så ...tigt gifwa sit betänkande om brefwet, be... ...erligen hwart Stift för sig. Ty man kan ... därpå grundeligen swara, med mindre än ... först, drager derut præcipua capita: nu ...låtes intet at brefwet måtte afcopieradt warda; ...före wårt Collegium i morgon genom et ut... ...t skall häruti begära upskof. I samma me...ng är ock Borgerskapet.

Den 14 dito kl. 8 om morgonen kom ock ...r. M. Brodinus, Superint. Gothlandensis, til... ...des. Då togs den första frågan i betänkan... ... om R. Marsken. Swaras enhälleligen, at

 ingen

ingen wore därtil tienligare, än en sådan H
wisk, wäl meriterad och betjent Herre. De
om gjordes et utskott til Riddare-huset. Lan
Marskalken Herr Pehr Sparre helsade oß m
en tjenlig Oration. Derpå swarade wår Pr
ses, som förde ordet (och wore wi då et st
utskott) med en lång oration, af innehåll,
wi allesammans hugnade oß derwid, at H.
Majestät nådeligen hade behagat kalla förbem
te Högwälborne Herre Herr Carl Custaf Wran
gel til R. Marsk. Det sanima gjorde ock B
gerskapet, hwilkets Mercurius war Borgmäs
ren Lehusen. Bönderne gjorde åfwen det samm
Deras Taleman kände jag intet. Pehr Ande
son war hans namn: en Westgöthe.

Den andra Frågan angående Hans Fu
steliga Nådes postulata och hwad wi til H
Nådes bref swara skulle, det som nu och i t
kommande tider skulle lända oß til säkerhet, m
dan detta ärendet war i sig sielft ganska w
tigt, det ock Ridderskapet sielf bekände; så b
detta med Ridderskapets goda ja och samty
bewiljadt, at Ständerne skola sig derpå fö
klara hos Regeringen, och Rådet til nästko
mande Måndag.

Den 16 dito, delibererades hwad man sku
swara på H. F. Nådes inlagor. Hwarfö
han skulle blifwa stängd ifrån Testamentet o
pupilli tutela. Hwart Stift gaf sina ta
dock war modus deruti, som alle sägo då

ne gen

[..]ntligen, hwarföre han war rejectus och hwar-[fö]re han skulle hållas dertil owärdig? Summan, [w]i wiste intet råd at utleda oß derutinnan. [T]ist begynte wi läsa Acta Gothoburgica, hwa-[re]st denne saken först är disputerad worden. [S]å funno wi fuller der några wigtiga skäl, [h]warföre det icke kunde ske. Ty gjordes åter [e]t utskott til Ridderskapet derom. Hwad där [h]ar passerat få wi höra i morgon.

NB. Den 16 dito, förmiddagen war ock [u]tskottet i Rådet, då Hans Excell. Carl Gu-[st]af Wrangel solenniter af alla Ständerna en-[hä]lleligen renuncierades för Fält-Herre. Han [w]ar sielf tilstädes, tog först Drotningen i hand, [R]iks-Cantzleren, och R. Skattmästaren, och [s]edan de förnämste af hwart stånd: sedan satte [h]an sig näst Drotningen på wänster sidan.

Den 17 dito, blef med stora och wigtiga [di]scourser omtalat, huruledes måtte blifwa läm-[pe]ligen swarat på H. F. Nådes inlagor, der-[ut]i wi intet kunde oß utreda, utan sökte in-[fo]rmation af Kongl. Regeringen och Rådet. [O]msider uprättades et instrument af Regerin-[ge]n, hwilket först för Utskottet blef i Rådet [u]pläst, och sedan i Consistorio: dock fick ingen [d]et för sig sielf igenomläsa, mycket mindre af-[sk]rifwa: hwarutinnan blef klarligen, såsom de [m]ente, remonstrerat, at H. F. Nåde skulle al-[de]les stängas ifrån sin pretension och begäran. [1]) At hwarken Han eller Sal. Kongl. Maje-

 stät,

ståt, Hans Herr Broder, icke woro Ar[...]
star, utan Sal. Kongl. Majeståt kom til [...]
gementet ex gratia. 2) Stråfwade det tw[...]
emot den nya Regerings-formen, gjord i G[...]
theborg, hwilken af alla Ständer blef enhål[...]
ligen samtykt och confirmerad på allmänna Ri[...]
dagen i Stockholm, anno 1660. 3) Test[...]
mentet hafwer fuller Sal. Kongl. Majeståt und[...]
skrifwit, då han ännu hade sit fullkomliga [...]
nuft qwar, den 12 Februarii: (hwilken str[...]
efter, följande natt, blef död) men det w[...]
gjordt provisionaliter, såsom där i bokstafw[...]
står. (Hwilket ord nobilitas och eljes commu[...]
ter blef så uttydt, at det Testamentet skulle [...]
lenast ske interims wis, såsom de kalla.) [...]
Doct. Emporagrius exciperade och sade det [...]
det blef då förståndet provisionaliter, h. e. [...]
framt Konungen skulle komma til sin helsa ig[...]
Blef ock icke detta Testamentet underskrifwit [...]
R. Råd och Ständerna, såsom Sweriges [...]
förmår. 4) War det emot Regerings-form[...]
at en Fält-Herre skulle företråda rummet [...]
R. Drotsen. 5) War ock emot Sweriges La[...]
at en Furstelig person skulle hafwa beställa [...]
Rikssens Regering. Doct. Emporagrius exc[...]
perade, det hwarken wara med eller emot L[...]
gen; ty då lagen gjordes, kunde intet den r[...]
specten tagas i akt, emedan det då war r[...]
gnum electivum och icke hæreditarium. 6) Ha[...]
H. F. Nåde sig häremot förgripit i Götheb[...]
således

ns at han strax efter Sal. Kongl. Maje-
s afliddande, propria authoritate, Senatori-
inscius, upbrutit alla de bref, som då woro
Sal. Kongl. Majestät skrifne. Dertilmed
han ock strax Stadsporte-nycklarna til sig
wille lika som absolute styra och laga. Hwil-
gaf en skräck af sig, hafwandes sällsamt
nde hwad i längden wille blifwa, så framt
F. Nåde skulle blifwa en af den Kongl.
ring. 7) Anbelangande Tutelam och För-
derskapet, faller det ock af sig sielft, efter-
en sådan Tutor måste ock wara particeps
ninis. 8) H. F. Nåde wisade ock fram
. Kongl. Majestäts bref til honom tilförene
wit, at han skulle för sin Herr Son haf-
Förmyndersskapet. Brefwet läste sielfwe
s-Cancelleren up i Rådet, sägandes det
ast förstående wara om privat förmynder-
, eller såsom hans formalia woro, con-
erade det allenast bona familiæ eller privata.
H. F. Nåde refererade sig uti sit bref på
eriges Lag, at Faderbrodren måtte wara
, Brodersons Tutor. Exciperades distin-
ndo imellan en privat Faderbroders Son
imellan en Son, som är utwald til Ko-
ning; ty detta Förmyndersskapet ser uppå hela
ndsens och Ständernes wälfärd och säkerhet.
9) Hade ock H. F. Nåde härutinnan endels
negat sin rätt, at han icke yrkade derpå
nstförleden Riksdag Anno 1660, endels olag-

 ligen

ligen och förmäteligen denna gången härmed
cederat; ty han, Kongl. Majestät och Rik
Råd aldeles inconsultis, haswer sielf i pe
med bref uti detta hos alla Ständerna sig
sinuerat. Och hwad mycket mera är, som
icke kan minnas, ej eller hinner at skriswa.

NB. Några dagar förr än detta declara
nis Instrumentum gafs ut, sändes efter
sten, som då residerade på Röstrand, hwi
när han kom på Slottet, kan jag intet w
huru han haswer fört sin ord; men då
H. F. Nåde arresterad, och sattes stark
wakt, icke allenast för Slottsportarna, u
ock för dören, der H. F. N. inne war.

NB. Detta borde stå ante declarationis
strumentum.

Reverendissimi Domini Episcopi Arosiensis
sine underhaswande Prestmäns wälmenta be
kande öswer H. F. Nådes högwigtiga inlag
är såsom följer:

1) At Protocollet söktes, huruledes Mini
rium på nästföregående Riksdag 1660 i St
holm haswer sig på förberörde postulata för
rat. 2) At wi med Borgerskapet uti godt
troende communicera, och deras goda råd
mening i detta ärende söka. 3) Til större
kerhet, både nu och hälst i framtiden, sy
tryggast och skäligast wara, at H. F. N
måtte på något sätt njuta Sal. Kongl. Ma
stäts Testamente sig til nöge, således, at

F. Nåd

Nåde blefwe admissus ad consilia & secreti regni. Såsom ock, at H. F. Nåde åtstone tillika med K. Regeringen blefwe sin Broderssons Förmyndare eller legitimus tor; såsom Sweriges Lag förmår. Gud e det bästa utslaget härpå! Amen.

Härpå följer nu Instrumenti declaratio af R. utgifwit, som tilförene är förmält.

Den 25 dito skulle de af Utskottet, som i woro på Riddarhuset, förbemälte Instrument med egna händer underskrifwa.

Uti samma dagar skrefs utaf R. Råd en re eller H. F. Nådes försäkrings-bref, hwilför Utskottet til Rikfens Råd (då war jag) blef af R. Canceller en uplåst, i mening, H. F. Nåde skulle det underskrifwa. Be uti 2 puncter: 1) At H. F. Nåde skulle åfwa och aldeles cassera sin prætension uppå stamenter och Förmynderskapet, och aldrig på yrka, hwarken nu eller i tilkommande ti, directe eller indirecte, per se eller per alisuos ministros, wid högsta straff til görande. war denne förste puncten skrifteligen författad. 2) Den andre puncten nämdes allenast meden, nemligen, om Hans F. Nåde den förpuncten icke wille nöjakteligen acceptera, at då måtte eliminera a Regno!!! Dock så, han skulle här i Riket njuta sit gods och ndom, och dermed fritt, per suos Minis, som han bäst wille dispensera. Lades

ock

ock dertil, at Kronan wille förökа H. F. N
des underhålds-stat. Detta hisnade alle St
derne wid, bliswandes derutöfwer högeligen
bedröfwade och aldeles handfalne, icke witand
hwad deraf bliswa wille.

Den 24 dito kom af Riddarhuset et Utsk
som härom ultro citroque discourerade. De
förde Herr Lars Sparre, ursäktandes sig at de
icke war då deras fullkomliga mening, u
hwad man skulle gripa til medels uti extremi
ten. Och at detta skulle wara allenast discou
wis talat, och hwad tutissima via wore at
som kunde lända til H. K. Majestäts, (uti
minorennitet) säkerhet och landsens trygg
Dertil swarade Episc. Arosiensis, at wi h
wom intet sådant förwänta; emedan han h
wer altid declarerat sig såsom en god och inf
Patriot, och at wi med wåra tankar icke f
falla uti Guds Guddomeliga försyn; icke he
hafwe wi orsak sådant tänka om H. F. Nå
som altid hafwer låtit se sig öm om Fäderne
landsens wälfärd.

Fortsättning härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen

N:o 7.

ortsättning om Riksdagen 1664.

nstar Dn. Sparre: Hwar så kan hända, som wi aldrig äro trygge för wåra fiender, at om wi skole föra wapenskifte utomlands; så nde H. F. Nåde draga småningom undersåtnas hjerta til sig, och således upwäcka bellum estinum. Episc. Arosl. swarade, at alle beningar äro med krigsfolk så wäl besörgde, H. F. Nåde (det Gud nådeligen afwände) en wägs skulle komma. Doct. Brunnius sa, at det hade större fara med sig, om H. Nåde skulle wara utomlands: då skulle wäl re fiender draga honom til sig, at han skulle mnas sin tilfogade nesa och wanheder, som n skulle hållat före.

NB. Jag kan intet annat förstå än Theologorum sententia war multo tutior & securior.

Summan på bägge desse, Instrumentet och Reversen, skulle bestå uti dessa Moment: 1) På en ena sidan söka huruledes H. F. Nådes existimation skulle blifwa erhållen. 2) På den andra sidan Salus Reipublicæ. Dermed togo

S Herrarne

Herrarne afträde. Beslutet war, at alt hwa nu war taladt skulle hållas allenast för en discour

Den 27 dito blef reversen uti Utskottet t Rådet, Ständerna föreläsen, och strax gick sam ma Utskott af alla Ständerna til H. F. Nåd der han logerade söder på Slottet öfwer stora trap porna. Ordet förde R. Rådet Herr Steno Bjelke

Summan på reversen war denne: 1) A han aldrig mera skulle hafwa någon prætensio på Testamentet eller Förmynderskapet och anna slikt. 2) Begärdes at H. F. Durchl. will igenlefwerera Sal. Kongl. Majestäts Testamen te in Originali. 3) Och om H. F. Nåd skulle något annat tentera, som med detta ic öfwerensstämde, eller något taga sig före, so kunde turbera landsens säkerhet, måtte han der före hårdeligen straffas.

Furstens Swar: 1) desidererade han in titulo med Guds Nåde. 2) Begärde han en för klaring på detta ordet: annat slikt, som de skulle mera honom påföra, än han hafwer haft i sina tankar. 3) Lofwade han sig wilja re stituera Testamentet in Originali. 4) At han skulle straffas, dock efter skärskådad sak, såsom Sweriges Lag förmår. NB. Ytterst bad han, at H. K. Majestät och Ständerne wille taga honom i defension, at han måtte bo i landet, emedan han här sit Bo nedsatt hafwer.

Härmed togo wi afträde klockan 8 om afto nen, och gingo up i Rådet med Swa Så skulle

ulle då denna revers omskrifwas; och sedan
n morgonen, som war Pinges-afton, åter
nyo præsenteras. Blef söga mer åtgjordt,
an sades, at Kongl. Regeringen hade bewil-
t til hans Furstel. Nådes underhålds förök-
ng 9 eller 10000 Riksdaler.

Pinges-högtiden gaf ferias. Och 8 dagar
efter consulterades om R. Ammiralen.

Den 14 Junii gåfwos Propositionerne uti
Riks-Salen. Hans Majestät Konungen satt
högra sidan på en silfwer-stol, och Drot-
ngen der bredewid. Propositionen uplåste Se-
etarius Herr Daniel Behmer, och densamme
r trimembris. 1) Hwad som utomlands
ifrån nästförledne Riksdag är passerat och
lupit. 2) Hwad skedt är inom Fäderne-
ndsens gränsor. 3) Som war oß mest an-
lägen är iterum trimembris. 1) Huruledes Mi-
ir-Staten skall stärkas til watten och land.
Huruledes förbemälte Krigs-stat skall under-
ödjas och nödtorfteligen uppehällen warda om-
got stendteligt tenterades. 3) Om åtskilliga
dningar, såsom uti kläder, gästebud, barns-
, plikt-ordning &c. Detta är Summan alle-
st på propositionen, hwilken skal seorsim af-
ifwas.

Banco-wäsendet kom oß ock tillika med de
ndra Ständerna (Rustico excepto) til beswär,
det genom Utskott. Principalis quæstio war,
uruledes Banco skulle nu understödjas och kom-

ma åter på fötterna igen, och åter sin cre[dit]
recuperera. Banco-Directeuren Johan Pal[m-]
struch blef af Herr Sten Bielke, den då wa[r]
Præses, tilfrågad, hwarföre Banco war sa[ledes]
fallit? Han, Palmstruch, swarade, at Kron[an]
hafwer årligen tilslagit Banco 3000 Skeppu[nd]
Koppar, hwilken på detta året icke är uti fö[r-]
bemälte quanto inlefwererad.

Då blef Lars Rothof, Inspectoren öfw[er]
myntet på Afwesta inkallad, hwilken bewis[te,]
at Kronan mera än förbemälte Summa ha[f-]
wer årligen erlagt, sägandes och betygand[e,]
at Kronan på 3 ½ år hafwer prosperera[t]
kopparen til fyra och tretio tusend tunnor Guld (*)
Dock hafwer icke alt gått genom Banco. D[er-]
til swarade Palmstruch intet.

Några dagar derefter (ty der höllos mån[ga]
åtskillige sessioner) frågade jag honom, hwa[d]
han hade emot Inspectorens inspråk? Swa[ra-]
de han, at Inspectoren hade wäl sant; me[n]
sig wara förbuden, at icke annorledes tala [i]
denna saken, än han nu gjordt hafwer, [...]
det af : : :. Bekände ock Palmstruch af Ban[co]
wara genom Zedlar för wiß pant utlånte 21
millioner gull, h. e. 210 tunnor gull (**).

(*) Härwid är antecknadt: Detta måtte wi[...] ... tunnor Guld.

(**) Är ock en stor misräkning.

Blef altså beslutit, at panterne skulle sälljas, derpå skulle ske en prompt execution at in Zedlarna igen, hwilka sedan skola annihilde blifwa. Blef ock genom et Instrument utit, hurusedes rörlige panter, item faste orörlige, hus och tomter i Staden, Sätes dar å lander skulle försäljas, at ingen, arken ägaren eller Banco måtte ske för när. blef detta Instrument underskrifwit den 28 ü. Af R. Rådet, som dertil woro deputde, war Sten Bielke, Gustaf Soöp, Knut k, Claes Stiernsköld. Sedan af Ridderet och Adelen, Prester och Borgerskapet. astruch wiste oß ock alla panter i Silfwer, l, Pärlor, Portugaleser &c.

Den 28 dito leswererades Presterskapets Bets puncter uti gemen in åt Secreteraren Ja Lenæo (nunc Klo dicto) utaf D. Brunnio Præposito Gevaliensi.

Detta, som följer, blef afhandladt ytterst in , och i begynnelsen af Augusto. Et försligt Utskott af alla Stånder gick up i Rå at handla och åfwerlägga om Drotning HRISTINÆ hemkomst i Riket, hwilken blef med wissa conditioner af K. Regeringen och Rå circumscriberad och tandem unanimo consen belefwad, at hon skulle dem undergå, så amt hon wille återkomma. Nemliga: 1) At n icke införer något exercitium religionis pulicum eller privatum, scil. papisticum. 2) Skall

hon ingen främmande med sig hafwa, ut
Swenske Män i sin Hof-tjenst, som äro om
tänkte i religionen, och i synnerhet Hof-P
dikanten. 3) Skall hon hafwa en Ministr
Publicum eller observatorem, som aflägger
ed inför H. K. Majestät, at han will gi
grann akt på alla hennes actioner och förh
wande. 4) Skall hon intet komma til H
K. Majestät, eller til något publique möte
samqwäm, förr än hon hade det nogaktel
H. K. Majestät advertera lätit. 5) Skal p
scriberas en wiß numerus på Hennes Hof-fo
den Hans K. Majestät skall hafwa magt at
terminera. 6) I fall at Drotning Chri
skulle något tentera, som löper emot wår r
religion, Kongl. Majestäts och Fäderneslan
dens säkerhet, at K. Regeringen sådant på
börligt sätt måtte förekomma och afwärja.

De bello contra Moscovitam gerendo, q
caussæ non videbantur satis prægnantes, con
sum est, bello potius abstinendum esse (*).

Circa initium Augusti blef med Ständern
och i synnerhet Presterskapet öfwerlagdt efte
följande project af Riks-Beslutet. I. Om r
ligionen, huru den härefter bäst kan försvara
emot dem, som häruti någon noviter wela b
gynna. Dertil förstås: 1) At den som bry
ter emot Kongl. förbud, straffas som en

(*) Jämnför Handlingarne til Koning Carl
2 Saml. sid. 21, 3 Saml. sid. 74.

och pacis publicæ turbator. 2) At Stu-
Theologiæ icke studera länge på mißtänkte
r, och at religions Stadgan handhafwes.
den som här i Riket hafwer wunnit Ju-
ris, måste låta upföda sin barn i wår re-
n, eller det förlora och icke få någon tjenst
da. II. Om twänne utskrifningar, den
1665 och den andra 1667, och at endera
es i penningar a 6 Dal. S:mt af Skatte
Krono (hwar tionde utnämnes); men Frälse
Dal. S:mt (förstående hwar tjugonde i
an). III. Om ordinarie Båtmanshållet
wisse skeps anskaffande efter wiß lista. IV. Om
l tempore pacis, hwilka blifwa de, som
il hafwa warit wanliga utan krig, och mest
nas uti 1652 års Riksdags-Beslut. It.
gäldens betalning af samma medel, så wida
tilräcka, och, utan affaknad af annat, ske
V. I fall af oundwikeligt krig, måste
itiæ-staten stärkas til land och watten, så
förr är förmält, allenast et år anticiperas,
ej annars ske kan. Medlen blifwa de efter
0 års Riksdags beslut, så wida at Kyrko-
barne i Städerna gifwa den tjugonde delen
Kronans underhåll, Præbenderne inräknan-
efter 1655 års Beslut, å landet af hwar
64 behållne mantal twå tunnor säd, och för
tunnor gifwes penningar efter 1660 års
lut. VI. Om ordningar och Statuter, at de
nas och bewiljas i Riksdags Beslutet. VII. Om
Lagens

Lagens reviderande, Kyrko-Ordningens öfw[...]
seende och en Sjörätt. VIII. Om Executi[...]
på de saker, som klagas öfwer i General [...]
skrifwaren, och allena derpå stutsa, at de u[...]
Mandatorialer af wederbörande ej exequer[...]
IX. Om Banken, at den conserveras och [...]
heller några penningar derutur af Kronan [...]
queras. X. Om confirmation på Utskottet. 1) [...]
Hertig Adolph, 2) Drottning CHRISTIN[...]
3) Moscowitiska Sakerna. Dessa 3 pu[...]
skola af Utskotten allenast bliswa underskri[...]
och hållas för lika gilt, som de uti R. Be[...]
tet införde woro. XI. Om Regeringens [...]
ändring wid dödsmål, procederas dermed e[...]
Regerings-formen.

Lista på Skeppen. Swea och Götha R[...]
Provincerne tilsamman: Stockholm, Upl[...]
och Södermanland 1. Öster- Wester-Gjöthl[...]
och Dal - - Halland och Bohus-Län 1. [...]
af dessa kostar 40000 Dal. S:mt.

Westmanland, Nerike, Wermeland och Ber[...]
lagerne 1. Skåne och Bleking 1. Estland[...]
Lifland och Ösel 1. Pommern 1. Brehmen [...]
Et af dessa kostar 25000 Dal. S:mt.

Småland, Gottland och Öland 1. Norla[...]
den och Westerbotten 1. Finland och Österb[...]
ten 1. Wiborgs Län, Ingermanland och K[...]
holms Län 1. Et af dessa kostar 15000 D. S:m[...]

Fortsättning härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen

N:o 8.

[Fo]rtsättning om Riksdagen 1664.

Den 10 Augusti woro alle Ständerne uti [sit] Utskott på Riddarehuset och öfwerlade [hw]ad som wore at förandra i R. Beslutet. [1)] Puncten om Kronans Gälds afbetalning, [sa]de Ständerne sig wilja hafwa dermed at [sk]älla. 2) Skeps-hjelpen wille de icke heller [t]a uppå sig, befruktandes at den nya Titu[l] och pålagan skulle dem i framtiden blifwa [o]drägelig. Dock woro Ständerne öfwerens at [g]öra en hjelp til Kronones tarfwor.

Bönderne utlofwade för år 1665 6 Mark [Sil]mt, för hwart helgårds Hemman, allenast [de]t ena året och icke mera.

Borgerskapet (*) : : :

Presterskapet för hwar 64 helgårds Hemman [..] Dal. S:mt, allenast på förbemälte år och [ick]e mera. Härmed förstås ock Pastores i Stä[-]

derna,

(*) Borgare-Ståndets utlåtande är förbigånget, och har Auctoren förmodeligen ej haft sig det bekant, då Journalen upsattes, emedan han för det samma lämnat rum.

derna, at de gifwa, såsom förbemält är, hwar 64 helgårds mantal eller hemman 3 D S:mt, et år allenast, icke räknandes deras derhåll i wederlag och Kron-tionde. Lect och Scholæ-Betjente, som icke hafwa ann äro exempterade.

Adelen wille intet weta af något besw räknade sig til det han unde och efterlåt bönder utgifwa halfparten emot en Skattebo Häremot exciperade tilbörligen Vice Præses Borgerskapet, Hans Olofsson, Rådma Stockholm, föregifwandes at Kongl. Majes Proposition begrep uti sig alla 4 Stånd altså borde intet Ridderskapet tagas und Uti samma sak talade ock Borgmästaren i N köping, Johannes Moretus, refererandes sig Presterskapets vota. Men wår Præses Episcopus Lincopensis (Enander), emedan är ock Adelsman, teg stilla; altså swarade eller någon annan af oß, hwilket war för en skör nesa. Borde fördenskull en Biskop örig wara Adelsman (*).

Den 11 dito gick Utskott af Presterska up i Gamla Cancelliet och förklarade sig förbemälte utskylder, således, at de hade g willeligen samsatt sig wilja til Kronones tarf

utgö

(*) Auctor här förmodeligen ment: och tillika äga S i Preste-Ståndet: Et beslut som på näst förledne R dag ock werkeligen är af det Högwördiga Pre Stå det fattadt.

ra det som de förr hafwa beslutit och be
at och icke mera. Af Riksens Råd woro,
rr Gustaf Posse och Herr Svante Baner,
ilka sade sig wilja taga detta ad referendum.
Samma dagen sände Doct. Joannes Elai
rserus et förseglade Bref up i Consistorium,
s Rev. Præsidi i händer, med begäran, at
måtte publice upläsas. Inneböll en liten
klaring öfwer Cap. 6. Joh. hurledes Evan
lista in posteriore capitis parte låter se verum
m & fructum manducationis Sacramentalis in
Cœna. Pro hac sententia allegueredes Doct.
emnitius, Gerhardus, Hülsemannus & Pau-
s.

Detta blef ganska illa uptagit af R. Præside,
inerandes med sit tal derhän, at förbemälte
serus wore nu intet mer at hielpa. Dertil
hielper werkeligen Dn. Notarius Doct. Ene-
dus hans mederpart i detta målet, (som i
na handelen hwarken något votum eller jus
ragandi hafwa borde, ej eller pennan) sup-
randes Præsidis intention och onda förehafwans
i det han några resor steg up och af ifwer
i bordet, hade ock dertil med många ge-
ulationes med sina händer. Detta kunde R.
eles wäl tåla, quia in gratiam ejus & pro
us sententia est locutus. Då blef ock befun-
, at D. Enevald war Protocolli falsator,
des at han skulle upläsa singularum Diœce-
m vota, som, woro fallne öfwer D. Terseri

 discurs

discurs, den han några dagar tilförene hade
Consistorio, neml. 1) Om dicto Joh. 6.
Om Divisione Decalogi. 3) Om Phrasi: Bo
opera sunt necessaria ad Salutem.

Sedan Dn. Episcopus Arol. hade uttalat
mening om bemälte discours, lade han detta
at han uti sit samwet tykte wara orätt det E
scopus Strengnensis skulle aldeles wara restitue
absque omni examine & limitatione.

NB. Si detta hafwer D. Enevald intet n
terat, eller uti Protocollet infört.

Cæterorum Arosiensium mening och betä
kande war, at R:di Dni Episcopi wille sielf
emendera och corrigera D. Terseri Skrift,
ga til hwad som dem syntes nödigt wara
och at han det sedan wille underskrifwa.
Detta suffragium reciterade icke heller D. E
vald secundum hunc sensum: deröfwer jag
conquererade och honom det publice in os bewi

Herr Elias, Præpositus Nerpensis uti Ös
botten, bekände, at D. Terserus hade uti h
Præpositura påbudit, at somt af hans Cate
mi arbete skulle hållas för en Kyrko-ordnin

NB. 3. D. Enevaldus noterar och skrifw
det D. Terserus hade öfwer hela Finland
budit, at de skola hålla hans Bok för en Kyr
ordning.

Förbemälte Herr Elias upståendes betyg
strax detta wara honom oskyldeli
Rev. D. Præses excuserar D. Enevald, ga
des

...s: Hwem kan så upskrifwa hwart och et ord som talas.

Sedan talade R. D. Superintendens Calmariensis M. Hemming Skytte mycket wackert pro Tersero, betygandes, at han icke hade någon ond mening om Cap. 6. Johannis. Dn. M. Brodinus, Superintend. Gotlandens. sade här wara et exempel, som hindrade hela werket. R. Præses, wäl seendes på hwem han pekade, swarade, at han, nimirum Episc. Strengnensis är under Guds Dom. Dermed stego alle up; dimissione facta.

Den 12 dito war Stor-Böndagen. Den 13 woro wi åter i Utskott til Hennes Majestät Enke-Drottningen, begärandes uti största underdånighet om gunstig förloßning och afsked; medan somlige hafwa rest hemmanifrån in Martio och somlige in Aprili, läggandes dertil många nödwändiga skäl och Argument.

Hennes Kongl. Majestät tog oß alla i hand och swarade gunsteligen, det wi skulle få et gunstigt förlof inemot ändan på nästkommande wecka. Detta skedde i Hennes Majestäts mat-sal, der hon war allena. Sedan gaf hon oß åter handen, och wi trädde derifrån med stor hugnad öfwer de goda ord, som Hennes Majestät oß gaf.

Den 15 dito woro wi uti lika måtto i Utskott til R. Cantzleren om förbemälte ärende. Han lofwade oß också gunsteligen inom några dagars förlopp godt afsked. Verum.

Den 22 Aug. skref ock jag under den af Enevaldo gjorde arrest om D:ni Præsidis (En-ders) oskyldighet uti den handelen, som D. Terserus hafwet honom med sin skrift påbö-och förekastat.

1) Præoccuperade jag, såsom skulle jag Ven. Collegio wara suspect, at göra et m D. Tersero uti detta målet, emedan han w der i Stiftet infödder, och derutöfwer haf warit min fidelis Præceptor. Derföre be-ner jag, det jag hafwer en hjertans compassi och medlidande med honom.

2) Kan jag icke sine conscientiæ læsione fri ut säga och betyga (salv. Rev. Collegii honor än at D. Terseri sak, är ju icke med sam humanitate & verborum facilitate skärskådad o handterad blifwen, som Episcopi Strengnen är afhulpen, den dock större förargelse med arbete hafwer åstadkommit.

3) Beklagade jag ock offenteligen wara em all wanlig och ordentelig process, at D. Ene-valdus, (Svenonius) som är D. Terseri w derpart, skulle öfwer hela denna handelen sit wid protocollet.

Hisce præmissis skref jag ock under tillika me hela Collegio, ändock jag det ganska nödig gjorde, icke eller war der någon, som härem exciperade, utan jag allena.

At Episc. Lincopensis icke hafwer med sådan ifwer handterat Episcopi Strengnensis fel, som

han

n D. Terseri sak gjordt hafwer, bewisas med
e skäl: 1) När den öfwer Strengnensem
ngne Censura skulle af Ministerio collegialiter
derskrifwas, exciperade han Strengnenses, at
n skulle stå fritt underskrifwa eller icke, föro-
wandes det de skulle respectera sin Biskop
quam patrem. Talis, inquit, observatur
pectus inter Episcopum & suos Ministros,
lis est inter patrem & filios. Men Aboenses
han utan någon förmaning underskrifwa den
sur, som war gjord öfwer D. Terseri ar-
; der nämdes ingen respect. 2) Streng-
sis fel woro ock uti den måtton gröfre; ty
ns bok war nu redan i främmande land dis-
berad. Regessit Lincopensis: den andra kan
divulgeras, den dock här på Slottet ligger
st och confiscerad. 3) D. Enevaldi discurs
ot Terserum blef altid af Præside liden; men
snart han talade emot Strengnensem, gjorde
eses sig strax ifrig. 4) Altid extollerade
eses Strengnensis meriter (ändock man kan
weta hwarest de äro), men aldrig Terseri,
ilke fast större äro. 5) In casu Strengnen-
judicando, talade han strax om caritate Chri-
ana justitiæ adjungenda, den han i Terseri
icke en gång nämde. Derföre swarade ho-
n M. Zephyrinus rätteligen, at dilectio fra-
erna borde så wäl i den enas sak som den an-
ras observeras, hwilket ock Præses indigne
tog.

Den

Den 25 dito kom en Kongl. Majestäts [S]ecreterare med 3 bref, med Kongl. Sigillo förs[e]lade. Et war skrifwit til Ven. Consistorium af innehåll, at Episc. Strengnensis och Epi[sc.] Aboensis skulle bägge af sina Ämbeten dimi[tte]ras, för sina utgångna böcker skull. Det an[dra] brefwet war skrifwit til D. Johannem Matthi[ae] Episc. Strengn. och det tredje til R. Doct. [Joh]annem Elai Terserum, Episc. Aboensem. H[er]ren Gud tröste dig, din hustru och barn, [som] äro wäl många! Gud låte dem i lika m[åtto] finna dom utan barmhertighet, som så g[ärna] hafwa hulpit til hans yttersta förderf och r[uin].

Den 26 dito blef befallat af Majestä[ten] at man skulle votera om dugeliga män, [som] skulle desse bägge Biskops-ämbeten beklåda. [Til] Strengnes Stift fick R. D. Ericus Emporag[rius] Pastor Prim. Holmensis 40 vota. Til Åbo[...] R. D. Zacharias Klingius, militiæ Superin[ten]dens Generalis & Pastor Riddarholmens. 50 v[ota.] Nämdes fuller några flere; men efter [så] månge vota på dem föllo, så är ej af n[öden] at de nämnas.

Fortsättning härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 9.

Slut om Riksdagen 1664.

Den 27 Aug. blef Riksdags-Beslutet uplåsit i Riks-Salen af Herr Secretera- Daniel Behmer. Då war wår unge och de Konung (CARL XI.) och Drottning HEDVIG ELEONORA) tilstädes, och såto som tilförene. Herr Gustaf Otto Stenbock, iks-Ammiral, stod på knä och gjorde sin ed Hans Kongl. Majestät. Sedan blefwo efterföljande insatte til Riks-Råd: 1) Herr ustaf Kurk, Landshöfding öfwer Östergöthland. Herr Gustaf Carlsson Baner, Landshöfding Norlanden. 3) Herr Claes Rålamb, Landsfding öfwer Upland. 4) Herr Ebbe Ulefeldt. Herr Per Larsson Sparre til Engsö, Landmarskalk. 6) Herr Matthias Björnklou, Hofantzler. Desse föllo alle på knä och betygade ed sin trohet emot H. K. Majestät och äderneslandet. Eden uplåste Herr Steno Bjel- för dem alla.

E beslöt Dr. Ericus Emporagrius Riksda-

 gen

gen med en härlig Predikan af Esa. 41. i v
su 8 ad 14.

Den 28 dito, som war Dom. 12 Trinit
blef R. Doctor Ericus Gabrielis Emporagri
hactenus Pastor Prim. Stockholm. solenniter i
vestierad til Biskop i Strengnäs af M. Samu
Enandro, Episcopo Lincopensi, & quidem
præsentia S. R. Majestatis, Senatus & omni
ordinum. O episcopum exoptatissimum !!

Den 29 dito skrefwo wi under Riksdag
Beslutet.

Af Herredags-männerne på denne Riksd
gen äro blifne döde: 1) Biskopen i Wibo
(Mag. Nicolaus Laur. Malmenius) blef död
wägen, då han war kommen 20 mil hemm
ifrån. 2) Doct. Ericus Brunnius, Superinte
Gothoburgensis, blef död i Stockholm: förd
til Upsala och wardt der begrafwen den
Sept. Och dertil 5 Bönder.

Doctor Ericus Odelius, S. S. Theol. Pr
fessor Upsal. reste för sin opaßlighet skull til
warma Badet i Tyskland, wid paß den
Jun. hwilken några dagar tilförene præsentera
S. R. M:ti sit arbete, at det skulle censurer
blifwa och sedan publiceras. Des Inscriptio
är: Palma Pacifera, Repræsentans salvificæ
dei Christianæ concordiæ innoxium & æquabi
coagulum, idemque ex veris ac solidis utriu
que fundamentis, singulari studio ded[illegible]
Erico Odelio, D. & P. P. Ubsal.

Riks-Ammiralen hafwer hwar wecka til dist [...]ller kost af Kronan 500 Dal. S:mt, derföre [h]onom bör hålla öppen Taffel. De andre höge [H]errar af Regeringen består Kronan til kost-[h]ållning månadligen 500 Dal. S:mt, men i [lö]n om året få de 18000 Dal. S:mt. Riks-Rådet bestås ock månadligen 500 Dal. S:mt; [d]eras lön om året är 6000 Dal. S:mt.

Arosiensium gifne betänkande om R. R. D. D. Censura öfwer Biskopens Böcker i Strengnäs den 22 Julii anno 1664.

Wi underskrifne Prester af Westerås Bi-[s]kops-Stift, hafwe efter Kongl. Majestäts Nå-[d]iga Befallning, tillika med wåra medbröder, [so]m uti denna påstående Riksdag församlade [ä]ro, med all möjelig flit igenomläsit och betrak-[t]at den wäl sammansattade Reverendorum D. D. Deputatorum censuram öfwer D. Johannis Matthiæ, Episcopi Strengnensis arbete och skrif-[t]er, som han Ramos Olivæ Septentrionalis och [I]deam boni ordinis kallar, och funnit wälbe-[h]ålte censuram högnödig och god, och deremot [D]:di Strengnensis Skrifter onödige, förargelige [o]ch Guds församling præjudicerlige wara, och [s]ådana, som löpa emot concilium Upsaliense [o]ch Religions Stadgan, jämwäl ock gifwit, [o]ch än yttermera uti längden, både in- och ut-[r]ikes, gifwa kunna widriga och wrångwisa do-[m]ar om wår rena läros sinceritet, likasom wå-

ya Församlingar skulle gilla det fördömeliga
ogrundade syncretistiska wäsendet. Ty är w
enfaldige betänkande, dock oförgripeligen,
man måste hos Herr Biskopen noga förs
om han samma wilfarande Skrifter än wi
will försäkta och, förswara, eller för erro
erkänna, revocera och hjerteligen afbedja,
at Guds Församling, som förargad är,
godt nöje ske måtte. Men uti widrigt fall
ne wi intet annat utslag, efter wår enfaldig
än at hela handelen underdånigast hemstä
Kongl. Majestäts högwisa betänkande, som h
utinnan bästa medlet finna kan, sådana irr
gar til at förtaga och fördämpa.

AROSIENSES.

Af Westerås-Stifts Herredags-Män,
behjertad Prestmans betänkande om
Joh. Matthiæ, Episc. Strengn. Ramis O
væ Septentrionalis.

Hwad som Sacræ & venerandæ Facult
Theologicæ Upsaliensis underskrifne censur
öfwer Ramos Olivæ Septentrionalis R. D. E
scopi Strengn. anbelangar, agnoscera, prob
och approbera Wi pro vera, sincera, Orth
doxa & Scripturæ S. Analoga. Och der
tackom wi innerligen Gud den Aldrahögste,
toto corde, at han hafwer haft en vigilem
observantem oculum öfwer sin H. Församl
häl

ar uti Swerige, och icke tilstadt diefwulen,
ter sin wilja, utsprida ogräs ibland hwete.
Såsom ock förlänt oß nådeligen en Gudfruktig
fwerhet, som altid hafwer dragit omsorg
rom, och än, Gudi ske lof! stadeligen dra-
r: och at sådane Män uti Läro-Ståndet
nnes, som kunna pröfwa Andarna, om de
o af Gudi eller icke! at wi icke behöfwa,
ir något schisma sig yppar, sända ut til
mmande Lands Academier, som derom re-
gnoscera; utan wi hafwe dem här hemma i
ndet infödde när oß, som genom Guds Nåd
igtige äro, juxta normam & cynosuram verbi
i infallibilem, både Olivas Septentrionales
h andra slika willfarande andar in ipsa herba
pprimere, ramos illos exitiales cum baccis
rniciosis decerpere & radicaliter tollere: Wi
dja ock derföre Herren Gud innerligen, at
edan Oliva in hisce Septentrionalibus intet
n propter frigidiorem aëris temperiem tris-
as, at HErren Gud då wille sit winträd,
m hans högra hand här när oß planterat,
h sig stadeligen til egendom utwalt hafwer,
ådeligen bewara wille, och icke tilstädja de
adelige wild-swin thy någon skada tilfoga.
Sedan och pro 2:do kunnom wi icke utan all
Christelig condolence ihogkomma den Högwör-
ige Herren, Biskopen i Strengnäs, som sig
f berådde mode, wiljändes och wetandes, en
dan stor förmätenhet och galenskap företagit

 hafwer,

hafwer, at han skulle drista sig här in septe-
trione en sådan Olivam tot ramorum exitialium,
tot baccarum nocentium feracem plantare, s[...]
hade gifwit orsak (hwar icke HErren Gud [...]
hade nådeligen afwändt) til wåra Församl[in-]
gars största confusion: ja, som allaredo [...]
mulds hafwa gifwit den rätta Evangeliska F[ör-]
samlingens fiender orsak til at försmäda w[åra]
Församlingar och deras Lärare &c.

Sist hemställom wi at afdöma både Ram[os]
och Baccas Olivæ eradicatæ hujus Septentrio[na-]
lis ejusdemque Auctorem, den trohjerteliga f[ör-]
maningen, som Paulus oss förehåller Rom. [16:]
17, 18. „Käre Bröder, jag förmanar Ed[er,]
„at I hafwen upseende på them, som twist [och]
„förargelse åstadkomma emot den lärdom, [som]
„I hafwen lärdt, och wiker ifrån them. [Ty]
„sådane tjena icke HErranom JEsu Chri[sto,]
„utan sin buk, och igenom söt ord och [...]
„kande tal förföra deras hjerta, som men[lösa]
„äro."

Desse grofwe willfarelser hafwa R. R. [...]
D. Deputati noterat uti D. Joh. Matth[iæ]
Episc. Strengn. böcker, som han kall[ar]
Ramos Olivæ Septentr. och Ideam bo[ni]
ordinis, för hwilka orsaker, skull fö[r-]
bemälte böcker äro af dem enhälleligen
förkastade och fördömde.

1) Den som med sina uppenbara [...] r d[...]
[...] wet[...]

ertråder Upsala Concilium. 2) Wåra weder-
rters widtbekante willfarelser förringar. 3)
far at deras willfarelser, (som dock kullslå
ones grund) wara skadeliga til saligheten.
. Wil blanda tilhopa med wår religion de
llfarelser, som wåre Församlingar hafwa för-
at och förswurit. 5) Håller med weder-
terne emot wåra råttsinniga Lårare. 6) Wil
raga nya ceremonier och Kyrko-stadgar,
ärt emot Guds Församlings wedertagne bruk.
Och alt detta bjuder til at förswara. Eller
rare således: Den Skrift, som twärt
t Upsala Concilii slut kommer åstad orolig-
och twist uti religionen och wåra Försam-
ar, den Evangeliska Sanningens wißhet
twifwelaktig, så at månge derigenom för-
as, och blifwa i sin tro twåhogse, som ock
förorsaka af sig farligt mißförstånd ibland
sens Stånder och Församlingens ledamöter,
måste förkastas och med et publico scripto
ndeligen och krafteligen refuteras. Nu är
iskopens i Strengnås et sådant scriptum:
go. Vel sic: Quod scriptum Ecclesias Patriæ
bat, veritatem Evangelicam reddit dubiam,
ltos in religione hæsitantes & remissos facit,
factiones procreare potest, illud tolerandum
n est in Ecclesiis Svecanis: at scriptum illud
Ramis Olivæ Septentrionalis comprehensum
le -t; Ergo.

Uppå

Uppå de Fyra inlagde Frågor, Venerabili Clero föreställde den 23 Majii 1664, i Consistorio Regni, angående R:di D:ni Terseri, Episcopi Aboënsis Cathechismi är detta Arosiensium korta och enfaldiga swar och betänkande.

1) Om R. R. D. D. Censura må och skall approberas? Resp. Denna fråga är tilförene af sa Venerabili Clero enhälleligen gillad worden, som Acta utwisa. Ergo.

2) Om D:ni Episcopi Aboensis Declaratio admitteras med des widhängande Supplicatio Resp. Är den af Reg. Majestate simpliciter för den, så faller han af sig sielf. Synes ock i måtto supplicationen wara R. R. D. D. Deputatis præjudicerlig, så wida som föregifwes, lika wåra Theologi in quibusdam icke skulle öfwerens med omistänkte Theologis in Germania.

3) Om genuina & simplex confessio ac deprecatio, una cum obligatione Ecclesiæ amplius scandalizandæ må admitteras? Resp. Affirmative.

4) Om denna handelen kan afhjelpas inter S. Majestatem och Clerum förutan de andra Ståndernes betänkande? Resp. Alldenstund Censuren allenast R. R. D. D. Deputatis & Venerabili Clero ombetrodd, bör denne twisten til de andra Stånderna icke devolveras.

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 10.

3.

[...]rete Utskottets Memorial til Samteliga [R]ikfens Ständer, angående en år 1726 [u]tspridd Smäde-skrift, emot Swenska [M]inistèren. Dat. 29 Maji 1727. (*)

[S]åsom Hans Kongl. Majestät til Secrete Utskottets förordnande i nåder behagat [rem]ittera, huru med de smäde-skrifter förhållas [må], hwilka af en ogudaktig och äre-förgäten [me]nniska blifwit upsatte, samt på et ganska [l]istigt sätt på många orter häruti Riket äro [ut]gspridde, och dymedelst hos nationen en[s]inerligen swärta Herr Riks-Rådet, Præ[sid]enten och nuwarande Land-Marskalken Hög[...]

K wälborne

(*) En Kongl. Förordning, huru med samma Skrift [bo]rde förfaras, utkom kort derefter den 20 Junii 1727. Memorialet är i afskrift meddelt ur en hö[g]derlig Mans Samlingar, af Herr Johan Simming, [so]m benägent fortfar at upsöka och lemna del af märk[w]ärdiga underrättelser ifrån Forntiden.

wälborne Grefwe, Arvid Horn, samt Ha-
actioner och förde conduite wid dessa tider
skymfa och illa utföra, hwilket mål Secrete
skottet både för andre imellankomne angeläg-
ärenders skull, och i förmodan, at Auctor
til samma lögne-skrift och pasquill imedler-
måtte kunna ertappas, tid efter annan upskut-
altså har Secrete Utskottet om berörde äre-
sig nu behörigen gjordt underrättadt, och
samma företagit, finnandes utaf det ifrån Ha-
Kongl. Majestät til den ändan med Secrete U-
skottet communicerade, och uti Rådet d.
October nästförl. år hållne Protocoll, huru
Cancellie-Rådet och Öfwer-Directeuren
Posten Hr. Hinrich Bunge har förberörde
uti Kongl. Cancellie-Collegio anmält, det P-
skrifwaren König undfått med Posten ifrån E-
gelholm et paquet, som warit addresserat
honom, hwilket sedan han uti en annans
waru öpnat, hade han deruti funnit 4 br-
ställte til särskilte personer; men som derbla-
icke warit något bref til bemälte Post-skrifwa-
och utanskriften på desse 4 bref warit med oli-
styl skrifwen, samt berörde bref med olika sig-
ler förseglade, så har han deraf tagit någo-
misstanka, och sådant hos bemälte Cancellie-
Råd angifwit, hwilken, til följe af Cancellie-
ordningarne, det uti Herr Præsidentens frånwa-
ru uti Cancellie-Collegio inlefwererat, som se-
dan samma paquet inför Hans Kongl. Maje-
stät

t uti sittande Råd igenom Hr. Riks-Rådet
ref. Baner låtit föredraga, då et af dessa bref-
a, som war stäldt til Borgmästare och Råd
r i staden, sedan Borgmästaren Boström
den orsaken blifwit upkallad, är wordet
er Hans Kongl. Majestäts nådigste befalning
Hr. Baronen och Hof-Cancelleren von Dü-
ns samt bemälte Borgmästares närwaro öp-
dt. Och som de funnit brefwet, som legat
öfwer förbemälte couvert, icke wara til Borg-
ästare och Råd, utan allenast en Copia af et
ef til Hr. Riks-Rådet och Land-Marskalken
ref Arvid Horn; altså hafwa de det icke
, hälst som det desutan wärit widlöftigt
tätt skrifwit; i anseende dertil Hans Kongl.
ajestät nödigt aktat, at gifwa Riksens Stån-
rs Secrete Utskott här af del, til at förordna,
ru med dessa brefwen förhållas skulle. Til
derdånigst följe hwaraf det upbrutne brefwet,
an at uplåsas uti Rådet, med Borgmästa-
ns Pitschier är wordet försegladt, och sedan
nte de öfrige brefwen lagt uti et couvert, för
wilket Hr. Riks-Rådets, Felt-Marskalkens
h Öfwer-Ståthållarens Gref Gustaf Adam
Taubes sigill blifwit satt, hwarefter paquetet
r tilstält Hr. Hof-Cancelleren at aflefwerera
et samma, tillika med extractet utaf Råds-
Protocollet, til Hr. Riks-Rådet och Land-Mar-
kalken, hwilken d. 17 derpå följande Octob.
ti Secrete Utskottet det har ingifwit, och wid

K 2 samma

samma tilfälle åfwen berättat, at Hr. Ri
och Landshöfdingen Creutz, uti Witnes närw
ru, åfwen tilstält honom et paquet ifrån Po
måstaren uti Norköping, hwaruti 4 bref til särski
personer, och et deribland til Hr. Land-Ma
skalken sielf, under couvert til Handelsman
Krüger legat, hwilka med Posten ifrån Hal
stad til Norköping ankommit, hafwandes Kr
gers hustru wäl under des mans frånwaru co
vertet öpnat, men sedan skickat det och br
wen, sådane, som de woro conditionerade,
Post-Comtoiret, efter hon icke welat derf
några Post-penningar betala. Hwaruppå S
crete Utskottet låtit för sig upläsa det af H
Hof-Cancelleren von Düben och Borgmästar
Boström tilförene upbrutne brefwet, och et
nat af de 4 ifrån Norköping hitsände, so
dersammastädes på förberörde sätt är word
upbrutit, hwilka wid uppläsandet och jämnföran
det emot hwarandra, woro både til stylen o
contexten aldeles lika, och innehöllo mång
grofwa och swåra beskyllningar, samt sådan
tilwitelser emot Hr. Riks-Rådet och Land
Marskalken, som röra des lif, heder och ära.

Warandes desse begge lögne- och smäd
skrifter ounderskrifne och stälte under titul: En
Swenskt Ministers Swar til Hr. Riks-Råde
och Præsidenten Grefwe Arvid Horn, samt me
enahanda pitschier förseglade, deruti en hun
står som skäller på månen, hwarföre re
Ut

kottet icke hade något betänkande, at jämwäl låta
pbryta alle desse nämnde uti Secrete Utskottet
nlefwererade mißtänkte bref, af hwilka somlige med
t annat pitschier woro förseglade och på Tyska
rifne, men dock alla af lika innehåll, ord
från ord med de föregående. Och ehurumål
ecrete Utskottet härwid strax nogsamt fann Hr.
Riks-Rådets, Præsidentens och Land-Mar-
alkens stora oskuld uti alla de mål, som denne
re-skändaren och calumniant emot Hr. Riks-
Rådet och Land-Marskalken updiktat, och at
esse smäde-skrifter derföre ej annorledes än för
t wederstyggeligaste pasquill anses borde; dock
m Secrete Utskottet då ej kunde weta, om och
urwida några flere dylike skrifter med Posten
öre inkomne til andre personer än dem, hwil-
s bref blifwit inlefwererade; altså hölt Secre-
Utskottet wara nödigt, at härmed tils wida-
skulle hållas tyst; hwarefter Secrete Utskottet
21 Octob. af Cancellie-Rådet och Öfwer-
irecteuren Bunge wid handen gafs, det sam-
a dag med posten under couvert til Post-Con-
irer 6 st. bref ankommit, hwilka alla warit
rifne med en hand på utanskriften, och lika
ed dem, som kommo under Post-skrifwaren
önigs couvert ifrån Engelholm, och som der-
nte blef berättat, at en obekant person med
wart hår, och klädd uti bruna kläder, skulle
sa omkring landet och inlefwerera desse smäde-
rifter på Post-husen, så sökte Secrete Utskottet

 at

at förfogå sådane anstalter, hwarigenom en
dan arg bof måtte ertappas; imedlertid ank
d. 28 derpå följande Octob. et bref til Bor
mästaren Aurén ifrån Borgmästare och R
uti Jönköping, deruti de öfwersändt et exe
plar af förberörde smädde-skrift, som un
Pöstmästaren Aschars couvert til bemälte Bo
mästare och Råd med Posten ifrån Wenne
borg blifwit ditskickat: Sammaledes har
Baron och Landshöfdingen Creutz uti begyn
sen af Nov. månad, ifrån Pöstmästaren i N
köping bekommit et bref, med trenne såda
smädde-skrifter, hwilka legat under couvert
en Köpman därstädes, benämd Isac Trast.
lika måtto har Hr. Baron och Landshöfdin
Faltzburg uti des skrifwelse til Hr. Cancel
Rådet och Öfwer-Directeuren Bunge i Novem
månad förledit år öfwersändt 13 sådane br
hwilke på Post-huset i Halmstad blifwit in
wererade, hwaruti de bekante och wederstygg
ge smädde-skrifter legat, dem bemälte Hr. Land
höfdinge i anseende til åtskillige orsaker, s
gjordt dem misztänksamme, der nedre först
nat, och äro alle af lika innehåll med de förr
och ställte til åtskillige Rådstugu-Rätter här
Riket och några personer här i staden. Åfwe
wäl äro d. 22 Nov. sistl. 3 sådane pasquill
til diverse personer under et couvert hit til st
den med Posten öfwerskickade; och står desuto
at befara, det många flere torde wara ibla

ket

skfet här uti [illegible] ringsspridde. Ordenskul
h ehuruwäl [illegible] Auctoren til merberörs
e pasquill, oat[illegible] hwad flit derwid är wor-
en anwänd, icke [illegible] datum har kunnat utfors-
a och igenfinna, så at han för detta sit grof-
a brott må kunna til rätta ställas, och där
mma at umgälla det straff, som en sådan
rof äre-skändare och calumniant har förskylt;
ock aldenstund pasquiller och smäde-skriftet i sig
lfwe hos hwart och et dygdälskande gemöte
ro föraktelige och utaf en wederstyggelig art
h natur, samt derföre uti alla lofliga Rege-
ments tider med särdeles ifwer och hämd til-
ka med deras Auctorer blifwit ansedde och af-
raffade, och med desse smäde-skrifter så mycket
ertryckeligare bör förfaras, som de icke alle-
st röra en Riks-Råd til des heder och ära,
wilken om detta Rikets sanskylliga bästa och
teresse altid sig högst utlagt och wårdat, samt
å alt sätt deraf gjordt sig wäl förtjent, utan
k för det de under en allmän påstående Riks-
ag på et ganska malitieust sätt äro utgifne och
ringsspridde, til at dymedelst, om möjeligt wa-
it, förföra månge enfaldige, och om närwa-
ande tiders conjuncturer okunnige sinnen, stifta
enighet sjelfwa Ständerna imellan, samt un-
er aldeles ogrundade, dock specieuse och arg-
stigt updiktade, prætexter och beskyllningar in-
rycka hos Ständerne et stort mißtroende til
Hr. Riks-Rådet och Land-Marskalken Gref
Horn,

Horn, på det des p[...]ntention, w[...]
grundade råd och redelig[...]förtrutne upf[...]
rande wid närwarande t[...]fick, icke skul[...]
winna någon framgång, hwarwid i synn[...]
märkwärdigt är, det detta fördömeliga förh[...]
wande, synes wara concerterat at hindra och [...]
deles afbryta det då under händer warande a[...]
cessions-Werket, samt bringa dem, som [...]
samma biträdt uti widrige omdömen, så [...]
nationen som hela werlden, förutan flere gud[...]
påfund, hwilka på et malitieust sätt röra k[...]
ta Hufwuden, deruti blifwit brukade, dem [...]
crete Utskottet icke undgå kunnat sedan h[...]
samtel. Riksens Ständer at föredraga, och t[...]
lika deras widare godtfinnande underställa, [...]
icke til förekommande af sådane skadelige och [...]
därfwelige stämplingar, alla dessa smäde-skri[...]
likmätigt Kongl. Majestäts placat af d. 21 Ap[...]
anno 1665, angående pasquiller, böra af [...]
delen wid kåken här i staden förbrännas, [...]
til en public skymf och nesa, som desse ant[...]
gen sielfwe diktat och upsatt, eller warit [...]
råd dem at divulgera och utsprida.

Slutet härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 11.

...ut af Secrete Utskottets Memorial. Se föregående N:o 10.

...id hwilket tilfälle igenom en offentelig publication kunde antydas, at de som dy... smäde-skrifter hafwa fått om händer, skola ...följe af högstberörde Placat, dem genast an... ...en sielfwe supprimera, nedtysta och utur ...en skaffa, eller också Magistraten å den or... ..., där de boendes och wistandes äro, til... ...a, med berättelse, huruledes de til samma ...st komne woro, så kärt dem är i widrig ...delse at undwika det straff, som högstbe... ...lte Förordning innehåller och förmår, då och ...ka en wiß Summa penningar uti publicatio...n måtte utsättas för dem, som sielfwa up...smannen til desse smäde-skrifter kan uptäcka ... framskaffa. Stockholm d. 29 Maji år ...27.

...a Rikssens Ständers Secrete Utskotts wägnar
C. E. Lewenhaupt.
T. Rudeen. J. Boström.

4.

Bihang til Biskop Terseri Relation om 16
års Riksdag. (*)

Tillägning. Sid 7. När Drottning CH
STINA den 1 October kom til Stockho
förde större delen af Rikssens Råd Henne i
Staden.

Sid. 20, r. 3; med hwad mera ꝛc. 6)
Jönköpings och Åbo Hof-Rätter besättas m
twänne af Rikssens Råd; förutan Præside
na. 7) At de 5 Riks-ämbeten skola åsw
tillika med Generaliteret, förwaltas af Rik
Råd. 8) At numerus Senatorum skall för
til 40, som efter gamla Regerings-For
icke borde gå öfwer 25.

Sid. 24, rad. 32, sätta Binos ꝛc. Me
gen är, at de wille utwälja 2 af hwar C
och sända til Hertig Adolph Johan, at be
honom och begära hans biträde.

Sid. 30, rad. 15. De 8 puncterne wo
1) Om Reductionen, som på 2 år stud
2) Krigs-expenser. 3) Hof-Rättens under
och Chartæ Sigillatæ afgiften, af hwilken A
sores uti denna Rätt skulle lönas, utan sta
gravation, hwilken punct til nästa Riks
upsköts. 4) Begrafnings-gård bewiljades.
Banco-inrättning upsköts til nästa Riksd

eme

(*) Ur det Sammandrag som Prof. och Kyrkohe
Herr Doct. Ol. O. Celsius behagat meddela.

...dan det wore et nytt werk, som behöfde
...get företagas. 6) Riksdags-Beslutet af 1644
...n allehanda öfwerflöd skulle renoveras. 7) Om
...ra staturers execution. 8) Årlig Häste-mark-
...d upföts. Stånden utwalde åfwen depure-
...le, som skulle blifwa efter Riksdagen qwar,
... med Regeringen hemligen deliberera om alla
...menta til den Ryska Freds-Tractaten.

Kort innehåll af det öfriga, som före-
...op, angående Drottning CHRISTINÆ
...ess. När nu åter yrkades på Recessens
...erskrift, nekade Prästerne præcise dertil, så
...nt han ej blefwe ändrad til deras nöge.
... deputation gick härom up til Rådet, som
...d 5 deputerade af Rikseens Råd hade en wid-
...ig conference. Här förebäros 4 skäl, hwi
...erskriften nekades. 1) Independencen syntes
...fwa emot Guds och werldslig Lag. 2) Den
...ouverneur, som Hon uti sina länder tilsätter,
...le wara infödd Swensk Man. 3) Civil-
...tjänte af Lutherska Religionen. 4) Emedan
... förra Recessen är til intet gjord igenom
...rottningens afwikande ifrån Evang. Religio-
...; ty skulle denne anses såsom ny och af fri
...ia henne gifwen, hwaruppå man borde for-
... Hennes mutuam obligationem, at om hon
...hölle hwad Hon lofwade, skulle Hon hafwa
...werkat all sin rätt til dessa underhålls-länder.
...cessen blef ändteligen underskrifwen. Den
... Novemb. blefwo några deputerade at öfwer-

 lemna

lemna Drottningen den underskrifne Recess[...] då några af Rådet öfwen woro tilstädes. S[...] creteraren Ehrensten hade det underskrifne exem[...] plaret: Herr Gustaf Baner förde ordet. Instru[...] mentet war inbundet i swart taft och la[...] uppå Hennes bord: han talte uti stora comp[li]menter. Baner sade, at derest hon än nå[...] hade, skulle han taga det ad referendum. D[...] bad Hon Ehrensten uptekna hwad hon talad[...] Hon sade då, hurusedes Hon wid ankomst[...] med åtskilliga calumnier blef angripen, som sku[l]le hon emot Riket hafwa något ondt i sinne[...] det hon dock imellan Gud och sig wißte wa[...] osant; ty ehuru Hon hade relaxerat den ed [...] henne swurit, höll hon dock på sin sida obro[...]ligen den ed hon dem swurit. Hon hade [...] justifiera sig, upsatt et Document, det h[...] wille ock Ständerna öfwerlemna; med begär[...] at de wille låta det inflyta hwar uti sina pr[o]tocoller. Derwid drog Drottningen fram [...] myffen et exemplar til Rådet och et til hw[...] Stånd, det de emottogo.

Sedan de andre Ständerne woro utgång[...] blefwo Bönderne qwar, dem hon smickrad[...] och bad dem lita henne til, om de behöfde p[...]ningar. Då de Deputerade kommo neder [...] göra relation om affairen, sade de, at Drottn[in]gen hade skrifteligen författat sina Swar, hw[il]ka då skulle upläsas. Man såg då först bedr[ä]geriet; ty det Document hon dem lemnat, in[...]

höl

ll ej annat än en protest emot successionen
ch arf-föreningen. 1) Protesterar hon emot
ecessens innehåll, at han intet skulle förstås
n cession simpliciter, utan med förbehåll, om
onung CARL GUSTAF dog utan manliga
röst-arfwingar, skulle hon träda til Regimen-
t igen: ingen annan mening hade hon haft;
ett som Hon sig icke föreställt, at Konungen
 snart skulle dö; ty hade hon denna conditio-
en ej utsatt. 2) Hon updrager Konung CARL
USTAFS Son Regimentet, samt hans man-
a bröst-arfwingar in linea descendenti, så
amt hon oturberad får njuta den respect som
nne bör, och de wilkor wid underhålls-Län-
na, som uti recessen betingade äro: eljes
lle hon behålla sin rätt til Sweriges Krona,
 samma sätt, som då Hon war regerande
rottning.

Denna Skrift, som lefwererades nu den 16
ov. war däterad d. 1 Dec. twå dagar för
iksdagens slut; på det at således skulle åfwen
ara protesteradt emot hwad de worde beslutande.
et beslöts, at denna protest skulle Henne
mma afton återlemnas. Man tog en Vidi
raf: sedan gingo några af Rådet tillika med
tskottet klockan efter 9 om aftonen up til Drott-
ngen. Riks-Cantzleren förde ordet; men Eh-
alten och Figrelius satte sig wid bordet, at an-
tera hwad som sades. Drottningen tog i
astighet protesten emot af Cantzleren; men än-

L 3 grade

grade' sig strax, wiljandes twinga honom a
taga den tilbaka, det han wägrade. Stånde
ne gingo fram och lade hwar sit exemplar på
bordet, det hon ej blef warse. Hon hotade,
men fick starka swar af Riks-Cantzleren. „D
wi wore Eders Majestäts undersåtare, sa
han, woro wi Eders Majestät obligerade; me
nu ej mer.“ De gingo bort. Man mißtro
de sedan Drottning CHRISTINA, och lä
förstärka wakten både hos Henne och den un
Konungen. Rådet tillika med Ständerna hö
inom lykta dörar en hemlig deliberation om de
na sak, och upsatte en reprotest emot Drot
ning CHRISTINAS protest, at Hon efter de
na dag intet skulle göra sig något hopp om R
ket, ehwad förändring som hälst inföll: E
exemplar skulle för Drottning CHRISTINA u
låsas, om Hon det ej emottaga wille: det a
dra gömas. Dito en Revers, sådan som Pr
sterne tilförene fordrade; dock hårdare: at de
äst hon ej all rätt til Riket sig afsäga wil
skulle Hon mista alt hwad recessen innehö
Drottning CHRISTINA talade, under dett
med åtskilliga af Rådet, och sade sig häldr
wilja mördas, än lemna et ord af protesten:
ändteligen fogade hon sig.

Den 20 November gingo Rådet och depute-
rade til Drottning CHRISTINA med de twän
ne skrifterna. Riks-Cantzleren förde ordet: at
emedan deras plikt emot den unge Konungen ej
tillåt

lät dem at gilla protesten; ty hade de förfat-
t en reprotest och en revers, den Hennes
Majestät skulle underskrifwa. Hon tog Skrif-
na qwar och de gingo bort. Om aftonen
mma dag sades, at Drottning CHRISTINA
s Franske Ambassadeuren Terlon hade under-
ifwit reversen. Den 21 sändes reversen til
tänderna, som drogo i twifwel, om det war
rottning CHRISTINÆ egen hand som stod
under. Uti Riksdags-Beslutet infördes äf-
n denna reprotest.

Om Biskopens i Lund Doct. Winstrups an-
mst til Riksdagen. (*) Episcopus Scaren-
Doctor Winstrup ankom til Konungens be-
ning, då det frågades, hwad rum han
le hafwa ibland Biskoparna? Uti Präste-
ndet omröstades, och alle hade den tanka,
Skåne Stift ej kunde sättas öfwer Åbo:
Emedan de 7 Stiften woro så gamle och
resse i Lagboken upnämde. 2) Emedan uti
nunga-Titulen Stor-Furstendömet Finland
r för Skåne, och emedan samma titul sätter
kåne framför Carelen; ty borde Skåne stå
Wiborg. Winstrupius hade personelle me-
er, hade warit uti stor nåd hos Konung
ARL GUSTAF, war äredryg. Terserus up-
tte skälen, som lemnades til Senatens Utslag.
1) Emedan

(*) Denna omständigheten kan jämföras med det som på nästföljande 1664 års Riksdag passerade. Se pag. 34.

1) Emedan Skåne och Bleking af ålder wa
Riket tilhörige, fast de nu postliminio blifw
jure belli recupererade, måtte det dock i
ställas under alle de andre Stiften, eller de n
tilkomne, såsom Wiborg och Reske. 2) F
ofwananförde skäl, kunde det ej sättas öfw
Åbo. Men 3) Om Senaten wille sätta det imell
de 7, skulle det dock ingalunda kunna komma
wer Westerås; emedan af Riks-Archivo är
kant, at de fem Höge Ämbetsmän, haf
altid warit Biskopar af dessa Stift: Up
Riks-Drots: Linköping Riks-Marsk
Riks-Amiral: Skara eller Strengnäs Ri
Cantzler: Westerås Riks-Skattmästare. W
krup lade ock in en skrift i Rådet, der
sade sig wilja cedera Archi-Episcopo; m
ingen annan; emedan Lund warit af ålder
des Archi-Episcopalis och Episcopus Lunden
Primas Sveciæ. Han fick sit rum under Li
copensem, propter merita sua; men Stif
sattes imellan Åbo och Wiborg.

❀) o (❀ ❀

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 12.

1.

Konung CARL den IX:des Mandat om Tionde, gifwit den 2 Decemb. 1602. (*)

Wij CARL den Nionde med Guds Nåde etc. Göre witterligit, bjude och befalle nu tillförene, efter Guds och Sweriges Lag, wåre trogne Undersåter, så wäl af Adel

M som

(*) Detta Kongl. Bref är infördt i Fremledne Kyrkoherdens wid S:t Claræ och Olofs Församlingar i Stockholm, Doctor Jöran Nordbergs Samlingar af Kongl. Bref rörande Ecclesiastique-Staten i Swerige, dem han, i lifstiden, i 3 starka Band, som nu förwaras i det Kongl. Bibliothequet, sammandragit, under Titul af Kyrko-Balk. Se Tom. 2. p. 86. Huruwida denna Affkrift, eller ock sjelfwa Mandatet, kan anses för äkta eller Authentique, lemnar jag andra at döma, som torde kunna undersöka, om dertill gifs eller gifwits något Original. Så mycket är åtminstone wißt, at i Riks-Registraturerna för detta året finnes det icke, hwilket werkeligen kan gifwa någon anledning till twifwelsmål, om deß riktighet, innan

som andre gårdar, at den menige man
utgöra sin rätta Tionde af all säd, som
låter wära på Jordene, som är Råg, Hw
Korn, hafra, erter, och bönor, både af
och Swéland, och af laga sädom: Hwilken
fördristar sig emot detta wårt öpna bref,
sig Adel eller oadel, Höfwitsmän, Hof
Kneckter eller någon annan, at de icke ut
sin rätta tionde och införa honom i wårt
ko-Herberge, Konungs delen, och Prestens
till honom, Han skall straffas, som Guds
och wår, som i Kyrko-Balken förmäles.
Lika måtto wele wi, at det wårt Mandat
hållas om den sädes-tionden, som är
Hwete, Korn, Hafra, erter och bönor,
af Åker och swedjom, som hwar och en
och pliktig är utgöra sinom Sokne-Prest
nom till hjelp och uppehålle, så at ingen, h
ken i högre eller nedrigare stånd, hans la
ränta och rättighet emot hans wilja förh
skall, eller ock någrom sådan tiende ut
utan honom som är hans rätta Sokne-P
Och efter wi sielfwe hafwa budit och befalt
wåre fougder wid wåre Slott och gårdar å

nan säkerhet erhålles hwarifrån det är heintadt.
kommer till alla delar öfwerens med det Manda
samme Konung, som i Bazii Hist. Eccles. Swio
p. 618. är infördt, såsom dat. den 12. Dec. 16
Wid Afskriften är desutom mycket at påminna
sammanhanget, ehuru sielfwa saken af andra
tidens publique handlingar tillräckeligen kan bestyrk

Riket, skole af den årswäxt, theslikes qwicktion=
fisketionde af alla fiske och af alt annat, som
förlånt hafwer, åhrligen och wälwilleligen
ra Sockne=Presten eller Kyrko=Herden
sammastädes deras rätta tionde. Så (må) för=
ull mycket mindre någon af wåre gode Män
Adelen eller ock andre förhålla sådana tionde
e med sig af säd eller fiske, eller ock någon
an del som (med) rätta är lagd till Pre=
s uppehälle, antingen med sig innehåller eller
wilja sig tillegna emot Guds Lag och Chri=
g ordning, samt Sweriges beskrifne Lag, u=
Presterskapets goda samtycke och wilja.
någon till åfwentyrs har at förebära, at
llsförene hafwa bekommit frihet och bref der=
, at de med tionde skola wara förskonte,
kola sådane bref intet mer gälla, utan all=
wara kraftlöse och igenkallade. Ho som
ibland församlingen af rätta arghet med
het står tillbakars med Prestens rättighet,
e sig med tionde=hwete, råg, eller med ti=
e=fisk af alla winterdrägter, wår=fiske, ström=
r, bäckar, om wår eller höst, eller med
ktiende, eller med annor rättighet, som är
or, kål, humle, honung, lin, hampa, så
deröfwer kommer klagemål, den samma skall
er tillbörlig straff (lag) straffad warda, som
emält är, hwar han sig intet besinnar och
r rätt för sig, hwad han är plicktig sin
kne=Prest at utgöra. Hwilken som will
för=

förwilla Prestenom sin rätta upbörd, han ... hållas för den samme, som will införa os ... dendomen och den Christeliga låran och G... ord förlägga, at (det) hwar och en wet sig ... terrätta. Till wißo &c. A:o 1602 den 2 Decemb...

6.

Ordning och Process hurusedes med ... Stormägtige Högborne Förstes och H... res, Konung CARL den Niondes L... färd blef hållet, hwilket blef utfö... ifrån Nyköping den 18 Aprilis och ... 21 blef det nedlagt i grafwena i Str... näs Domkyrko, Anno 1612. (*)

Ärke-Biskopen i Upsala, M. Pehr Ken... höll Lik-predikan med den Texten Thre... 5 & 6 Cap. Processen skedde således: ... Stallmästaren Gustaf Raab med Hans K... Maj:ts Hingst-ridare. Dernäst F. N... Hertig Johans Hingst-ridare, Djäknarne ... Studenterne, Prästerne och Biskoparne ... efter Trommeterne och Pukerne, hwilka w... öfwerdragne med swart flor. En Här... Hans Olofsson, (quidam addunt Cantzli-... wandt).

Der...

(*) Införes ur en Grefl. Oxenstiernisk Samling, e... jag ej kan erinra mig hafwa sett det tilförene tr... Konung Carl 9 affsomnade i Nyköping den 30 O... 1611.

ernäst bäres wapnerne af alla Grefskap
Furstendömar i Swerige. NB. At hästar-
som här ledes, äro alle klädde uti swart
, så at det hänger ned på jorden. 1) Lapp-
rken, med en swart Willman: Fahnan bär
ristopher Hane, Hästen leder Kasper Kiöpken.
Safwelax, en spänd båga med skechta: Fa-
n bär Hans Bertilsson, Hästen leder Brynthe
kson. 3) Åland, twå Råbockar: Fanan
Otto v. Sack, Hästen leder Otto Taube.
Dal, en röd Oxe: Fanan bär Anders Clas-
Ekelöf, Hästen leder Hans Dyker. 5)
ästrikeland, en Älg: Fanan bär Jacob Clas-
, Hästen leder Diederich Yxkell. 6) Medel-
d, tre Strömmar: Fanan bär Per Hård,
sten leder Petter Lifknecht. 7) Ångerman-
d, tre Laxar; Fanan bär Wållmar Yxkell,
sten leder Olof Joensson. 8) Österbotn, sex
stråkta Mjö-hundar: Fanan bär Matthias
gge, Hästen leder Göstaf Krabbe. 9) Wäster-
tn, en Ren: Fanan bär Knut Jönsson Lillie,
ästen leder Thure Christiernson. 10) Öland,
Hjort: Fanan bär Hans Stuart, Hästen
der Göstaf Johansson. 11) Helsingeland, en
rgyld Bock: Fanan bär Måns Kruse, Hä-
en leder Peder Svensson. 12) Narfwen: Fa-
an bär Reinholt Anrep, Hästen leder Måns
engtson. 13) Kexholm: Fanan bär: Bertill
. Wissen, Hästen leder Hans Barona. 14)
Nerike: Fanan bär Olof Ryning, Hästen

leder ⸗ ⸗ ⸗ 15) Wermeland, en Örn med
flagne wingar: Fanan bår Per Nilsson til S
by, Hästen leder ⸗ ⸗ ⸗ 16) Råsle: Fa
bår John v. Ungern, Hästen leder Augu
nus Pansman. 17) Tawastland: Fanan b
Johan Bugge, Hästen leder Jöran Lindel
18) Carelen, twå wåpnade armar med t
Sablar: Fanan bår Bastian Bonat, Hä
leder Per Ruuth. 19) Dalarne, twå Ske
i korß med en Krona utöfwer: Fanan bår
Bonde, Hästen leder Erik Hansson til B
wik. 20) Söder⸗Finland, twå Ryttare⸗Fa
med gult korß: Fanan bår Olof Olofsson
Gotnewik, Hästen leder Diderich Hochgreu
21) Norre⸗Finland, en Björn med en h
stjerna: Fanan bår Clas Christiernson, Hä
leder Johan Finne. 22) Wästmanland, b
nande blått Berg: Fanan bår Lars Spa
Hästen leder Johan Baner. 23) Söderm
land, swart Grip: Fanan bår Carl Gyl
stierna, Hästen leder Eric Ryning. 24) Ö
göthland, en gul Grip: Fanan bår Sven M
son til Wästerby, Hästen leder Lars Ty
son. 25) Småland, et rödt Lejon: Fa
bår Måns Stierna, Hästen leder ⸗ ⸗ ⸗
Wästergöthland, et Lejon, halft swart
halft gult: Fanan bår Matthias Soop, Hä
leder Bengt Ribbing. 27) Upland, et
med korß: Fanan bår Per Baner, Häste
der Axel Baner. 28) Storfurstendömet:

nål

bår Clas Boye, Hästen leder Nils Posse.
) Wändes: Fanan bår Christopher v. Wär-
dt, Hästen leder Willam Grummel. 30)
thes, et Lejon med tre Strömar: Fanan
Jöran Ulfson, Hästen leder Girmund Som-
och Hindrich v. Colen den äldre. 31) Swe-
es, Tre Kronor: Fanan bår Nils Stierne-
ld, Hästen leder Erik Slatte och Sven Somme,
fwud-baneret bår Jesper Mattsson Krus.
Dernäst Kongl. Maj:ts Körits til häst och
l, deruti rider Boo Göstafsson. Sedan
Maj:ts Lif-häst, med swart sammet öfwer
äkt, och et hwit Bliants-korß. Den leder
Horn, Erik Månsson; twå Härshälder
k Jöransson, Carl Olofsson, uti deras ha-
med Rikßens wapen på; Marskalkerne
drich Horn, Otto Hindrich Wrangel.
Regalierne: 1) Swärdet bår Axel Ryning,
arsk. 2) Äplet bår Axel Oxenstierna, Cantz-
3) Spiran, Jöran Gyllenstierna, Admi-
4) Kronan Gr. Magnus Brahe, Drotz.
Derefter bärs Hans K. Majestäts Lik af
efterskrifne: Nils Baner, Johan Wärnstedt,
östaf Christopherson, Johan Månsson, Jöns
nde, Gödrich Hahn, Anders Grip, Nils
yning, Hans Lindelöf, Holgerd Skeeding,
el Posse, Börje Jönsson, Eric Kyle, Eric
abbe, Sven Månsson Eke, Hindrich Stör,
sua Arentsson, Truls Lillie, Erik Drake,
nders Johansson, Knut Knutson Lillie, Oluf
Erikson,

Erikson, Hans Lode. Himmelen öfwer ... bärs af Johan Skytte, Sten Stenbock, B... Sparre, Johan Jöransson. Drabanterne gå ... både sidor om Liket, och wända Hilleb... Uddarne ned.

Näst derefter följer wår Nådige Kon... Hertig Gustaf Adolph, och Hertig Carl Phi... Sedan Rikssens Råd. Dernäst wår Nådi... Drottning. Hennes Maj:t leda F. Nåde H... Johan och Grefwe Abraham. Gamle G... Drottningen(*) leda Gabriel Oxenstierna, ... Ribbing. Fröken Catharina(**) leda Grefwe Sv... och Abraham Eriksson Lejonhufvud. Fr... Maria Elisaber(***) leda Grefwe Claes och Chri... pher Skeding. Sedan följa Grefwinnorne ... Rikssens Råds Fruer, Drottningens och F... nernes Fruntimmer ordenteligen hwar efter an... Secreterare, Camererare, Cantzli-förwa... och Cammar-personer. Så Borgare och B... gerskor.

Slutet härnäst.

(*) Drottning Catharina Stenbock.

(**) Sedan Pfaltz-Gref Johan Casimirs Gemål ... K. Carl Gustafs Fru Moder.

(***) Sedermera förmäld med Hertig Johan til Ö... götland.

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 13.

...us om K. CARL den Niondes Likfärd.

Regalierne sättes af dem, som bore dem, fram på Hög-altaret, när alle woro ...de uti sine stolar. Liket står på båren så ...ge Predikan hålles, sedan lyftes det in i ...fwen: medan sjunga Prästerne och Djeknar ... några Lik-Psalmer. Alt medan Predikan ..., står Boo Göstafsson uti sit harnesk med ...swärd i handen, och udden wändes ned. ...mmaledes hållas ock Fanorne til des Liket ...nedlagt i grafwen. Sedan sättes hela Kö...het til hästen och karlen öfwer grafwen, och ...anorne sättes up kring om Choret. Men hus...ud-baneret hänges up midt öfwer grafwen.

... Til det sista gingo alle, både Drottningarne, ...ursterne, Fröknerne, Grefwar, Herrar, Gref...innor, Fruer, Biskopar, Präster och Stu...enter, up på huset til måltid, där de blefwo ...lle på det bästa sättet tractorade. Den andre ...agen begaf Drottningen sig til Gripsholm.

N Men

Men Furstarne och alt det andra Herrs blefwo qwarre, och följde Hertiginnans Lik Saren til grafwen, och kommo den tredje gen efter til Gripsholm, nämligen Gamla Dr ningen, Konungen, Hertig Carl Philip, H tig Johan, både Fröknerne, och Rikssens med deras Fruer och Jungfrur.

7.

Kongl. Rådet och Fältmarsk. Gref Gyllenstjernas Bref till Öfwersten Gr. le, om Drottn. ULRICÆ ELEONO anträde til Regementet och Souverain tens afskaffande, d. 18 Dec. 1718. (*)

Högwälborne Herr Grefwe och Öfwersk.

Sedan som den Högste Guden, efter sin wisa Försyn behagat igenom et fast for ligt tillfälle til sig kalla Hans Kongl. M wår allernådigste Konung, (**) des trogne u dersåtare til obeskrifwelig hjertans ångslan bedröfwelse, har Hennes Kongl. Höghet A Prinsessan, såsom närmaste Arfwinge til Rik trädt til Regeringen, och förut emot deras E cellencer Kongl. Råden, som då elstädes

(*) Insändt af framledne Kammarherren Her Claes Lillie.

(**) Konung Carl 12.

i nåder sig förklarat, wilja föra Styrelsen
gamla foten, och i följe deraf afskaffa den
kallade Souverainiteten. Hwilken Hennes
ongl. Maj:t sig til odödeligt beröm yttrade
diga utlåtelse, som Hennes Kongl Maj:t ge,
n des Nådiga Bref af den 15 hujus til
s behagat förnya, på det jag måtte kunna
nna Högstbemälte Hennes Kongl. Maj:ts För,
ring Generaliteret och Krigs Befälet wid
under mitt Commando stående Armeen ut-
keligen tilkänna; så har jag härmed welat
Grefwen och Öfwersten låta weta, det
nes Kongl. Maj:t försäkrar alla samt och
nerligen, at Hennes Kongl. Maj:ts Arf-Ri-
s och alle des trogne Undersåtares wälgång,
kofring och lycksalighet, är det endaste ögna-
l, som Hennes Kongl. Maj:t efter des för-
ers, Sweriges Konungars, loflige Exempel,
wilka bragt Riket och K. Fäderneslandet
i ett Florerande stånd, har sig föresatt, och
Hennes Kongl. Maj:t aldrig ärnar tänka på
nan Souverainitet, än den som deruti består,
råda öfwer sine trogne undersåtares hjertan,
wilket wälde ej på annat sätt kan bibehållas,
igenom en huld kärlek och omwårdnad om
las deras wälfärd och bästa, hwarigenom de-
s hjertan til Öfwerheten igen förbindas;
gandes Hennes Kongl. Maj:t Allernådigst,
t Hennes Kongl. Maj:t altid warit af sådane
nkar, och derwid wil Hennes Kongl. Maj:t

ock förbliswa, så länge den Högste Guden
hagar förläna Hennes Kongl. Maj:t Lifstid
Och som Hennes Kongl. Maj:t förmodar
samtl. Generaler och Officerare funnit deras
gen åstundan uti denna Hennes Maj:ts Nådi
Förklaring; så dräger ock Hennes Kongl. Ma
til dem alla, det säkra förtroende, at såsom
endels hafwa bewist Hans Högstsalige Ma
Hennes Kongl. Maj:ts Högtärade Herr Fad
och endels Hennes Maj:ts nu afledne Sa
Herr Broders Maj:t, all den huldhet och
het, som af ärlige Swenske Herrar och
bör förwäntas, så lära de jemwäl ej unde
ta, at, til deras och alles wår wälfärd
fromma, med lika rättsinnighet och hjert
understödja den bördan, som Hennes Kon
Maj:t under trogen åkallan af den Högstes
stånd, nu hafwer sig uppåtagit; hwarjä
Hennes Kongl. Maj:t i Nåder åstundar,
Regementerne aflägga deras trohets ed, hw
ken Hennes Kongl. Maj:t mig i Nåder an
falt å. Hennes Kongl. Maj:ts wägnar at em
taga, hwarom Herr Grefwen och Öfwer
skal undfå min närmare utlåtelse med det för
och twiflar Hennes Maj:t så mycket mindre
samtelige Generalernes och Krigs-Befälets
och sinnelag för Hennes Kongl. Maj:t, b
härutinnan och hwad eljest til Hennes Maj
och Rikets tjenst och nytta länder, som
Maj:t försäkrar dem kraftigst, at Henne

wi

dem med all Kongl. ynnest omfatta, samt
r hwars och ens berömeliga förtjenster emot
ennes Maj:t och Riket, altid med nåd ihog-
mma.

Denna Hennes Maj:ts Nådiga förklaring
lle Herr Grefwen och Öfwersten för alla
fwer- och Under-Officerarne wid hela Rege-
entet låta kunnig warda, på det hwar och
nu må weta sin undersåteliga plikt och un-
dåniga skyldighet emot Hennes Kongl. Maj:t,
är nu warande Allernådigste Drottning, som
edes, sig til odödeligit beröm och lof, alla
trogne undersåtare til ewärdelig hugnad och
älmågo, börjat sit Regemente, hwilket Gud
eligen förlånge. Jag förblifwer

Herr Grefwens och Öfwerstens

nd d. 18 Dec. 1718. tjenstwillige

N. GYLLENSTIERNA.

8.

nderdånigt Memorial om Hans Czariska Maj:ts nyligen påbegynte Krigs-Expedition emot Orienten (*). År 1722.

Sedan Gud alsmägtig mig ifrån mina swåra
resor och långsamma fängelse har hulpit

 tilbakars

*) Införes efter sielfwa Originalet, insändt af sam-
ma wittra hand, som föregående Document. Detta
Memorial

utbekars hit til mit kära Fäderneslands, h
jag haft i sinnet, at ge in uti Kongl. Cancelli
en Relation om det jag i Orientalske länder h
anmärkt, så wäl i Persien, då jag i Wälbor
Hr. Envoyéens Fabricii Suite war, som sede
mera i Armenien, Georgien, Tattariet, C
cassiet och Rysland har observerat, når j
som at följa den Persiska Envoyéen Sarug Cha
Beek, som til Swerige skulle gå; men som j
den så hastigt intet hinner at sammansätta, h
jag mig understådt i förstone i all underdån
het wilja anmäla, det jag oförgripeligen we
. . . . Hin

Memorial tyckes wara det samma som Herr Canc
Rådet von Celse omtalar i sin Historia Biblioth
Regiæ Holmensis, p. 190, och hwilket Ins
Nordbergs med stort loford infördt i sin Histori
Keisar Peter 1, sid. 714. Keisar Peters Fält
skedde, som bekant är, år 1722, til at underst
Persiske Konungen Schach Soliman 2, eller s
han annars kallas, Schach-Hussein, emot upro
mannen Mir-Machmud, hwilken dock omsider
höll Persiska Kronan. Auctor til detta Memori
Hindric Brenner, war född den 13 Sept. 1669
följde år 1697 Swenske Envoyeen Ludwig Fabri
tius til Persien, och lemnades der, at gå Pers
Ministren til Swenska Hofwet, Sarug Chan-B
tilhanda; men då han år 1700 skulle resa gen
Ryssland, blef han af Czaren qwarhållen, och m
ste uthärda Rysk Fångenskap in til Freden i N
Efter hemkomsten ingaf han denna Skrift
1723 blef han Kongl. Bibliothecarius: död 29
Aug. 1732. Se Hist. Bibl. Reg.

ma ändå til en liten underrättelse, uti de
er, som nu i Orienten och på de orter pas-
a, sedermera Hans Czariske Maj:t begynt
krig på den sidan. Jag blifwer i den under-
niga tilförsigt, at detta mit upsåt intet or-
t läter blifwa uptagit, efter jag wet hwar
nniskos pligt emot sit Fäderneslånd fordrar,
, så mycket en kan, böra söka wisa emot
sin tjenst, eller åtminstone sin benägenhet,
wilja det betjena.

Den första orsaken til kriget emot Tattarne
er, efter alt utseende, wara denna: at Cza-
för några år sände en Knes, wid namn
exander Beckovitz, den jag mycket wäl kän-
; (efter wi i några år woro tilsammans uti
förnämne Ryske Knesens Boritz Alexewitz
litzins hus, hwars Måg denne Beckowitz
r) och blef han affärdat til de Tattare, som
a på Östra sidan af Caspiska hafwet, hwilk-
tilförene warit undersåtare af den store och
gsamt bekante Tamerlan, men nu för tiden
fwa de sin särskilte Chan, hwilkas Province
llas Kiva: dit skulle Knes Alexander Beckowi-
itz, under en pretext såsom en Envoyé, men
sielfwa werket rödja och bana wägen til Ost-
ndiska handelens indragande til Ryßland;
warföre han ock en ansenlig krigs-magt med
g hade: men de Tattare, som icke allenast äro
lokt, utan ock lärdt folk, märkte hans Dessein,
ch sade: är han kommen som en Envoyé til

oß

oß, har han alt för stor Svite; är han ti
men at föra krig med oß, har han för li
folk; fördenskul, med föregifwande, at de ha
många manskap intet kunde alle på et st
härbergera, utan nödgades förlägga dem i
skillige byar, skingrade de hans magt, och d
igenom lätteligen togo honom och hela krigs-
pen wid hufwudet, då de de förnämste, til
med sjelfwa Knesen, uti deras ring (circulo)
dersablade, de öfrige gjorde de alle til få
och slafwar, ibland hwilka jämwäl m
Swenske Officerare woro.

At nu sammanhanget af denne Czarens
sein om Ost-Indiska handelen måtte wara
mycket klarare, wil jag i korthet anmäla, h
Cours Ost-Indiska Handelen i gamla
haft; af urålder gick den ifrån Ostindien
nom Arabien til Alexandrien i Ægypten,
hela Europa ditkom, och de Ost-Indiska
ror derifrån afhämtade, så at en Rabbin
skrifwit på Hebreiska, at jämwäl de Swe
kommo dit til Alexandrien och handlade, hw
Tractat en lärd man i Köpenhamn, Birch
dius, här uttydt i sin Dissertation de Merc
ra Septentrionis in Urbe Alexandria, där
wackert och klart utförer om de Swens
Köpmans-skepp på de orter.

Fortsättning härnäst

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 14.

…tsättning af Kongl. B. Brenners Memorial.

Men så snart Saracenernes Caliphæ intogo Ægypten, ruinerade de den handelen, och …e Residencen ifrån Alexandrien til Cairo, …fruktan för de Europeers macht, hälst efter …den tiden war de Christnas store utträger, …at intaga det heliga landet ifrån Sultan i …ypten, som i Historierne är nogsamt bekant. …rdensfull letade de Europeer, särdeles Vene… …ock Genua, en annor gång för samma han… … ock funn en wäg genom Ysbeckska Tatta… … i anledning af en stor flod, som har sin ut…gång intet långt ifrån det rummet, hwarest …oderne Ganges ock Indus utlöpa, ock förde så …es Ostindiska warorne öfwer Caspiska hafwet …floden Volga och den upföre et stycke, sedan …got öfwer landet i floden Don (Tanais) och … öfwer swarta hafwet in til Europeen, ock … härtil klart bewis, at Assof är bygdt eller …bättrat af Genueserne ock Caffa uti Crim af

Venetianerne; Men Tattaren blef på sidstone
dera ledsne eller rådde för de Europeeske gäst
Fördenskull bygde de twå stora dammar
samma flod, at de intet hade mera utlopp
Caspiska Sjön, och drog des watten uti en
sjö som är der i Landet. Denne Floden
lar Ryßarne Daria, (*) men somlige Tatta
Keselsu (**), hwilket betyder röda eller Gu
wattnet, hwaraf kommer att det föregifwe
det Czaren der skulle låta söka guld-sand,
som den floden woro en Pactolus, hwilket
en del af Ryßarne sielfwe endera tro, eller
så wilja andra inbilla, men det är intet me
guldsand der, än Saffran i den floden som
China kallas Saffrans-floden. Denne Dar
är intet på något Land-kort rätt utsatt, myck
mindre är det om deße Dammar, så mycket j
wet, någorstädes mält; Fördenskull har jag
ter noga underrättelse derom gjordt en hast
afritning, den jag tänckt som sig bör förbättr
Ett wil jag ännu korteligen påminna, at w
finna i wåra gamla sagor, det de Swenske ock
gådt til Indien.

Sedan ock nu denne wägen war förbygd
geck det något slätt til med Ostindiska handelen
sål at intet mera kunde inkomma til Europ
än man med Caravanerne förde ifrån Ostindie
til

(*) Herr Cancell. R. v. Celse, nämner flo[illegible] aria
Hist. Bibl. Reg. p. 291.
(**) Kallas på samma ställe Nezetzu.

Constantinopel och öfwerland til Europen; men sedan Columbus uprättade Seglation och den nya werlden eller America, begynte de Europeer ock söka wägen utom Africa och Caput bonæ spei til Ostindien, hwilken Cours har Holland och Engelland, också många andra orter länge i flor, och är den wägen man härtils brukar.

När nu Czaren för en tid genom ett serdeles tillfälle, fick bekantskap om den förenämde Ostindiska handels Cours öfwer Tartarier och Ryssland, wille han intet försumma et sådant tillfälle, at göra sitt land rikt och kanske de andra Nationer någorlunda betaga deras Interesse; hwarföre och kanske derföre har han sökt samma wäg å nyo och måste man det tilstå, at winner Czaren framgång uti denna sin Dessein, han då wist den mägtigaste Potentat i werlden är, hwad handelen angår, som han tillförene redan i sitt Rike (hwilket af sig är rikt nog af allehanda Kiöpmans waror) har, både Chinesiske, Persiske, Tartarske, Turkiske, &c. handell, hwilkas waror han dels sjelf låter afhämta dels föra til Ryßland. Utom det har han at Disponera om Liffländska och Pohlska Kiöpman-skapet, hwilka länder äro nästan af de bästa kornhusen för många länder i Europa, så at de hwilka det angår, hade nog orsak, at se sig före, och lärer intet Czaren försumma ställa handelen på och utur sine länder i fast annat skick

än de härtils warit, så snart han får tim
Och detta är efter min enfaldiga mening så
uphofwet til kriget.

Men at nu intet Czaren directe gådt på
va utan tagit sin Marche på Wästra sidan
Caspiska Sjön til Terk & Tarreku, tycker
denne orsak wara: Sedan han förnummit h
Rebellen Merowitz *) har emot Konungen
Persien begynt, och dels uträttat, mente Cza
nu woro tid at få en fast fot i Orienten,
Georgianerne och Armenianerne, som äre Ch
ne, och kanske heller honom hade til deras S
Herre, än at de woro dels under Kung
Persien dels under Turkiska Sultan, skulle
honom tilfalla; Altså har han tänckt, at då
Konungen i Persien intet hade tid, at g
honom motstånd, eller kunde förswara sina P
vincier, at då bäst wore draga dem under,
utom det han eljest har några gamla Præten
ner på både Georgien, och Armenien (h
om nu wore långsamt at förmäla; förden
må det til en annan gång wara på sido s
Men han kunde intet komma til Georgien,
är långt ifrån hafwet aflägit, och ligger
på bergen Caucaso, mycket mindre til Armeni
förr än han hade slagit de Dagestanske Tart
och giordt sig mägtig af Andree (som är
litet Furstendöme) och Caircassier; Fördenskul
de med hwilka han nu har at göra.

(*) Mir Weis Furste af Candahar.

Och på det saken måtte wara så mycket me[..]
[..]a bekant, wil jag korteligen deras tilstånd be-
[..]kriswa. Czircassierne haswa tilförene warit
[..]hristne, nu äro de under Crimske Chans pro-
[..]ection, til hwilken de hwart år, måste giswa
[..]n Skatt af utwalde Jungfrur, efter det hål-
[..]s före, at de skönaste qwinfolk i hela Orienten
[..]er och i Georgien finnas: desse önskade redan
[..]är jag der war, at Czaren måtte komma
[..]em til hjelp, hälst för det de må[..] sine barn
[..]ledes mista. Nu är det wist, drager Czaren
[..]em til sig, at han då har Action och krig med
[..]rimske Chan och Consequenter med Turckiska
[..]ltan, som dock är emot den giorde freden dem
[..]ellan. Med de Dagestanske Tattare har det
[..] annor beskaffenhet, efter deras Chan som kal-
[..]s Skafchal, intet dependerar af någon, utan
[..]ger skänker både af Konungen i Persien och
[..]zaren i Ryßland, allenast derföre at han skall
[..]tja stilla och intet falla in i deras länder:
[..]an låter intet nuderlåta, nu at göra Czarens
[..]rogresser, när han blifwer öfwerfallen, all
[..]otstånd och hinder, och hörde jag, när jag der
[..]os dem war, och i deras krigs-läger, alt ifrån
[..]åska til Pingst lång, at de sade: wi hafwe
[..]ller hördt at Czaren will något begynna med
[..]ß, men wi fruckte oß intet, wi sättje wår
[..]gendom på bergen och sjelfwe willje wi möta
[..]onom på Fältet. Men den tiden mente de
[..]t Czaren skulle taga sig orsak at öfwerfalla

 dem

dem* för Cossakernes skull, som sig gifwit i
tas granskap och dels tagit deras protecti
an. Det måste alle tillstå, at ibland alla T
tare äre desse snart sagdt de hurtigste och M
tialske, och sade de mig, at deras affomst är
de Swenska, hwilka de kalla Schurt, hwa
kanske är deriveradt, Schyt vel Scythæ,
äre desse de hwilka Sal. Verelius uti Herv
sagan menar kallas Tirkar och Asianer:
kalla och ännu några som bo wid Floden T
med namnet Tirkeln. Här finnas ännu A
och Alani, om hwilka så mycket förmäles
Historia Medii Ævi: De önskade och den ti
at kunna ha någon communication med S
riget. Hos dem göres de sköne damasc
Bysserören, och andre saker, af på wist sätt
mängt stål och järn, hwilket de kalla B
Och kan efter min mening intet annors
än at Turckiske Sultan med et försigtigt
låter se til huru sakerne så wäl der som i
sien aflöpa; Förty om Czaren får seger,
han gerna se, at Turcken gåfwe honom n
orsak at beklaga sig det freden wore bru
på det han finge tillfälle, at i samma we
rifwa honom Assof utur händerne, som
ligger långt derifrån; Men om Czaren får
derlag och så gifwer Crimske Chan orsak,
sig beswära öfwer freds-brott, är det sidsta
let för Czaren, at på hwad sätt de
genom sine Ministrer hålla Turckiske

... godt Humeur, hälst efter han intet ännu ... alt så säker om Ukraine, och Cossakarne ... ej så lätt låta kufwa sig under det oket, han ... dem kasta på halsen.

... Hwad Czarens flotta på Caspiska Sjön an... ...r, så kan han med den så strand hwar han ...ill, men ingen hamn, den han likwist i mån... ... år med mycken flit eftersökt, och kan han ...a något rof, men fast mycket ringa kring ...anden, det och Cossakerne ofta tilförene giordt, ...n at Transportera krigs-folk, som skall genast ...wer bergen in i landet tåga, det lärer han ...l taga i betänckande, när han ser orternes ...uationer och swåra wägar. Den endaste ...aden wid Sjön är Derbent, som är gräntz-... ...ningen emellan Persien och Dagestanske ...rarier, hwilkens mur Alexander Magnus har ...dt och står ännu i denna dag på den ena ... af staden, är ock i gamla Historier kallad ...ræ Caspiæ, det samma betyder Derbent på ...ssiske språket järn-port. Denne Staden ... ifrån sjö-sidan lätteligen intagas, men är ...rmed intet mycket uträttat, så länge som intet ...attaren är underkufwad, ock Czaren ingen hamn ... negden har, dit han kunde Proviant ifrån ...tracan öfwersättja. Utom des ligger intet långt ...ån Sjön en ort benämnd Backu-der Nafta eller ...eum Petræ tages: här är wäl en liten inwik, ...n intet sådan at några Fartyg kan der i ...kerhet wara för storm och owäder. Ännu är

es

en plats benämd Nisabat, dit Ryske Kiöpmä med sine struckar, eller fartyg, som äre fla under watnet lika som Ekeståckar, för mång år hafwa anlupit, men der är ingen hamn, oc står de blott och bar för alla hafs-wågor: de wid bor och intet folk, utan straxt något ifrå stranden råkar man de höga Albaniska bergen som räcka in til Staden Schamackie, och d widare in uti Medien på ena sidan; På andr sidan sträcka sig desse berg igenom Pilan ell Hyrcanien in til Ysbeckska Tattariet och Coro san (Sogdiania & Bactria).

Öfwer alt detta så äre wäl Provincierne Pi lan och Masandran (Hyrcanien) af dem so närmast ligga wid hafwet, de rikaste länder efter der, utom landets fruktbarhet, ock Silk uti ymnoghet är, hwilket Holländarne och Engel ländarne härtils ifrån Persien, så wäl som de silket som utom deß i Scheras faller, med mycke fördel afhämtat, med deras fartyg til Sjös ö werfört: jämwäl hafwa Armenianske Kiöpmä samma waror dels genom Ryßland til Europe bragt, hwilka Provincier at äga skulle för Ryß land wara en märkelig förmån, och ligga inte långt ifrån stranden några öyar der Cossakern ofta sig tilförene uppehållit, och derifrån såsom et beqwämt näste på fasta landet då och d infallit, medfogat skada på Inbyggarne wi stranden. Men at förbenämde skull sjelfwa lander skul så lätteligen kunna intagas, som kanske man si inbillar, lärer förhindra landets höga berg oc åtskilligt annat. (Slutet härnäst

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 15.

...ut af K. B. Brenners Memorial om Czarens Expedition til Orienten.

...re och Städerne, särdeles Hufwud Staden ... Rest, intet så när stranden, utan innom ...gen til en del af Provincien.

...Hwad för progresser Czarens Wapen på de...r lärer hafwa, skal tiden utwisa, och kan det ...t annat wara, än denne hans stora Dessein ...er föra med sig särdeles nya Conjuncturer ... åtskilliga Stater.

...Men hwad Swerige wid sådane händelser ... sitt Interesse har at taga i acht, understår ... mig intet at derom dömma; utan har alle...st enfaldigt welat, så mycket jag förstådt, ...kens sammanhang gifwa tilkjänna. Och än...n i underdånighet anhåller, at denne min plickt ...ch goda wilja måtte nådigt blifwa uptagen, ...warigenom jag kan blifwa så mycket bättre för...istat, at inkomma, med det öfriga jag under...ånder har om Orientaliske Affaires, hwilka jag

 af

af deras egna Manuscripter och Handlingar f
tilförene intet warit bekante, utdragit, och m
stor möda fått behålla, efter på Czarens ord
mine Documenter ock skrifter tre gånger blif
igenomsedde, ock sidsta gången nu efter frede
Pettersborg af 5 Translateurer, ehuru jag d
emot protesterade, och på freds-fördraget
beropade; Men jag hade tagit mig i ackt, at
intet bekomme, utan mäste gifwa Attestatum,
hos mig intet sådane saker woro tilfinnan
Jag Recommenderar mig i största underdånig
med underdånig bön, at jag efter så många
ståndne beswär, armod och fängelse måtte
nådigt åminne.

Henrich Bren

9.

Journal hållen wid Kongl. Maj:ts Armé
Zéeland i Lägret wid Humblebeck A:o
1700, af Wolontairen wid Fortification
Wallrawe. (*)

Julii den 22 och 23, Embarquerades i La
crona, Kongl. Maj:ts Garde, och en Battail
af Öfwerste Faltzburgs Regemente til Lan
stigningen på Zéeland.

D

(*) Meddelt af Lieutenanten Herr Georg H. Barf
som berömligen fortfar at öka sina Samlingar,
rande til Swenska Krigs-Historien.

Den 24. War Hans Kongl. Maj:t med Armeén på Sjön.

Den 25. Om aftonen kl. 4. begyntes Landstigningen på Zeéland wid qwarnen, : ſ: med högra flygelen åt Espered gårde, med wänstra åt Humblebeck, hafwandes Tyberupp för fronten.

Samma afton ankom Uplands Infanterie Regemente. Likaledes Calmare Läns Regemente på Skeps-Flåttan, hwilka om natten i land Transporterades.

Den 26. Arbetades på Retrenchementet, som om natten begyntes.

Dito. War Hans Maj:t med Gen. Lieut. Rhenskiöld ute och Recognoscerade.

Den 28. Gjordes broarne och wägen til landen färdig.

Den 29. Blef Fendrick Pihl med 10 Man, af de Danske borttagen ¼ mihl från lägret.

Dito Ankom Gen. Lieut. Bleckert Wachtmeister.

Den 30. Begynte Smålands Cavallerie ankomma til Zeéland, och continuerade Transporten til den 2 Augusti.

Den 31. Utgick et partie af Smålands Cavallerie under Ryttmästar Ståhlhammar, som återbragte några hästar och wagn-män, som fe-dan gåfwos tilbakars.

Augusti den 1. Publicerades Kongl. Maj:ts Skydds-bref på Zeéland. Dito

Den 2. Ankom Öf. Lieut. Buhrman.

Den 3. Afreste Capit. Apelgren och Li Berg från Armeén.

Den 4. Ankom Gen. Major Carl Mörn och största delen af Cavalleriet.

Den 6. Utgick et starckt partie af 160 hästar commenderade af Herr Majoren Buhrensköl då åfwen Herr Krigs-Commissarien Adlerste constituerade Amt-skrifware på Fredrich borg.

Dito sent om aftonen ankom West-Gö Cavallerie.

Dito Af-marcherade Calmare Lähns Infa terie Regemente ifrån Lägret och geck i qwa ter uti Herre-gården Krågerup.

Den 7. War Herr Öfwerste-Lieutena ten Buhrman ute och afslog de Danska man.

Dito Ankom Herr Secret. Blåman med rättelse om Rigiska och Lifländska tillståndet.

Den 8. ankom Resten af Kongl. Maj:ts gr wa Bagage och hästar, som och af Öst-Gö och Wäst-Götha Cavalleriets.

Dito Ankom en del af Lif-Regementet.

Dito Hördes et starckt skjutande af Flått wid Köpenhamn, som sedan sades wara för 2 Danske Fregatter.

Dito Afreste Öfwerste Sader.

Dito Bekommo Kongl. Maj:ts Drabanter m Rang.

Di

Den 9. Paraderade och exercerade Kongl. Maj:ts Drabanter, då Herr Gen. Major Posse tog afsked från dem.

Dito Continuerade Lif-Regementets debarquering.

Dito Ankom en expres från Holstein med berättelse, och afkunnade om freden imellan Danemarck och Hollstein.

Dito Ankommo Fortifications Lieutenanterne, Camecker, och Spole, samt Furieren Buhrman.

Den 10. Ankommo Fortifications Officerarne, Capit. Blåman, Lieut. Ekman, Conducteurerne Reht och Schultz, Adjutanten Stjerneroos och Wolonteuren Wallrawe.

Dito den 11. Bröt Kongl. Armeén up, och marcherade i 3:ne Colonner från Lägret Hummelebeck til Runstads Krog, således at Cavalleriet gick til höger, Infanteriet emellan och Bagaget södre Lands-wägen, utmed Sjö-stranden och ankom samma dag til Runstad.

Dito tilbaka fördes Fendrich Pihl, med sitt fångne Manskap 9 man starckt, af en Dansk Capit. Lundh benämd.

Dito Ankom en Dansk Hof-Junckare med bref, såsom expresse från Danska Hofwet.

Den 12. Ankom unga Gref Reventlauw, Gen. Major, Kammarherre och Öfwer Jäge-Måstare i Danemarck, med bref til Kongl.

Can-

Cancelliet, war til Middags Måltid med Ha
Kongl. Maj:t, då han sedan strart efter af
fången reste tilbakars.

Dito Ankommo 2:ne Hollsteinske Adelsm
såsom expresser med confirmation om Freden
Hollstein.

Dito Ankom Prins ADOLPH af Ste
borg.

Den 13. Affändes en Trompetare ifr
Gen. Lieut. Rhensköld med bref til Kiöpenha

Dito Ankom Öfwer Kammar - Junck
Rothstein, ifrån Kiöpenhamn och for strart t
bakars.

Dito reste Öfwer Krigs - Commissarien
lersteen til Kiöpenhamn.

Den 14. War Engelske Ammiralen Ro
med Engelske Schoutbynachten och några En
ske Capitainer hos Konungen.

Dito ankom en express, Herr Capit. von
sen, ifrån Lifland och Herr Wellingk.

Dito om aftonen afreste Prins Palatin.

Den 15. War Engelske Ammiralen Ro
Schoutbynachten, och några Engelske Officer
hos Hans Kongl. Maj:t och tracterades i
gret wid Runstad af Hans Kongl. Maj:t, som
hela Armeén samma dag paradera för dem, sa
en Esqvadron af Öst - Götha Cavalleriet och
Battaillon af Gardet exercera för dem.

Dito. Woro några Danske Köpmän
gret.

Den

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 16.

10.

...iste-Bref imellan Drottn. CATHARINA Stenbock samt des Syskon och Swågrar, den 16 Maji 1584. (*)

Wij Katharina medh Gudz Nåde Sverigz och Giottes Drotningh. ꝛc. Peder Grefwe ...l Wisinngzburgh, och Friherre til Ridboholm ...verigis Rikis Drotzet. Sisilia Greffwinna ...l Bogesundh och Frw til Haga. Oluf Giö...ssonn friherre thil Leena. Erich Giöstafssonn ...iherre till Örestenn Lagman i Westergiotland ... Ståtholler upå Elffzburgh. Clas Fläminngh ...riherre til Wijck och Rikßenns Amirall: Arf...idh Giöstafssonn til Bockßholm Friherre och ...åtholler vpå Wadtzstena. Carl Giöstaff...nn till Tofftha Friherre ꝛc. Göre witherligith

Q ... m

(*) Till införande benäget emnadt, jämte det nästföljande, efter Originalet. Det uplyser fordna seder i Swenska Familiers at bibehålla egendomarna inom sig sielfwa, utom andra omständigheter. Staffsättet är för äldrens skull bibehållit.

mz tette wårt öpne Breff at wij nogsampt thenn
Eddele och Welbornne wår käre Syster Jom-
fru Märrete hafüe warith her opå Strömzholm
oppå eth weneligith och lagligit Syskene-skifte
oß Emellom effter wår Sallige käre Fader Her
Giöstaff Olßonn til Torpa Ridder och Friherre
thil Leena. Süerigis Rikis Marsk och wår kä-
re Moder Frw Birgitta Erichsdotter Frw thil
Torpa. Och äre så förennthe ath wi hafue
wthaf en kierlig och god willie wthann-ludh el-
lage kaffle wnndt och wplåtit wåre käre Bröd-
och Swågre Her Erich Giöstaffsonn thil at
hafüa och besittia Torpa och Her Carl Toftha
Her Oluff år ther emoth theste mhere inn-
wdi lößöra så ath honom åthnögies. Och hwa
för Herrasäthe såsom åhnnu framdelis kunne O-
thil Arffs falla. Synnerligien effter Fru Mar-
gretta på Skoffthebyn skal Her Arffüid Giö-
staffsonn wdi lika måtte wthan ludh fåå wdi
in wdi och aff them hüilchith honom besth och
lägligist synis: Så haffüe the ther emoth loffuat
och tilsagth at oppå tz samma Herrasäter må-
ge lånngst blifüa wid rätta liniann hüar effter
Annan skal ingenn hafüa macht at gifüa eller
förkomma täße thw för:ne Herrasäther borth
morgonngåfüe eller elliesth wdi någonn fremmer
Slägt lånngre åhnn til liffztid och thå haffüe macht
at lösed inn wdi Slägtenn igenn för annat
godz j lika rånnthe. Således år nu om Brö-
dernes Säthe Samptyckt och äre thäße effter

skrifft

Historiska Märkwär- digheter.

Andra Delen.

N:o 16.

10.

Skifte-Bref imellan Drottn. CATHARINA Stenbock samt des Syskon och Swågrar, den 16 Maji 1584. (*)

Wij Katharina medh Gudz Nåde Süerigz och Giottes Drotningh. ꝛc. Peder Grefüe til Wisinngzburgh, och Friherre til Ridboholm Süerigis Rikis Drotzet. Sisilia Greffüinna til Bogesundh och Frw til Haga. Oluf Giöstafsonn friherre thil Leena. Erich Giöstafsonn Friherre till Örestenn Lagman i Westergiotland och Ståtholler upå Elffzburgh. Clas Fläminngh Friherre til Wijck och Rikſenns Amirall: Arfwidh Giöstafsonn til Bocksholm Friherre och Ståtholler vpå Wadtzstena. Caarl Giöstafsonn till Tofftha Friherre ꝛc. Göre witherligith

Q mz

*) Till införande benäget emnadt, jämte det näſtföljande, efter Originalet. Det uplyser fordna seder i Swenſka Familier at bibehålla egendomarna inom ſig ſielfwa, utom andra omſtändigheter. Stafſättet är för äldrens ſkull bibehållit.

en plats benämnd Nisabat, dit Ryske Kiöpmä[n]
med sine struckar, eller fartyg, som äre[...] fla[...]
under wattnet lika som Ekeståckar, för mång[a]
år hafwa anlupit, men der är ingen hamn, o[ch]
står de blott ock bar för alla hafs-wågor: der
wid bor och intet folk, utan straxt något ifrån
stranden råkar man de höga Albaniska bergen,
som räcka in til Staden Schamackie, och ä[n]
widare in uti Medien på ena sidan; På andr[a]
sidan sträcka sig desse berg igenom Pilan eller
Hyrcanien in til Ysbeckska Tattariet och Coro-
san (Sogdiania & Bactria).

Öfwer alt detta så äre wäl Provincierne Pi-
lan och Masandran (Hyrcanien) af dem som
närmast ligga wid hafwet, de rikaste länder,
efter der, utom landets fruchtbarhet, ock Silke
uti ymnoghet är, hwilket Holländarne och Engel-
ländarne härtils ifrån Persién, så wäl som det
silket som utom dess i Scheras faller, med myck[en]
fördel afhämtat, med deras fartyg til Sjös ö-
werfört: jämwäl hafwa Armenianske Kiöpmä[n]
samma waror dels genom Ryssland til Europe[n]
bragt, hwilka Provincier at äga skulle för Ry[ss-]
land wara en märkelig förmån, och ligga inte
långt ifrån stranden några öyar der Cossakerne
ofta sig tilförene uppehållit, och derifrån såsom
et beqwämt näste på fasta landet då och d[å]
infallit, medfogat skada på Inbyggarne wi[d]
stranden. Men at förbenskull sielfwa landet skull[e]
så lätteligen kunna intagas, som kanske man sig
inbillar, lärer förhindra landets höga berg och
åtskilligt annat. (Slutet härnäst.)

...sine gårder ther emath lagde til Systrernes ...the. Som är Anarp i Kinnd. Ekebergh Medwegh. Säby i Fiersta Sochnn i Sma... Brånista i Nericke, och Hellebeck i Syn... Sedan huad Godz och gårder ther ...under lagde ära på huar Broders och Sy... ...ers deel, ära mz theris nampn och rånnthe ...synnerligien förmälthe wdi the regist eller lid... ...som alle Syskenenn huar annan förseglad ...Huilchith Syskene-skiffthe wij ...sampteligienn för oss och wåre efterkommand... ...Etherdelignen för ith fulkommned lagligith och ...ggeligith Jordabythe samptyckt och beslutt... ...Dog huar så hennder ath någen frå... ...ngo någit Godz med laaga domma thå Be... ...ichte wij oss at mederlegge thenn samme huar ...sinn part så nogith igenn innom naath och ...år frå thenn tid thet honom afhendugt warder, ...thenn som någith således misther icke skal ...sig wåre wanluttader. Thz wil till ...ermhera wisso mz wåre Signether her nedan ...under Stadfesthe Som gifuith är opå Ströms... ...holm then 16 Maji År efter Christi Börd ...1584.

L. S.

L. S. L. S. L. S. L. S. L. S. L. S. L. S.

Cirsillia Giöstaffs dåtter. Oluff Göstaffson Erich Göstaffzonn. Clas Fleming. mp. Arffuidh Giöstaffson. Carll GiöstaffSån. Märtta Då...

11.

af deras egna Manuscripter och Handlingar s
tilförene intet warit bekante, utdragit, och m
stor möda fått behålla, efter på Czarens ord
mine Documenter ock skrifter tre gånger blif
igenomsedde, ock sidsta gången nu efter freder
Pettersborg af 5 Translateurer, ehuru jag d
emot protesterade, och på freds-fördraget m
beropade; Men jag hade tagit mig i ackt, at
intet bekomme, utan måste gifwa Attestatum,
hos mig intet sådane saker woro tilfinnan
Jag Recommenderar mig i största underdånig
med underdånig bön, at jag efter så många
stådnde beswär, armod och fångelse måtte m
nådigt åminne.

Henrich Bren

9.

Journal Hållen wid Kongl. Maj:ts Armée
Zeéland i Lägret wid Humblebeck A:o
1700, af Wolontairen wid Fortification
Wallrawe. (*)

Julii den 22 och 23, Embarquerades i La
crona, Kongl. Maj:ts Garde, och en Battail
af Öfwerste Faltzburgs Regemente til Lan
stigningen på Zeéland.

(*) Meddelt af Lieutenanten Herr Georg H. Bar
som berömligen fortfar at öka sina Samlingar,
rande til Swenska Krigs-Historien.

h wilje, aktat begifwa sig utaf landet, ändock ... F. N. icke rätt wet hwart han hade aktat ..., och särdeles efter det uti hans Passe-bord ...måles, att han är af Kongl. Maj:t, H. F. ...des älskelige K. Herr Broder kallet, och be...mer dock sielf likwäl, att sådant är intet ...årdt, utan är utaf Grefwe Eric (Brahe) uti ...gre hans enskylde saker utskickt, ändock det ...nes fast annorlunda utaf de bref som Doctor ...amuel hafwer sönderrifwit, så at han är af...digit af de samteliga affällinger, som här i ...ket äro, till att beljuge H. F. Nåde och ...ikssens Råd, både om Religionen, att de icke ...ulle hafwe den fri som dem synes, så ock det ...derhåll, som de hafwe sig förwärfwet genom ...ons Tidikssons befordring, ändock H. F. Nåde ...e hafwer giordt dem något hinder i deras ...eligion, som allom är witterligt; Såsom ock ...ke eller will wägre dem deres underhåll, så ...ngt det kan tillräcke, när som Rikssens nödige ...e saker wore först beställte. Så tyckes H. F. ... fördenskull, att han föge redeligen handlat ...afwer, efter det Kongl. Maj:t i sin frånware, hafwer

och Secreteraren i Kongl. Maj:ts och Rikssens Archivo, Högw. Herr Baron Gustaf Ribbing. Om den nämde Peder Rasmusson Bruhn, kan läsas i Werwings Hist. om K. SIGISMUND och CARL 9. 1 del. Sid. 214. 217. 323. Han war Kon. SIGISMUNDS Secreterare och följakteligen hos Hertigen illa anskrifwen, det ock hans upförande i många stycken tyckes förtjäna.

Den 2. Ankom Öf. Lieut. Buhrman.

Den 3. Afreste Capit. Apelgren och Li-Berg från Armeén.

Den 4. Ankom Gen. Major Carl Mörn och största delen af Cavalleriet.

Den 6. Utgick et starckt partie af 160 håsta commenderade af Herr Majoren Buhrenskö då åfwen Herr Krigs-Commissarien Adlerstee constituerade Amt-skrifware på Fredrick-borg.

Dito sent om aftonen ankom West-Göt Cavallerie.

Dito Af-marcherade Calmare Låhns Infa-terie Regemente ifrån Lågret och geck i qwa-ter uti Herre-gården Krågerup.

Den 7. War Herr Öfwerste-Lieutenan-ten Buhrman ute och afslog de Danska man.

Dito Ankom Herr Secret. Blåman med rättelse om Rigiska och Lifländska tilståndet.

Den 8. ankom Resten af Kongl. Maj:ts gro-wa Bagage och håstar, som och af Öst-Göt och Wåst-Götha Cavalleriets.

Dito Ankom en del af Lif-Regementet.

Dito Hördes et starckt skjutande af Flötta wid Köpenhamn, som sedan sades wara för 2. Danske Fregatter.

Dito Afreste Öfwerste Sader.

Dito Bekommo Kongl. Maj:ts Drabar Rang.

Dito

ch willje, aktat begifwa sig utaf landet, åndock H. F. N. icke rått wet hwart han hade aktat sig, och särdeles efter det uti hans Passe-bord förmåles, att han år af Kongl. Maj:t, H. F. Nådes ålskelige k. Herr-Broder kallet, och bekänner dock sielf likwål, att sådant år intet gårdt, utan år utaf Grefwe Eric (Brahe) uti någre hans enskylde saker utskicket, åndock det synes fast annorlunda utaf de bref som Doctor Samuel hafwer sönderrifwit, så at han år afärdiget af de samtelige affållinger, som hår i Riket åro, till att beljuge H. F. Nåde och Riksens Råd, både om Religionen, att de icke skulle hafwe den fri som dem synes, så ock det underhåll, som de hafwe sig förwårfwet genom Jöns Tidikssons befordring, åndock H. F. Nåde icke hafwer giordt dem något hinder i deras Religion, som allom år witterligt; Såsom ock icke eller will wågre dem deres underhåll, så långt det kan tillråcke, når som Riksens nödige saker wore först beställte. Så tyckes H. F. N. fördenskull, att han föge redeligen handlat hafwer, efter det Kongl. Maj:t i sin frånware,

hafwer

och Secreteraren i Kongl. Maj:ts och Riksens Archivo, Högw. Herr Baron Gustaf Ribbing. Om den nåmde Peder Rasmusson Bruhn, kan låsas i Werwings Hist. om K. SIGISMUND och CARL 9. 1 del. Sid. 214. 217. 323. Han war Kon. SIGISMUNDS Secreterare och följakteligen hos Hertigen illa anskrifwen, det ock hans upförande i många stycken tyckes förtjåna.

hafwer befalldt H. F. N. Werige
det, såsom ock begärabt af dem, att de
wise H. F. N. hörsamhet och lydna,
Kongl. Maj:ts befallning öfwerträdt hafw
icke welet göre H. F. N. then äran att fö
sig hos H. F. N. om han måtte begif
efter någen annars befallning olofwendes
landet och late sig bruke uti någon anners
synnerligen efter hans tjänst, underhåll
ställning icke war honom opsagd, och
om månge Rikssens hemlige och framfar
linger är kunnigt, mer än honom m
borde.

Til det andre, att sedan som Peder
son är blefwen tilbaka hämtat igen,
N. honom något hårdt tiltalat hafwer
han welat gjordt sin endtskyllan och
huru mycket ondt han hafwer
mäst tide, särdeles för de bud och bref
ett år sedan förde till Storfursten i
hurulebes han utaf Kongl. Maj:t opå
ste hafwer warit tiltalet, att H. F.
hemlige och Kongl. Maj:t skadelige st
skulle hafwe honom till Stor-Fursten a

Slutet härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

Num. IV.

Förklaring af Hertig CARLS Klagomål mot A. Secr. P. Kallmanson.

Så efter H. F. Nåde wäl wet Hans Kongl. Majt:s ungdomsfulla sinne, samt och Höge förstånd, at sådane af Kongl. Majt någon tid skedt är, at hafwe sådane tankar om en ärlig man, än sielf om H. F. Nåde, som Hans Kongl. Majestäts Faderbroder är; Derföre kan Hans Furstelige Nåde icke annat tänckia än at förberörde Råd på Hans Kongl. Majt:s Wägnar dictat och sagt hafwer, och dess med intet annat hafwer sökt, än före H. F. Nåde uti misstanke emot Hans Kongl. Majt:s Person; och hwilket han hållit omögeligt, at han icke hafwer försummat at göre detsamma hos Hans Kongl. Majt:t, at före Hans Kongl. Majt:t i misstanckar emot H. F. Nåde. Sårdeles efter han bekänner i sin almenach, at han offtligen hafwer taalet med Hans Kongl. Majt:t, på några timar tilhörandes, skulle

wara

wara at han der icke hafwer fört all sanning
ord fram för Hans Kongl. Maj:t, utan genom
lögn och bedrägeri förwärfwet sig Kongl. Ma-
jestäts ynnest och nåde igen, om Hans Kongl
Majestät någon onåde förr til honom haft haf-
wer, til äfwentyrs med andre ärlige måns förtal

Til det tredje:. finnes i hans Almanach in-
skrifwet, der han tilmäter Hans Fursteliga Nå-
de at welat slaget honom med en dart, hwilk
skulle warit skedt i Upsala; det han aldeles haf-
wer lugit H. F. N. uppå, efter der så mång
ärlige män både inom och utom Råds, des-
kes och Salen full war, som deruppå sågo, o
derigenom som en lögnare wil förkränka H.
Nådes goda namn och rykte, såsom många a
dre lögner äre om H. F. Nåde utspridde, de
ibland han wäl kan wara en som ofta tilföre
det spelet bedrifwit hafwer; men huru saken
tildrog i Upsala kunne de bära wittne som de
tilstädes woro; och de ord som föllo af H.
N. emot ofta nämde Peder Rasmusson, wor
icke andre än desse, at efter förenämde Pede
Rasmusson, så wäl som flere affällingar fr
den sanskylliga Religionen mycket buller och or
da åstadkommo, deribland han sig måsterlig l
bruka, så sade H. F. Nåde til honom på Sa-
len: Din Lands-Förrädare och Herres o
Konungs lyckas förspillare, wänder tu ic
igen med tina tidender och titt Ʃ
sällskap, och förhindrar så at thi

kom ofruktsamligen afgår, då skal du
tusend dj--r; och wore det icke för min
ärstelige äre skull, då skulle jag träda
inne darr igenom kindbenet på dig: och
så darten ut. Men, sade H. F. Nåde,
skal bödelen göra i låglig tid och icke.
Härutaf kan man se, huru skamnelöst
ne åreförgåtaren hafwer förwändt H. F.
des ord, och tilmålt det H. F. N. aldrig
wer haft uti sinnet.

Til det fjerde: Hafwer han gjordt en hop
lösse werser om Kyrkoherden här i staden,
uti han liknar Äktenskaps-ståndet wid et oskä-
Creatur, nemligen, med lof för tuktiga öron
at säga, wid en m--. Kan wäl ske at han
sådana kreatur sit bröllop ofta hast haf-
r; förty som hans lefwerne utwisar, kan
föga wara olikt.

Til det femte, om det falske Paße-bord,
han hafwer latit stelle i Konungens Namn,
han war kallat til Hans May:t, hwad ho-
m derföre bör at ljuge sig igenom landet.

Til det sjette, så är ock förbemälte Peder
smusson tilfrågadt, om honom ingen befal-
ing war medgifwen, Högbemälte H. F. Nå-
anrörendes, dertil förbemälte Peer nekat haf-
er, sägandes sig ingen befalning eller besked
edgifwen ware, som H. F. N. widkomme
ulle; men om Rikseus Råd war honom något

[illegible], hwad nu sådant kan wara, må [illegible]
för wälbemälte gode Män uttryckeligen bekän[illegible]

13.

Anders Mårtensons Förpliktelse, anlänga[illegible] det något tal, som han skulle hafwa u[illegible] fördt om Hertig CARL och Herr Ben[illegible] Ribbing, ef Stockholm den 15 Febru[illegible] 1595.

Bekennes jag mig Anders Mårtensson, at [illegible] ter den Högborne Furste och Herre He[illegible] CARL, S. R. Arf-Furste &c. min nådi[illegible] Herre förekommit är, synnerligen af Herr E[illegible] Gustafsson (Stenbock) hwilken för H. F. [illegible] sielf berättat hafwer, at jag skall hafwa sag[illegible] det Högbemälte H. F. Nåde hade så slag[illegible] Salige Framledne i Gudi Herr Bengt Ri[illegible] bing, den tid han något för sin död war sän[illegible] med Herr Ture Bjelke til H. F. Nåde på N[illegible] köping, at Herr Bengt skulle deraf hafwa få[illegible] sin död, det Gud H. F. Nåde före beware[illegible] hafwer fördenskull kallat mig hit derom at för[illegible] höra: så swär jag härmed på Gud och min[illegible] själs salighet, at jag det talet, det H. F. Nå[illegible] de skulle hafwa slagit Herr Bengt Ribbing t[illegible] döds, eller burit sin hand uppå honom, aldrig hört hafwer uppenbarligen, förr än Ä[illegible] och Wälbördig Jöran Ericsson til Overyd. [illegible]

...s uti Wester-Göthland derom tiltalade: ...sedan nu, at jag af H. F. Nåde sielf der... här uppå Stockholm är tilspord blefwen, ...icket mindre det af min mun sagt eller utfört, ...en för Wälbemälte Herr Erik eller någon annan ...niska. Det samma jag ock nu uti de ädle ... wälbyrdige gode måns närwaro, nemligen ...ers Gudemunssen til Hedåker, Anders Lin... ...son til Forstena och Nils Kyhl, wil bekänt ... betygat hafwe, så sant mig Gud hjelpe til ... och lif. Och på det H. F. Nåde icke må ...a twifwelsmål derom, at jag ju samma min ...innelse bestå will, ehwar sådant framdeles ... fordrat och begärat blifwa, så hafwer jag ...it förbemälte ädle wälbördige gode män, at ...a god för mig, det jag tilstädes komme will ...skall, når jag fordrad warder; så trycker ... härunder mit Signete. Gifwit &c. Ur... ...ca (*).

14.

...nig CARLS Bref til Eric Gustafsson (Stenbock) om Herr Bengt Ribbings Död, af Gripsholm den 16 April 1595.

...år &c Eder kommer wäl ihog Herr Eric Gustafsson, at wi uti förledne sommar uti ...köping låte genom wåre trogne Män och Råd,

 og

(*) Den 20 derpå följande Februarii fick Bengt Ribbings Enka stadfästning på sin afledne mans förläning ... Ås härad.

oß ålskelige, ädle, wälborne och wälbördi
Herr Mauritz Stensson, Jöran Classon och Ha
Ericsson Eder tiltala om det tal, som J f
oß berättade wara utkommit, det wi skulle ha
wa slagit Salige Herr Bengt Ribbing, dera
hans död skulle hafwa förorsakats; hwilket J
då föregaf, at Anders Mårtensson skulle för
för Eder sagt och berättat hafwa; så hafwe w
nu fördenskull haft bud efter förbemälte Ande
och honom derom tiltalat; och säger han sig d
förr aldrig hört hafwa; mycket mindre sådan
för Eder sagt eller berättat. Och emedan J
wore den förste man, som sådant för oß sad
och mente Eder det af honom hördt hafwa, d
han nu fast och hårdt nekar til, så wele w
fördenskull hålle oß til Eder, intil des J kun
bewise eder man, som sådant för Eder berä
tat hafwer; ty wi tänke icke länger til at wi
in sådane lögner och sqwaller, som osanfärdel
gen om oß i Riket utspridas.

15.

Hertig CARLS Bref till Linder Nilsso
(Bonde) belangende et bref, som han t
Ercke-bispen här i Swerige skrifwit haf
wer, af Arboga den 20 Febr. 1597.

Wi wele Eder Linder Nilsson icke förhål
att oß är förekommit och till wetandes wor
det, om ett bref, som J för kort tid f ha
wa

n Skrifwit till Erke-Biskopen här i Riket, uti
hilket J förmåle, att J icke wela anse Reli-
onen, utan likawäl hålla den goda wänskap,
n Eder imellan gjord är, med mycken beröm-
else, som J eljest gifwe honom, att genom
ns stadighet blef så wida kommet sist i Stock-
lm, att wi sade oß ifrå Regeringen, beskyllan-
s oß, att wi skole hafwa fört ett strängt och
rpt Regemente, med flere förwitelse-ord, som
mme Eder Skrifwelse innehåller och förmåler;
å hade wi icke försett oß, såsom det ej eller
eligt är, att J skulle os något tillägga och
wita, förrän bewisligt wore, att wi till så-
nt skyldige woro; hälst till thet som en Ty-
nn och ingen Christen Furste borde tillagdt
rde; det oß icke heller kan stå till att lide eller
er till gode hålla, alldenstund wi för Gud
te oß der oskyldige uti; Men wi förnimme
l det ordspråk wara sant, att hwar och en
el kan icke annars sjunga, än som hans näf
wuxit till. Och såsom J förmåle Eder icke
la anse Religionen, utan eljest hålla god wän-
ap, så måtte wi wäl lide att kunne njute sam-
n wilkor; och der J wore den, som wille be-
a Eder så mycket derom, att sämja och enig-
t emellan Kongl. Maj:t till Swerige och Pä-
n, wår älskelige käre Herr Broder och oß
åtte altid stiftet och wid magt hällen blifwa,
förhoppes oß kunne så mycket uträtta, Hög-
mälte Kongl. Maj:t och des älskelige Lifs-
Arfwingar,

del är Gud högeligen emot; deröfwer ock ärli-ge männ sjelf stor qwida ock klagan bära, så som ock hela Församlingen sig förargar; och wi förnimme at han sämma spel ännu med en hop löst parti framgent uti Eder befalning drifwer; derföre är wår nådige begäran, at I, anseende den Store Guds wrede och hämd, som deraf öfwer land och Konungerike komma plåga, efter I befalningen på Högbemälte Kongl. Maj:ts wägne öfwer samma stad hafwe, icke wela tilståja at han sin skamliga blygdesamma handlingars flykt och hamn hos Eder hafwer. Wi göre altid gerna igen det Högbemälte Kongl. Maj:t kan wara til naboligt wänligt wälbehag, och äre Eder med nåde och alt godt bewågne, Gudi befallandes.

17.

Hertig CARLS Bref til Johan de Mornay, belangende et Bref Herr Eric Sparre Hans Moder tilskrifwit hafwer. Af Nyköping den 14 Maji 1597.

Wi wele Eder Johan de Mornay nådeligen icke förhålle, at oß är et bref tilkommet, som Eder Modersysters Son Herr Eric Sparre Eder Moder tilskrifwet hafwer, hwilket dock upbrutet war, förrän wi det fingo, det wi Eder nu härmed tilsände, derutinnan han osanfärdeligen föregifwer, at han hafwer nödgats wika

här

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 18.

16.

[K]onung CARLS Bref till Sten Malthesson, Höfwidsman på Bohus, Belangende Gr. Eric Brahe, af Nylöse, den 23 Martii 1597.

[G]ör etc. Wi wele Eder icke förhålla Sten Malthesson, att en detta Rikets inneliggare Grefwe Eric Brahe wid namn, hafwer begifwit sig kort för wår ankomst hit neder i landsenden, hädan af Riket, uti Kongl. Maj:ts af [D]annemarks, wår synnerlige gode wäns och [gr]annes Stad Kongella. För hwad orsak skull, [ku]nne wi icke wete, utan kanske efter han för [si]n fara hafwer burit, det wi, som wårt Fur[ste]l. Ämbete kräfwer, skulle lågligen låta honom [ti]ltala för några hans otilbörlige Handlingar; [sy]nnerligen för det han sig med en hop berykt[a]de personer och hoorer slåpat hafwer, oan[se]dt at han en Furstelig Person uti fängen haf[w]er. Och efter sådan hans wederstyggelige han-

 del

del är Gud högeligen emot; derösiwer alla ärli-
ge människor stor qwida ock klagan bära, så
som ock hela Församlingen sig förargar; och
wi förnimme at han samma spel ännu med en
hop löst parti framgent uti Eder befalning dri-
wer; derföre är wår nådige begäran, at J,
anseende den Store Guds wrede och hämd,
[redacted]
plåga, efter J befalningen på Högbemäl-
Kongl. Maj:ts wägne öfwer samma stad hafwa,
icke wela tilstädja at han sin skamlige bruk
samma handlingars flykt och hamn hos Eder
hafwer. Wi göre altid gerna igen det Hög-
mälte Kongl. Maj:t kan wara til naboligt wän-
ligt wälbehag, och äre Eder med nåde och
godt bewågne, Gudi befallandes.

17.

Hertig CARLS Bref til Johan de Mornay belangende et Bref Herr Eric Sparre hans Moder tilskrifwit hafwer. Af Nyköping den 14 Maji 1597.

Wi wele Eder Johan de Mornay nådeligen icke förhålle, at oß är et bref tilkommet, som Eder Modersysters Son Herr Eric Sparre Eder Moder tilskrifwet hafwer, hwilket dock up-brutet war, förrän wi det fingo, det wi Eder nu härmed tilsände, deruti[n]nan han dia[...] ligen föregifwer, at han hafwer nöd[...]

år af Riket, för den stora hot och undsägelse, m wi honom gjordt hafwe; ty han skal med gen ärlig sanfärdig man bewisa oß uppå någon tid å något ställe hafwa warit, der wi honom ånd- gt hafwe til at fängsla eller förfölja. Icke e wi heller, Gud des lof, någon tyrann, m någrom hafwer tilfogat, öfwer lag, wåld er orätt i någor måtto, så at han fördenskul de haft behof at bära för oß någon fara eller uktan, utan kanske hans eget onda samwet fwer äggat och drifwit honom dertil. Ty r wi hade något emot honom eller någon an- n, så kunne wi sådant emot honom lagligen föra låta. Och är wår nådiga förmaning, I wele taga Eder för hans stämplingar til ara; ty ehuru fagert han föregifwa kan, at wara Eder benägen, så wär likwäl han och hans Hustrus Fader Gref Peder (Brahe) rätta orsaken til Eder Faders död och förderf; om hwilket wore mycket til at skrifwa, det wi dock före denne gång bestå. Hwilket wi Eder nåde- ligen icke hafwe welet förhålle(*).

(*) Samma mening till Hans Moder, Mutatis Mu- tandis. Reg. Fol. 190. b.

Efterrättelser om Regements Förändringen i Swea Rike år 1719 (*).

Om Inrikes Ärender.

Så snart Konung CARL XII war wid Fri-drichshall i Norrige, af et skott, den sista November, olyckeligen skuten, blef strax Öfwersten Bennet, såsom expresse skickad ifrån Ar-meen

(*) Här lemnas et ganska märkeligt Document i Swenska Historien. En förnäm och den tiden i affairerne brukad Herre förmenes wara des uphofs-man. Det är förr aldrig trykt; men afskrifter finnas åtskillige. Hans Excell. Riks-Rådet R. och Com. m. m. H. Herr Grefwe A. J. von Höpken äger en. En finnes i Cancellie Rådets och Riks-Historiograph. Wälborne Hr. M. von Celses Historiska Samlingar, och en har Juris och Oeconom. Adjuncten wid K. Acad. i Upsala Hr. D. Pet. N. Christiernin. Önskeligt är at Skriften i anseende til tankesättet wore aldeles pålitelig. I almänhet at säga, kan häremot med skäl påminnas, at Författaren tyckes warit Hertigen af Hollstein CARL FRIEDRICH nog mycket tilgifwen, som ej annat kan än wara et fel, så wida Riksens Ständer ide ert-kände Thron-följds Rättigheten för någondera af Konung CARL den Elloftes Prinsessor. Likaledes synes och Auctor wara af den förgripeliga tanka, som skulle Hol-stenske Geheime-Rådet Baron Goertz ej fått njuta alla beneficia Juris et Processus, utan blifwit med mycken stränghet handterad och dömd. Någre Particulariteter träffas här ock, som ej kunna eller böra antag[...] goda bewis och noga undersökning. I anseend[...]

...en til Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Ul-...a. Det förmenes, at innan han blef afskies..., war någon Conseil wid Armeén hållen, ...waruti Arf-Prinsen af Hessen-Cassel skal för...rat sig för Souverainetetens afskaffande (a). ...mot tal skal ock wid samma tilfälle fallit, ...llan Kongl. Rådet Gref Renskölds och Her...n af Hollsten, som skal warit något hårdt, ... sedan blifwit releveradt, så af bemälte ...ongl. Råd, som flera Hertigens owänner. ...wersten och Lieutenanten af Kongl. Maj:ts ...abante-Corps Gref Carl Emil Lewenhaupt, ...nte General-Majoren Silfverhjelm, och flere, ...woro Souverainetetens, och foro strax kring ...meen, samt de näst belägne städer, bådo ...eferne wid Regementerna göra det samma, ... underskrefwo en skrift, hwaruti Hennes ...ongl. Höghet Prinsessan blef förklarad för ...rottning. Det som kom dem til detta steget, ...ar, at om Hertigen af Hollstein skulle förkla...s för Konung, så kunde det icke ske, med

 mindre

...har jag sökt med korta påminnelser utmärka dessa stäl-len, at lemna andra, mer upplysta, anledning til mog-nare granskning. Hwad eljes sammanhanget och skrif-sättet angår, talar Documentet för sig sjelft, utan at behöfwa någons loford.

(a) Berättelsen härom af Gen. Maj. Silfwerhjelm, kan läsas i Kongl. Bibliothecarien Herr Gjörwells Nya Swenska Bibliothekets Första Band.

mindre han skulle bibehålla aldeles de för-
och råttigheter Sal. Konungen haft (b).

Ofwannåmde exprès ankom fredags
middagen och reste in hos Öfwer-Ståthå
Taube, hwarest han förblef til aftonen,
Hennes Kongl. Höghet, sedan sakerne
blifwit öfwerlagde och preparerade, låt
om aftonen kalla Rådet tilsammans i sin
mare, hwarest Hennes Kongl. Höghet,
Rådet war samladt, insann sig, och blef
af Stats-Secreteraren Bark gratulerad til S
riges Drottning, hwilket ock Rådet, som
icke förut fått rådrum, at något i denna
öfwerlägga, åfwen gjorde. Hon gaf dem
tilkånna Konungens död, påtog sig Regeri
såsom Arfwinge, samt på det et sådant steg
te winna så mycket mera bifall och behag,
sade sig Souveraineteten; och det så i anle
af hwad som i Armeen sig tildragit, som
de hårwarande Rådens föreställning, hwil
strax, til et tecken af den erhålna fri
kallade sig Rikssens Råd. Gref von der Nat
som förde Directionen i Uphandlings Depu
nen, tillika med Secreteraren Ekleff, som

mella

(b) Det tyckes icke warit någon nödwändighet; ty
sens Ständer ågde så wäl i anseende til Hertigen,
Arf-Prinsessan, Hans Moder-Syster. sin fria
råttighet.

(c) En Holstenst General af Görtzes an...
R. Gr. Stenbocks Lefwerne, 4 Del.

... händer, blefwo strax samma äfwen ...terade, samt wakt om Hollstenske Geheime... ...et Baron Görtz hus satt. Det troddes at ... Secreter. von Höpken, Vice Presidenten ...gner och Krigs-Rådet von Ortel, som wo... ...edamöter i samma Deputation, skulle äfwen ...na i förwar tagne; men samma tanka för... ...nn sedan aldeles, som det ej wäl kunde lå... ...g göra, efter som då alla Rikssens pennin... och medel gingo genom samma Deputation, ...den, i anseende dertil, icke utan confusion ...stor oreda skulle förorsakas, kunde så ha... afbrytas. Hwarföre Kongl. Rådet Gref ...af Cronhjelm blef förordnad, at föra Di... ...n deruti, som til wälkomma fick sin åter... ...e lön, hwilken förmon ock andre flere fe... njöto. Hennes Maj:t förordnade då strax ...eral Dücker, Eric Sparre, Taube och De ...Gardie til Råd. Om Söndagen gjordes ...fägelsen efter Hans Kongl. Maj:t, då ock tilkänna gifwit, at Hennes Maj:t antagit ...egeringen. Strax derpå, neml. den 15 De...mber, blef kallelsen utfärdad til en almän Rik...ns Ständers sammankomst, den nästföljande ... Januarii 1719, hwaruti Hennes Maj:t gaf ...känna, at hon tilträdt den efter Hennes Herr ...roder ledige Thronen, i förmågo af des arfs...ttighet (d), förklarande sig wilja rätta och än...dra

(d) Hennes Kongl. Maj:ts Kungörelse derom läses trykt i Hr. Canc. Råd. v. Stiernmans Saml. af Riksd. Beslut.

hwarjehanda upkomna wägar, at ... skaffa den så kallade Souverainetetten, samt ... ta Riket i des gamla skick och wäsende i... Då Öfwerste Bonnet blef ifrån armeén up... kad, at gifwa Konungens död tilkänna, ... hades åfwen General-Adjutanten Rosenhane ... försäkra sig om Baron Goertz Person, som war nyligen öfwerkommen ifrån congressen ... Åland, och reste neder åt landet, til H... Kongl. Maj:t. Rosenhane råkade honom ... wägen i Wester-Göthland och arresterade ... nom, som war aldeles okunnig om Konun... död, samt förde honom sedan under fäng... förwar til Stockholm, der han satt på S... malms Stads-hus, och med stark wakt be... rad, samt ingen tillåten at til honom utan ... stånd inlåtas.

Fortsättning härnäst.

◆) ◆ (◆

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 19.

rtsättning af Historien om Regements förändringen i Swerige, år 1719.

fter Hans Kongl. Maj:ts död gjordes strax anstalt om des Liks-upförande, hwilket ankom Jule-helgen och fördes til Carlberg, hwar det förblef til begrafningen, som skedde den Februarii uti Riddar-Holmen, och fick imed rtid, så wäl som Hatten, hwarigenom skottet ått, åskådas, af hwem som det åstundade. om Hans Maj:ts död gingo då åtskilliga Tal; mlige mente att han på något förrädeligt sätt lifwit af daga tagen, efter som kulan gått in ena sidan och horizontaliter ut på den anra, genom tinningen, hwilket förmentes ej kunat ske, om skottet warit från Fästningen. Det ntes nu, som med Konungens död all lust til rig förswunnit, samt all mandom och tapperet tagit afsked från Nationen. Ty oansedt id Armeen woro gamle och förfarne, samt r deras Bravour bekante, Generaler och Öfwer-

T skar;

star; så blef dock belägringen för Fridrikshal plötsligen uphäfwen, änskönt man hade orsak att föreställa sig, det bemälte fästning innom några dagar måst gifwa sig, om med belägringen hade blifwit continueradt; och tänktes nu på intet annat, än att retirera sig från Norrige, och att gå hwar och en hem til sitt. Orsaken tillskrifwes wäl den swåra och hårda årstiden, hwarigenom Manskapet ganska mycket led; Men så war wäl dock det förnämsta, att en del af Herrar Generalerne hade länge warit med, och ofta blifwit exponerade, samt slitit ondt, och begynte således ledsna och tröttas wid sådant lefwerne; hwarföre de ock förmente att kunna nu, under den i Regeringen timade ändringen, sätta sig i ro; särdeles som och Souverainetetet blef affagd, och de trodde sig åfwen kunna hafwa ett ord att säga, hwad Riks-Styrelsen angick; men kunde icke weta, hwad Regerings-sätt blifwa wille, derest Hertigen af Hollstein omedelbart komme til Regeringen. Andre sökte åter i stillhet afbida tiden, til at se, huru med tillträdet af Regeringen skulle ske, om derwid någon mißhällighet skulle sig yppa, som redan i Utrikes Awisorna war berättadt, och derefter taga sina mesurer til sin nytta och etablissement. Hans Durchl. Arf-Prinsen längtade hem til Drottningen, att med Henne öfwerlägga om de mått och steg, som borde i akt tagas til ... befästigande på Thronen, och såg förden... ...

rne; at Armeen skulle under hans frånwaro
[illegible]ta tilsammans, särdeles som Hertigen af
Hollsten war derwid, för hwilken man då fruk-
de rätt mycket, enkannerligen om han blifwit
[illegible]nnad allena wid Armeen, hwarföre ock Ar-
[illegible]eerne fingo befallning at skiljas åt, samt mar-
[illegible]era hwar och en hem til sitt, så wäl den som
[illegible]ar wid Fridrichshall, som den, som war på
[illegible]ämtländska sidan ingången i Norrige. Det
[illegible]des at Regementerne ej kunnat lida mer, om
[illegible] blifwit qwarstående i Norrige, då man kun-
[illegible]t förwänta en hederlig fred med Danne-
[illegible]ark, än de och landet nu ledo, genom en så
[illegible]ng och swår Marche midt i kalla wintren.
[illegible]ans Durchl. Arf-Prinsen, så wäl som Her-
[illegible]gen af Hollsten, kommo således til Stockholm,
[illegible] efter handen den ene Generalen efter den
[illegible]ndre. Och woro nu åtskillige öfwerläggningar
[illegible]ch sammankomster om de på Riksdagen före-
[illegible]ommande mål. Och som Hennes Maj:t nu
[illegible]hade oinskränkt magt, i anseende til Rikfens
Medels Disposition, så skedde nu, förutan de
ansenlige gratificationer, som åt Generalerne
[illegible]lemnades wid Armeen, äfwen ansenlige här uppe
i Stockholm. Det berättas at Regements-Cas-
sorne mest blifwit lemnade åt Cheferne wid Re-
gementerne (e): Wist och sant är, at för 100000
Daler Silfmt i hwita penningar, som Gene-

 ral

(e) Det synes ej aldeles troligt; Men kanske ensam här allenast de då gångbara ...

skal Majoren De la Gardie fått i dessa dagar til sitt Regemente, war icke ännu år 1723 någon räkning gjord, utan har derom wid den Riks-Dagen i Secreta Utskottet blifwit påmint (f).

Wid Riks-dagen blef af Hennes Maj:t Lands-Höfdingen i Upsala Län, Baron Pehr Ribbing förordnad til Land-Marskalk och Taleman för Adels-Ståndet. För Preste-Ståndet war efter wanligheten Arki-Biskopen i Upsala Mathias Steuchius och Justitiæ Borgmästaren i Stockholm Hylén för Borgare-Ståndet, samt för Bonde-Ståndet - - - (g).

Straxt i början af denna Riks-Dagen yppades den bekanta twistigheten imellan Classerne på Riddare-huset, hwarmed således war beskaffadt: I anledning af Kon. GUSTAF ADOLPHS Riddare-hus Ordning war Ridderskapet och Adelen fördelt i trenne Classer: Den första bestod af Grefwar och Fri-Herrar: Den andra af Riddare och dem, hwars förfäder warit i Rådet, och den tredje af menige Adelen. Om röstandet på Riddare-huset skedde således efter Classerne, så att hwad trenne Classer hade beslutit, måste altid den tredje rätta sig efter: och som de twänne första Classerne bestodo af gansta få, särdeles den andra, eller så kallade Riddare-

Classen,

(f) Acterne torde bäst utwisa om så händt. D... imedlertid för Auctorens räkning och ... andra.

(g) Namnet är i Mscr. utelemnadt.

Classen, samt mest af gamla Familier, som merendels hällo tilsammans (h); så förtröt det den tredje Classen, som mest bestod af unga Familier, at de förre, som woro så få til antalet, skulle på Riddare-huset och följakteligen på Riksdagen spela mästare, så wida som Ridderskapet och Adelen då ägde votum decisivum (i); hwarföre blef af den tredje Classen den proposition och det påståendet gjordt, at alla voteringar på Riddarhuset skulle ske per Capita och icke per Classes. Detta war just at sätta knifwen på strupen på alle de gamle Familierne, så wida derigenom betogs dem en rättighet, som de ifrån äldre tider ägt, och hwarigenom de warit i anseende, så hos Öfwerheten, som de andre Stånden (k). Man försäktade sin sak å båda

 sidor

(h) Åtminstone lär de yngre Familierne hyst den misstankan. Denna nu, Gudi lof, lyckeligen ändade jalousie emellan äldre och yngre Familier, skal hafwa til första delen härrört af några i Konung CARL den Elloftes tid förelupne omständigheter.

(i) I 8:de Saml. af Handlingar til Kon. CARL den Elloftes Hist. Art. 43. 5, förekommer et ställe, der de tre öfrige Stånden liksom medgifwit, at de ej för den gången, begärde mer än votum deliberativum; men om de allenast af höflighet så skrifwit, eller ingen gång begärt mer, eller ej haft större rätt, efter den tidens grundlagar, må andre undersöka. Det är en Politisk mer än Historisk fråga, om sådant kunnat eller bordt ske i en fri Regering.

(k) Förmodeligen har alla deras anseende [rätteligen warit grundadt på wälmening emot Fäderneslandet, hwad de ock i Riksdags Handlingar sig åberopat.

... med stor hastighet. Gref Fersen war ibland dem, som mest bestridde tredje Classens påstående, och då warande förste Ombudsman Hen Gabriel Stierncrona, samt Assessor Stierneld försägtade det samma. Det gick ock så wida, at förste och andre Classen woro på wägen at skiljas från den tredje, så wida denna Classen påstod, at der de, som woro like ... undersåtare och Adelsmän, icke skulle få ... samma rätt, så wille de se sig sjelfwe om ... Landmarskalk. De förste Classerne måste ... ligen dock begifwa sig, emedan de fruktade, ... detta oenighets frö kunde hafwa någon ins... ... på det almänna, så wida ännu intet ... Regerings-sätt war stadgadt. Och ... alle tre Classerne ad interim, på det ... som nu brukas, nemligen at på Riddarhu... votera per Capita; men at i Deputationer ... altid Grefwar och Friherrar göra en tredje ... och af förste Adels-bänkarne skulle altid ... tagas, hwilke med den öfriga delen skulle ... twå tredjedelar (l).

Således blefwo Classerne, som warit i ... långliga tider i bruk, aldeles uphäfne och Riddare-Ståndet til de då warande Riddersk... Familier inskränkt. Det war icke utan, at detta syntes hafwa någon billighet med sig, i an...

seende

(l) Huru nu brukas kan af Riddare-hus och Riksdags-Ordningarna inhemtas.

nde dertill, at den andre eller så ... Prä-
re-Classen war, dels genom Kriget, dels och
nom många Familiers dåwanflyttande i första
assen, ganska förswagad: deremot den tredje
de ansenligen under sista kriget tiltagit, så wä
hwar och en Officerare, som sig någorlunda
ruti distinguerat, samt Civil-Betjänt, som
mmit til någon hederlig tjänst, hade fått Sköl-
-bref; Men så contribuerade dock denna oenig-
en ganska mycket til Adels-Ståndets förswa-
nde, hälst samtelige Ridderskapet och Adelen
ste derigenom icke allenast votum decisivum,
de följande Riks-dagarna, man ock andra
måner, som de från hedenhös tilbaka njutit,
ewida som de andre Stånden betjänte sig så
af samma skäl emot Adels-Ståndet, som
dje Classen hade brukat emot de twänne för-
, nemligen, at såsom de alle woro like Stån-
r och ägde lika magt, så borde intet Stånd
sina Prerogative fram för det andra: hafwe
andes ock sedan samma principe tagit så öf-
erhand i alla Stånd, at alle Riksdags Leda-
öterne, änskönt en wore aldrig så oförfaren
h okunnig, tro sig ändock äga lika rätt och
yndighet med den klokaste och förfarnaste (m).
Wid denne Riks-Dagen woro trenne hemlige
Par-

(m) Så wida i slika tilfällen ej annat bör gälla, än på
r Lag grundade skäl, kan nu en oförfaren om sig tro
hwad han behagar, utan at hans tankar lända de mer
förfarne och lagkunnigare til förfång.

Partiets ... ingen wisa upp... barligen hwad han förde i Skölden, utan ... betades, ... underhand och långt ifrån. De ... ena war Hof-partiet, det andra Hertigens ... Hollsten, och det tredje, som af bägge de förra ... undergång wille i framtiden taga Regeringen ... sig, under Styrelse af en Riks-Föreståndar... som i Sturarnes tid. Af dessa sistnämnda wo... en stor del af Rådet, samt en myckenhet af A... len, och i synnerhet af de äldsta Familierna (... Desse sistnämde, ehuru de woro glade deröf... at Hennes Maj:t i Riksdags-kallelsen af... sig Souverainetetén, och at de således kunde ... del i Riks-Styrelsen; så oroade dock det sty... at Hennes Maj:t hade tilträdt Regeringen ... der Arfs-Rätt, dem mycket; emedan de ... tade, at som inga Arfwingar woro at förm... efter Hennes Maj:t, det torde samma skäl ... gång öpna wägen för Hertigen af Hollsten, ... efter Hennes Maj:ts död påstå rättighet til ... ket, med hwilken de fruktade sig icke så lätt ... na komma öfwerens, och som dessutan ofelb... skulle lemna Arfwingar efter sig til Rik... hwarigenom deras hopp, at framdeles dr... det til sina Familier, aldeles skulle slå dem fel (...

(n) Tyckes wara en hård beskyllning som aldrig utan giltiga bewis kan kunna anses af någon wälsinnad som trolig. Likwäl ses häraf hwad misstankar den ... den warit å bane.

(o) Se ofwanföre Anmärkn. n, at denna Reflection utan bewis hänwisas säkrast til Politiska misstankar.

Fortsättning följer.

Maj:t dertil, under försäkran at blifwa wald. Mesta orsaken, som bragte Hennes Maj:t dertil, war, at hon fruktade, at om hon icke affade sig arfs-rättigheten til Riket, kunde ock Hertigen af Holsten, som war af äldre Systren, nu wid Riksdagen betjena sig af samma skäl, at göra Henne Kronan stridig, hwarföre ock til förekommande deraf, och efter hon ändå blef wid Regeringen, så ansåg Hennes Maj:t det lika mycket, antingen det skedde genom arf eller wal, allenast Hennes Maj:t wann sit ändamål.

Hennes Maj:t lät derpå den 20 Jan. samma dag som Riksdagen begyntes, afgå des Bref til samtel. Riksens Ständer, hwaruti hon affade sig all arfs-rätt til Riket. Så snart detta bref war nedkommit til Riksens Ständer, betygades deröfwer en ganska stor glädje. Riket blef strax förklaradt för Wal-Rike, och Hennes Maj:t i det samma wald til regerande Drottning, i anseende til de skäl, som Riksens Ständers Utkorelse-Act af den 21 Febr. utwisar, så at ej något rådrum eller tilfälle war för Hertigen af Holsten och des medhållare, at på något sätt röra sig. Således blefwo desse bägge partier, såsom under et sken förlikte. Hof-partiet, i hoppet at kunna så mycket bättre understödja Höfwets affigt, som war at Arf-Prinsen af Hessen-Cassel skulle komma til Regeringen, hwilken ock då blef förklarad för Kongl. Höghet: det andra åter fägnade sig, at

Ifrån et tyst mumlande begynte detta gå så något widare, så at derom började talas imellan de förnämste, af de til Riksdagen ankomne Ständer. Omsider skedde ock föreställning derom til Hennes Maj:t i sittande Råd, då Riks-Rådet och Cancellie-Presidenten Gref Arved Horn genom et ganska widlöftigt tal, gaf Hennes Maj:t tilkänna, at Hon icke ägde någon arfs-rätt til Riket, utan at det nu mera blifwit et Wal-Rike, med hemställande, om icke Hennes Maj:t, til undwikande af hwarjehanda olägenheter, som kunde möta Hennes Maj:t wid öpnandet af Riksdagen, wille bemälte arfsrätt sig afsäga och låta det ankomma på Rikssens Ständers wal, hwilket ändå otwifwelaktigt worde fallande på Hennes Maj:t, i anseende til des ogemena dygder och egenskaper. Hennes Maj:t stod deremot ganska länge, emedan hon ej kunde finna det, at hon gift sig utom Ständernes samtycke, wore något skäl, hwarföre Hon borde mista arfs-rättigheten til Riket, så wida Hon war en Souveraine Konungs Dotter, samt under en Souveraine Konung gift (q). Ändteligen begaf sig dock Hennes Maj:t

(q) Rikssens Ständer hade wäl updragit K. CARL den Ellofte en oinskränkt magt; men efter Swériges Lag och laga Stadgar, och deribland räknas äfwen Arfföreningarne, som ock handla om Kongl. P[illegible] [illegible] giftermål.

-ndhållare aldeles under: ja, han kunde icke -å Kongl. Höghets Titulen, som han begärte; -medan man ansåg den som et tecken af någon -ättighet; utan måste han ock ändteligen begifwa sig ur Riket, som skedde den 1 Maji, icke -an stor sorgs betygande, så af honom sielf, -om många des wänner, som woro honom följ-ktige til Liljeholmen, hwilket, hwad bedröfweliga påföljd det hade för Riket, witnar nogsamt -s följande årens Historia (s).

-Sedan Drottningen war, på sätt som ofwan-nämlt är, utwald, blefwo Försäkrings-Skrif-ter och Regerings-formen upsatte den 21 Febr. -warefter hyllningen gick för sig här i Stock-holm under bar himmel, på den Kongl. Borg-gården. Men som Hennes Maj:t förmente at -t ej skulle wara lyckosamt at krönas i Stock-holm, efter som des Herr Bror, som här -lifwit krönt, haft så mycken motgång; så be--t Hon, at Krönings-Acten skulle ske i Up-sala, hwarest Hennes Förfäder ock blifwit krönte, til hwilken ort förden skull en ganska stor del -f Riksens Ständer woro Hennes Maj:t följak-tige. Och gick Kröningen derstädes för sig den

(s) Påfölgderne kunna för Hertigen wäl warit swåre; men Riket har deraf icke haft någon skakning. Ty ehuru Kejsar Peter af Ryßland sökte arbeta för Hertigen, bibehöllo dock altid Riksens Ständer sin sielfständighet och rätt, utan offenteligt frids-brott.

17 Martii, wid hwilket tilfälle åtskillige Dispu-
tioner i Hennes Maj:ts närwaro blefwo håll-
på Swenska, så wäl som Doctores Theologi-
promoverade.

At komma tilbaka til Geheime-Rådet Baron
Görtz, så blef wäl om et och annat, som h-
nom angick, strax efter des arrest undersökt;
men så snart Riksdagen war begynd, blef -
Commission af Riksens Stånder åfwer hon-
förordnad, under då warande Landmarskalken
Landshöfdingen Pehr Ribbings Præsidio. -
Actor uti Commissionen emot Baron Goertz
blef Lagmannen Thomas Fehman antagen:
ibland Bisittare woro Öfwersten Sten Arvid-
son, sedan Sture kallad, Gen. Major Carl Cro-
stedt, Cancellie-Rådet Brauner, Förste O-
budsmannen Gabriel Stierncrona: af Preste-Stån-
det Doct. Molin: af Borgare-Ståndet Justiti-
Borgmästaren Hyltén. Notarier: Cancellister-
Bahr och Carl Iserhjelm. Man har observera-
at en stor del af dem, som haft at göra m-
denna Commission, hafwa haft något särdeles öde
innan de dödt. I synnerhet hände det, a-
Landshöfdingen Ribbing dog af slag under Riks-
dagen, samt at Fehman blef åfwen deraf hårdt
ansatt, hwaraf han behöll tecken så länge han
lefde. Borgmästaren Hyltén skildes ock från
denna werlden ömkeligen, i det han blef upäten
af matkar. Doctor Molin föll baklänges af

stolen

n och bröt halsen af sig (t). Commissionen
s i Cancellie-Salen i Cancelliet, hwarest
n fördes med wakt. Ransakningen gick fort
sig, och blef honom förnekat, at skrifteli-
n få sig förklara, utan måste han på alla
om gjorda tilmålen strax och in instanti swara.
n begärde få betjäna sig af Advocat, så til
erverande af Processen, som ock til at des
tre wara i stånd, at kunna utreda de ho-
n tillagde beskyllningar. Men som man fruk-
e, at tiden derigenom skulle dragas ut, och
des det almänna hatet, som war emot ho-
n, förminskas, samt åfwen at han kunde
igenom bättre utreda och gå ifrån sig hwad
om tillades, så blef sådant, ehuru det eljest
nekas den grofwaste delinquent, honom af-
it. Commissionens Ledamöter woro wäl icke
aldeles enige derom i förstone; men de måste
k alle beqwäma sig omsider dertil, af fruktan
göra Hofwet emot. En af Ledamöterna,
uligen Ombudsmannen Stiernerona, har sjelf
tilstått,

) Läsaren täckes ursäkta Auctors dristighet, som här tyks
gått in i sjelfwa den Höga Försynens dolda wägar och
domar. Andra underrättelser torde gifwa annan upplysning
härom. Domprosten Doct. Molin war en lång tid
plågad af andetäppa, hwaraf han ock dog. Se hans
Personalier, och Ä. Bisk. D. Eric Benzelii Parentation.
Hwad som berättas om Borgmästaren Hylten, torde
ej eller äga någon grund. Sådant kan af dessa Her-
rars owänner wara utspridt.

tilstått för en sin wän, at det war swårt at m
ka honom fullmägtig, samt om han den fåt
så hade hans sak kommit i annat stånd. M
hatet war, som förmält är, så stort emot h
nom, åfwen som ock fruktan, at han, antin
gen genom förbön ifrån någon utrikes magt,
eller ock genom någon stämpling at komma ur
fängelset (skulle slippa lös,) at man ej gaf si
någon ro, förrän man fått taga honom ur wä
gen, som man ansåg för den endaste, der h
komme på fri fot, som kunde på något sätt ge
nom des Råd uphjelpa Hertigens af Hol
Affairer, efter de andre des Ministrer och u
hållare, i anseende til det hat, hwaruti h
war, och det straff som på honom statueras sk
le, ej torde wåga at på något sätt röra si
som man ock näppeligen den tiden torde nämn
bemälte Hertig, mindre wisa sig wara för h
nom porterad, utan at underkasta sig hwar
handa mißtankar.

Fortsättning härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 21.

[Y]tterligare om Regements ändringen år 1719.

Til at wisa med hwad animosité saken emot Goertz handterades, will man följande be[r]ätta: En gång då Actor anfördt emot Goertz, [at] han sökt swärta undersåtarena i Riket hos [de]ras Konung, samt komma dem i onåd hos [h]onom och om deras timeliga wälfärd, skall han [t]il bestyrkande deraf upläst et bref, som Goertz [s]krifwit til Sal. Hans Maj:t, hwaruti han be[s]wärade sig öfwer en wiß Landshöfdinge, för [a]t han icke efterkommit hwad honom blifwit anbefalt, samt at han icke wore nog driswande wid det honom anbefalta ämbete, med hemställande, om icke någon annan dertil kunde utses; har Baron Goertz swarat, det han förundrade sig deröfwer, at Fehman, såsom bekant för opartisk man, wille allenast styckewis uplåsa brefwet, och bedit honom derföre wända om bladet, samt läsa det helt ut, så worde han finnande anledning, at hafwa om ho-

nom andra tankar, hwilket ock straxt skedde efter hans begäran, då deraf besans, at han i stället recommenderat Fehman, såsom en Samwetsman, den Hans Maj:t kunde lita på, at han worde med all drift och activiret efterkommande Hans Maj:ts befalningar. Ransakningen gick, som ofwan bemält är, fort för sig: Goertz begärde upskof och anstånd; men sådant afslogs; brukande man om honom det ordet: Mortua la bestia, mortuo il veneno. När domen skulle fällas, skedde det genom rösterande ganska fort, och då Præses skulle säga sin mening, skedde det med få ord, nemligen: som en skälm har han lefwat, som skälm skal han dö (*).

Domen publicerades för Goertz den 11 Febr. at han skulle hals-huggas och i galge-backen nedgräfwas, för det han, under den honom updragna förwaltning af åtskilliga högst angelägna ärender, sig, emot Swériges Rike och des Undersåtare, med straffbar illwilja och skadeliga råd och förslag, swårligen skall hafwa förbrutit; doch blefwo i Domen icke några facta nämda eller anförda (u). Domen blef sedan hos Riksens Ständer uplåst och förwist til execution. Han blef

(*) Detta ser nog martialiskt ut, om det så passerat. Läsaren behagar erinra sig, hwad jag i förstone ... deta ställe om Baron Görtz anfört och påmint.

(u) Domen är särskildt tryckt.

lef exsequerad den * Februarii (w), samt des
kropp under galgen nedgrafwen, som dock sedan
blef af des Domestiquer dädan tagen, samma
natt, som Hans Maj:t begrofs, och förd til
Hamburg. Sådan blef denne Mannens ända-
lickt.

Många hafwa förmenat, at han icke förtjänt
af Swerige sådan medfart, i anseende til des
upförande under des wistande hos Hans Maj:t,
särdeles som alle wiste, at Hans Maj:t icke lät
sig til något affsteg af någons insinuationer för-
leda, samt at han alldrig Resolverat något, in-
nan han det moget öfwerlagt, och då war icke
at säga deremot något, utan måste, hwad som
befalt blef, efterkommas, hwarföre man ock trodt
warit långt bättre, om han blifwit behållen wid
lifwet, och fått tilfälle at förklara sig och skaffa
rättelse på de stora penninge-summor, som han
haft under händer, och Riket sedan måste mista,
med hwilka det mera warit betjänt, än med Go-
ertz hufwud. Den, som har sig litet bekant de
föregående tiders Historia, kan det icke förekom-
ma underligt, at Baron Goertz war så mycket
hatad. Konungen hade warit länge borta, och
under des bortowarande, lemnat största delen af
Rikets styrelse til Rådet. De woro icke så utan
swagheter, at ju egna affigter, Jalousier och an-

X 2 dra

(w) Han afrättades den 14 Martii. Se Görtz Lefwerne, af B. A. p. 21.

dra omständigheter kunde intaga deras sin[...]
och så öfwer-wälde hos dem. Konungens l[...]
sama wistande på en ganska aflägsen ort, [...]
kanske hopp, at han aldrig skulle komma tilba[...]
gjorde ock dem mera säkra och trygga i de[...]
göromål (x). Konungens befallningar hade [...]
icke med alt det eftertryck blifwit efterkom[...]
som af honom åstundat blifwit, och saken[...]
angelägenhet fordrat; utan en ganska stor e[...]
såtenhet, så wäl i sielfwa rådplägningen, so[...]
werkställigheten deraf, sig insmygt, både [...]
högre och lägre. Tystheten, som är siälen [...]
alla angelägna saker, blef ock ganska myck[...]
tersatt, så at knapt någon ting kunde h[...]
dolt för främmande (y); hwarföre ock H[...]
Maj:t stundom blef nödsakad, at gifwa en [...]
annan särskilde fullmagter och Instructioner, [...]
bedrifwa wissa saker, hwarmed, som H[...]
Maj:t gaf tilkänna, at han icke hade et full[...]
ligt förtroende til Rådet, eller dem som [...]
ärenders bedrifwande, i anledning af deras [...]
heten; tillkom; så upwäckte sådant afund [...]
de förre, samt lust at göra deras wärf, om[...]
ögörliga, dock genom tidens utdrägt omyt[...]
Osu[...]

(x) En synnerlig Act, som passerade under Riksd[...] 1714, skulle tyckas bestyrka någon del häraf; men [...] Protocollet ses at ej de woro brottslige, som i allm[...] heten torde fått upbära största mißtankan.

(y) Denna oförsigtighet wälde til en stor del de[...] som i Köpenhamn öfwergick Fältmarsk. Gr. [...] år 1714.

lyckan hade ock stött til, at Riket förlorat an- sliga stora länder och fästningar, samt Rikets meer gått aldeles under, mycket i brist af nö- ga, tidiga och allwarsama anstalter, hwilket skrefs dels egennytta, dels Jalousie och afund ellan dem, som hade dermed at beställa. Och n mißnöget öfwer slikt upförande i landet blef rt; i anseende til den ogemena kärlek som Na- nen bär för sin Konung; så, til undwikande answar, der Hans Maj:t skulle komma hem, til at så mycket bättre ställa Undersåtarenas nen tilfreds, samt at småningom utestänga olstenska Huset, anmodades Hennes Kongl. öghet Prinsessan ULRICA, som alle wiste hy- för sin Herr Broder och sitt Fädernesland ogemen kärlek, at träda uti Rådet och wa- deltagande i Rikets styrelse (1). Och på det tta af Rådet gjorda steget måtte så mycket ttre kunna förswaras, så kallades Ständerne en sammankomst tilhopa, at dertill gifwa sitt ntycke, hwilket ock af dem med mycken twe- gsamhet skedde.

Men deremot så snart Hans Maj:t kom hem l Riket, begyntes en större tyshet, men a nit ch ifwer i sakernes bedrifwande. Hwad Hans Maj:t befalte, måste ske och efterkommas. Och om den gamla Methoden af sakernes handte- ande war något hinderlig at winna detta än- damålet, så hade Hans Maj:t til syslornes be-

 drifwande,

(1) Detta skedde wid slutet af år 1713.

drifwande, redan i Bender gjordt en annan i
rättning i Cancelliet (a), genom Ombuds-Rå
Stats- och Expeditions Secreterare, genom hwil
alla saker skulle gå, så at Rådet hade sedan de
tiden icke del af mera än Konungen wille lä
na til deras kunskap, eller de af Utrikes Mini
strerne kunde blifwa underrättade om, utan be
fattade sig förnämligast med Justitiæ sakers a
görande. I följe häraf blefwo ock Cancelli-Co
legii och des Presidents sysslor ganska ringa, s
icke annat kunde än gå honom til sinnes (b
Hans Maj:t hade ock redan begynt fråga efte
huru i hans frånwaro i Riket blifwit hush
ladt, och har man dermed så wida kommit,
Kongl. Rådet Reenstierna och Cancellie-Råd
Ehrenstrahl woro dömde från tjänsterna. D
warande Högste Ombuds-mannen Anders Leyo
stedt skall ock hafwa fått ordres at tiltala fle
af Rådet; men sådant skall dock kommit at
stadna, genom den af honom gjorda förestä
ning, at om Rådet skulle anklagas, så wore i
gen som imedlertid kunde sköta sysslorna, gen
hwilkas afstadnande en stor oreda i landet sku
förorsakas. Icke desto mindre lefde en del
Råde

(a) Cancellie-Ordningen är upsatt i Timurtasch eller D
motica, 1714.

(b) Derpå fins intet spor i Hans Exc. R. R. Gref Arv
Horns lefwads omständigheter: han war för stor Mi
ster at låta sig något sådant märka, om Författ
skulle mindre behagat honom.

ådet, i dagelig fruktan derföre, och war Gref
Horn några dagar för Konungens död hos de
warande Revisions-Secreteraren Ehrencrona på
es Kammare, och betygade sin ganska stora be-
ymmersamhet deröfwer (c). Härtill kom ock det,
t när Konungen märkte någon ögonskenlig efter-
tenhet i des befallningars werkställande, lät
an det icke ankomma på lång ransakning och
om, hwarigenom ämbetet likafullt led, utan af-
tte strax den, som han fann försummelig, så
man wid sådana omständigheter icke war
rdeles säker om sina tjänster. Hans Maj:ts
rlek för Hertigen af Hollsten tog ock dageligen
, så at man trodde, at Hans Maj:t skulle
mna honom til sin efterträdare, hwilket just
e war en så behagelig sak. Mynte-teknens i
ng bringande, det redbara Myntets indragan-
i Banquen, den nya uphandlings Deputation,
warigenom Kammar- och Commerce-Collegi-
ne samt Stats-Contoiret sattes ur sina göro-
ål, och handelen twingades, jämte flere, i
seende til landets beträngda tilstånd, inrätta-
e nyheter, woro alla saker, som jemte de för-
a tilskrefwos Baron Goertz, såsom den dertil
arit orsak och uphofsman; efter hwar man
iste, at han war i stor nåd hos Konungen,
ch troddes således kunna disponera honom til
hwad

c) At Hans Exc. Gref Horn hade många owänner, jäm-
wäl inom Hofwet, är icke någon obekant sak.

hwad han wille. Och som han således af de
ena eller andra war hatad, efter som de genom
desse ändringar lidit, så sökte de ock wid detta
tilfälle at hämnas på honom. Sant är wäl,
at Baron Goertz warit oförsigtig i sina utlåtel-
ser uti Bref til Hans Maj:t om Riksens un-
dersåtare, och at han gått längre i somliga mål
än honom som en främling anstått, hwilken g
menligen hatas af de inländske, om de hafwa
skäl dertil eller ej, för det han dem præferera;
men om hwad han gjordt, warit af ondt u
såt at swärta Nationen hos sin Konung, e
stridande mot landets bästa och Konungens in
esse, i anseende til tidernas omständigheter,
kan mycket twiflas (d). Åtminstone kan m
säga med säkerhet, at mycket tilskrefs och d
tilskrifwes honom, hwartil egne Swenske m
och undersåtare gifwit anledning och warit
hofsmän; hwilket ock Baron Goertz under r
sakningen til sit förswar sig åberopat. I s
nerhet är til märkandes, at, hwad mynte-
nen angick, så war det redan å gånge, in
han kom til Stralsund til Konungen.

(d) Hans eget Bref til Gref von der Nath, hwar
han om sina tilställningar i Swerige utlåt sig, det h
wille innan kort så laga daß die gantze Machine b
unter fallen solte, lemnar intet twifwelsmål, h
wälmenande hierta han hade. Än hans upförande
Swenska Armeen i Holsten? Men här är e m
utföra alt, som i detta ämne kunde sägas.

Fortsättning härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 22.

Mera om Regements förändringen 1719.

Wid samma tid war ock en smed i Stockholm, som hade befallning af uphandlings Deputationen, at göra en myckenhet skrufwar til Arméens behof. Deraf tog man sig tilfälle, at sprida ut ibland folket, at desse skrufwar skulle sändas ut i kring landet och sättas folket på tummarne, samt tilskrufwas, til dess de förmåddes at upgifwa sin egendom, hwilket förbittrade gemene man til den aldrahögsta grad, som dock war idel osanning. Ty sanmerligen hade man haft minsta anledning at öfwerbewisa Goertz, så hade man aldrig underlåtit at derom i domen nämna; men det skal icke en gång finnas i det öfwer honom hållne Ransaknings-Protocollet. Eljes war Baron Goertz hardi och entreprenant, och wille at man skulle gifwa förslag til något, som kunde wara nyttigt för Konungen och Riket. Men den som skulle hafwa med honom i sådane ären-

der och beställningar at göra, borde bruka görlig försigtighet; ty om det icke gick an, fanns sedan icke wara så aldeles behageligt Konungen, så kunde han antingen desavou det, eller ock föregifwa at man icke fattat mening rätt. Twänne dagar förr än han ned til Hans Maj:t sista gången, beswärade sig för en af Stats-Secreteraren Gref Gyl borgs Bröder deröfwer, at bemälte Gref wille winlägga sig derom, at uptänka några slager, som kunde wara för Riket nyttiga, honom fördenskull förestälta sådant des Br såsom et medel, at förwärfwa och bibehålla nungens nåd och förtroende. Samma af som han skulle resa bort, war han på Ho at upwakta Prinsessan; men Hon, som ha Goertz (e), steg straxt up från spel-bor gaf korten ifrån sig och gick in i sin kam til-des han war bortgången.

Så snart Hennes Maj:t hade anträdt geringen, satte hon sakerna på sin gamla igen, likmätigt des i Riksdags kallelsen gj löfte. Ombuds-Råderne blefwo afskaffa sakerne gingo genom Rådet, hwilket He Maj:t dageligen biwistade, och Cancelliet, förra wanligheten. Tjänsterne gåfwos bort Hennes Maj:t efter behag, sedan wederbö de ingifwit sina förslag; dock hwad de ange

(e) Hennes Maj:t kunde icke wara okunnig om hjertelag, som af Henne ingen aktning förtjänt

...ste angick, så hörde Hennes Maj:t allenast Rådet öfwer de sökande, och befullmägtigade han hwem hon behagade, til den lediga tjänsten, hwilket efteråt blef i Rådet tilkänna gifwit. Stats-Secreteraren Bark blef conserverad wid ...rikes och Stats-Secreter. Höpken wid utrikes ...peditionen, efter man ej kunde wara honom, ...anseende til Cancelliets då warande tilstånd, för...an, ehuru han icke war så aldeles wäl an...ifwen (f). Stats-Secreterare beställningen wid ...rigs-Affairerna, förestod Cancellie-Rådet ...auner, med hwilkens besättande kom at haf...as något anstånd, efter man wille hafwa den ... Secreteraren Düben, Bror til Drottningens ...of-Fröken, som då war i fångenskapen i ...yßland; men wäntades at genom utwärling ...mma snart hem. Stats-Secreteraren Gref ...rl Gyllenborg, som då war på Åland, på...od wäl at derwid blifwa bibehållen; men på ...et han ej deruti skulle göra något hinder, gafs ...onom, wid des återkomst från Åland, titul ...f Vice-Hof-Canceller, efter då warande Hof-Cancelleren Wachslager war ganska gammal och ...uk. Man wille icke gerna stötas med honom, ...els derföre, at han war älskad i Nationen, dels ...ck för det han under sit wistande, så hos Ko...ungen, som här uppe i Stockholm, hade på ...l jämt sätt sig upfört, så emot Prinsessan,

Y 2 som

(f) Han war en Herre af mycken förtjänst och ägde stort genie.

som Kongl. Råden och andra, så at man m
des conduite ej hade någon skålig anledning
wara mißnögd. Desutan war ock nog bek
blifwit, at bemälte Grefwe på Åländska con
gressen, icke så aldeles dragit öfwerens med Ba-
ron Goertz meningar och planer. Han hade
ock, så snart han fick kunskap om Salig Ko
nungens död, och at Hennes Maj:t hade an
tagit Regeringen, genom underdånig skrifwel
försäkrat Hennes Maj:t om sin undersåteliga til
gifwenhet och trohet för Hennes Maj:ts Person
samt derjämte anhållit, at Hennes Maj:t ick
måtte fatta någon onådig mißtanka och widri
omdöme emot honom, för det umgänge han
tid bortåt warit obligerad at hafwa med Bar
Goertz, under hwilket han försäkrade sig t
hafwa å sido satt det, som lånde til Henn
Maj:ts heder och Rikets wälfärd. Secreterare
von Kocken, wid utrikes affairerne, war den e
daste af Secreterarne i Sal. Hans Maj:ts Ca
cellie, som blef bibehållen. Protocolls-Secre
raren Carlsson förordnades til Secreterare w
Krigs-expeditionen, och President-Secreterare
Boneauschöld wid inrikes. Secreterarne Åker-
hjelm, Cederström, Klinckouström och Ceder-
creutz blefwo til en tid å sido satte, til des om
sider Åkerhjelm och Cedercreutz fingo, såsom
något soulagement Krigs-Råds caractere, blif
wandes ock denne senare öfwer sommaren bru
kad såsom Hans Kongl. Höghets Secreterar

wid

vid Krigs-affairerne. Emot Julehelgen fick von
Höcken ock titul af Cancellie-Råd. Ombuds-
Råden von Müllern och Fahlström dogo och
icke långt derefter. Ombuds-Råden Salomon
Cronhjelm och Lillienstedt, samt Högste Om-
budsmannen Lejonstedt kommo i Rådet, men
Ombuds-Rådet Baron Feiff blef employerad.
Således blef i största hast hela Ministeren om-
satt och förändrad, samt satt i sådane händer,
som gingo alle i Hofwets assigter, undantagne
Stats-Secret. von Höpken och Secreteraren von
Höcken, som man ej kunde blifwa rått klok på,
i anseende til deras inlåtenhet och försigtighet,
at afbida huru alt wille aflöpa, samt imedlertid
göra sina saker det båsta de kunde. Riks-Rå-
det Gref Horn såsom Præsident i Cancelliet,
hade efter wanligheten styrelse öfwer alla saker-
na, hwarföre han firades, samt wiste tilbaka
for deference för Hofwet, ehuru han i sit
hjerta ej hade aldeles samma assigter som Hof-
wet. Men som det som oftast sig tildrog, at
de deliberationer, som förehades i Rådet och
krafde tysthet, blefwo af Hennes Kongl. Maj:t
med Hans Kongl. Höghet communicerade, så
förestålte Gref Horn Hennes Maj:t sådant, med
begåran, at hon dermed wille aflåta. Och som
detta oaktadt, Hennes Maj:t lika fullt dermed
continuerade, och Hennes Maj:t hade genom
Stats-Secreteraren von Höpken låtit utfårda nå-
gon expedition med et skepp, som skulle bortgå,

 och

och samma expedition kunde för Postens
gång icke blifwa communicerad med Gref
Horn, efter Stats-Secreteraren, ehuru han
te honom, ej kunde honom finna; så expo
lerade (g) bemälte Grefwe och Riks-Råd
om med Hennes Maj:t Drottningen, sägan
at han icke hade kunnat annat föreställa sig
der et Fruntimmers Regemente; då Hen
Maj:t blifwit något förifrad, gått ut och s
dören hårdt igen efter sig och sagt: Nå!
Horn, jag skal aldrig komma under tak
Er mera: hwarefter Hennes Maj:t låt
honom ifrån Præsidentskapet i Cancelliet,
han sedermera, sjelf begärde afsked utur Rå
hwilket alt gafs tilkånna så i Rådet, som
Riksens Ständer, hwilka ej allenast icke w
de något mißnöge deröfwer, utan ock gen
wanlig Deputation tackade Hennes Maj:t d
före. Gref Horn tilskref detta til en stor
Stats-Secret. Höpken, som wid detta til
skal warit inne hos Hennes Maj:t och wid G
Horns afträde styrkt Hennes Maj:t i des fa
de wederwilja emot honom (h). Somlige me
at detta brouillerie skulle warit en afgjord
imellan Drottningen och Gref Horn, til
eloign

(g) Detta är et otjänligt ord. Auctor tyckes wilja s
ga, at Hans Exc. gjorde en alfwarsam föreställning.

(h) Wid slika tilfällen kunna mißtankar lätt falla än på
den ena, än på den andra, utan at ändå träffa de
sannskyldige.

signera honom ifrån Hofwet, på det han så
ycket bättre på den nästföljande Riksdagen
ulle kunna bringa igenom des afsigter, som då
llenast woro i görning.

Men det är näppeligen at tro, i anseende
rtil, at Hofwet wid början af Riksdagen,
hwad de kunde, arbetade at hindra, det
n ej skulle blifwa wald til Landmarskalk.
ock är troligt, at Gref Horn som såg så
ngt som någon annan, förut betjänte sig af
tta brouillerie, at taga afsked ur Rådet, på
han, ledig och skild från de för Riket äf-
entyrlige saker, kunde, som en privat man,
ellan bägge Riksdagarne göra sig så mycket
ra wänner, som alle trodde honom, för sin
llmening skull hafwa oskyldigt lidit, och såle-
s närmast om Landmarskalks-åmbetet, då
n medelst Drottningens magts stympande,
ulle nogsamt få tilfälle at sig revengera (i),
wilket ock, hwad på följande 1720 års Riks-
ag skedde, tyckes bestyrka. Efter Gref Horn
ef Riks-Rådet Gref Cronhjelm, som war
resident i Commerce-Collegio, förordnad til
resident i Cancelliet. Men som Hans Excel-
ence ej wille i alt ingå i de planer, som då här-
arande Ambassadeuren från Ängelland, Mylord
Carteret proponerade, och deröfwer existerade
brouillerie

i) Ater et mindre lämpeligt ord. Hans Excellences rät-
ta hufwud-afsigt war at vindicera Swenska Friheten,
det han ock lyckligen werkställde.

brouillerie med Hans Kongl. Höghet, så kom han at på någon tid wid årets slut afhålla sig ifrån Cancellie-sysslorna, under hwilken tid han ock höll sig hemma.

Man har tilförene nämt, huru alle Rikse medel och inkomster gått genom uphandlings Deputationen. Nu blef alt hwad Kamma werket och medlens förwaltning angick, satt p sin gamla fot, så at alt gick genom Rän Kammaren. De i Sal. Konungens tid, t Kronans betjeningars aflöning, upfundne wägar, blefwo afskaffade, och skulle betjänte hädanefter få sina löningar af Kronans drä och inkomster. I Banquen war wid Sal. K nungens död en ganska stor och ansenlig Summ redbart mynt för Kronans räkning, utom hw i Ränterierne, så af samma mynt-sort, so af mynte-tecken, war inslutit. Derjämte had Kronan ock under sig största delen af Rike redbare effecter.

Fortsättning härnäst.

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 23.

...rtsättning om Regements förändringen 1719.

Drottningen disponerade wid början af Riksdagen, så det ena som det andra, ...er eget behag, och lära de tiders räkenska... utwisa, huru desse ganska store summor ...rwit til landets bästa anwände; men wid ...iksdagen blef så derom förordnadt, at i sta... skulle en wiß summa penningar anslås, som Hennes Maj:ts enskilda behag skulle lemnas; ...n til andra utgifter skulle af Stats-Contoiret det ringaste anordnas, utan Hennes Maj:ts sittande Råd fattade underskrifne befallning, ...bantagande små nödiga omkostningar til 100 Daler S:mt och derunder; och blef denna sum... ...a utsatt til 100000 Dal. S:mt. Banquen ...k sina Privilegier confirmerade. Så blef ock Wexel-Banquen öpnad, så at man nu mera fick ...erutur redbart mynt. Plåtarne blefwo ock til... ...ne at utskeppas. Man hade wäl öfwerlägg... ...ing wid Riksdagen, om myntets nedsättande

på sin gamla fot igen; men derwid funnos många swårigheter, i synnerhet i anseende den skada som Bergslagen derigenom skulle taga, utlänningens fördel och gagn, som mest w förläggare deraf, och hade deruti de ansenlig ste fordringar, at man höll rådeligast at f denna gången icke något derwid röra, ut blef fördenskull förordnadt, at alla Carolin som woro slagne för 1718, skulle gälla 25 ö S:mt, samt fem-styfwers stycken 6 öre S:m åfwenwäl på det silfwer-myntningen i Riket s så mycket mera tiltaga, tillåts, at de som w anwända sit silfwer til myntning, skulle erh för hwar mark fint 18 Dal. 7½ öre S:mt Caroliner och 5 Daler 2 öre S:mt i fem stycken, tilsammans 23 Daler 9½ öre S: Hos Ständerne blef ock ventilerat om och hwad sätt Riket skulle blifwa entledigadt i den stora gäld det war satt uti. Atskillige m te, at som den war skedd under en souver Konung och utan Ständernas samtycke, så k de man genom en General Banqueroutes gör de, blifwa derifrån lös och ledig; men i ibland de af Rikssens Ständers ledamöter, hade wid denna Riksdag at säga, woro någr som hade gjort til Kronan ansenlige försk så blef på deras föreställningar beslutet, at m skulle söka, at, så mycket görligt wore, afb da sig Rikssens gäld, hwartil ock af Rikss Ständer blef en fond anslagen, samt et Con

för-

förordnadt, under namn af Rikesens, Ständers ntoir, hwarest samma fond skulle inflyta och etalningen ske. Det bedröfligaste härwid war, de trophéer och styncken, som kostat så mån- ärlig Swensk Soldats blod, blefwo härtil wände, och för ganska lågt wärde försålde, arigenom de för et alt för godt köp råkade aka i sina förra ägares händer.

Rikesens Ständer förordnade ock en Com- ssion, som skulle efterse, huru medlen af up- ndlings-Deputationen blifwit förwaltade, och ordra så af Secreter. Eckleff, som flere we- börande, behörig redo och räkning derföre, mt tilse, huru och hwad valuta Riket fått de extraderade Ständernas obligationer, n Deputationen haft om händer, samt utgångs och extraderade effecter. Præses i denna ommission war R. R. Gref Claes Bonde och de til Bisittare Gabr. Stierncrona, Sven La- rberg, Cederholm, Plan, Adam Leyel, Er- nd Caméen, Carl Hindrich Wattrang, Johan üttrie, Joh. Holm, Olof Siljeström, Gud- und Hesselgren, Hindr. Harmens, Johan Fretman.

Mynte-teknen och mynte-sedlarne blefwo un- er denna Riksdagen indragne på det sättet, at afslogos til 16 öre S:mt, så at man fick rsäkrings-sedlar på 14 öre S:mt för hwarje ynte-tecken eller Daler S:mt; men sielfwa ynte-teknet gafs ut för 2 öre S:mt, hwilka

 efter

efter handen indrogos genom Licenter. D
war wäl icke utan, at i landet war en gan
stor myckenhet af mynte-tecken, och at, o
de icke blifwit afskaffade med hast, så hade wi
rit at befrukta, det landet med en hop fal
mynte-tecken utifrån blifwit belastadt, så fra
de icke med nya blifwit esomoftast omwärl
som i Sal. Konungens tid skedde; så at fö
denskull det syntes angeläget wara, at någ
eftertryckelig anstalt i det fallet måste ske; m
at göra et så stort afslag på dem, som nu sked
hwarigenom många, särdeles de fattige och om
dige, blefwo til deras wälfärd aldeles ruin
de, på en tid då Riket hade så ansenliga
ningar i Banquen stående, hwilka til någon
syntes hafwa kunnat och bordt dertil anwänd
som ock sådant warit Sal. Konungens och
ron Görtz tanka och upsåt, det har man hållit f
wara et ganska hårdt steg, som ej kunde d
ga någon wälsignelse öfwer Riket. Wid d
berationen om mynte-teknens afskaffande, wo
många af den meningen, at en Mark K
skulle allenast årligen afdragas af mynte-tek
så at således inom 12 år alla mynte-tek
skulle likasom af sig sjelfwa förgås eller förswi
na, och ej all lasten stadna på några alle
utan mest alle inwånarne i Riket hafwa någ
känning af denna förlust.

Under de sista Sal. Konungens Regements
år, hade den Swenska handelen mycket lidit

ls genom kapare, dels ock derigenom, at
Bergs- och Bruks-idkare icke hade fri disposi-
on och förwaltning om deras effecter och wa-
rs förytrande, samt utskeppande ur Riket,
an måste alt sådant gå igenom uphandlings-
Deputationen, som dertil gaf tilstånd, emot
innad förskrifning och caution, at i stället för
t som utskeppades, införskaffa för en wiß del
raf spannemål, salt, kläden och annat som
ar för Arméen och Riket nödigt, samt på det
så ledes återskaffat, satt et wißt pris, öfwer
wilket ingen fick stegra sina waror; warandes
fwen de handlande betaget, at någon stor
imma deraf bortsälja, utan Deputationens in-
isning, åt dem, som sådant kunde behöfwa,
å det de rike ej skulle slå under sig och stegra
warorna, til de fattigas och nödtrångdas för-
yck. Men så snart Konungen war död, blef-
o alle taxeringar, så wäl på in- som utrikes wa-
or, uphäfne, hwar och en fritt lemnadt at
disponera sin egendom som han wille, samt ste-
ra sina waror så högt honom behagade. Äf-
wen lät Hennes Maj:t til Handwerkeriernes up-
hjelpande och förkofring, samt til upmuntran
för goda arbetare af hwarjehanda Nationer, at
ig här i Riket nedsätta och sin handtering idka,
illåta fri-mästare, och at Handwerkare utri-
kes ifrån skulle njuta fritt tilträde här i Riket,
utan afseende på de så kallade Skrån och äm-
beten. Och ehuruwäl Hennes Maj:t lät i Martii

 månad

månad utgå et Kapare-Reglemente, til at afhålla handelen på de af Ryßen och de öfriga des fiender inkråktade orter; så blef dock sådant, på den härwarande Holländska Ministrens, samt Ryska Hofwets genom Ministrerne gjorda föreställningar på Åland, eftergifwit.

Hwad Justitiens förwaltande angick, så hade de Salig Konungen äfwen i des sista Regements år gjordt någon förändring deruti, i det Hans Maj:t förordnat Baron Anders Leyonstedt til Högste Ombudsman, och Gabriel Stierncrona til förste Ombudsman, samt gifwit dem en Registrator och Cancellist, hwars syssla war, at hafwa inseende på Justitiens owäldiga skipande i gemen, samt hålla hand öfwer Konungens förordningars och befalningars efterlefwande, och tiltala dem, som å sido satte sin ämbetes skyldighet. Hans Maj:t hade ock förordnat en Ombudsman i hwar province, som skulle efterse, huru alt gick ordenteligen til i Länen, samt uphjelpa Oeconomien. Desse skulle addressera sig, hwad de i denna syslan förekommande mål angick, til Kongl. Rådet Gref Tessin, och Lands-Höfdingen Pehr samt Lagmannen Conrad Ribbingar, som woro utsedde til Öfwer-Ordningsmän, samt hade sit sammanträde i Stockholm. Lagmännerne i orterna blefwo merändels dertil förordnade. Hans Maj:t gjorde ock någon annan förändring i deras härtils wanliga sysslor. Tilförene appellerades, från Härads-

Rätterna

ätterna til dem, som nu sker; men Hans
Maj:t hade indragit Härads-Rätterna, och
förordnat, at Lagman med Bisittare, wißa
Häradshöfdingar, skulle som in prima instantia
uptaga och afgöra alla förekommande brott och
twistemål, hwilka skulle sedan gå derifrån til
Hof-Rätterna, utan at någon annan instance
skulle komma imellan. Detta blef nu uphäfwet
och Justitiens förwaltande satt på sin gamla fot.
De betjänte som derwid blifwit brukade, gingo
twar til sina förra åmbeten igen. Högste Om-
budsmans åmbetet blef förwandladt til Justitiæ
Canceller, för hwilken en särdeles instruction
blef utfärdad. Och bekom förste Ombudsman-
nen Stierncrona samma åmbete. De äldste i
Hof-Rätterne fingo titul af Hof-Rätts-Råd,
hwilket skulle allenast anses som Caractere och nå-
gon soulagement för de gamle betjänte, som icke
hade hopp at kunna flyttas ur Hof-Rätterna.
Eljes tildrog sig en Process i detta året, imel-
lan Secreteraren Åkerhjelm och R. R. Gref
Eric Sparre, hwilken ehuru wål den war privat,
och et blott twistemål, gaf likwål tilfälle til åt-
skilliga rörelser, och åstadkom ändteligen på näst-
följande Riksdag en Förordning, hwarigenom
Bördes-rättigheten, (som härtils warit de gam-
la Familiers styrka och understöd, så wida ingen
kunde köpa af dem någon fast egendom, at icke
strax någon bördesman skulle sig infinna) blef
inskränkt til wissa och ganska trånga gränsor.

Så-

Såsom alt hwad under de förre Konungar, besynnerligen i Souverainetets tiden, war gjordt och förordnadt, war osmakeligt, och skulle endast derföre ändras (k); så gjordes föreställning om de förordningars öfwerseende, som under den tiden utkommit. I synnerhet trodde de, som förmente sig häfwa genom Reduction och Liquidation lidit, nu wara tid at få den öfwerända och komma til sit igen: til hwilken ändå Lagmannen Baron Ernst Creutz höll et eftertryckeligt tal på Riddarehuset och betjänte sig deruti af denna utlåtelsen: Non tollitur peccatum nisi restituatur ablatum. Detta blef ock i Secreta Utskottet i de andra Stånders närwaro proponeradt; men der af Förste Ombudsmannen Stierncrona på det eftertryckeligaste wederlagt och reduction förswarad, så at wid detta års Riksdag ej något blef widare härwid tilgjordt, än at Rikssens Ständer i Riksdags-beslutet förbehöllo sig, at wid nästa Riksdag utwälja några redeliga och owäldiga män, hwilke de förordningar, som angående Reduction och Liquidation under Souverainetets tiden utgifne woro, skulle komma at öfwerse och med Riksdags-besluten jämnföra, samt författa derefter skäliga grund-reglor, med mera: dock borde ingalunda Roteringar och Rusthålningar rubbas och ändras.

(k) Män ej tidernas ändring också kunna åstadkomma nödwändighet at ändra Oeconomiska Lagar.

Fortsättning händ.

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 24.

[Yt]terligare Fortsättning om Tilståndet i Swerige år 1719.

Detta war ock i sanning en mycket delicat och swår sak at gå på; ty meste delen [a]f de genom Reductionen indragne Hemman, [wo]ro indelte til Militien och innehades mest af [H]usthållare och Officerare, af hwilka, som de [w]oro ledamöter i alla Stånden, och de fruktade, at om något wid reductionen skulle röras, [w]orde den gå sin egendom qwitt, hwilken de så [d]yrt under warande krig sig förwärfwat och an[se]nligen påkostat; så sökte de så mycket ifrigare [a]t reductionen försägta, och ändringar deruti före[ko]mma, utan affeende derpå, om saken i sig [sj]elf war billig eller ej.

Under denna Riksdag fick Ridderskapet och [A]delen sina Privilegier af Drottningen confirmerade. Och som under warande krig åtskilli[ga] Säterier och Frälse-egendomar gått utur [A]delens händer, dels genom köp, dels genom

 gifter-

gifternål, och Sal. Konungen ej allenast genom bref til Högste Ombudsmannen åskat derom underrättelse, utan ock sedan, nu genom ofwannämde privilegier på något hårdt sätt blef förbudet; så wistes deröfwer hos de andra Stånden ganska stort mißnöge, som gaf tilfälle til stort mißförstånd och oreda Stånden imellan, synnerhet wid den påföljande och 1723 års Riksdagar. Til förekommande deraf, at icke allenast af Hofwet skulle Adelen påsättas någon Land-Marskalk, som wore det för mycket tilgifwit, och de således ej kunde hafwa fullkomligt förtroende til, förbehöll sig Ridderskapet och Adelen, aldrafförst wid denna Riksdagen, at så framwe wälja sig Land-Marskalk. Riksens Stånder gjorde ock förslag på Råds-Personer til Rådets förstärkande; och blefwo dertil af Hennes Maj:t utnämde General-Fälttygmästaren Baron Henning Rudolph Horn, Öfwer-Ammiral Baron Clas Sparre, Högste Ombudsmannen Baron Leyonstedt, Ombuds-Råden Baron Salomon Cronhjelm och Lillienstedt, General Lieutenant, Baron Liewen, Landshöfdingarne Baron Creutz och Ekeblad. Ibland Råds-Candidater blef gamle Lagman Gyllencreutz af Riksens Stånder upförd, såsom til et tacksamhets tecken, för det han under Sal. Konung CARL XI:tes Regemente tid förklarat sig emot Souverainiteten och i anseende dertil ej kunnat blifwa befordrad til någon annan beställning. Generalen Gref Adam Leyonhufvud

hufvud blef wäl nämd til Riks-Råd; men som han förnams död strax derpå, så kom en annan i stället.

Ehuruwäl Hans Kongl. Höghet af Sal. Hans Maj:t war förordnad til Generalissimus öfwer de Swenske trouppeꝛne, så ansågo icke Rikens Ständer detta Hans Maj:ts förordnande nu mera såsom gällande, utan förordnade å nyo Hans Kongl Höghet dertil, jämte bifogad instruction. Wid detta tilfälle blef ock något talt om Hans Kongl. Höghets uphögelse på Swenska Thronen, menandes somlige, at Hennes Maj:t och Hans Kongl. Höghet kunde wara bägge wid Regeringen: andre åter at Drottningen med wißt förbehåll kunde den til Hans Kongl. Höghet afstå. Men, som denna sak ännu ej war kommen til sin mognad, så afstadnade den wid denna Riksdag. Borgare-Ståndet wiste sig i synnerhet wara deremot; ty en gång, då deras Taleman Borgmäst. Hyltén blef upkallad ur Ståndet til Land-Marskalken, har bemälte Stånd förbudit honom, at sig om denna sak på något sätt utläta, eller derutinnan gå in, med hotelser, at der han icke wiste sig häruti som en ärlig man, skulle de wid återkomsten kasta honom ut genom fenstret och bryta halsen af honom (t).

Ständerne hade ännu icke funnit, huru nödigt det war, at den som commenderade Arméen,

 skulle

(t) Må än ifren wäl kunnat gå så långt?

skulle ock hafwa del i rådplägningarna, om han skulle weta at rätt taga sina mått til Rikets förswar, och werkställa hwad som blifwit resolveradt, hwilket de sedan, genom hwad som hände om sommaren, fingo erfara: som ock detta skälet warit et ibland de starkaste motiver til denna sakens fullbordan. At Land-Marskalken Ribbing blef under denna Riksdagen där är fört omrördt. Högste Ombudsmannen Leyonstedt blef wid slutet af Riksdagen i hans ämbete tagen, och slöts ändteligen denne Riksdag den 30 Maji, med öfwerenskommande, at Rikets Ständer skulle nästkommande år i Januarii månad åter tilsammans komma, förbehållande Rikets Ständer i Riksdags-beslutet, at ingen skulle komma til någon tjänst, innan han afswurit Souverainiteten.

II) Om Utrikes Angelägenheter och Ärender.

Medan således tilgick och arbetades, i anseende til Rikets inwärtes hushållning, war man icke sysslolös, hwad de utrikes sakernes beskaffenhet angår: Sal. Konungen hade, ehuru han på alt möjeligt sätt sökte fortsätta kriget emot Dannemark, icke destomindre til at wisa sin benägenhet til frid, haft hwarjehanda underhandlingar med des fiender, til at se om några billige freds-wilkor wore at åstadkomma. Man talte ock om en Congress anställande til den ända

an i Brunswig: och at Kongl. Rådet Gref
ustaf Cronhjelm, såsom förste Plenipotentiairen
erwid skulle förordnas. Men det Ryska Hof-
et fann intet särdeles behag til denna samman-
omst. Geheime Rådet Baron Goertz hade för-
enskull, så wäl under sit wistande i Holland
715, som i synnerhet på des återresa til Swe-
ge genom Lifland, sökt, genom Vice Cancelleren
hafirof, at bana wägen til någon separat under-
andling Swerige och Ryssland imellan: dermed
ar ock så wida kommit, at i begynnelsen af
718, en congress på Lösön, en wid stora
land belägen Holme, blef beramad. Å Swen-
a sidan hade Hans Maj:t förordnat til Pleni-
otentiair derwid, Hollstenske Geheime Rådet
aron Goertz och Stats-Secreteraren wid Kam-
nar-Expeditionen Gref Carl Gyllenborg, som
n lång tid hade warit Minister wid Angelska
Hofwet, och i Augusti månad året förut, der-
rån hemkommit. Å Ryska sidan woro Gene-
al Fält-Tygmästaren Baron Bruce och Cancellie-
Rådet Osterman befullmägtigade. Desse Ministrer
ade ock i Majr månad sig på ofwannämde stälte in-
unnit, och öfwer sommaren haft sig imellan åtskil-
iga conferencer, så wäl angående de å ömse sidor
warande fångars utwäxling, som ock angående
jelfwa freds-werket, i anledning hwaraf Kongl. Rå-
det och Fält-Marskalken Gref Rhenskiöld blef emot
östen utwäxlad, samt öfwerkom och reste ned
il Hans Maj:t. Freds-werket och de deröf-

wer hälste deliberationer skulle wäl synas ske i alla Ministrarnes närwaro, och förmedelst et gemensamt deltagande deruti; men så tracterades dock det hemligaste deraf imellan Goertz och Cancellie-Rådet Osterman, som ägde deras höge principalers fullkomliga förtroende, och således hade sig deras affigter aldrabäst bekant. At Baron Bruce och Gref Gyllenborg lemnades derom underrättelse allenast styckewis, och mycket ofullkomligen, til des projectet til Tractaten blef uppsatt. Baron Goertz hade ock i October månad kommit tilbaka ifrån Hans Maj:t til Åland, och då tagit af de Ryske Ministrarne deras Ultimar, med utfästelse, at om en månad skaffa Hans Maj:ts sluteliga utlåtelse deröfwer. Dermed war han nu på resan, när Hans Maj:t blef olyckeligen skuten wid Fridrichshall och bemälte Baron Goertz af General-Adjutanten Rosenhane under wägen arresterad (*). Så snart Hennes Maj:t kom til Regeringen, lät hon denna sak wara sig angelägen, och som hon icke wille, at de Ryske Ministrerne på Åland skulle så snart, och innan Gref Gyllenborg, som då war där, blifwa

(*) I Tanums Prestegård. Baron Rosenhane war ... Öfwer-Adjutant hos Arf-Prinsen af Hessen, och hade med sig Lieutenanten af Grenadiererne wid Lif-Gardet, nu Presid. i Kongl. Stats-Contoiret och Com. af K. N. St. O. H. Hr. Baron Johan Löwen... Desse förde honom up til Stockholm, men ... Maj. Baumgardt skal arresterat honom.

lifwit om alt instruerad, så om Konungens död ... ågon kunskap; så lät Hennes Maj:t strax ge... om dåwarande Landshöfdingen Axel Baner för... juda, at ingen Post skulle få gå öfwer ifrån Grißel-hamn til Åland, samt gaf genom bref ... ref Gyllenborg tilkänna, at Hennes Herr ... roder, Sal. Konungen, blifwit olyckligen ... aten, samt Hennes Maj:t förandlåten at försä... a sig om Baron Goertzes Person, med befal... ng at tils widare hålla detta doldt för de Ry... Ministrerne, samt imedlertid försäkra sig om ... ollstenske Justitiæ-Rådet Stambke, hwilken blif... it brukad såsom Secreterare wid Congressen. Denne Exprès, som war en Lieutenant, ankom ... Åland, då Gref Gyllenborg tillika med ... ambke och flere af de Swenske woro til mid... ags-måltid hos de Ryske, och förfogade sig ... emälte Grefwe strax hem med sit medfölje, så ... nart han fick kunskap om denne Expressens an... omst; men Stambke wille icke då göra följe ... ed tillika. Han hade några dagar förut, ... enom General-Adjutanten Baron Carl Sparres Kammar-tjänare, som war af bemälte Baron ... ickad öfwer isen til Grißelhamn, at afhämta ... es bref, och derifrån tilbaka kommen, fått ... rnimma, at Posten imellan Swerige och Åland war förbuden, samt Goertz arresterad och mynte-teknen afslagne; dock icke at Konun... gen war död. Och ehuruwäl man på Åland satte föga tro til denna berättelse, likwäl när han

fick

fick weta, at en Lieutenant, såsom expres war öfwerkommen med bref, och at inga wo... för honom, drog han dronen åt sig, och ... ade at icke alt wore rätt til hopa hängandes, hwarföre han ock på alla de förestälninger ... nom af Gref Gyllenborg gjordes, ej kunde för... mås at komma tilbaka, utan gaf sig under de R... ske Ministrarnes protection, hafwandes han doc... i anledning af Baron Sparres Kammar-tjän... res berättelse, så tagit sina mesurer, at de m... sta af des saker blifwit hemligen til Ryska s... öfwerförde, jämwäl en del af Baron Go... silfwer. Bemälte Stambke blef sedan med w... för säkerheten skull, derifrån sänd til Åbo. K... ungens död sökte wäl Gref Gyllenborg at ... dölja, i anledning af den undfångne befalni... gen; men utom det de Ryske Ministrerne ku... något sluta af de tidender, som Baron Spar... Kammar-tjänare hade bragt med sig öfw... och ofta bemälte Stambkes upförande derwid; ... hade de ock från Åbo fått tidender derom, ... te blifwit ditbragte af en Skeppare, som ko... mit från Swerige.

Fortsättning häränäst.

Pränumeration på Tredje Delen af des... Historiska Märkwärdigheter, emottage... med 6 Daler K:mt, hos Herr Dir. S... vius, samt Bokh. Holmberg och Al...

Historiska Märkwärdigheter.

Andra Delen.

N:o 25.

Continuation af Berättelsen om Regements-ändringen i Swerige 1719.

Gref Gyllenborg sökte dock sedermera ursäkta det han hållit Konungens död tyst, ...ermed, at han ej welat låta dem få del deraf, ...rr än han fått sina sorg-kläder öfwer, och warit i stånd at anlägga sorgen efter Hans Maj:t. Och som Gref Gyllenborg hade fått befalning at låta de Ryske Ministrerne weta, det Hennes Maj:t åstundade, at denna freds-handling skulle winna sin fortgång, och i det affeendet dertil utnämt Ombuds-Rådet Bar. Lilljenstedt, at wara förste Plenipotentiairen, wid Congressen, i framledne Goertz ställe, samt at bemälte Ombuds-Råd skulle, så snart hans helsa det kunde tillåta, sig der infinna; så gaf han dem sådant wid känna, hwaröfwer de betygade en särdeles fägnad, med önskan, at snart få swar på det ...it Baron Goertz lemnade Ultimater, efter de fruktade, at man å Swenska sidan nu, sedan Sal. Konungen war död, worde allenast dra-

gande

gande ut tiden, til des man finge se, huru man kunde komma öfwerens med de öfriga Hennes Maj:ts och Rikets fiender. I anledning så wäl af denna de Ryske Ministrarnes wiste fruktan, som ock at Hennes Maj:t i en des skrifwelse til Gref Gyllenborg, gifwit til förstå, det Hennes Maj:t wille litet afbida tiden, til at se hwad anbud de andre des fiender giorde, och äfwen så wäl en Hannowersk Minister, som ock General Majoren Löwenörn berättades wara ifrån Dannemark til Stockholm ankomne, tog bemälte Grefwe sig tilfälle, at Hennes Maj:t Drottningens ompröfwande underställa, om icke i anseende til närwarande Rikets omständigheter, dem han dock tilstöd sig icke så wäl känna, emedan han på så många år ej warit i sit fädernesland, det skulle för Hennes Maj:t och des Rike nyttigast och rådligast wara, at sluta freden aldraförst med Ryßland, hwarigenom Hennes Maj:t och Riket strax kunde komma i besittning af stora länder, samt många städer, och sedan genom Czarens bemedlande, så en något når billig och för Riket hederlig fred med Konungen i Preußen, då sedan de andre Hennes Maj:ts fiender wäl worde sig fogandes, och til billiga wilkor beqwämandes: det kunde wäl kanske hända, som man ock hade at hoppas, at Hennes Maj:t worde med krigsmagt samma länder återbekommandes; men utom det krigslyckan wore owiß, så kunde sådant icke så [illegible]

ke; utan måste ankomma på tiden: och wore
it befarandes, at Hennes Maj:t då finge emot-
taga öde land och öde städer, hwilkas i stånd-
sättjande fordrade mest en mans ålder: förutan
detta wore ock icke altid at lita på andras löften,
med hwilka förfarenheten wittnade så wara be-
skaffadt, at när de ernått sit ändamål och nju-
tit den förmån, som de sig föresatt, så twin-
ga de sina swagare bunds-förwandter at taga
mot hwad frid de kunna. Och at Gref Gyllen-
borg hade härutinnan rätteligen sett förut, hwad
som skulle hända, om Freds Negotiationen med
Ryßland ej blefwe fortsatt, utan komme at af-
brytas genom andre fagre löften, det intygar
nogsamt, hwad så wäl i detta, som de följande
åren Swerige beklageligen öfwergått.

I slutet af Januarii månad, gjorde Gref Gyl-
lenborg än widare föreställning härom til Hen-
nes Maj:t, med General Adjutanten Baron Sparre,
som reste ifrån Åland til Swerige, med på-
minnelse om Notifications bref til Czaren, samt
nödiga penningar til Congressens underhåll. Och
som bemälte General-Adjutant icke war mera
hugad at resa til Åland; så begärte han at blif-
wa entledigad ifrån den honom wid Congressen
updragne Marskalks-sysslan: och blef Capitainen
Gref Johan Gyllenborg, som i Februarii må-
nad kom ur fångenskapen i Ryßland, samma
förrättning sedan updragen. Sedan Baron Spar-
re war til Stockholm öfwerkommen, och hade

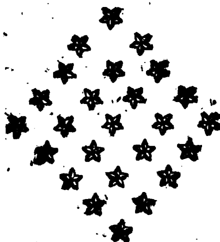
andragit hwad honom af Gref Gyllenborg blif-wit ombetrodt, öfwerlände Hennes Maj:t med en af Gref Gyllenborgs Bröder des Notifica-tions bref til Czaren, om Hans Maj:ts död och Hennes Maj:ts anträde til Regeringen, med å nyo giordt betygande om Hennes Maj:ts upriktiga upsåt, at fullfölja den wid Congressen begynte freds-handlingen, hwilket bref ock strax blef til de Ryske Ministrerne öfwergifwit, med uprepande af den anbefalte försäkringen.

Czaren lade ock i anledning häraf sorg an efter Hans Maj:t, på 6 weckor: och som man wid Ryska Hofwet ej annat kunde föreställa sig, efter så många gjorda försäkringar, än at man å Swenska sidan skulle hafwa allwar med freds-slutandet; så utnämde Czaren General Majoren Jagusinski, som stod i stor nåd hos honom, och hade Vice Cancellerens Schaffirofs förtroen-de, at biwista Congressen såsom den andra Plenipotentiairen; Brigadieren Le Fort blef ock af Czaren utsedd, at gå til Swerige med des swar på Hennes Maj:ts Notifications bref.

Desse bägge kommo ock til Åland i Maji må-nad, och blef den senare af Marskalken Gref Johan Gyllenborg beledsagad til Swerige, samt sedan tilbaka igen. Imedlertid war Kongl. Preußiske Geheime-Rådet Baron Mardefeldt ankommen til Löfön, at der å des Konungs wägnar biwista Congressen, och söka, at ge-nom Czarens bemedlande åstadkomma et fr[...]

at imellan bemälte Konung och Swerige. De ...yske Ministrerne begärte icke allenast at undfå Hennes Maj:ts Paß för honom, utan ock, at Hennes Maj:t wille förse des Ministrer med ...höriga Fullmagter, at med honom tractera. ...en som ingen kunskap blifwit om Konungens i Preußen åstundan i detta mål til Hennes Maj:t gifwen, och Baron Mardefeldt desutom warit en Swensk Vasall; så gjordes nu, som ...t ock skedt i Sal. Konungens lifstid, swårig... ...t at admittera honom såsom Minister wid Congressen, i anseende hwar til, så wäl Grefwe Gyllenborg, som Ombuds-Rådet Baron Lilienstedt, efter des ankomst, omgingos med honom såsom en Privat; dock gåfwo de honom Excellence-titul, i anseende dertil, at han war Konungens i Preußen werkelige Geheime-Råd.

Slutet följer i Tredje Delen.

Förtekning

Förtekning
på Handlingarna i Andra Delen.

1. Bisk. J. Terseri Relation om Riksdagen i Stockholm år 1660. Sid.
2. Relation om Riksdagen i Stockholm år 1664. - - - - - - - - - 3
3. Secrete Utskottets Memorial om en Smädde-skrift, 1727. - - - - - 7
4. Bihang til Biskop Terseri Relation om Riksdagen 1660. - - - - - - - 8
5. K. CARL 9:des Mandat om Tionde. Den 2 Decemb. 1602. - - - - 8
6. Ordning wid Kon. CARL 9:des Likfärd i Strängnäs 1612. - - - - 9
7. K. Råd. Gr. N. Gyllenstiernas Bref om Souverainetetens afskaffande d. 18 Dec. 1718. - - - - - - - - - 9
8. Kongl. Bibliothecar. H. Brenners Memorial om Czar Peters expedition emot Orienten. 1722. - - - - - - - - 10
9. Journal hållen wid Swenska Armeen på Zeland, 1700. - - - - - - - 11
10. Skifte-Bref imellan Drottn. Catharina (Stenbock) och des Syskon. D. 16 Maji 1584. - - - - - - - 12
11. Dr. Catharina (Stenbocks) Bref til sin Broder Carl Gustafson at ej gifwa sit Fädernes-säte i morgongåfwa. D. 6 April, 1593. - - - - - - - 24
12. Hertig Carls Klagomål emot Kongl.

Se ec.

Secret. Peder Rasmusson Brun, den 12 Nov. 1594. 126
13. Anders Mårtenssons Förpliktelse ånlangande något Tal om Hertig Carl och Herr Bengt Ribbing. D. 15 Febr. 1595. 132
14. Hertig Carls Bref til Hr. Eric Gustafsson Stenbock om Hr. Bengt Ribbings död, den 16 April 1595. . . 133
15. Hert. Carls Bref til Linder Nilsson (Bonde) om et Bref han skrifwit til Arke-Biskopen, dat. d. 20 Febr. 1597. 134
16. Hert. Carls Bref til Höfwidsmannen på Bohus Sten Malthesson, belangende Gref. Eric Brahe, den 23 Martii 1597. 137
17. Hert. Carls Bref til Johan de Mornay, om et bref Hr. Eric Sparre skrifwit til hans Moder. Dat. Nyköping den 14. Maji 1597. 138
18. Efterrättelser om Regements-förändringen i Swea Rike år 1719. . . 140

Anmärkning.

Sedan med tryckningen af föregående Document war begynt, behagade Hof-Junkaren Wälb. Hr. Carl Estenberg lemna mig del af den afskrift han äger. Den har följande titul: Anmärkningar öfwer Tilståndet och Förändringen i Swerige efter Kon. CARL den 12:tes död, giorde hos Riks-Rådet Carl Gyllenborg af förnäme Män. Och som jag wid jämförandet funnit den på et och annat ställe något skild ifrån min afskrift, wil jag här meddela de förnämsta olikheter, i synnerhet de, som på något sätt tjäna til sakens eller meningarnas förklaring.

Hist.

Hist. Märkw. Andra Del, sid. 140, r. 7, läs ... 1718. Sid. 141, r. 17, läs, underskrifwa. Sid. 1.. r. 11, läs, icke utan at förorsaka stor oreda och confusion. Sid. 143, r. 19, läs, De la Gardie, samt litet längre fram Landshöfdingarne Baner och Claes Bonde til Riks-Råd. Sid. 147, r. 27, läs, 100,000 D. S:mt. Sid. 148, r. 12, läs, för Bonde-Ståndet Hans Staffansson. Sid. 150, r. 10, står, samma rätt; läs, enahanda rätt. Sid. 152, r. 16, står, dem mycket; läs, dem ganska mycket. Sid. 154, r. 24, läs, Souv. Konungs regering gift. Sid. 156, r. 1, läs, CARL den 11:te r. 3, läs, inga arfwingar. Sid. 158, r. 1, läs, 17 Martii. r. 14, läs, Bisittarena i Commissionen w... Sid. 160, r. 7, läs, någon för honom anlagd stämpling r. 17, läs, werkeligen den tiden knapt torde. Sid. 161, r. 8, läs, Actor Lagman Fehman anförde. r, 11, står, han; läs: bemälte Lagman. Sid. 167, r. 12, läs myc-ket säker. Sid. 169, r. 21, står, wille at; läs, wille ock gerna at. Sid. 170, r. 11, står, och beställningar at göra; läs, at beställa. r. 13, läs, et säkert medel r. 17, läs, Görtz och alt hwad Holsteniskt war. Sid. 173, r. 26, står, at hon etc.; läs, at Hennes Maj:t skulle dermed aflåta. Sid. 174, r. 23, står, mena; läs, mente. Sid. 175, r. 16, står, oskyldigt; läs, oförskyldt. Sid. 176, r. 11, står, betjäningars; läs Betjänters.

Rättelser.

Sid. 58, r. 21, läs, stor nesa. Sid. 104, r. 27 står, Köpmansskepp; läs, köpmanskap. Sid. 159, r. .. läs, Commissionen. I föregående nummer, Sid. 186 r. 24. nämnes ibland de tilsatte Rikssens Råd, Baron Creutz. En annan afskrift har i stället: Baner.

Pränumeration på Tredje Delen af denna wecko-skrift emottages med 6 Dal. K:mt i Dir. Salvii, samt Holmbergs och Askergrens Bokbodor.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
REFERENCE DEPARTMENT

This book is under no circumstances to be taken from the Building

form 410

